

Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης *

Ἡ «Ὁμιλία ΝΓ', Εἰς τὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδον» τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου εἶναι ἓνα ἐκτενέστατο κείμενο (§§ 1-66), τὸ ὁποῖο κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ *πραγματεῖαν*, μίαν «μαριολογικὴν πραγματεῖαν», ἃν καὶ φέρη τὰ γνωρίσματα *Ὁμιλίας*.

Ὁ Ἅγιος Φιλόθεος Κόκκινος, στὸν Βίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, βεβαιώνει ὅτι τὰ πρῶτα γραπτὰ τοῦ μεγάλου Ἡσυχαστοῦ ἦσαν ὁ *Λόγος Εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον τὸν Ἀθωνίτην* καὶ ὁ *Λόγος Εἰς τὰ Εἰσόδια*, οἱ ὁποῖοι ἐγράφησαν τὸ 1334, στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Λαύρας.

Ἐν τούτοις, ἡ *Ὁμιλία ΝΓ'*, ὡς *πραγματεῖα* μὲ ὑψηλὴ γλῶσσα καὶ στρυφνὴ

φραστική, παρουσιάζει ανεπτυγμένη ήσυχαστική διδασκαλία, την οποία δὲν εἶχε ἀκόμη διατυπώσει τότε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος.

Ἐφ' ὅσον ὀλόκληροι παράγραφοι τῆς *Ὁμιλίας ΝΓ'* εἶναι πανομοιότυποι μὲ τμήματα τοῦ ἔργου «*ὑπὲρ τῶν ἱερῶς Ἡσυχάζοντων*», ὡς καὶ τῆς πραγματείας «*Πρὸς τὴν σεμνοτάτην ἐν μοναζούσαις Ξένην*», εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ, κατὰ τὸν Καθηγητὴν Παναγιώτην Κ. Χρήστου, ὅτι ὁ πρῶτος ἐκεῖνος *Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια* (1334) ἀπετέλεσε τὴν βάσι γιὰ τὴν μετατροπὴν του σὲ *πραγματεία* καὶ τοῦτο συνέβη πιθανῶς τὸ 1341 στὴν Μονὴ ὅπου διέμενε στὴν Κωνσταντινούπολι.

Στὴν *Ὁμιλία ΝΓ'*, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος «χρησιμοποιεῖ εὐρέως τὸ πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Εἰσόδου, ἀλλὰ ἀνάγει τὰ γεγονότα εἰς τὸ ἐπίπεδον μιᾶς οὐρανίας πραγματικότητος. Μεταβαίνουσα εἰς τὰ Ἅγια, ἡ Μαρία διέκοψε πᾶσαν ἐπαφὴν μὲ τὰ ἐγκόσμια. Ἐδιδάχθη τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἡγεμόνος νοῦ εἰς τὸν Θεὸν (§ 18), ἔφθασεν εἰς τὴν *θεωρίαν τοῦ Θεοῦ* καὶ ὁδηγεῖ καὶ τοὺς ἄλλους εἰς αὐτήν. Διὰ τοῦτο, ὄχι μόνον ἔγινε *καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ*, ἀλλὰ καὶ ἐγέννησε τὸν Θεὸν *καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου* (§ 61)».

♦ Δημοσιεύουμε τὴν πολυωφελεῖ *Ὁμιλία ΝΓ'* τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, σὲ ἑπτὰ συνέχειες, ἀνὰ δέκα παραγράφους, πλὴν τῆς τελευταίας συν-εχειᾶς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἕξι παραγράφους.

Σὲ τρεῖς στήλες παρατίθεται τὸ πρωτότυπο, ἡ νεοελληνικὴ ἀπόδοσις τοῦ Π.Κ. Χρήστου (μὴ ἱκανοποιητικὴ) καὶ ἡ γλαφυρὰ ἀπόδοσις τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

[Κείμενον: Μέρος Α' §§ 1-10](#)

(*) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ε.Π.Ε. τ. 9 καὶ τ. 11, Θεσσαλονίκη 1985 καὶ 1986, Εἰσαγωγή – Μετάφρασις – Σχόλια, Παναγιώτου Κ. Χρήστου (†).

• Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἔχει συγγράψει καὶ ἕτερον βραχύτερον Λόγον εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου: «*Ὁμιλία ΝΒ', Εἰς τὴν Εἰσόδον τῆς Θεοτόκου εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων*» (§§ 1-16), βλ. Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 248-257.

Πρωτότυπον

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ'

*Εἰς τὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδον καὶ τὸν ἐν Αὐτοῖς θεοειδῆ βίον τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας **

1. **Ἐ**πί τῶν μειζόνων ἢ κατ' ἀνθρωπίνην δύναμιν, εἴτε βάρος ἀναθέσθαι δέοι εἴτε λόγων ἀγῶσιν ἐγχειρήσαι, τοῖς ἀδρανέσιν ἐφ' ἑκατέρου διαφέροντος οἱ ῥώμη σώματος ἢ λόγων ἕξει προέχοντες ἐς ἴσον ἔλθοιεν ἂν, παραπλησίως ἀλλήλοις κατ' ἄμφω μηδὲν ἀνύσαντες μηδὲ τοῦ σκοποῦ γεγονότες ἐπιτυχεῖς. Καὶ καθάπερ εἴ τις ἐπιχειρεῖ τῶν ἄστρων ἄπτεσθαι χειρὶ, κἂν εὐμήκης ἢ, κἂν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνατείνῃ τὴν χεῖρα, τοῖς πολλοῦ δέουσι τοῦ κατὰ σῶμα μεγέθους, μικροῦ τοσοῦτον, οὐδ' ὅσον εἰς λόγον ἤκειν, ἐπίσης ἀπέχει τῶν αἰθερίων ὑψωμάτων ἐκείνων, οὕτω κἂν τοῖς ὑπὲρ λόγον πράγμασιν ἐλλόγμοι τῶν μὴ τοιούτων ἀξιολόγῳ μέτρῳ πρὸς τὸ λέγειν οὐδὲν ἀμείνους. Τίς γάρ, ὡν καθάπαξ ἅπας ἠττᾶται λόγος ἐγκεχειρηκῶς, οὐ τοῦ τῶν πραγμάτων ὄγκου κάτῳ ποι κεχωρηκῶς φανεῖται, κατὰ τοὺς ἄδομένους ἀντιταλαντεῦσαι σφᾶς αὐτοὺς εὐξασθαι τῷ βάρει τοῦ παντός ἢ τοὺς μυθεομένους πορεύσιμον ἑαυτοῖς

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ΟΜΙΛΙΑ 53

*Στὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδο καὶ πρὸς τὸν θεοεδῆ βίον ἐπικρατεῖ σ' Αὐτὰ τῆς Πανυπεράγνης Δεσποίνης μας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας **

1. **Ἐ**τὰ θέματα ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην δύναμι, εἴτε βάρος χρειάζεται νὰ σηκώσουν εἴτε διαγωνισμὸ λόγων νὰ κάμουν, οἱ πολὺ ἀνώτεροι κατὰ τὴν ῥώμη τοῦ σώματος ἢ τὴν εὐφράδεια θὰ ἔλθουν ἰσοπαλοὶ μὲ τοὺς ἀδυνάτους ἀντιστοιχῶς, διότι καὶ στὰ δύο παρομοίως μὲ αὐτοὺς δὲν κατορθώνουν τίποτε καὶ δὲν ἐπιτυγχάνουν τὸν σκοπὸ. Κι' ὅπως, ἂν κάποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ πιάσῃ μὲ τὸ χεῖρι τὰ ἄστρα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μακροχέρης, ἔστω καὶ ἂν σηκῶνῃ τὸ χεῖρι ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀπέχει ἀπὸ τὰ αἰθέρια ἐκεῖνα ὑψώματα ὅσο σχεδὸν ἀπέχουν οἱ πολὺ μικρότεροι στὴ σωματικὴ διάπλασι, ἔτσι καὶ στὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ λόγον πράγματα οἱ λόγιοι δὲν εἶναι κατὰ τίποτε ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐντελῶς ἀμορφώτους. Πραγματικὰ ποιός θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ καταπιασθῇ μὲ αὐτά, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἠττᾶται κάθε λόγος, καὶ δὲν θὰ φανῇ ὅτι καταπλακώθηκε ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν πραγμάτων,

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

*Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς τὴν ἰσάγγελον ζωὴν ὅπου διεπέρασεν Αὐτὴ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων***

Εὐλόγησον, Πάτερ!

[1.] **Ἐ**ἰς κάθε πρᾶγμα, εὐλογημένοι πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὅπου ὑπερβαίνει τὰ ἀνθρώπινα μέτρα, εἴτε λόγοι ἐγκωμιαστικοί, ὅπου ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην ρητορικὴν· εἰς αὐτὰ λέγω τὰ ὑπέρμετρα πράγματα, τόσον ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι ἀνδρεῖοι κατὰ τὸ σῶμα, ἴσοι λογίζονται μὲ τοὺς ἀδυνάτους· ὅσον καὶ ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι εἰς τοὺς λόγους εὐδόκιμοι καὶ σοφοί, ἴσοι νομίζονται μὲ τοὺς ἀσόφους καὶ ἀδοκίμους. Διὰ τί, οὔτε οἱ ἀνδρεῖοι ἠμποροῦν νὰ ἀσκηκώσουν τὸ ὑπὲρ δύναμιν βάρος, οὔτε οἱ σοφοὶ εἰς τοὺς λόγους δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὰ ὑπὲρ λόγον ἐγκώμια· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μέρη παρόμοια ἀποτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ. Καὶ καθὼς λόγου χάριν, ἕνας ἄνθρωπος, ὅπου ἐπιχειρεῖται νὰ πιάσῃ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸ χεῖρι του, κἂν καὶ εἶναι μακρύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, κἂν καὶ τεντώσῃ τὸ χεῖρι του ὑψηλότερα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ ὅμως τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ,

Πρωτότυπον

ἐπιχειρήσαι θέσθαι τὴν εἰς οὐρανόν, παρὰ τοσοῦτο τῆς ἀληθείας ἀπολελειμμένος, παρ' ὅσον ἀνέπαφόν ἐστι λογισμοῖς καὶ λόγοις ἀνθρώπων τὸ προκείμενον, ὑπερκόσμιόν τι καθεστῶς χρῆμα καὶ τῶν ἐγγείων καὶ περιγείων ὑπερανιδρυμένον καὶ τοῖς θεοειδέσι καὶ θείοις ἐνὸν καὶ συναριθμούμενον;

2. *Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν ἁγίων ἀπάντων κορυφαίας ἀκρότητος, δηλαδὴ τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς, διαβαινούσης, ψαλμικῶς εἰπεῖν, «ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς» καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσιούσης, «ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως» ἐνθέου ἤχου τῶν τε τηνικαυτὰ προπεμπόντων καὶ τῶν ἐορταζόντων νῦν ἡμῶν· ἐπὶ ταύτης οὖν τῆς καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἁγίων ὑπερτέρας, μὴ ὅτι τῶν ἀπάντων εἰς ὅστισοῦν ἀποληφθεῖς, ἤκιστ' ἂν ἐφίκοιτο τοῦ πρὸς ἄξιαν, ἀλλ' οὐδ' ὁμοῦ πάντες, εἰ καὶ πάντας συνελθεῖν ἐξῆν εἰς ἓν, στόμα γεγονότας ἓν, ὅσοι τῷ ταύτης τόκῳ διεσώθησαν· ἥς γὰρ καὶ πᾶσα κτίσις ἂν ἀποληφθείη τὴν σύμμετρον δόξαν εἰσηνηροχέναι, μητρὸς γεγούσιας τοῦ τὰ πάντα κτίσαντος, πῶς ἂν τοῖς ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ ταύτη πεποιημένοι μεγαλείους ἀποχρῶντ' εἶη τὰ παρ' ἡμῶν, κἂν πάντας συλλαβῶν εἴη, ἀλλ' οὐ βάνις οἶον*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

κατὰ τὸ παράδειγμα ἐκείνων ποῦ λέγεται ὅτι εὐχρήθησαν ν' ἀντισταθμῆσουν οἱ ἴδιοι τὸ βάρος τοῦ σύμπαντος¹ ἢ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν μυθευομένων ὅτι θὰ βαδίσουν τὸν δρόμο πρὸς τὸν οὐρανὸν², τόσο ὑπολειπόμενος τῆς ἀληθείας ὅσο τὸ προκείμενο εἶναι ἀνέπαφο ἀπὸ λογισμοῦς καὶ λόγους ἀνθρώπων, σὰν ὑπερκόσμιον πρᾶγμα, ὑπερβαῖνον τὰ ἐπίγεια καὶ περίγεια καὶ εὐρισκόμενο καὶ συναριθμούμενο ἀνάμεσα στὰ θεοειδῆ καὶ θεῖα;

2. Στὴν περίπτωσι ὅμως τῆς ἀκραίας κορυφῆς ὅλων τῶν ἁγίων, δηλαδὴ τῆς μητέρας τοῦ Θεοῦ, καθὼς διαβαίνει κατὰ τὸ ψαλμικὸ «σὲ τόπο θαυμαστῆς σκηνῆς» καὶ εἰσέρχεται στὰ ἅγια τῶν ἁγίων «μὲ φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ δοξολογήσεως» καὶ μὲ ἐνθεοῦ ἤχου ἐκείνων ποῦ τότε προέπεμπαν καὶ ἡμῶν ποῦ ἐορτάζομε τώρα³. στὴν περίπτωσι λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀνωτέρας καὶ τῶν ἁγίων στὸν οὐρανὸ, ὅχι ἓνας ὅποιοσδήποτε ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν θὰ ἔφθανε καθόλου σὲ ἀνταξία ἐξύμνησι, ἀλλ' οὔτε ὅλοι μαζί ὅσοι διασώθηκαν ἀπὸ τὸν υἱὸ τῆς, ἂν ἦταν δυνατὸ νὰ συνενωθοῦν καὶ νὰ γίνουν ἓνα στόμα, δὲν θὰ τὸ κατάρθωσαν. Ὅλη ἡ κτίσις θὰ ὑπολειπόταν νὰ εἰσφέρῃ τὴν κατάλληλη σ' αὐτὴν δόξα, ἀφοῦ ἔγινε μητέρα τοῦ κτίσαντος τὰ πάντα· πῶς λοιπὸν θὰ μπορούσαν νὰ ἐπαρκέσουν στὰ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἀλλὰ ἀπέχει ἀπὸ αὐτὰ παρόμοια μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ τοὺς πλεον κοντότερους, διὰ τὸ ἄπειρον σχεδὸν τοῦ οὐρανοῦ διάστημα· τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὰ πράγματα ὅπου εἶναι ἐπάνω ἀπὸ κάθε λόγον καὶ διάνοιαν, δὲν φαίνονται καλλίτεροι κατ' οὐδένα τρόπον οἱ ρήτορες καὶ σοφοί, ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀσόφους.

[2.] Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅμως τῆς ἀνωτέρας πάντων τῶν ἁγίων Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία διαβαίνει σήμερον ψαλμικῶς ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς, καὶ ἐμβαίνει μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως, καὶ ἐξομολογήσεως θεοῦ ἤκου, καὶ τῶν τότε λαμπαδηφόρων παρθένων, καὶ τῶν σήμερον ἐορταζομένων ἡμῶν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, λέγω, ταύτης ὅχι μόνον ἓνας ρήτωρ, ὁ πλεον διαλεκτὸς ἀπὸ ὅλους, δὲν ἤθελε φθάσῃ νὰ ἐγκωμιάσῃ κατ' ἀξίαν, ἀλλὰ ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ εὑρεθοῦν καὶ νὰ γένουν ἓνα στόμα ὅλοι ὅσοι ἐσώθησαν μὲ τὸν ἄφθορον τόκον τῆς, πάλιν δὲν ἤθελε φθάσουν οὐδὲ εἰς τὸ ἐλάχιστον· διότι, ἀνίσως καὶ ὅλη ἡ κτίσις δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν κἂν σήμερον τὴν δοξολογίαν, ὡσὰν ὅπου ἔγινε μήτηρ τοῦ Κτίστου τῶν ἀπάντων, πῶς ἤθελεν εἶναι ἱκανὴ ἡ δύναμις μόνων

Πρωτότυπον

εἷη βραχυτάτη πρὸς ἀρρήτου δόξης ἄβυσσον; Οὕτω κρείττον ἢ κατ' ἐμέ τουτί τὸ ἐγχείρημα, καὶ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ νομίζειν ἔχειν ἐξευρεῖν λόγον ἐγκωμίων τῷ τῆς Θεομήτορος κατ' ἀρετὴν ὑπερφυεῖ παρισούμενον καὶ ὄντως ὄντι μακαρίῳ καὶ κρείττονι παντάπασιν ἢ καθ' ἅπασαν τὴν κτίσιν.

3. Πῶς δ' ἂν ἄλλως ἢ τὸν πόθον ἐκπλήσω ἢ τὸ χρέος ἐκτίσω, ἢ τὴν χάριν ὁμολογήσω τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπείρων εἰς ἐμέ χαρισμάτων, ἢ ταύτην ἐξυμνήσας ὀπόση δύναμις; Ὁ μὲν γὰρ πόθος ἐπαίρει, τὸ δὲ χρέος βιάζεται, τὸ κοινόν τε καὶ ἰδίως ἐμόν· ἢ δὲ φθάσασα χάρις κἂν τοῖς ἐξῆς τὴν ἐκείθεν ὑπισχνεῖται συγγνώμην, καὶ ἢ τῆς ἀειπαρθένου νύμφης ἀνέκλειπτος φιλανθρωπία, ἢ καθάπερ τις ψυχὴ διὰ πάντων τῶν ὑπηκόων χωροῦσα διαγίγνεται, καθάπερ ἅπαντα συνέχουσα καὶ συνιστᾶσα, ἐγγύς τε οὖσα καὶ ἀεὶ παροῦσα τοῖς ἐπικαλουμένοις διὰ τῆς ἀκαμάτου καὶ ἀνυσιμωτάτης πρὸς τὸν ἐξ αὐτῆς Θεὸν πρεσβείας ἀννούσης ἅπαντα λυσιτελῶς, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν ἐκ τῶν παρ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς ὑπηργμένων ἀγαθῶν ἐγνωκότες καὶ βεβαιότεραν ἐντεῦθεν τὴν πίστιν ἐσχηκότες.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μεγαλεῖα πού ἔγιναν ἀπὸ τὸν Υἱό της οἱ λόγοι μας, ἀκόμη καὶ ἂν μᾶς σκεφθῆς ὅλους ἠνωμένους, καὶ δὲν θὰ ἦταν σὰν ρανὶς ἐλαχίστη ἀπέναντι στὴν ἄβυσσο τῆς ἀνεκφραστῆς δόξας; Τόσο ὑπερβαίνει τίς δυνάμεις μου τοῦτο τὸ ἐγχείρημα καὶ τόσο ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ νομίζω ὅτι ἔχω ἐξεύρει λόγο ἐγκωμίων πού νὰ ἀντισταθμίζῃ τὸ ὑπερφυές τῆς Θεομήτορος κατὰ τὴν ἀρετῆ, τὸ πραγματικὰ μακάριο καὶ ἀπολύτως ἀνώτερο ἀπὸ ὅσο σὲ ὅλη τὴ κτίσι.

3. Πῶς ὅμως θὰ μποροῦσα νὰ ἱκανοποιήσω μὲ ἄλλον τρόπο τὸν πόθο ἢ νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος ἢ νὰ ὁμολογήσω τὴν χάρι τῶν ἀπὸ αὐτῆς ἀπείρων σ' ἐμένα χαρισμάτων, παρὰ ἐξυμνώντας αὐτὴν μὲ ὅλη μου τὴν δύναμι; Διότι ὁ μὲν πόθος ἀνυψώνει, τὸ δὲ χρέος, τόσο τὸ κοινὸ ὅσο καὶ ἰδιαιτέρως τὸ ἰδικό μου, ὑποχρεώνει· ἢ δὲ προηγηθεῖσα χάρις ὑπόσχεται καὶ στὸ ἐξῆς τὴν ἀπὸ ἐκεῖ συγγνώμη· καὶ ἢ φιλανθρωπία τῆς ἀειπαρθένου νύμφης εἶναι ἀδιάλειπτη, καὶ διαπερνᾷ ὅλους τοὺς ὑπηκόους, σὰν νὰ συνέχη καὶ νὰ συγκρατῆ ὅλα, εὐρισκομένη κοντὰ καὶ πάντοτε παροῦσα στοὺς ἐπικαλουμένους διὰ τῆς ἀκούραστης καὶ ὠφελιμωτάτης πρὸς τὸν ἀπὸ αὐτῆς γεννηθέντα Θεὸ πρεσβείας πού κατορθώνει τὰ πάντα ἐπιφελῶς, ὅσο γνωρίζομε ἐμεῖς, ἀφοῦ τὰ ἐμάθαμε ἀπὸ ὅσα ἀγαθὰ ἔγιναν σ' ἐμᾶς ἀπὸ αὐτῆν κι' ἐλάβαμε ἀπὸ αὐτὰ βεβαιότερη πίστι.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

τῶν ἀνθρώπων, κἂν καὶ ὁλονῶν εἴπης, νὰ δοξολογήσῃ τὰ μεγαλεῖα της; καὶ δὲν ἤθελε φανῆ ὡσὰν μικροτάτη ρανίδα ἔμπροσθεν εἰς μίαν ἄβυσσον δόξης; Τόσον εἶναι ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν δύναμίν μου, ἀδελφοί, τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τόσον εἶμαι μακρὰν, ἀπὸ τὸ νὰ νομίζω, πὼς θέλει ἐννοήσω λόγον ἐγκωμιαστικὸν ἰσόμετρον μὲ τὸ ὑπερφύσιν θαῦμα τῆς Παρθένου, τὸ ἀληθῶς μακάριον, καὶ ὅλης τῆς κτίσεως ὑψηλότερον·

[3.] ἀλλ' ὅμως μὲ ποῖον ἄλλον τρόπον ἤθελεν, ἢ τὸν πόθον μου νὰ τελειώσω, ἢ τὸ χρέος μου νὰ πληρώσω, ἢ νὰ εὐχαριστήσω διὰ τὰς ἀπείρους χάριτας ὅπου ἔλαβον ἀπὸ τὴν Παρθένον, πάρεξ μὲ τὸ νὰ τὴν ὑμνολογήσω τὸ κατὰ δύναμιν; διατὶ ὁ μὲν πόθος ὅπου ἔχω πρὸς Αὐτήν, μὲ ἀναπτέρωνει εἰς τοῦτο, τὸ δὲ χρέος καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἐδικόν μου μὲ βιάζει· καὶ οἱ κάριτες, ὅπου ἔλαβον ἀπὸ Αὐτὴν ἕως τώρα, καὶ πρὸς τούτοις ἢ ἀκένωτος τῆς Παρθένου φιλανθρωπία ὑπόσχονται νὰ μοὶ συγκωρῆσουν διὰ τοῦτο. Ἐπειδὴ καὶ Αὐτὴ ὡσὰν μία ψυχὴ, συγκρατεῖ ὅλους της τοὺς ὑπηκόους, καὶ εὐρισκομένη πάντοτε κοντὰ εἰς ὅλους ὅπου τὴν ἐπικαλοῦνται, τελεῖ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον, μὲ τὴν ἀκατάπαυστον πρὸς τὸν Υἱόν της πρεσβείαν, καθὼς ἡμεῖς ἐμπράκτως ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἔχομεν τὴν πίστιν βεβαιότεραν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ὅπου αὐτὴ μᾶς ἐκάρισεν.

Πρωτότυπον

4. Ταύτην μὲν οὖν αὐτὸς μετὰ τῆς αὐτῆς πίστεως ἐπιβούμενος, διὰ τέλους ὑπανέξουσιν ἐλπίζω σχήσειν εἰς τὸ τῶν αὐτῆς θαυμάτων πέλαγος ἐμαυτὸν ἀρτίως καθεικώς. Πρὸς ὑμᾶς δ' ὅσοι νῦν περὶ ἡμᾶς, καὶ τῶν ἔπειτ' ἐσομένων περὶ τόνδε τὸν λόγον, οὐδὲ παραιτεῖσθαι ἀναγκαῖον ἤγημαι. Καὶ γὰρ ἐκ τοῦ βῆστος συγγινώσκοντες φανείσθε, πάνθ' ὁμοῦ λαβόντες ἐπὶ νοῦν, τὸν λέγοντα, τοὺς λόγους, τοῦ προκειμένου τὴν ὑπερβολὴν· ἄλλως θ' ὅτι καὶ αὐτοὶ τούτου δεῖσθε παρὰ πάντων ἕκαστος, ἡνίκ' ἂν τῇ Θεοτόκῳ πλέκοιτε ποικίλους ὕμνους (συχνοὺς δὲ δήπου πλέκετε, πάντες ὄντες ὑπόχρεω ταύτην ἐκτινύναι τῇ τοῦ Θεοῦ μητρὶ τὴν εἰσφορὰν, κοινή τε καὶ καθ' ἓνα πάντες, δι' ἡμῶν αὐτῶν τε καὶ ἀλλήλων), ἀποδιδόντες μὲν τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν, ἀποδεῖν δ' ὁμῶς εἰδότες τοῦ ὑμνεῖν πρὸς ἀξίαν· ταῦτ' ἄρα καὶ ταῖς ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ὑπὲρ ταύτης ἐξενηγεμέναις κοινωοῦντες ὠδαῖς, ὁσημέραι τε καὶ ὤραι, ἔνθεν καὶ ἐμμελῆ καὶ ἄληκτον χορείαν περὶ τὴν οὐράνιον ταύτην διατελεῖτε συνεξελίττοντες παστὰδα.

5. Δεῦρο δὴ μοι θεία παρεμβολή, θέατρον ἱερὸν, χορὸς ἡρμωσμένος οὐρανίῳ Πνεύματι, καὶ τόνδε μοι συνεργάσαθε τὸν λόγον καὶ ποιήσαθε κοινόν, οὐ τὰς ἀκοὰς ὑποσχόντες

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

4. Αὐτὴν λοιπὸν ἐπικαλούμενος κι' ἐγὼ μὲ τὴν ἴδια πίστι, ἐλπίζω ὅτι θὰ τὴν ἔχω ἕως τὸ τέλος βοηθῶ, μόλις κατεβῶ στὸ πέλαγος τῶν θαυμάτων τῆς. Πρὸς ἐσᾶς δέ, ὅσοι εἴσθε τώρα γύρω μας, δὲν νομίζω ἀναγκαῖο νὰ δικαιολογηθῶ καὶ γιὰ ὅσα ἀργότερα συμβοῦν γύρω ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόγο. Διότι εὐκολὰ θὰ συγχωρήσετε, ἀφοῦ λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅλα, τὸν ὁμιλητὴ, τοὺς λόγους, τὴν ὑπερβολὴ τοῦ θέματος· καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς χρειάζεσθε συγγνώμη ἀπὸ ὅλους, ὅταν συνθέτετε ποικίλους ὕμνους πρὸς τὴν Θεοτόκο (καὶ βέβαια συνθέτετε πολλοὺς, διότι ὅλοι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δώσωμε τὴν εἰσφορὰ στὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ κοινοῦ ὅλοι κι' ὁ καθένας χωριστὰ, ἰδιαίτερος καὶ σὲ συνεργασίαν), ἀποδίδοντας τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν, ἀλλὰ γνωρίζοντας ὅτι ἀπέχετε ἀπὸ τὴν ἐπάξια ἐξύμνησι· ἐπομένως μετέχοντας καὶ στίς ἀπὸ παλαιὰ διὰ μέσου τῶν αἰώνων συντεθειμένες ὠδές, κάθε ἡμέρα καὶ ὥρα τελεῖτε συνεχῶς μελωδικὸ καὶ ἀτελείωτο χορὸ γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν οὐράνια παστὰδα.

5. Ἐμπρὸς λοιπόν, θεῖο στρατόπεδο, ἱερὸ θέατρο, χορὸς ἁρμονισμένος μὲ τὸ οὐράνιο πνεῦμα, συνεργασθῆτε μαζί μου καὶ σ' αὐτὸν τὸν λόγο καὶ κάμετέ τον κοινόν, ὅχι

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[4.] Αὐτὴν λοιπὸν τὴν φιλανθρωπίαν τῆς Παρθένου ἐπικαλούμενος ἐγὼ, ὅπου τώρα καταβιβάζω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸ πέλαγος τῶν θαυμάτων τῆς, ἐλπίζω νὰ τὴν ἔχω διὰ νὰ μοὶ βοηθῆ, καὶ νὰ μὲ ἀλαφρώνη μέχρι τέλους· ἀπὸ ἐσᾶς δὲ τοὺς ἀκροατάς, καὶ ἀπὸ ὅσους ἄλλους τύχωσι τὸν παρόν μου λόγον, οὔτε νομίζω ἀναγκαῖον νὰ ζητήσω συχώρησιν, ἐπειδὴ καὶ παρευθὺς ὅλοι θέλετέ μοι συγχωρήσει, στοκαζόμενοι ὅλα ὁμοῦ, καὶ ἐμὲ δηλαδὴ, τὸν λέγοντα, καὶ τοὺς λόγους ὅτι εἶναι ἀσθενεῖς, κατὰ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς ὑποθέσεως. Μάλιστα δὲ στοκαζόμενοι, πὼς κι ὁ καθεὶς ἀπὸ λόγου σας χρειάζεται νὰ λάβῃ τὴν συχώρησιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅταν ὑμνολογῆτε τὴν Θεομήτορα, εἰς τὴν ὁποίαν κρεωστεῖτε νὰ προσφέρετε τοὺς ὀφειλομένους ἐπαίνους, καὶ καθ' ἓνας ξεχωριστὰ καὶ ὅλοι ὁμοῦ. Καὶ πάλιν νὰ γνωρίζετε ὅτι δὲν ἠμπορεῖτε κατ' ἀξίαν νὰ τὴν ἐπαινέσητε· ὅθεν τοῦτο ἠξεύροντες, δὲν λείπετε νὰ τὴν ἐπαινῆτε, μὲ ὅλας τὰς ἱερὰς μελωδίας ὅπου δι' Αὐτὴν συνετέθησαν ἀπὸ τοὺς αἰῶνας, συγκροτοῦντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κάθε ἡμέραν καὶ ὥραν ἓνα χορὸν ἐναρμόνιον.

[5.] Ἐλάτε λοιπόν, ὦ θεία παρεμβολὴ τῶν Ὁσίων Πατέρων, ὅχι μόνον διὰ νὰ ἀκροασθῆτε προσεκτικῶς τὸν παρόντα μου λόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συμβοηθήσετε μὲ τὰς κα-

Πρωτότυπον

μόνον καὶ συντείναντες τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' εὐχῆς εἰλικρινοῦς ἐπικουρίαν προσάγοντες· ὡς ἂν συνεφασάμενος τῶν ὑπὲρ τῆς μητρὸς λόγων ὁ καὶ τοῦ Πατρὸς Λόγος ἄνωθεν μὴ παντάπασιν ἀπάδοντα φθέγγασθαι δοίη, μᾶλλον γε μὴν καὶ περᾶναι τι δοίη ταῖς φιλοθέοις ἀκοαῖς ἐναρμόνιον. Δεῖ δ' ἄρα τῆς ἐκ Θεοῦ βοηθείας δαψιλοῦς τοῖς πρὸς ταῦτα ἀποδουμένοις, ἃ καὶ μόνῃς ἢ ἔργα τῆς ἐκείθεν ἐπιπνοίας τῶν ἐξ αἰῶνος εἰργασμένων οἰκειότερα καὶ τελειότερα. Πᾶσαν γὰρ ἰδέαν αἰσθητῶν τε καὶ αἰσθητικῶν τὴν ἀρχὴν ἐμφυτεύσας ὁ Θεὸς τῇ γῆ, ἐπειδήπερ οὐδὲν οὐδαμῆ τῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ νοῦν ἐχώρει, τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε χωρητικὸν τοῦ νοῦ. Ἐπεὶ δ' αὐθις, καίτοι τοῦ γένους ἐπιδόντος, οὐδ' αὐτῶν τις εὔρηται καθ' ὅσον ἐχρῆν χωρητικὸς Θεοῦ, «δι' οὐ τὰ πάντα καὶ δι' ὃν τὰ πάντα», τὸ τοῦ Ἀποστόλου φάναι, τὴν ἀειπάρθενον ταύτην νῦν ὑστερον ὡς εὐδόκησεν ἐποίησεν, ἵν' οὕτως εἴπω, ἑαυτοῦ βασιλεία, τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος σωματικῶς ὑπ' ἄκρας καθαρότητος χωρητικὴν φανείσαν, καὶ οὐ χωρητικὴν μόνον, ὡ θαυμάτων ἐξαισίων!, ἀλλὰ καὶ γεννητικὴν, καὶ ποιητικὴν θείας ἀγχιστείας τοῖς πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν ἅπασιν ἀνθρώποις.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μόνο ἀνοίγοντας τ' αὐτιὰ καὶ ἐντείνοντας τὴν διάνοια, ἀλλὰ καὶ προσφέροντας τὴν βοήθεια δι' εἰλικρινοῦς εὐχῆς· ἔτσι ὥστε ὁ Λόγος τοῦ Πατέρα ἀπὸ ἐπάνω ἐπιλαμβανόμενος τῶν λόγων νὰ δώσῃ ὥστε νὰ μὴ εἰπῶ πράγματα ἐντελῶς ἀπάδοντα ἀλλὰ μᾶλλον νὰ συνθέσω κάτι ἐναρμόνιο στὶς φιλόθεες ἀκοές. Χρειάζονται δὲ πλούσια τὴν ἀπὸ τὸν Θεὸ βοήθεια οἱ ἀποδουμένοι σὲ τέτοια ἀγωνίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἔργα τῆς ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπνεύσεως καταλληλότερα καὶ τελειότερα ἀπὸ τὰ ἀνέκαθεν γένομενα. Διότι ὁ Θεός, ἐμφυτεύοντας στὴν γῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κάθε εἶδος τῶν αἰσθητῶν καὶ αἰσθητικῶν, ἐπειδὴ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶχαν γίνεῖ ἐπάνω σ' αὐτὴν δὲν ἐχωροῦσε νοῦ, ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο χωρητικὸ τοῦ νοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πάλι, ἂν καὶ τὸ γένος ἐπρόκοψε, κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἦταν ὅπως ἔπρεπε χωρητικὸς τοῦ Θεοῦ, «διὰ τοῦ ὁποῖου προέρχονται τὰ πάντα καὶ γιὰ τὸν ὁποῖον εἶναι τὰ πάντα», γιὰ νὰ ὁμιλήσωμε κατὰ τὸν Ἀπόστολο⁴, ἔκαμε ἔπειτα κατὰ τὴν εὐδοκία τοῦ αὐτῆν τὴν ἀειπάρθενη, γιὰ νὰ ὁμιλήσω ἔτσι, ἀνάκτορό του· κι' ἔτσι αὐτὴ ἐφάνηκε, λόγῳ τῆς ἄκρας καθαρότητός του [της], χωρητικὴ τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος σωματικῶς, καὶ ὄχι μόνο χωρητικὴ (ποῖα ἐξαισία θαύματα!), ἀλλὰ καὶ γεννητικὴ καὶ ποιητικὴ θείας συγγενείας γιὰ ὅλους τοὺς πρὶν ἀπὸ αὐτὴν καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἀνθρώπους.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

θαρὰς εὐκάς σας, ἵνα με ἀξιῶσῃ ὁ τοῦ Πατρὸς Λόγος νὰ μὴν εἰπῶ κανένα ἀνάρμοστον, ἀλλὰ ἐναρμόνιον εἰς τὰς ἱερὰς ἀκοάς σας. Ἐπειδὴ καὶ τῇ ἀληθείᾳ χρειὰν ἔχουσι τῆς θείας βοηθείας ἐκεῖνοι ὅπου ἐμβαίνουσιν εἰς τοιαῦτα ὑψηλὰ νοήματα, τὰ ὁποῖα ἐστάθησαν ἀποτελέσματα μόνῃς τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίας, τὰ πλέον οἰκειότερα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ πλέον τελειότερα, ἀπὸ ὅσα ἄλλα ἐκ τῶν αἰῶνων ἔγιναν.

Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἐξ ἀρχῆς κάθε εἶδος τῶν αἰσθητῶν κτισμάτων, καὶ τῶν αἰσθητικῶν ἀλόγων ζώων, μὰ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶχε νοῦν λογικόν, ἐδημιούργησεν ὕστερα καὶ τὸν ἄνθρωπον στολισμένον μὲ τὸν νοῦν. Πάλιν ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ τοὺς δημιουργηθέντας καὶ πληθυνθέντας ὕστερον ἀνθρώπους, δὲν εὐρέθη καθόσον ἔπρεπε δεκτικὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο, εἰς ὅλον τὸ ὕστερον ἐποίησε καὶ τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν ὡσαν ἕνα βασίλειον ἐδικόν του, διὰ νὰ γένη δεκτικὴ ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς καθαρότητος, τοῦ πληρώματος τῆς αὐτοῦ θεότητος σωματικῶς· καὶ ὄχι μόνον δεκτικὴ, ἀλλὰ καὶ γεννητικὴ (ὡ τοῦ θαύματος) καὶ πρόσξενος θείας συγγενείας, τόσον εἰς τοὺς προγενεστέρους της, δηλαδὴ τοὺς προπάτορας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους της, δηλαδὴ τὰ ἔθνη ἡμᾶς.

Πρωτότυπον

6. Δύο γὰρ ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἐξελεγμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενεῶν, μέση τούτων ἔσθηκεν ἡ Θεοτόκος, ἀνέχουσα, περιφανής, οἶον ἔμπνου ἀγαλμα παντὸς καλοῦ, πάσης ἀρετῆς ἔμψυχος εἰκὼν, θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων ἐστία καὶ συνδρομή, καὶ ὡς εἶπεν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων κοινωφελεστάτη φιλοτιμία. Τοῦ μὲν γὰρ κατὰ πνεῦμα Ἰσραήλ, ταυτόν δ' εἶπεν τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, αὕτη θειοτάτη καταρχή, τοῦ ὑπὲρ αἰτίαν γενομένη, καὶ δι' αὐτοῦ τῆς γῆς ἀπαναστήσασα τὸ γένος καὶ πάντας οὐρανίους καταστήσασα, πνεῦμα ἀποδείξασα ἀντὶ σαρκὸς καὶ Θεοῦ ποιησαμένη τέκνα. Τοῦ δὲ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ ἐκφύσα κατὰ σάρκα πρὸς τοσοῦτον κλέος ἐξῆρε τοὺς προγόνους, ὡς καὶ θεοπάτορας ἀκούειν δι' αὐτήν. Μᾶλλον δ' ἵνα τι πρεπωδέστερον εἴπω τῷ τῆς παρθένου νύμφης ἀξιώματι, οὐ γενῶν ἐξελεγμένων ἐμεσίτευσεν, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ παντὸς ἀνθρωπέου γένους στᾶσα μεταξύ, τὸν μὲν Θεὸν ἐποίησεν υἱὸν ἀνθρώπου, υἱοὺς δὲ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο. Μόνη δ' αὕτη μήτηρ μὲν ἐκ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπήρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ· «πάντα γὰρ διὰ τοῦ γενομένου ἐξ αὐτῆς ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονε».

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

6. Καθὼς δύο γένη ἐκλέχθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, στὸ μέσο τους στέκεται ἡ Θεοτόκος, ἐξέχουσα, περιλάμπρη, σὰν ἐστία καὶ κέντρο θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων, καὶ θὰ ἐλέγαμε κοινωφελεστάτη ἄμιλλα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν πέρα ἀπὸ αὐτά. Πραγματικὰ τοῦ μὲν πνευματικοῦ Ἰσραήλ, δηλαδὴ τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, αὕτη εἶναι ἡ θειοτάτη ἀρχή, ἀφοῦ ἔγινε αἰτία τοῦ ὑπεράνω αἰτίας καὶ δι' αὐτοῦ μετέθεσε τὸ γένος ἀπὸ τὴν γῆ καὶ κατέστησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους οὐρανίους, ἀναδεικνύοντάς τους πνεῦμα ἀντὶ γὰρ σάρκα καὶ κάμοντάς τους τέκνα Θεοῦ. Τοῦ δὲ σωματικοῦ Ἰσραήλ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐγεννήθηκε κατὰ σάρκα, ἀνέβασε τοὺς προγόνους σὲ τέτοια δόξα, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται ἐξ αἰτίας τῆς καὶ θεοπάτορες. Μᾶλλον δέ, γὰρ νὰ εἰπῶ καὶ κάτι καταλληλότερο στὴν ἀξία τῆς Παρθένου νύμφης, δὲν ἐμεσίτευσεν σὲ ἐκλεκτὰ γένη, ἀλλὰ ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ σ' ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, καθιστώντας τὸν μὲν Θεὸ υἱὸ ἀνθρώπου, τοὺς δὲ ἀνθρώπους υἱοὺς Θεοῦ. Μόνο δὲ αὕτη ἀποδείχθηκε πάνω ἀπὸ τὴν φύσιν μητέρα τοῦ Θεοῦ κατὰ φύσιν καὶ μὲ τὸν ἄφραστο τόκο ἔγινε βασίλισσα κάθε ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος· διότι «ὅλα ἔγιναν διὰ τοῦ γεννηθέντος ἀπὸ αὐτῆν καὶ χωρὶς αὐτὸν δὲν ἔγινε τίποτε ἀπὸ τὰ γενόμενα»⁵.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[6.] Δύο γὰρ γενεαὶ ἀνθρώπων ἐδιαλέχθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου, ἡ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ τῶν ἐθνικῶν, ἀνάμεσα δὲ εἰς αὐτὰς ἐστάθη ἡ Θεοτόκος ὡσὰν ἓνα ἀγαλμα ζωντανὸν κάθε καλοῦ, καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων συνάθροισμα. Καὶ τοῦ μὲν νέου Ἰσραήλ, τῶν ἐθνικῶν δηλαδὴ, ἔγινεν ἀρχὴ (γεννήσασα) τὸν αἴτιον τῶν πάντων Θεὸν καὶ ἀπέδειξεν αὐτοὺς οὐρανίους ἀντὶ γνήνους, καὶ τέκνα Θεοῦ ἀντὶ τέκνα σαρκός. Τὸν δὲ παλαιὸν Ἰσραήλ, ἥτοι τοὺς προγόνους τῆς Ἰουδαίους, εἰς τόσῃν τιμῇ ἀνεβίβασεν, ὥστε ὅπου ἠξιώθησαν νὰ ὀνομάζωνται Θεοπάτορες.

Τί λέγω, ὅτι ἐστάθη ἀνάμεσα εἰς Ἰουδαίους καὶ ἐθνικούς! Αὕτη ἐστάθη ἀνάμεσα Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ τὸν μὲν Θεὸν υἱὸν ἀνθρώπου ἐποίησε, τοὺς δὲ ἀνθρώπους, υἱοὺς Θεοῦ ἀπειργάσατο. Καὶ μοναχὴ αὕτη ἔγινε Μήτηρ μὲν φυσικὴ τοῦ Θεοῦ, Βασίλισσα δὲ ὅλων τῶν ἐπιγείων καὶ οὐρανίων κτισμάτων· ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος, ὅλα τὰ πάντα ἔγιναν καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονε, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.

Πρωτότυπον

7. Σύμβολα δὲ αὐτῆ τῆς βασιλείας οὐ παρσκευῆ διαδημάτων τοῖς πολλοῖς ἀνέπαφος καὶ λίθοι καὶ χρώματα καὶ ὑφάσματα ἐξηρημένα καὶ κόσμος βασιλείος ἐξηλλαγμένος ἐκ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων εὐρημένος τοῖς τῶν γῆινων ἀπανίστασθαι μὴ δυναμένοις καὶ οἷς τὰ ἄμφια μᾶλλον βασιλεύει τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀπόρρητοί τινες καὶ ἀνενόητοι χάριτες, δυνάμεις τε καὶ ἐνέργειαι ὑπερφυεῖς, ὑψοῦ καὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν διακόσμων ὑπεράνω τείνουσαι· προσρήματα καὶ μηνύματα θεῖα νόμους φύσεως ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετασκευάζοντα, θεοῦ Πνεύματος ἔλευσις, ὑψίστου δυνάμεως ἐπισκίσεις, συλλήψεως καὶ παρθενίας ὑπερφυστάτη συνέλευσις, Θεοῦ Λόγου κένωσις, ἀειπαρθένου κόρης κύησις, θαῦμα ἐν θαύμασι, λύσις ἐκ γαστρὸς παιδὸς καὶ τόκος ἐξ ἀπειράνδρου μὴ λύσας, ἀλλ' ἀσινῆ τηρήσας τῆς παρθενίας τὰ σύμβολα.

8. Τίς ἂν δύναίτο, οὐκ ἐνδύναί λέγω εἰς τὸ βάθος, ἀλλὰ καὶ παρακύψαι ὅλως εἰς τὰ ὄντως ἄδυστα καὶ τῶν προθύρων ἐφικέσθαι τῆς καταγωγῆς, ἐν ἧ κατεσκήνωσεν ὁ παντὸς τοῦ ὄντος ὑπερανωκισμένος, ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεύς, ὁ τῶν κυριοτήτων κύριος, ὁ φύσει πάντων ἀνημμένος τὸ κράτος; Τίς λόγος καὶ κα-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

7. Σύμβολα δὲ τῆς βασιλείας εἶναι γι' αὐτὴν ὅχι ὁ ἐφοδιασμός μὲ στέμματα, ποὺ εἶναι γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀνέγγικτα, καὶ λίθοι καὶ χρώματα καὶ ὑφάσματα ἐξαιρέτα καὶ βασιλικὸς στολισμὸς διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς χαμηλὰ ἐρχομένους, ἐφευρημένος ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν μποροῦν νὰ ὑψωθοῦν ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ στοὺς ὁποίους μᾶλλον τὰ ἐνδύματα βασιλεύουν τῆς ψυχῆς. Σύμβολα γι' αὐτὴν εἶναι χάριτες ἀπόρρητες καὶ ἀκατάληπτες δυνάμεις καὶ ἐνέργειες ὑπερφυεῖς, ποὺ κατευθύνουν ψηλὰ καὶ ὑπεράνω τῶν οὐρανίων διακόσμων ἀκόμη· προσφωνήσεις καὶ μηνύματα θεῖα, ποὺ μετασκευάζουν πρὸς τὸ καλύτερο τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἔλευσις τοῦ θεοῦ Πνεύματος, ἐπισκίσεις δυνάμεως τοῦ ὕψιστου, ὑπερφυστάτη σύμπτωσης συλλήψεως καὶ παρθενίας, κένωσις Θεοῦ Λόγου, κυοφόρησις ἀειπαρθένου κόρης, θαῦμα σὲ θαύματα, ἀπόλυσις παιδιοῦ ἀπὸ γαστέρας καὶ γέννησις ἀπὸ ἀπειράνδρου, ποὺ δὲν ἔλυσε, ἀλλὰ διατήρησε ἀκέραια τὰ σύμβολα τῆς παρθενίας.

8. Πραγματικὰ ποιὸς θὰ μποροῦσε, δὲν λέγω νὰ καταδυθῆ στὸ βάθος, ἀλλὰ καὶ νὰ σκύψῃ ἀπλῶς στὰ ἀληθῶς ἄδυστα καὶ νὰ φθάσῃ στὰ πρόθυρα τοῦ καταλύματος, στὸ ὁποῖο κατασκήνωσε ὁ ἐγκατεστημένος ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὄν, ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Κύριος τῶν κυριοτήτων, ποὺ ἔχει ἐκ φύσε-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[7.] Σημεῖα δὲ τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐστάθησαν, ὅχι βασιλικά διαδήματα καὶ πετράδια καὶ χρώματα καὶ ἱμάτια πολῦτιμα καὶ ἄλλοι βασιλικοὶ στολισμοί, πράγματα ὅπου εἶναι ὑλικά καὶ γῆινα, ἀλλὰ μάλιστα κάριτες ἀνεκλάλητοι, καὶ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι ὑπερφυσικαί, ὑπερβαίνουσαι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους· καιρετισμοὶ καὶ μηνύματα θεῖα, ὅπου μεταβάνουσιν εἰς τὸ καλλίτερον τοὺς νόμους τῆς φύσεως· θεοῦ Πνεύματος ἔλευσις καὶ ὑψίστου δυνάμεως ἐπισκίσεις, καὶ ἔνωσις συλλήψεως ὁμοῦ καὶ παρθενίας· Θεοῦ Λόγου κένωσις· ἀειπαρθένου κόρης κύησις· καὶ τὸ θαῦμα ἐν θαύμασι, γέννησις παιδὸς ἐξ ἀπειράνδρου κόρης, ἥτις δὲν ἔλυσεν, ἀλλὰ σῶα διεφύλαξεν τῆς παρθενίας τὰ σύμβολα.

[8.] Ποῖος νοῦς ἤθελε δυνηθῆ δὲν λέγω νὰ κωρήσῃ μέσα εἰς τὸ βάθος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως νὰ παρακύψῃ, κἂν εἰς τὰ προαύλια τῆς θείας ταύτης σκηνῆς, δηλαδὴ τῆς Παρθένου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκησεν ὁ ὑπεράνω πάντων τῶν ὄντων Θεός; ὁ τῶν Οὐρανῶν Βασιλεὺς; ὁ τῶν κυριοτήτων Κύριος;

Πρωτότυπον

τὰ μικρὸν ἐγγὺς ἂν ἔλθοι τῆς ἀξίας, κἂν εἰ τὰ κατ' αὐτὴν ἀφείς τὰ περὶ αὐτὴν διηγείται, τὰ πρὸ τοῦ ἀπορρήτου δηλαδὴ καὶ μετὰ τὸν ἀπορρήτου τόκου; Τίς ἀξίως ἐξείποι τὴν ἄνωθεν χορηγίαν τῆς ἀπορρήτου τροφῆς, τὴν ἐξ οὐρανοῦ ποδηγίαν τῶν εἰς προσκύνησιν πόρρωθεν ἀφικνουμένων, τὴν ὑπὸ πλήθους ἀγγέλων δοξολογίαν τῇ γῆ συνάπτουσαν τὰ οὐράνια καὶ πρὸς ὑποταγὴν συνάγουσαν τῆς παγκοσμίου βασιλίδος ταύτης; Ἄλλὰ γὰρ καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων ἔτι καὶ τούτων ἕνεκα προγορίαι προφητῶν θεολήπτων, θαυματοποιῖαι προδεικνύσαι δι' αἰνιγμάτων μέλλον τὸ μέγα θαῦμα, θεσμοὶ πνεύματος ποικίλως προδιατυπώντες τὴν ἐσομένην ἀλήθειαν, μεταβολαὶ γενῶν καὶ πραγμάτων ὁδοποιεῖσαι τῷ τέλει τοῦ καινοῦ μυστηρίου, Θεοῦ πρὸς Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄνναν τελεσφόρος ἐπαγγελία τεκεῖν ἐν γήρᾳ παῖδα τοὺς ἀγόνους ἐκ νέου, εὐχὴ πρὸς Θεὸν τῆς θαυμασίας ταυτησί συζυγίας ἀντιδώσειν τῷ δόντι τὴν δεδομένην, καθ' ἣν ὡς ἀληθῶς ἀξιόχρεων καὶ δικαιοτάτην εὐχὴν ἢ μετὰ τῆς ἐπαγγελθείσης πρὸς τὸν θεῖον ἄνοδος νεῶν καὶ ἢ τῆς ὑπερκοσμίου βασιλίδος ταύτης ἐξαισία εἴσοδος εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, τὸν μόνῳ Θεῷ ἀποκεκληρωμένον χώρον, ἀφ' οὗ μόνου μόνοις τοῖς κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῦσι τοῦ ἔτους ἅπαξ εἰσιούσιν ἐχηματιζεν, οὐ τριετῆς ἢ παρθενομήτωρ καὶ εἰσέδου καὶ διεκαρτέρησεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ὡς ἀνειλημμένο τὸ κράτος τῶν πάντων; Ποιὸς λόγος θὰ μπορούσε νὰ φθάσῃ γιὰ λίγο κοντὰ στὴν ἀξία, ἔστω καὶ ἂν ἀφήνοντας τὰ κατ' αὐτὴν διηγῆται τὰ γύρω ἀπὸ αὐτὴν, τὰ πρὶν ἀπὸ τὸν ἀπορρητο δηλαδὴ καὶ μετὰ τὸν ἀπορρητο τόκο; Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπὸ ἄνω χορηγία τῆς ἀπορρητης τροφῆς, τὴν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καθοδηγήσει ἐκείνων ποὺ φθάνουν ἀπὸ μακριὰ γιὰ προσκύνησι, τὴν ἀπὸ πλήθους ἀγγέλων δοξολογία ποὺ συνάπτει τὰ οὐράνια μὲ τὴν γῆ καὶ τὰ συνάγει πρὸς ὑποταγὴ σ' αὐτὴν τὴν παγκόσμια βασιλίσσα; Ἄλλὰ βέβαια καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀκόμη καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ὑπῆρξαν προρρήσεις θεολήπτων προφητῶν, θαυματοποιεῖς ποὺ προεδείκνυαν μὲ αἰνίγματα ὅτι θὰ γίνῃ τὸ μέγα θαῦμα, θεσμοὶ πνεύματος ποὺ προδιατύπωναν ποικιλοτρόπως τὴν ἀλήθεια ποὺ πραγματοποιήταν, μεταβολές γενῶν καὶ πραγμάτων ποὺ προετοίμαζαν τὸν δρόμο γιὰ τὸ παράδοξο μυστήριον, ἢ ἀποτελεσματικὴ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄννα ὅτι στὰ γεράματα θὰ γεννήσουν παιδὶ οἱ ἀπὸ τὰ νιάτα τοὺς ἄγονοι, εὐχὴ τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ ζευγαριοῦ πρὸς τὸν Θεὸ ὅτι θὰ ἀντιδώσουν τὴν δοσμένην στὸν δώσαντα. Σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν ἀξιόπιστη καὶ δικαιοτάτη εὐχὴ ἐπραγματοποιήθηκε ἡ ἄνοδος τῶν πρὸς τὸν θεῖο ναὸ μαζὶ μὲ τὴν ἐπαγγελθεῖσα καὶ ἡ ἐξαισία εἴσοδος αὐτῆς τῆς βασι-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ὁ ἔκων τὸ κράτος πάντων ἐκ φύσεως; ποῖος λόγος ἤθελε σιμῶση κἂν ὀλίγον, κοντὰ εἰς τὴν ἀξίαν τῶν ἐπαίνων τῆς; καὶ ἀφίνοντας τὰ οὐσιώδη αὐτῆς μυστήρια, κἂν νὰ διηγηθῶ τὰ πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ μετὰ τὸν τοκετὸν αὐτῆς θαυμάσια; ἦτοι τὴν δι' ἀγγέλου φερομένην εἰς αὐτὴν τροφήν; τὴν δι' ἀστέρους ὁδηγίαν τῶν εἰς προσκύνησιν τοῦ τόκου τῆς ἐλθόντων Μάγων; καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἁγγέλων δοξολογίαν, ἥτις ἐσύναψε τὴν γῆν μὲ τὰ οὐράνια; καὶ εἰς τὴν βασιλίδα ταύτην τὰ ὑπέταξε;

Προτοῦ ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτά, διὰ ταύτην τὴν Παρθένον ἔγιναν αἱ προρρήσεις τῶν Προφητῶν, τὰ παλαιὰ θαύματα ὅπου προεικόνιζον αἰνιγματωδῶς τοῦτο τὸ μέγα θαῦμα· ὁ νόμος ὅπου ἐπροτύπωνε τὴν μέλλουσαν ἀλήθειαν· αἱ μεταβολαὶ τῶν γενεῶν καὶ πραγμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀπέβλεπον εἰς τὸ τέλος τούτου τοῦ καινοῦ μυστηρίου.

Ἐξόχως δὲ καὶ μάλιστα δι' αὐτὴν ἔγινεν ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄνναν, εἰς τὸ νὰ γεννήσουν θυγατέρα ἐν τῷ γήρει αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ νὰ χαρίσουν εἰς Αὐτὸν χάρισμα τὴν χαρισθεῖσαν εἰς αὐτοὺς θυγατέρα. Διὰ τὴν ὁποῖαν ταύτην ὑπόσχεσιν ἔγινε καὶ ἡ σημερινὴ τῆς Παρθένου ἄνοδος εἰς τὸν θεῖον ναόν, καὶ ἡ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θαυμαστὴ αὐτῆ εἴσοδος, τὰ ὅποια ἡ-

Πρωτότυπον

9. Δι' ὃ καὶ πανηγυρίζομεν σήμερον τὸ κοινωφελές ἄθλον τῆς ἀπαρμιλλου καρτερίας τεθεαμένοι, τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν γῆν δι' αὐτῆς ὑπερφυᾶ κάθοδον καὶ τὴν ἡμῶν δι' αὐτοῦ πρὸς οὐρανῶν ὑπερενδοξοτάτην ἄνοδον. Ἐκεῖ γὰρ ἡ θεόπαις τοῖς ἱεροῖς ἀδύτοις ἐνδαιτωμένη, τὰς ὑψηλὰς «ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ διέθετο», μέχρι καὶ τῶν οὐρανῶν αὐτῶν ὡς ἀληθῶς φθανούσας καὶ τὸν ἐπουράνιον δεσπότην ἐκείθεν ὡς ἡμᾶς ἐλκούσας. Ἐκεῖ πᾶσα «ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν», κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐξ ἧς πάντων ἀνθρώπων ἕξοχα διαπρεπούσης ἀπορρήτοις κάλλεσιν ἀγνείας, ὡσπερ ἀπὸ χρυσίου τηλαυγοῦς, εἰκόνα συμφυᾶ ἑαυτῷ κατασκευάσαι ἡρετίσατο, τοῦ ποιήματος ὁ ποιητής, καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος (ὡ τῆς ἀνεκλαλήτου σου φιλανθρωπίας, δέσποτα!) τὸ οἰκείον πλάσμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τοῦ πλάσαντος μεθαρμόσασθαι ἀξίαν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

λισσας στὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὸν χῶρο ποῦ ἦταν καθωρισμένος γιὰ τὸν Θεὸ μόνο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μόνο αὐτὸς ὠμιλοῦσε πρὸς τοὺς κατὰ καιρὸ ἀρχιερεῖς ποῦ εἰσέρχονταν μιὰ φορὰ τὸ ἔτος⁶, ὅπου ἡ παρθενομήτωρ τριετῆς εἰσέδυσσε καὶ διέμεινε γιὰ χάρι μας.

9. Γι' αὐτὸ καὶ πανηγυρίζομε σήμερα, ἀφοῦ εἶδαμε τὸ κοινωφελές κατόρθωμα τῆς ἀπαράμιλλης καρτερίας, τὴν δι' αὐτῆς ὑπερφυᾶ κάθοδο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν γῆ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ὑπερενδοξοτάτη ἄνοδο ἡμῶν πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ στὰ ἱερά ἄδυτα ζώντας ἡ θεόπαις, «ἔκαμε τίς ἱεραποδημίες στὴν καρδιά της»⁷, ποῦ φθάνουν πραγματικά ἕως τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔλκουν ἀπὸ ἐκεῖ ἕως ἐμᾶς τὸν ἐπουράνιο δεσπότη. Ἐκεῖ ἐφάνηκε ὅλη «ἡ δόξα τῆς θυγατέρας τοῦ βασιλέως ἀπὸ μέσα», κατὰ τὸ γραμμένο⁸. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὰ ἀπόρρητα κάλλη τῆς ἀγνείας αὐτῆ ὑπερεῖχε ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὁ Θεὸς ἀπὸ αὐτὴν ἐπέλεξε νὰ κατασκευάσῃ ὡς ἀπὸ τηλαυγῆς χρυσάφι εἰκόνα συμφυᾶ σ' αὐτόν, ὁ ποιητής ἀπὸ τὸ ποίημα, καί, ἀφοῦ ἔγινε κατὰ τὸ ὁμοίωμα ἀνθρώπων (ὦ, πόσο ἀνεκλάλητη εἶναι ἡ φιλανθρωπία σου, δέσποτα!), προσάρμοσε τὸ πλάσμα του πρὸς τὴν δική του ἀξία, τοῦ πλάστη.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

τον ὁ ἀφιερωμένος τόπος εἰς μόνον τὸν Θεόν, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον συνωμίλει Αὐτὸς μετὰ μοναχοὺς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὅπου ἐκεῖ ἔμβαίνουν μιὰν φορὰν τὸν χρόνον. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν τὸν τόπον ἐμβῆκε σήμερον ἡ Παρθένος καὶ ἔκαμε δώδεκα χρόνους διὰ τὴν σωτηρίαν μας.

[9.] Διὰ τοῦτο πανηγυρίζομεν σήμερον βλέποντες τὸν στέφανον ὅπου ἔλαβε διὰ τὴν ἀσύγκριτον αὐτῆς ὑπομονήν, ὅστις εἶναι ἡ κατάβασις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ ἐδική μας ἀνάβασις εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι ἐκεῖ εὑρισκομένη ἡ Θεοτόκος, τόσας ὑψηλὰς ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς διέθετο, ὥστε ὅπου ἔφθασαν, ἕως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐτράβιξαν εἰς τοῦ λόγου μας τὸν Δεσπότην τοῦ οὐρανοῦ· ἐκεῖ ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, κατὰ τὸ δαβιτικόν· ἀπὸ τῆς ὁποίας τὴν παρθενίαν, ὡς ἀπὸ χρυσίου πολύτιμον, ἠθέλησε νὰ κατασκευάσῃ μιὰν εἰκόνα ὁμοίαν τοῦ ὁ ποιητῆς τῶν ἀπάντων, καὶ γενόμενος ἀνθρώπος, νὰ ἀναβιβάσῃ τὸ πλάσμα του εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ πλάσαντος.

Πρωτότυπον

10. Ὅρατε τῶν παρθενικῶν στεμμάτων τὴν πλοκὴν; Ὅρατε τὸ κοινωφελές τῆς πορφύριδος ταύτης; Οὐ γὰρ τοὺς ἐκ φύσεως ὁμοτίμους ὑφειμένους ἑαυτῆς ἢ παμβασιλῆς παρθένος τύχη δὴ τιμὴν ποιησαμένη τούτων ἄρχει, πλὴν ὀνομάτων μηδὲν ἑαυτῇ κρείττον τι προσνείμασα καὶ τὸ ὁμόφυλον ὑποποιησαμένη κατὰ τοὺς ἀπὸ γῆς θεσμούς, οἳ τῶν κάτω κειμένων ὡς περ ὑψὲ διαφέρειν ἐφίᾳσιν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν κατ' ὀρθὸν ἐστῶτων· ἀλλὰ πάντας τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς ἐπάρασα καὶ τὸν ὑπήκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου ἀποδείξασα, κρείττονος ἀξίας αὐτῆ καὶ δυνάμεως ὑπερτέρας μετασχούσα καὶ τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν χειροτονίας, ὑψηλῶν ὑψηλοτάτη καὶ μακαριῶν γένους μακαριωτάτη βασιλῆς ἐφέστηκε, πανταχόθεν σώματός τε καὶ ψυχῆς φανωτάτας τε καὶ θειοτάτας ἀπαστρέπτουσα μαρμαρυγᾶς. Ὡς περ γὰρ βουληθεὶς ὁ Θεὸς εἰκόνα στήσασθαι παντὸς καλοῦ καὶ τὴν ἑαυτοῦ περὶ ταῦτα δυνάμιν καθαρῶς ἐνδείξασθαι καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κοινὸν ὑποστήσας κόσμον, μᾶλλον δὲ θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἀπασῶν χαρίτων κοινὸν ὑποδείξας κράμα καὶ καλλονὴν ὑπερτέραν ἀμφοτέρους ἐπικοσμοῦσαν τοὺς κόσμους, οὕτω ταύτην οὕτω παγκάλην ὄντως ἐξειργάσατο πάντα συνελών, οἷς πάντα διελών ἐκόσμησε, τρόπον τῆς αὐτῷ διαφερούσης μόνῳ δημιουργικῆς δυνάμεως ἡμῖν ἐπιδεικνὺς ἐξαίσιον καὶ ὄντως προσήκοντα τῇ τοῦ φωτὸς μητρὶ.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

10. Βλέπετε τὸ πλέξιμο τῶν παρθενικῶν στεμμάτων; Βλέπετε τὴν κοινωφελῆ ἰδιότητα ὁμοτίμων, ἀφοῦ μὲ κάποια τύχη τοὺς ἔκαμε ὑφισταμένους, χωρὶς νὰ προσφέρῃ στὸν ἑαυτὸ τῆς τίποτε ἀνώτερο ἀπὸ ὀνόματα, καὶ ὑπέταξε τοὺς ὁμοφύλους κατὰ τοὺς ἐπιγείους θεσμούς, ποὺ ἐπιτρέπουν νὰ διαφέρουν σὲ ὑψὸς ἀπὸ τοὺς ξαπλωμένους κάτω καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ὀρθοίους; Ἀλλὰ, ἀφοῦ μετέσχε ἀνωτέρου ἀξιώματος καὶ ὑπετέρας δυνάμεως καὶ τῆς χειροτονίας ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς, ἔγινε βασίλισσα ὑψηλοτάτη τῶν ὑψηλῶν καὶ μακαριωτάτη τῶν μακαριῶν, ποὺ ἀπαστρέπτει ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, λαμπρότατες καὶ θειότατες μαρμαρυγές. Ὁ Θεὸς θέλοντας νὰ στήσῃ εἰκόνα κάθε καλοῦ καὶ νὰ ἐπιδείξῃ καθαρὰ τὴν δυνάμει του γι' αὐτά, καὶ στοὺς ἀγγέλους καὶ στοὺς ἀνθρώπους, κατήρτισε κοινὸ κόσμον ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, μᾶλλον δὲ παρουσίασε κράμα ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων καὶ καλλονὴ ἀνώτερη ποὺ στολίζει καὶ τοὺς δύο κόσμους. Ἔτσι, τὴν κατεσκεύασε τόσο πάγκαλη, ἀφοῦ συνήγαγε ὅλα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα μοιράζοντάς τα ἐκόσμησε τὰ πάντα, ἐπιδεικνύοντας ἕνα ἐξαίσιον τρόπο τῆς σ' αὐτὸν μόνον ἀνηκούσης δημιουργικῆς δυνάμεως καὶ πραγματικὰ ἀρμόζοντα στὴν μητέρα τοῦ φωτός.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[10.] Βλέπετε τοῦ παρθενικοῦ τούτου στεφάνου τὸ πλέξιμον; βλέπετε τῆς βασιλικῆς πορφύρας ταύτης τὸ κοινὸν ὄφελος; διότι ἡ παμβασιλῆς Παρθένος δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποτάσῃ μόνον ὅλους τοὺς ἄλλους εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ νὰ βασιλεύῃ εἰς αὐτούς, καθὼς εἶναι οἱ νόμοι τῶν ἐπιγείων βασιλείων, ὅχι· ἀλλ' αὐτὴ μὲ τὸ μέσον τὸ ἐδικόν τῆς, ὑψώσασα ὅλους τοὺς ὑπὸ κῆρυκος τῆς, καὶ ἀντὶ ἐπιγείους καταστήσασα οὐρανοῦς, οὕτως ἠξιώθη νὰ χειροτονηθῇ ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς βασίλισσα εἰς αὐτούς καὶ νὰ λάβῃ μίαν ὑψηλοτέραν ἀξίαν καὶ δυνάμιν· λάμπουσα εἰς ὅλα τὰ μέρη σώματος καὶ ψυχῆς. Διότι φαίνεται πὼς ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ ζωγραφίσῃ μίαν εἰκόνα κάθε καλοῦ, καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν νὰ δείξῃ καθαρὰ εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὴν παντεχνήμονα σοφίαν του· καὶ νὰ τὴν κατασκευάσῃ ἕνα κοινὸν στολισμὸν καὶ μίαν ἀνακεφαλαίωσιν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων, ὅπου νὰ στολίσῃ καὶ τοὺς δύο κόσμους, τὸν αἰσθητὸν καὶ τὸν νοητὸν. Καὶ αὐτὴ ἡ εἰκὼν δὲν ἦτον ἄλλη, πάρεξ ἡ Παρθένος Μαρία, εἰς τὴν ὁποῖαν διαμοιράζοντας ἐστόλισεν ὅλα τὰ ποιήματά του· καὶ οὕτω μᾶς ἀπέδειξεν ἕνα ἄλλον τρόπον μιᾶς ἐξαιρέτου δημιουργίας, ὁ ὁποῖος ἔπρεπεν εἰς μόνην τὴν Μητέρα του.

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Α': §§ 1-10

(*) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ε.Π.Ε., τ. 11, Θεσσαλονίκη 1986. Εἰσαγωγή - Μετάφρασις - Σχόλια, Παναγιώτου Κ. Χρήστου, σελ. 260-347.

(**) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Λόγοι, α) Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, β) Εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, Ἅγιον Ὄρος 1987, «*Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς τὴν ἰσαγγελον ζωὴν ὅπου διεπέρασεν αὐτὴ μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· μεταφρασθεὶς εἰς κοινὴν γλῶσσαν παρὰ Νικοδήμου Μοναχοῦ*», σελ. 5-53.

• Τὸ κείμενο ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν κώδικα Μεγίστης Λαύρας 921 (Θ. 129) f 21-80α. Πρωτοδημοσιεύθηκε στὸ περιοδ. «Ἅγιος Νεκτάριος», τεύχος δ', Θεσσαλονίκη 1981, σελ. 145-173.

1. Ὅπως ἐπὶ παραδείγματι ὁ Ἄτλας.
2. Ὅπως οἱ Ἄλωεῖδαι καὶ ὁ Ἴκαρος.
3. Ψαλμ. μα' 4.
4. Α' Κορινθ. η' 6· Κολασ. α' 6· Ρωμ. ια' 36.
5. Ἰωάν. β' 3.
6. Ἐξοδ. λ' 10· Λευϊτ. ις' 2, 34· Ἐβρ. θ' 7.
7. Ψαλμ. πγ' 6.
8. Ψαλμ. μδ' 15.

Πρωτότυπον

11. Ὡς γὰρ ὅτε κατ' ἀρχὰς εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας τὸν μέγαν ἐπέστησε φωστῆρα, πρῶτον μὲν ἐποίησε τὸ φῶς ἀπολύτως διασκορπίζον, ἔπειτα τὸν τοῦτ' ἀναδεξάμενον ἡλίου δίσκον· οὕτω καὶ νῦν τὴν ἀειπάρθενον ἑαυτοῦ γεννήτριαν θείου τε καὶ ἀπορρήτου καὶ παντὸς τοῦ κατ' ἀρετὴν φωτὸς ἀπέφηνε λαμπτήρα, διακεχυμένου μὲν ὄντος πρότερον τοῖς πᾶσι τὰγαθοῦ, συνελθλυθότος δ' ὕστερον ὑπὲρ πάντα νοῦν καὶ λόγον ἐπ' αὐτῆς παντὸς τε ἀρετῆς εἶδους καὶ ὅσον αὐτῇ ὑπερναβεβήκει. Καὶ τοίνυν ἅ πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀρίστοις ἤρκεσε νειμαμένοι ἀρίστοις εἶναι, καὶ ὅσα πάντες οἱ Θεῷ κεχαρισμένοι κατὰ μέρος εἰσὶν, ἄγγελοι τε καὶ ἄνθρωποι, ταῦθ' ἅπαντα συνειληφύια καὶ μόνη πάντα διατελοῦσα καὶ περιττεύουσα μηδ' ὅσον εἰπεῖν, ὑπερεκχεῖ καὶ πρὸς τοὺς αὐτὴν τιμῶντας δαψιλεστάτην τὴν χάριν, αὐτὸ τε τὸ πρὸς αὐτὴν ἀνατείνεσθαι δίσκον οὐσαν τηλικούτων χαρίτων χαριζομένη, καὶ προσεπιδαψιλευομένη τὰ κρείττω δι' ἀγαθότητα. Οὐκ οὐδ' ἂν ποτ' ἐκσταίῃ τοῦ πρὸς πάντας ἀνθρώπους διακειμένου καὶ ἕλω καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν λυσιτελοῦς ταύτης φορᾶς καὶ δαψιλοῦς συντελείας.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

11. Ὅπως, δηλαδή, ὅταν ἀρχικὰ ἔβαλε τὸν μεγάλο φωστῆρα στὴν ἀρχὴ τῆς ἡμέρας, πρῶτα μὲν κατεσκεύασε τὸ φῶς ἀπολύτως σκόρπιο, ἔπειτα τὸν δίσκο τοῦ ἡλίου ποὺ τὸ ἐδέχθηκε⁹, ἔτσι καὶ τώρα τὴν ἀειπάρθενη μητέρα του κατέστησε λαμπτήρα θείου καὶ ἀπορρήτου καὶ ὅλου τοῦ σχετικοῦ μὲ τὴν ἀρετὴ φωτὸς, ἀφοῦ πρωτύτερα τὸ ἀγαθὸ ἦταν διαχυμένο σὲ ὅλους, ἔπειτα δὲ συνῆλθε σ' αὐτὴν ὑπεράνω παντὸς νοῦ καὶ λόγου κάθε εἶδος ἀρετῆς καὶ ὅσο αὐτῇ ὑπερτερεῖ. Ὅσα λοιπὸν ἤρκεσαν σὲ ὅλους τοὺς ἀπὸ ἀνάκαθεν ἀρίστους, ὥστε μοιράζοντάς τα νὰ εἶναι ἀριστοὶ καὶ ὅσα ὅλοι οἱ ἐπὶ μέρους ἔχουν λάβει σὰν χάρισμα, ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι, αὐτὰ ὅλα ἀφοῦ τὰ συμπεριέλαβε καὶ τὰ διατηρεῖ μὲ περίσσεια ὅσο δὲν περιγράφεται, ὑπερεκχύνει πλούσια τὴν χάρι καὶ πρὸς τοὺς τιμῶντας αὐτὴν, χαρίζοντας ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ νὰ ἀνυψῶνται πρὸς αὐτὴν σὰν δίσκο μὲ τόσο μεγάλη χάρισμα καὶ ἀπὸ ἀγαθότητα προσφέροντας ἐπὶ πλέον τὰ καλύτερα. Καὶ ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ νὰ διάκειται εὐμενῶς πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ παρέχῃ σ' ἐμᾶς αὐτὴν τὴν ὠφέλιμη προσφορὰ καὶ πλοῦσία συνεισφορὰ.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[11.] Καὶ καθὼς ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν μέγα φωστῆρα τῆς ἡμέρας ἡλίου, πρῶτον μὲν ἐδημιούργησε τὸ φῶς, εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν διεσκορπισμένον εἰς ὅλον τὸ πᾶν, ὕστερον δὲ ἔκαμε τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, καὶ ἐσύναξε εἰς αὐτὸν ὅλον ἐκεῖνο τὸ διασκορπισμένον φῶς τὸ πρωτόγονον, τοιοῦτοτρόπως ἐκατασκεύασε καὶ τὴν Μητέρα του ἕνα φωστῆρα ἀκτινοβολοῦντα ἀπὸ κάθε φῶς τῶν ἀρετῶν, τὸ ὅποιον ἦταν προτοῦ, κεχυμένον εἰς ὅλους τοὺς ἐναρέτους, καὶ ἐσύναξεν εἰς Αὐτὴν κάθε εἶδος ἀρετῆς καὶ ὅσα ἄλλα χαρίσματα τὴν ἀρετὴν ὑπερβαίνουν.

Καὶ λοιπὸν ὅσα χαρίσματα ἐμοιράσθησαν εἰς ὅλους τοὺς ἀπ' αἰῶνος Ἁγίους, καὶ ὅσα ἀξιώματα ἔλαβον ὅλοι ὁμοῦ οἱ τοῦ Θεοῦ φίλοι, τόσον ἄγγελοι ὅσον οἱ ἄνθρωποι, ὅλα αὐτὰ τὰ ἐσύναξεν ἡ Παρθένος εἰς τὸν ἑαυτὸν της, καὶ μοναχὴ ἔχει τὰ προνόμια πάντων. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ περιττεύει ἀκόμη ἀπὸ αὐτὰ τόσον ἀσυγκρίτως, ὥστε ὁποῦ ὑπερεκχεῖ εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὴν τιμοῦν δαψιλεῖς καὶ πλουσίας τὰς χάριτας· χαρίζουσα εἰς αὐτοὺς τὸ νὰ ἀποβλέπουν εἰς Αὐτὴν ὡσὰν εἰς ἡλιακὸν δίσκον τόσων μεγάλων χαρισμάτων, καὶ ἐκβλύζουσα εἰς αὐτοὺς παντοεινὰ μεγαλυτέρας χάριτας διὰ τὴν ἰδικὴν της ἀγαθότητα· ἀλλ' οὔτε θέλει παύσει ποτὲ ἀπὸ τὸ νὰ χαρίζῃ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοιαύτας δωρεὰς καὶ τοιαύτην φιλόνητον διάθεσιν καὶ ἀγάπην.

Πρωτότυπον

12. Ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν παντὸς ἀγαθοῦ τοιαύτην ἀπιδὼν τις συστοιχίαν καὶ χορηγίαν, τοῦτ' ἐρεῖ τὴν παρθένον ἐν ἀρετῇ καὶ τοῖς κατ' ἀρετὴν ζῶσιν, ὅπερ ἐν αἰσθητῷ φωτὶ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸ ζῶσιν ἥλιος, καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνο τὴν ἀρχὴν χρῆμα πρόγραμμα καὶ τύπον εἶναι τῶν ὕστερον τετελεσμένων ἐπ' αὐτῆς ἀπορρήτων. Εἰ δὲ πρὸς τὸν ἀνασχόντα τοῖς ἀνθρώποις ἐξαισίως ἀπὸ ταύτης ἥλιον, ὃς πάντ' ἔχει καὶ ὑπερέχει φύσει τὰ χάριτι ταύτη προσπεφυκότα· εἰ πρὸς τοῦτον μετενέγκοι τὸ τῆς διανοίας ὄμμα, οὐρανὸς εὐθύς ἢ παρθένος ἀναφανήσεται, τοσοῦτο καὶ τῶν ὑπ' οὐρανὸν καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦτον κεχαριτωμένων θείως φανωτέραν κεκτημένη τὴν διὰ πάντων ἀγαθῶν εὐκληρίαν, ὅποσον ἡλίου μὲν οὐρανὸς μείζων, οὐρανοῦ δὲ λαμπρότερος ἥλιος.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

12. Ἀλλὰ ὅταν ἀποβλέψῃ κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν συγγένεια καὶ χορηγία κάθε ἀγαθοῦ, θὰ εἰπῇ ὅτι ἡ παρθένος στὴν ἀρετὴ καὶ στοὺς ζῶντας κατ' ἀρετὴ εἶναι τοῦτο, ὅ,τι ὁ ἥλιος στὸ αἰσθητὸ φῶς καὶ στοὺς ζῶντας κάτω ἀπὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ἐκεῖνο ποὺ συνέβηκε στὴν ἀρχὴ μὲ τὴν δημιουργία τοῦ ἡλίου εἶναι ὑπογραμμὸς καὶ τύπος τῶν ἀπορρήτων ποὺ ἔχουν γίνεαι ἔπειτα ἀπ' αὐτὴν. Ἐὰν δὲ μεταφέρῃ κανεὶς τὰ μάτια τῆς διανοίας πρὸς τὸν ἥλιο ποὺ ἀνέτειλε θαυμαστώως ἀπὸ αὐτὴν στοὺς ἀνθρώπους, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ παραέχει ἐκ φύσεως τὰ προσδοθέντα σ' αὐτὴν κατὰ χάριν· ἐὰν λοιπὸν μεταφέρῃ σ' αὐτὴν τὰ μάτια τῆς διανοίας, ἡ παρθένος θὰ ἐμφανισθῇ ἀμέσως οὐρανὸς ποὺ ἔχει τὴν καλοτυχία δι' ὅλων τῶν ἀγαθῶν τόσο λαμπρότερη θείως ἀπὸ τοὺς κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπεράνω αὐτοῦ χαριτωμένους, ὅσο εἶναι μεγαλύτερος τοῦ ἡλίου ὁ οὐρανὸς καὶ λαμπρότερος τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἥλιος.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[12.] Πλὴν εἰ μὲν θεωρήσει τινὰς εἰς τοιαύτην παντὸς καλοῦ ἔνωσιν, καὶ εἰς τὴν μετάδοσιν ὅπου κάμνει εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, θέλει εἰπεῖ πὼς ἡ Παρθένος εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ εἰς τοὺς ἐναρέτους, ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἶναι καὶ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα φῶτα καὶ τὰ φωτιζόμενα ζῶα· καὶ πὼς ὁ τρόπος τῆς δημιουργίας τοῦ ἡλίου, ἦτον ἓνας τύπος τῶν ὕστερων γενομένων μεγαλείων τῆς Παρθένου. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε θεωρήσῃ πρὸς τὸν ἐξ Αὐτῆς ἀνατείλαντα νοητὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔχει φύσει, ὅσα ἡ Μήτηρ αὐτοῦ ἔχει χάριτι, παρευθύς ἢ Παρθένος θέλει φανῆ οὐρανὸς τόσον λαμπρότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς ἀγγέλους, ὅσον εἶναι μεγαλύτερος ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ ὁ ἥλιος λαμπρότερος ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Πρωτότυπον

13. *Τίς σου τὸ θεαυγὲς κάλλος ὑπογράψοι, Θεομητορ Παρθένε, λόγος; Οὐ γὰρ ἔστι τὰ σὰ λογισμοῖς καὶ λόγοις ὀρίζειν· πάντα γὰρ ὑπερβαίνει καὶ νοῦν καὶ λόγον. Ὑμνεῖν δ' ὁμῶς ἕξεστι σοῦ φιλανθρώπως προσιεμένης. Σὺ γὰρ καὶ χαρίτων ἀπασῶν χωρίον καὶ πλήρωμα καλοκαγαθίας παντοίας καὶ πίναξ ἔμφυχος ἀρετῆς τε καὶ χρηστότητος πάσης, ὡς μόνη πάντων ἠξιωμένη συλλήβδην τῶν τοῦ Πνεύματος χαρισμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ἐν ᾧ τούτων ἀπάντων οἱ θησαυροὶ μόνη παραδόξως ἐν τοῖς σπλάγχνοις ἕοικεν σχοῦσα, καὶ τούτου καταστᾶσα παράδοξος σκηνή, κἀντεῦθεν καὶ κατὰ σῶμα τούτῳ μελήσασα τοσοῦτον ἐκ βρέφους, ὡς καὶ σύσκηνον ἐξ οὔτω κομιδῆ παιδός σε ξένως προσέσθαι, πασῶν ἐστίαν οὔσαν ἀκίνητον ἔκτοτε δεικνύντα τῶν ἰδίων αὐτοῦ χαρίτων ἐκ τοιούτων καὶ οὔτω παραδόξων πραγμάτων.*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

13. Ποιός, λόγος, Θεομητορ Παρθένε, μπορεῖ νὰ περιγράψῃ τὸ θεαυγὲς κάλλος σου; Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρίζωνται τὰ προσόντα σου μὲ λογισμοὺς καὶ λόγους· ὅλα ὑπερβαίνουν καὶ νοῦ καὶ λόγο. Νὰ σὲ ὑμνοῦμε ὁμῶς εἶναι δυνατόν, ἐφ' ὅσον ἐσὺ τὸ δέχεσαι φιλανθρώπως. Διότι ἐσὺ εἶσαι καὶ τόπος ὅλων τῶν χαρίτων καὶ πλήρωμα παντοειδοῦς καλοκαγαθίας καὶ πίνακας ἔμφυχος κάθε ἀρετῆς καὶ χρηστότητος σὰν ἡ μόνη ἀπὸ ὅλους ἀξιωμένη ὅλων μαζὶ τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, μᾶλλον δὲ καὶ ἡ μόνη ποὺ παραδόξως ἔλαβες ἔνοικο στὰ σπλάχνα σου ἐκεῖνον, στὸν ὁποῖο εὐρίσκονται ὅλων τούτων οἱ θησαυροί, καὶ τούτου παράδοξη σκηνὴ ἔγινες, κι' ἔτσι καὶ κατὰ τὸ σῶμα τὸν ἐφρόντισες ἀπὸ βρέφος τόσο, ὥστε παραδόξως νὰ σὲ δεχθῆ καὶ ὡς σύσκηνη ἀπὸ παιδικῆ ἡλικία, δεικνύοντας ἀπὸ τότε ἀκόμη ὅτι εἶσαι ἀμετακίνητη ἐστία τῶν χαρίτων τοῦ ἀπὸ τέτοια καὶ τόσο παράδοξα πράγματα.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[13.] Ἄλλ' ὃ Θεομητορ Παρθένε, καὶ ποιὸς λόγος δύναται νὰ ἐπαινήσῃ τὸ θεῖον σου κάλλος; ἐπειδὴ τὰ ἐδικὰ σου χαρίσματα δὲν περιορίζονται ἀπὸ λόγους καὶ νοήματα, διότι ὑπερβαίνουν κάθε λόγον καὶ διάνοιαν· ὁμῶς εἶναι συγκεκριημένον εἰς ἡμᾶς νὰ σὲ ἐπαινοῦμεν, ὡσὰν ὁποῦ ἐσὺ δέχεσαι τὰ ἐγκώμια μὲ φιλανθρωπία· διατὶ εἶσαι πλήρωμα ὅλων τῶν χαρίτων, καὶ κάθε ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίας εἰκῶν ζωντανή, ἐπειδὴ καὶ ἠξιώθης νὰ κάμῃς κάτοικον μέσα εἰς αὐτὰ τὰ σπλάχνα σου ἐκεῖνον τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν χαρίτων· ὁ ὁποῖος καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀπὸ βρέφος τοσοῦτον σὲ ἠγάπησεν, εἰς τρόπον ὅτι ἀπὸ τόσῃν νηπιώδῃ ἡλικίαν σὲ ἀπεδέχθη νὰ σὲ κάμῃ συγκάτοικόν του, καὶ νὰ σὲ δεῖξῃ τῶν ἐδικῶν του χαρίτων κατοικητήριον.

Πρωτότυπον

14. Οὕτω μειζόνων ἢ κατ' ἀνθρώπου δια πάντων ἠξίωσαι τῶν πρεσβείων, ὡς καὶ παραδόξους σχεῖν τὰς γονὰς καὶ παραδοξότεραν τὴν ἀγωγὴν καὶ παραδοξότερως ἔτ' αὐθις ὑπερβαλλόντως τὸ τεκεῖν ἀπειράνδρως, καὶ κοσμηθῆναι μὲν ἐκείναις ταῖς ἐκ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐπαγγελίαις, τῶν σὲ δηλαδὴ τεκόντων (παρ' οὐ γὰρ τὴν ἐπαγγελίαν ἐδέξαντο, τούτῳ πάλιν αὐτοὶ σὲ τὴν ἐπαγγελθεῖσαν εὐποιούντες ἀντεπηγγείλαντο), κοσμηθῆναι δέ σε καὶ κοσμηῆσαι τὸν πάντα κόσμον ταῖς κατὰ καιρὸν ὑπερκοσμίοις ἐπαγγελίαις. Σοὶ γὰρ αὐτὸς μετὰ μικρὸν ἐπηγγέθη, παρ' οὐ καὶ δι' ὃν ἐπαγγελία τοιαύτη γέγονεν, ὡς τοῦ κατὰ σὲ τελεσθέντος τὰς ἐξ αἰῶνος τοῖς Θεοῦ φίλοις ἐπαγγελίας καὶ τὰ μεγάλα κατ' ἐποψίαν θεάματα μυστικὰς τινὰς ἐμφάσεις καὶ οἶον ἀπορρήτους ιδέας εἶναι· μόνη γὰρ ἀπάντων ἐτελείωσας θεωρίας, τὴν κοινὴν ἀπάντων ὑπερβαλομένη φύσιν τῇ πρὸς Θεὸν συναφείᾳ μὴ κατὰ τὸν ἀπόρρητον μόνον τόκον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν προηγησαμένην ἐξ ἄκρας καθαρότητος πρὸς ἐκείνους κατὰ πᾶν ἀγαθὸν κοινωσίαν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

14. Τόσο πολὺ ἔχεις ἀξιοιωθῆ μεγαλύτερα πρεσβεῖα ἀπὸ τὰ ταιριαστὰ στοὺς ἀνθρώπους καθ' ὅλα, ὥστε καὶ παράδοξη γέννησι νὰ ἔχῃς λάβει καὶ παραδοξότερη ἀγωγή καὶ ἀκόμη παραδοξότερα τὸ νὰ γεννήσῃς χωρὶς πείρα ἀνδρός, καὶ νὰ στολισθῆς μὲν ὡς πρὸς τὴν γέννησί σου μὲ τίς ἐπαγγελίες ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τοὺς γονεῖς σου (διότι αὐτοὶ ἀντιυποσχέθησαν καλῶς πράττοντας τὴν ὑπεσχημένη πάλι σ' αὐτόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐδέχθησαν τὴν ἐπαγγελία), νὰ κοσμηθῆς δὲ ἐσὺ καὶ νὰ κοσμήσῃς ὅλον τὸν κόσμον μὲ τίς κατὰ καιρὸ ὑπερκόσμιες ἐπαγγελίες. Πραγματικὰ ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἐπαγγέλθη σε σένα αὐτός, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγινε τέτοια ἐπαγγελία, ὥστε οἱ ἐπαγγελίες στοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ ἀπὸ παλαιότατα γιὰ ὅ,τι συνέβηκε μὲ σένα καὶ τὰ μεγάλα θεάματα ἐποψίας νὰ εἶναι ἀπλῶς σὰν μυστικὲς ἐμφάσεις καὶ ἀπόρρητες ιδέες· διότι ἐσὺ μόνη ἀπὸ ὅλους ἐτελείωσες τίς θεωρίες ὅλων ξεπερνώντας τὴν κοινὴ ὅλων φύσι μὲ τὴν πρὸς τὸν Θεὸ συνάφεια ὅχι μόνον κατὰ τὸν ἀπόρρητο τόκο, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν προηγηθεῖσα κοινωσία πρὸς ἐκείνους ἀπὸ ἄκρα καθαρότητα γιὰ κάθε ἀγαθό.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[14.] Τόσα μεγάλα, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἠξιώθης προνόμια, ὥστε ὅπου καὶ ἡ γέννησί σου νὰ γένη παράδοξος, καὶ ἡ ἀνατροφή σου παραδοξότερα, καὶ ὁ ἀπειράνδρος τόκος σου παραδοξότατος· καὶ ἡ μὲν ἐκ τῶν γεννητόρων σου γέννησις ἐστολίσθη μὲ τὰς ἐκ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑποσχέσεις· διατὶ καθὼς ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τοὺς γονεῖς σου νὰ σὲ γεννήσουν, ἔτσι ἀντιστρόφως καὶ οἱ γονεῖς σου σὲ ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Θεόν. Σὺ δέ, ὦ Παρθένε, ἐστολίσθη καὶ ἐστόλισες ὅλον τὸν κόσμον μὲ τὰς οὐρανίου ὑποσχέσεις ὅπου κατὰ καιρὸν ἔλαβες. Ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον καιρὸν ὑπεσχέθη νὰ γεννηθῆ ἀπὸ λόγου σου ὁ ἴδιος ἐκεῖνος Θεός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ διὰ τὸν ὁποῖον γίνεται κάθε ὑπόσχεσις· ὥστε ὅπου, ὅσαι ὑποσχέσεις γίνονται καὶ ἔγιναν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ αἰῶνος εἰς τοὺς ἐδικούς του φίλους, καὶ ὅσαι μεγάλα ἀποκαλύψεις καὶ θεωρίαι, ὅλαι ἐστάθησαν ὡσὰν τὰ μυστικὰ αἰνίγματα τοῦ ὑπερφουῶς μυστηρίου σου. Διὰ τοῦτο ἐσὺ μοναχὴ ἐτελείωσας ὅλων τὰς θεωρίας, καὶ ἔγινες ἐπάνω ἀπὸ κάθε φύσιν, ὅχι μόνον διὰ τὸν ἀνερμήνευτον τόκον σου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προλαβοῦσαν ἔνωσιν ὅπου ἔκαμες μὲ τὸν Θεὸν εἰς ὅλας τὰς ἀρετὰς ἀπὸ τὴν ἄκραν σου καθαρότητα.

Πρωτότυπον

15. Ἔδει δὲ ἄρα τὴν «τὸν ὠραῖον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων» τεξομένην, καὶ αὐτὴν πᾶσιν ἐν πᾶσιν ἀπαράμιλλον ὑπάρχειν, καὶ πρὸς θαυμαστὸν οἶον παρὰ τοῦ παιδὸς διεσκευάσθαι κάλλος, ἐμφεροῦς πάντως ὑπάρξοντος ταύτῃ πρὸς ἀκρίβειαν, ὡς ἂν παῖς ἀειπαρθένου κόρης καὶ ἐκ τῆς ἐπιφαινομένης διὰ πάντων ὁμοιότητος ἐπιγινώσκειτο καὶ πᾶς βλέπων ὀφθαλμὸς κηρύττει τὴν κατὰ σάρκα τοῦ ἀπάτορος ἀρχήν. Πῶς γὰρ καὶ λόγον ὅλως ἔχει, τὸν τὸ σύμπαν τόδε λόγῳ καὶ συστήσαντα καὶ καλλωπίσαντα πολυειδέσι καλλοναῖς, τῇ δι' ἧς αὐτὸς τοῦτ' ἔμελλε σχήσειν κατὰ φύσιν, ἣν ἀνείληφε, μὴ πάντῃ τε καὶ πάντως μεταδοῦναι τῆς καλλοποιῦ δυνάμεως, ἧς καὶ αὐτὸς μικρὸν ὕστερον ἤδει μεταληψόμενος; Διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ κοσμῶν κρείττον ἢ κατὰ τὴν Σολομῶντος βασιλείον περιβολήν, αὐτὸς καὶ τὴν ἀφ' ἧς ἔσχε κατ' ἀνθρωπον περιβολήν παρθένον ὑπερφυῶς οὕτω διεκόσμησε, τοῖς πᾶσιν ἀπόβλεπτον ποιήσας, πάντων τε ὁμοῦ καὶ παντὸς ἐκάστου τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν θεῖον καταγώγιον τελοῦσαν, μόνην τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰῶνος μηδενὸς ἐλλιπῆ κατὰ μηδὲν φανείσαν, ἀλλὰ πάντας ἐν ἅπασι διενεγκοῦσαν πάνυ πολλῶ τινι τῷ μέσῳ καὶ ὅσον οὐρανὸς

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

15. Ἐπρεπε λοιπὸν ἐκείνη πού θὰ ἐγεννοῦσε «τὸν ὠραῖο παραπάνω ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων»¹⁰, νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ ἀπαράμιλλη γιὰ ὅλους σὲ ὅλα, καὶ νὰ ἐφοδιασθῇ ἀπὸ παιδικῆ ἡλικία σχεδὸν μὲ θαυμαστὸ κάλλος, πού θὰ εἶναι ὅπωςδήποτε ἀκριβῶς ταιριαστὸ σ' αὐτήν, ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφαινομένην σὲ ὅλα ὁμοιότητα νὰ ἀναγνωρίζεται σὰν παιδί ἀειπαρθένου κόρης καὶ κάθε ὀφθαλμὸς πού βλέπει νὰ κηρύσσει τὴν κατὰ τὴν(;) σάρκα προέλευσι τοῦ ἀπάτορος. Διότι ποιά λογικὴ θὰ εἶχε γενικῶς, αὐτὸς πού μὲ τὸν λόγο συνέστησε τοῦτο τὸ σύμπαν καὶ τὸ ἐκαλλώπισε μὲ πολυειδεῖς καλλονές, νὰ μὴ μεταδώσει ἐντελῶς καὶ ὅπωςδήποτε ἀπὸ τὴν καλλοποιὸν δύναμι, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐγνώριζε ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ μεταλάβῃ λίγο ἀργότερα, σ' ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο αὐτὸς νὰ τὸ λάβῃ κατὰ φύσιν; Γι' αὐτὸ λοιπὸν αὐτὸς πού στολίζει τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ καλύτερα ἀπὸ τὴν στολὴν τοῦ Σολομῶντος τὴν βασιλική¹¹, αὐτὸς διεκόσμησε ἔτσι ὑπερφυῶς καὶ τὴν παρθένο, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐπῆρε τὴν περιβολήν κατὰ τὸν ἀνθρωπο, καθιστώντας τὴν σὲ ὅλους περίβλεπτη, ἀφοῦ εἶναι θεῖο καταγώγιον ὅλων μαζὶ καὶ τοῦ καθενὸς χωριστὰ ἀπὸ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ. Μόνη αὐτὴ ἀπὸ τοὺς ἀνεκαθὲν ἀνθρώπους δὲν ἐφάνηκε καθόλου σὲ τίποτε ἐλλιπῆς, ἀλλὰ ἐξεπέρασε ὅλους σὲ ὅλα ὑπερβολικὰ κατὰ πολὺ, ὅσο διαφέρει ὁ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[15.] Ἐπρεπε δὲ βέβαια νὰ εἶναι ἀσύγκριτος εἰς ὅλα τὰ καρίσματα, καὶ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν υἱὸν τῆς κατὰ τὸ σῶμα ἑνα θαυμαστὸν κάλλος, καὶ μίαν ἐκπληκτικὴν ὠραιότητα, ἐκείνη ὅπου ἔμελλε νὰ γεννήσῃ τὸν ὠραῖον κάλλει παρὰ πάντας ἀνθρώπους, διὰ τὴν καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς τῆς ἔμελλε νὰ γένῃ ὕστερον ὁμοῖος μὲ τὴν Μητέρα του εἰς τὸ κάλλος, καὶ νὰ γνωρίζεται ὅτι εἶναι παιδίον τοιαύτης ἀειπαρθένου καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ προσώπου ὠραιότητα· ὥστε κάθε ἕνας βλέποντάς τον νὰ κηρύττῃ πῶς ὁ ἀπάτωρ ἔχει τοιαύτην κατὰ σάρκα Μητέρα. Ἐπειδὴ ποῖον λογαριασμὸν ἔχει, ἐκεῖνος ὅπου μὲ τὸν λόγον του ἐκαλλώπισεν ὅλον τὸ πᾶν, μὲ τόσας θαυμαστὰς ὠραιότητας, νὰ μὴ χαρίσῃ εἰς τὴν Μητέρα του κάθε ὠραιότητα, τὴν ὁποίαν ἤξευρεν, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶχε ὕστερα νὰ λάβῃ ἀπὸ αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεὸς ὅπου στολίζει τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ περισσότερον ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πορφύραν τοῦ Σολομῶντος, αὐτὸς ἐστόλισεν ὑπερφυῶς καὶ τὴν ἄκραντον Μητέρα του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβε καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔνδυμα, καὶ τὴν κατεσκεύασεν ἕνα κατοικητήριον, καὶ κάθε καλοῦ χωριστὰ καὶ ὅλων ὁμοῦ τῶν καλῶν, εἰς τρόπον ὅτι μοναχὴ Αὐτὴ ἀπὸ τοὺς ἐξ αἰῶνος ἀνθρώπους νὰ μὴ φανῇ ἐλλιπῆς εἰς κανένα χάρισμα, ἀλλὰ νὰ ὑπερβαίῃ ὅλους εἰς ὅλα μὲ τόσον ἀσύγκριτον διάστημα, ὅ-

Πρωτότυπον

τῆς γῆς, ὡς καὶ ἡμῖν κατὰ τοὺς ἀστροθεάμονας πόρρωθεν οἶον ἰσταμένοις καὶ ἀτενές πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ὁρῶσι διαφαίνεται.

16. Καὶ τοίνυν εἰ καὶ λόγος παρὰ τοῦτο πρὸ Θεοῦ παρήχθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὅπως οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις ὡς αἰσθητῶν ἀπάντων αἰσθανόμενοι καὶ διὰ τούτων ἐπὶ τὰ τῶν ἀοράτων κάλλη διαβαίνοντες τῷ νῷ τὸν κοινὸν ἀπάντων δημιουργὸν Θεὸν ὑμνοῖεν, ἀλλὰ τὴν ἡμῖν ἀρτίως ὑμνουμένην οὐ τούτου χάριν ἄν τις φαίη γεγενῆσθαι μᾶλλον, ἢ τοῦ διὰ θαύματος ἄγειν ἀναπέθειν τὸν δημιουργήσαντα τοὺς πρὸς αὐτὴν ὁρῶντας, θαῦμα θαυμάτων ἐπὶ τῆς αὐτὴν φανείσαν πολυτρόποις καλλοναῖς καὶ τοὺς οὐρανίους ὑπερλάμπουσιν φωστῆράς τε καὶ νόας. Εἰκότως· οὐ γάρ, εἰ «τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἢ πᾶσα δόξα ἔσωθεν», τὰ ἔξω καὶ περὶ αὐτὴν ἀπάδοντα, συνωδᾶ δι' ἐπικεικῶς τοῖς ἐντὸς καὶ φίλια.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆ, ὥστε νὰ διαφαίνεται καὶ σ' ἐμᾶς σὰν νὰ στεκώμαστε ὅπως οἱ ἀστροθεάμονες ἀπὸ μακριὰ καὶ νὰ βλέπωμε πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀτενῶς.

16. Λοιπὸν λέγεται ὅτι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρήχθη ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τοῦτο ἀκριβῶς· αἰσθανόμενοι τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν γῆ καὶ τὰ εὐρισκόμενα μέσα σ' αὐτὰ ὅλα ὡς αἰσθητὰ καὶ διαβαίνοντας μὲ τὸν νοῦ διὰ μέσου αὐτῶν στὰ κάλλη τῶν ἀοράτων, νὰ ὑμνοῦν τὸν κοινὸ ὅλων δημιουργὸ Θεό. Ἄλλὰ αὐτὴ ποὺ ὑμνεῖται τώρα ἀπὸ ἐμᾶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἰπῆ κανεὶς ὅτι ἔγινε γι' αὐτὸν τὸ λόγο μᾶλλον, παρὰ γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς βλέποντας πρὸς αὐτὴν νὰ θαυμάζου τὸν δημιουργό, ἀφοῦ αὐτὴ ἐφάνηκε μὲ πολύτροπες καλλονές ἐπάνω στὴν γῆ ὡς θαῦμα θαυμάτων καὶ ξεπερνᾶ σὲ λάμψι τοὺς οὐρανίους φωστῆρες καὶ νόες. Εὐλόγως· διότι ἂν «τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ὅλη ἢ δόξα εἶναι ἀπὸ μέσα»¹², δὲν εἶναι τὰ ἀπ' ἔξω καὶ γύρω τῆς ἀταιρίαστα, ἀλλ' εἶναι δικαίως σύμφωνα.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

σον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ τόσον μακρὰν νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς τοὺς Αὐτὴν βλέποντας, καθ' ὅσον καὶ οἱ ἀστρονόμοι βλέπουν ἀπὸ τὴν γῆν τὰ οὐράνια.

[16.] Καὶ λοιπὸν ἀνίσως καὶ εἶναι λόγος, πὼς ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ φαινόμενα κάλλη τῶν κτισμάτων, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν νὰ ἀναβαίνη μὲ τὸν νοῦν εἰς τὰ κάλλη τῶν ἀοράτων κτισμάτων, καὶ οὕτω νὰ δοξάζῃ τὸν τούτων δημιουργόν· ἢ Παρθένος ὅμως δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς πὼς ἔγινε διὰ τοῦτο τὸ τέλος, ὅχι· ἀλλὰ μάλιστα Αὐτῆ, μὲ τὸ νὰ εἶναι θαῦμα θαυμάτων εἰς τὴν γῆν, καὶ ὑπερβαίνη τοὺς οὐρανίους φωστῆρας καὶ νόας, καταπέθει μὲ τὰς διαφοροὺς αὐτῆς ὡραιότητος ἐκείνους ὅπου τὴν βλέπουσι, νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ δοξάζουν διὰ μέσου αὐτῆς τὸν δημιουργόν, καὶ μὲ δίκαιον τρόπον, διατι ἀγκαλὰ καὶ ὅλη ἢ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ὅμως καὶ τὰ ἔξωθεν Αὐτῆς εἶναι σύμφωνα.

Πρωτότυπον

17. Συνήσεις δ' ἐπιστήσας καὶ τοῦ Ψαλμωδοῦ προφήτου τὴν διάνοιαν πρὸς τοῦτο τείνουσαν· οὐ γὰρ ἐντός, ἀλλ' ἔσωθεν ἡ πᾶσα δόξα, ἔφη, τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς, δηλονότι φωτὸς δίκην ἔσωθεν ἐπὶ τὰ ἔξω χεομένη καὶ πᾶσι τοῖς ὀρώσῃ τὴν ἐντός ὡσπερ θαλαμειομένην ἐξ ἀπαθείας ἄκρας εὐπρέπειαν ὑψουμένη καὶ παγκάλην ὄντως οὐσαν ὑποδεικνύσα τὴν παρθενικὴν ψυχὴν. Εἰ γὰρ ὁ σώφρων Ἰωσήφ πάγκαλος προσηγόρευται δικαίως, πῶς οὐχ ἡ πάναγνος ἀξιοτάτη τοῦ προσρήματος; Πῶς δι' οὐκ ἐκείνου διοίσει τῷ παγκάλῳ, ὅποσον παρθενίας τε καὶ σωφροσύνης μεταξύ, καὶ παρθενίας τῆς ἐξ ἐφάμιλλου τοῖς ἀσωμάτοις ἰούσης, μᾶλλον δ' ὅσον σωφροσύνης ἀρετῆ καὶ χάρις πᾶσα διενήνοχε μετὰ τῆς ἀκραιφνεστάτης παρθενίας ἐνοικήσασα μιᾷ ψυχῇ; Ὡστ' Ἰωσήφ μὲν οὐ διὰ πάντων ἐφαρμόσει τοῦνομα, ἢ πάγκαλος ἴσως προσηγόρευται τὸ σῶμα μόνον, ἡ δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθοῦ παντὸς ἐπώνυμον καὶ ἐν πανάγνω σῶματι παγκάλην ὄντως οἰκουροῦσαν φέρει, τοῖς μὲν καθ' ἡμᾶς ὀρώσῃ ὑποδεικνυμένην ἔξωθεν, τῷ δὲ διορατικῷ πνεύματι τῆς προφητείας ἐνδοθεν γνωσκομένην.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

17. Θὰ τὸ καταλάβης, ἂν προσέξῃς, ὅτι καὶ τοῦ ψαλμωδοῦ προφήτη τὸ νόημα πρὸς τοῦτο κατατείνει· διότι, δὲν εἶπε ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατέρας τοῦ βασιλέως εἶναι μέσσα, ἀλλὰ ἀπὸ μέσσα, χυνόμενη δηλαδὴ σὰν φῶς ἀπὸ μέσσα πρὸς τὰ ἔξω, ἐξηγώντας σὲ ὅλους τοὺς παρατηρητὰς τὴν μέσσα σὰν ἀπὸ ἄκρα ἀπάθεια κλειομένη εὐπρέπεια καὶ δεικνύοντας ὅτι ἡ παρθενικὴ ψυχὴ εἶναι πραγματικὰ πάγκαλη. Ἐὰν ἀληθινὰ ὁ σώφρων Ἰωσήφ δικαίως ὀνομάσθηκε πάγκαλος¹³, πῶς δὲν θὰ εἶναι ἀξιοτάτη τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἡ πάναγνη; Πῶς δὲ δὲν θὰ διαφέρει ἀπὸ ἐκείνων στὴν τέλεια ὠραιότητα, ὅσο ἀπέχει ἡ παρθενία ἀπὸ τὴν σωφροσύνη, καὶ μάλιστα παρθενία ποὺ βαδίζει ἐφάμιλλα μετὰ τὰ ἀσώματα, μᾶλλον δὲ ὅσο διαφέρει ἀπὸ τὴν σωφροσύνη ὅλη ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ χάρις ποὺ ἐνοίκησε μαζὶ μετὰ τὴν ἀκραιφνεστάτη παρθενία σὲ μιᾷ ψυχῇ; Ὡστε στὸν μὲν Ἰωσήφ δὲν θὰ ταιριάσῃ καθ' ὅλα αὐτὸ τὸ ὄνομα ἢ ἴσως ἔχει ὀνομασθῆ πάγκαλος κατὰ τὸ σῶμα μόνον· ἐκείνη δὲ ἔχει καὶ τὴν ψυχὴ ἐπώνυμη κάθε ἀγαθοῦ καὶ τὴν φέρει πάγκαλη πραγματικὰ νὰ κατοικῇ σὲ πάναγνο σῶμα, ὥστε σ' αὐτοὺς μὲν ποὺ βλέπουν σὰν ἐμᾶς νὰ ὑποδεικνύεται ἀπ' ἔξω, στὸ διορατικὸ δὲ πνεῦμα τῆς προφητείας νὰ γνωρίζεται ἀπὸ μέσσα.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[17.] Καὶ τοῦτο θέλει τὸ καταλάβης, ἀνίσως στοχασθῆς μετὰ ἐπιστάσιαν τοῦ Ψαλμωδοῦ τὴν ἔννοιαν. Ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ἐντός, ἀλλ' ἔσωθεν ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, ὅπου θέλει νὰ εἰπῇ, καθὼς τὸ φῶς χύνεται ἀπὸ τὰ ἔσω πρὸς τὰ ἔξω, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ δόξα τῆς Παρθένου, ἀπὸ τὰ ἔσωθεν εἰς τὰ ἔξω χεομένη, δεικνύει εἰς ἐκείνους ὅπου τὴν βλέπουν πόσον εἶναι πάγκαλος ἡ παρθενικὴ τῆς ψυχῆ. Καὶ ἂν ὁ σώφρων Ἰωσήφ ὀνομάσθῃ δικαίως πάγκαλος, πῶς ἡ Παρθένος δὲν εἶναι ἀξιοτάτη νὰ λάβῃ τοῦτο τὸ ὄνομα; καὶ πῶς δὲν θέλει διαφέρει ἡ παρθενία ἀπὸ τὴν σωφροσύνην; καὶ παρθενία ἰσάγγελος καὶ ὁμοία μετὰ τοὺς ἀσωμάτους; ἢ διὰ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ὅσον διαφέρει ἀπὸ τὴν σωφροσύνην καὶ ἡ παρθενία καὶ κάθε ἄλλη χάρις καὶ ἀρετὴ. Διὰ τοῦτο εἰς μὲν τὸν Ἰωσήφ δὲν ἀρμόζει κατὰ πάντα, τό, πάγκαλος ὄνομα, ἢ ἀρμόζει κατὰ μόνον τὸ σῶμα. Ἀλλὰ ἡ Παρθένος, καὶ τὸ σῶμα πάγκαλον ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν παγκαλεστάτην· ἡ ὁποία ψυχὴ τῆς, εἰς μὲν τὰ ἐδικὰ μας ὑλικά ὀμμάτια, γνωρίζεται ἀπὸ τὰ ἔξωθεν· εἰς δὲ τὰ προφητικὰ ὀμμάτια, ἀπὸ τὰ ἔσωθεν διακρίνεται.

Πρωτότυπον

18. Οὐ μὴν ἄλλ' οὕτως ἔχουσα τῶν τε θείων χαρισμάτων καὶ τῶν ὅσα δῶρα φύσεως ἐξ αὐτῆς, ὡς εἰπεῖν, τῆς μητρικῆς νηδύος, οὐδ' ἐπίκτητόν τιν' ἄλλην φύσιν ἑαυτῇ (οὕτω γὰρ τὰς ἐκ μαθημάτων ἕξεις ὀνομάζειν οἶμαι δεῖν) φοιτήσασα ἐς διδασκάλων εἰσηνηνοχένοι ἔγνωκεν· ἀλλὰ τὸν μὲν ἡγεμόνα νοῦν ὑπήκοον διὰ πάντων ἀποφήνασα Θεῷ, τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑψηλήσεις κατὰ κράτος ἀπολελοιπυῖα, καὶ οὕτω τὴν ἄνωθεν σοφίαν ἄφθονον ἀνειληφυῖα, ἐν ᾧ τῆς ἡλικίας τοὺς παῖδας οἱ τεκόντες οὐχ ἐκόντας εἶναι διὰ τὸ νηπιῶδες ὑπὸ παιδοτρίβαις τίθενται καὶ γραμματισταῖς παραδιδόασιν, αὕτη ἐν ἀγίοις ἀδύτοις καθάπερ ἐν θεσπεσίοις ἀνακτόροις ἀνέκειτο Θεῷ, βασιλῆιος οἶά τις ἔμπνους θρόνος περιπεζίου παντὸς ἀνώτερος, ἀρεταῖς ὅλος ἡρμοσμένος τοιούτῃ βασιλεῖ καθεδουμένῃ πρεπούσαις.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

18. Ἐπὶ πλέον ἔχοντας ἀπὸ τὴν μητρικὴ ἀκόμη κοιλίᾳ τέτοια θεῖα χάρισμα καὶ φυσικὰ δῶρα, δὲν ἐδέχθηκε οὔτε καμμιά ἄλλη ἐπίκτητη φύσι (διότι ἔτσι νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ὀνομάζωμε τὰ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους ἀποκτήματα) νὰ εἰσφέρει μέσα της φοιτώντας σὲ διδασκάλους. Ἀντίθετα, ἀφοῦ παρέδωσε στὸν Θεὸ τὸν ἡγεμονικὸ νοῦ ὡς ὑπήκοο σ' ὅλα, ἐγκατέλειψε δὲ τελείως τὰ διδάγματα τῶν ἀνθρώπων, κι' ἔτσι ἐδέχθηκε ἀφθονὴ τὴν ἀπὸ ἄνω σοφία, στὸ σημεῖο τῆς ἡλικίας ποὺ οἱ γονεῖς τοποθετοῦν τὰ παιδιὰ χωρὶς τὴν θέλησί τους ὡς νήπια κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησι νηπιαγωγοῦ καὶ τὰ παραδίδουν σὲ γραμματοδιδασκάλους, αὐτὴ παρακάθεται μαζί με τὸν Θεὸ σὲ ἅγια ἄδυστα σὰν σὲ θεσπέσια ἀνάκτορα, ὡς βασιλικὸς ἔμπνους θρόνος ἀνώτερος ἀπὸ κάθε ἔδρα, στολισμένος ὀλόκληρος με ἀρετὲς ποὺ πρέπουν σὲ τέτοιον βασιλεῖα ποὺ κάθεται σ' αὐτόν.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[18.] Τοιαῦτα δὲ φυσικὰ καὶ θεῖα χάρισμα ἔχουσα ἡ Παρθένο ἀπὸ αὐτὴν τὴν κοιλίαν τῆς μητρός της, δὲν ἠγάπησε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ κανένα ἐπίκτητον χάρισμα, δηλαδὴ τέχνας καὶ μαθήματα· ἀλλὰ τὸν μὲν ἡγεμόνα της νοῦν, τὸν ἔκαμε τελείως ὑπήκοο ἐἰς τὸν Θεόν· τὰς δὲ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων ὀλοκλήρως παραιτήσασα, τὴν ἄνωθεν σοφίαν ἔλαβε πλουσίαν. Διὸ καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς βάλλουσι τὰ παιδιὰ εἰς τὸν διδάσκαλον στανικῶς, ἡ Παρθένο ἀφιερῶθη παρὰ τῶν γονέων της εἰς τὸν Θεόν, μέσα εἰς αὐτὰ τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, ὡσὰν μέσα εἰς θεῖα βασιλεία ἕνας ἔμπνους καὶ βασιλικὸς θρόνος, ὑψηλότερος ἀπὸ κάθε χαμερπὲς πρᾶγμα, καὶ ὅλος κατασκευασμένος ἀπὸ τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, ὅπου ἔπρεπαν εἰς τὸν ἐπ' αὐτοῦ μέλλοντα ἀναπαυθῆναι βασιλεῖα Θεόν.

Πρωτότυπον

19. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔδει προκείσθαι πᾶσιν ὀφθαλμοῖς τὸν ἔμψυχον τοῦτον τοῦ παμβασιλέως θάλαμον, ὡς καὶ τὰ λόγια συμμαρτυρεῖ τὸν Θεὸν λέγοντα φῶς οἰκεῖν ἀπρόσιτον, ταῦτό δ' εἰπεῖν ἀθέατον· ἐπεὶ τοίνυν οὐκ ἔδει θεατὴν ὅλως ἔχειν τὴν τοῦ βίου ἀγωγὴν τὸ σκῆνωμα, ὃ κατεσκήνωσεν ἐπὶ γῆς ὁ Ὑψιστος, διὰ τοῦτο τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, τὸ σκῆνωμα τοῦ θείου ὀνόματος, ὡς ὁ Δαβὶδ φησιν, εἰς ἐνδιαίτημα ἐκ βρέφους εὐθὺς ἐφέιται τῇ μητροπαρθένῳ. Ποῦ γὰρ καὶ πρεπωδέστερον τὴν ὄντως ἁγίαν τῶν ἁγίων κατοικεῖν; Ποῦ δ' ἀλλαχού κρείττον τὴν ὄντως τοῦ Θεοῦ πῆγνυσθαι σκηνήν; Πῶς δ' οὐκ ἂν δεόντως ἐπ' αὐτῆς τῆς τυπικῆς ἢ ἀληθῆς ἐπιτέθειται σκηνή; σκηνή, ἐν ἧ κατεσκήνωσεν ὁ παντὸς τοῦ ὄντος ὑπεριδρυμένος, ὁ ἀληθινὸς βασιλεὺς, ὁ τῶν βασιλευόντων δεσπότης, ὁ τὴν θαυμαστὴν καὶ ποικίλην ἐναψάμενος ἀλουργίδα κτιστῆ καὶ ἀκτίστῳ συνεξυφασμένην φύσει· σκηνή οὐ μετὰλλων φανότησι λαμπρυνομένη, ἀλλὰ λογικῶν χαρίτων γέμουσα· σκηνή οὐκ ἀσωμάτων τύπους ἢ σωματικῶν ἐμπεριέχουσα τύπων ἀπαρχάς, ἀλλ' ἐν ἑαυτῇ φέρουσα νοερᾶς καθαρότητος ὑπερφυεῖς καὶ ἀπορρήτους ἀστραπάς, τὴν θεοειδῆ γνώμην, τὴν θεοτερπῆ τῆς

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

19. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ ἔμψυχος τοῦτος θάλαμος τοῦ παμβασιλέως δὲν ἔπρεπε νὰ εὐρίσκειται ἐμπρὸς σὲ ὅλους τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπως ἐπιβεβαιώνουν καὶ τὰ λόγια ποὺ λέγουν ὅτι ὁ Θεὸς οἰκεῖ ἀπρόσιτο φῶς¹⁴, δηλαδὴ ἀθέατο· ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχη ὅλη τὴν διαγωγὴν τοῦ βίου του ἀπὸ ὅλους θεατὴν τὸ σκῆνωμα, στὸ ὁποῖο κατασκήνωσε ἐπάνω στὴν γῆ ὁ Ὑψιστος, γι' αὐτὸ ποθοῦνται ἀπὸ τὴν μητροπάρθενον εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τὴν βρεφικὴ ἡλικία ὡς ἐνδιαίτημα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὸ σκῆνωμα τοῦ θείου ὀνόματος, ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ¹⁵. Διότι ποῦ θὰ ἦταν ταιριαστότερο νὰ κατοικήσῃ ἢ ἀληθινὰ ἁγία τῶν ἁγίων; Ποῦ ἀλλοῦ θὰ ἦταν καλύτερο νὰ στηθῆ ἢ ἀληθινὴ σκηνή τοῦ Θεοῦ; Πῶς δὲν ἔχει τοποθετηθῆ σωστά ἢ ἀληθινὴ σκηνή ἐπάνω σ' αὐτὴν τὴν τυπικῆ; ἢ σκηνή, στὴν ὁποία κατασκήνωσε ὁ ἐγκατεστημένος ὑπεράνω ὅλου τοῦ ὄντος, ὁ ἀληθινὸς βασιλεὺς, ὁ δεσπότης τῶν βασιλευόντων, αὐτὸς ποὺ ἐφόρεσε τὴν θαυμαστὴν καὶ πολύχρωμη ἀλουργίδα ποὺ ἔχει συνυφανθῆ μετὰ τὴν κτιστῆ καὶ ἄκτιστη φύσι, ἢ σκηνή ποὺ λαμπρύνεται ὄχι μὲ τὴ λάμψι μετὰλλων, ἀλλ' εἶναι γεμάτη μετὰ λογικὰ χαρίσματα, ἢ σκηνή ποὺ δὲν περιέχει τύπους ἀσωμάτων ἢ ἀπαρχῆς σωματικῶν τύπων, ἀλλὰ φέρει μέσα τῆς ὑπερφυεῖς καὶ ἀπόρρητες ἀστραπῆς νοερᾶς καθαρότητος, τὴν θεοειδῆ γνώμην, τὴν θεά-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[19.] Διότι δὲν ἦτον πρέπον νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς τὰ ὀμμάτια ὁ ἔμψυχος θάλαμος τοῦ παμβασιλέως, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀθεώρητος, καθὼς εἶναι ἀθεώρητον καὶ ἀπλησίαστον καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ὁ Θεός, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, «ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον». Ὅθεν ἐπειδὴ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχη κανένα θεατὴν τῆς ζωῆς τῆς τὸ σκῆνωμα τὸ ἅγιον, εἰς τὸ ὁποῖον κατεσκήνωσεν ἐπὶ γῆς ὁ ὕψιστος Θεός, διὰ τοῦτο ἐδόθησαν εἰς τὴν Μητροπάρθενον ταύτην ἐκ βρέφους διὰ κατοικίαν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὰ ὁποῖα ἦτον σκῆνωμα τοῦ θείου ὀνόματος κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ. Διὰ τοῦ ἀλλοῦ ἦτον ἀρμοδιώτερον νὰ πηχθῆ ἢ ὄντως σκηνὴ τοῦ Θεοῦ, εἰ μὴ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν τὴν τυπικὴν, σκηνὴ εἰς τὴν ὁποῖαν κατεσκήνωσεν ὁ πάσης οὐσίας ἀνώτερος ἀληθινὸς βασιλεὺς καὶ τῶν βασιλευόντων Δεσπότης; ὁ φορέσας τὴν θαυμαστὴν καὶ πολυποίκιλον ἀλουργίδα, ἧς ἐξυφάνθη ἀπὸ φύσιν κτιστὴν καὶ ἄκτιστον; σκηνὴ ὁποῦ δὲν ἔλαμπεν ἀπὸ λαμπρότητα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, ἀλλὰ ἀπὸ νοητὰς χάριτας· σκηνὴ ὁποῦ δὲν περιέχει τῶν ἀσωμάτων Χερουβίμ, ἢ τῶν σωματικῶν τύπων τὰς ἀπαρχάς, ἀλλὰ φέρει εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς νοερᾶς καθαρότητος, ὑπερφυσικὰς ἀστραπῆς· δηλαδὴ τὴν θεοειδῆ γνώμην, τὴν θεοτερπῆ τῆς παρθενίας αἴγλην, καὶ ὅλων τῶν καλῶν τὰς θεοπρεπεῖς λαμ-

Πρωτότυπον

παρθενίας αἴγλην, τὰς θεοπρεπεῖς συμπάντων ἀγαθῶν ἀγλαΐας, καὶ ἴν' ἔτι συνελὼν εἶπω, τὸν ὄντως Θεοῦ τόπον τοῦ πάντα συνέχοντος;

20. Διὰ ταύτην ἄρα, τοῦ Θεοῦ χωρίον ἔμπνουν ἐσομένην προορῶν, τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἤγειρεν ὁ Μωϋσῆς, καὶ ταύτης ἕνεκα τὰ ἄδυστα ἐκείνα προητοίμασε, καὶ τὰ ἐσόμενα ταύτη μαθῶν ὑπὸ Θεοῦ τῶν καθ' ὑπερβολὴν ὑπερχόντων προσημάτων ἠξίωσεν αὐτά, τὴν ἐκ πρώτης ὡς εἰπεῖν τριχὸς ἐξηλλαγμένην καὶ πάνθ' ὑπερβάλλουσαν ἀξίαν ταύτης ἔργω τε καὶ λόγῳ τοῖς πᾶσι προδεικνύς. Οὐ τῷ τρόπῳ δὲ μόνον τὸν τόπον προπεπωδέστατον ἄνωθεν ἢ θεόπαις Παρθένος ἔσχεν ἑαυτῇ, τὴν ἀξίαν λαχοῦσα τοῦ σκηνώματος ὑπερανωμισμένην πάντων, ὡσπερ καὶ τῷ τοῦ ἡθους ἀξιώματι πάντας ὑπερναβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ τεκμήριον ἐναργές προῦβάλλετο τοῦ κατ' αὐτὴν ἐσομένου μεγίστου μυστηρίου· τὸν γὰρ μόνῳ Θεῷ ἀποκεκληρωμένον τόπον, καὶ ὃς εἰς διατριβὴν ἀφωσίωτο αὐτῷ, καὶ ὅθεν Μωσῆ καὶ Ἀαρῶν καὶ τοῖς μετ' ἐκείνους κατ' ἐκείνους τὴν ἀξίαν ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων προσιοῦσιν ἐχρημάτιζε, καὶ οὐ οἰκεῖν μεταξὺ καὶ τῶν χρηματισμῶν ἐκείνων ἀδιαλείπτως ἐπιστεύετο, τοῦτον εἰς διατριβὴν οἰκείαν ἐπ' ἐν-αυτῶν οὐκ ὀλίγας περιόδους ἢ θεόπαις αὐτῆ παραδόξως εἰληφύια, πᾶσι τοῖς νοῦν ἔχουσιν ἐδείκνυ καὶ προανεκήρυττεν ἐσομένη πάντως

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ρεστη αἴγλη τῆς παρθενίας, τὶς θεοπρεπεῖς λάμψεις ὅλων τῶν ἀγαθῶν, καὶ γιὰ νὰ ὁμιλήσω συντομώτερα, τὸν ἀληθινὸν τόπο τοῦ Θεοῦ ποῦ συνέχει τὰ πάντα;

20. Γι' αὐτὴν προφανῶς, προβλέποντας ὅτι θὰ γίνη ἔμψυχος τόπος τοῦ Θεοῦ, ἤγειρε ἐκείνην τὴν σκηνὴν ὁ Μωϋσῆς καὶ χάριν αὐτῆς προετοίμασε ἐκείνα τὰ ἄδυστα καί, ἀφοῦ ἔμαθε ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅσα θὰ τῆς συμβοῦν, τὰ ἀξίωσε τῶν κατ' ἐξοχὴν ἀνωτέρων ἐπωνυμιῶν ἔτσι ἔδειξε ἀπὸ πρὶν σὲ ὅλους μὲ ἔργο καὶ λόγῳ τὴν ἀλλοιώτικη καὶ ὑπερβολικὴ ἀπὸ βρεφικὴ ἡλικία ἀξία της. Ὅχι δὲ μόνον μὲ τὸν τρόπο ἐπῆρε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸν τόπο καταλληλότατο ἢ θεόπαις Παρθένος, ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ ἀνώτερο ἀπὸ ὅλα ἀξίωμα τοῦ σκηνώματος, καθὼς ὑπερέβαλλε ὅλους κατὰ τὴν ἀξία τοῦ ἡθους, ἀλλὰ καὶ ἐπρόβαλε καθαρὴ ἀπόδειξη περὶ τοῦ μυστηρίου ποῦ θὰ συνέβαινε σ' αὐτὴν. Διότι ἢ θεόπαις αὐτῆ ἔλαβε παραδόξως τὸν τόπο ποῦ ἦταν ξεχωρισμένος γιὰ μόνον τὸν Θεό, ποῦ ἦταν ἀφιερωμένος σ' αὐτὸν γιὰ κατοικήσι, ἀπὸ ὅπου ὁ Θεὸς ἐχρησιμοδοτοῦσε στὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἀαρῶν καὶ στοὺς διαδόχους των κατὰ τὸ ἀξίωμα, καθὼς ἐπλησίαζαν κατὰ μακρὰ διαλείμματα, καὶ ὅπου ἐπιστευόταν ὅτι κατοικεῖ καὶ στὰ ἐνδιάμεσα ἐκείνων τῶν χρηματισμῶν ἀδιαλείπτως· αὐτὸν λοιπὸν τὸν τόπο ἀφοῦ ἔλαβε ἢ θεό-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

πρότητας, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν σκηνὴ ὅπου περιέχει τὸν ἀληθινὸν τόπον τοῦ Θεοῦ, ὅπου συγκρατεῖ τὰ πάντα;

[20.] Καὶ λοιπὸν διὰ ταύτην τὴν παρθένον, ὅπου ἔμελλε νὰ γένη χωρίον ἔμψυχον τοῦ Θεοῦ, προβλεπτικῶς ὁ Μωϋσῆς κατεσκεύασεν ἐκείνην τὴν ἄψυχον σκηνὴν, καὶ διὰ ταύτην προητοίμασε τὰ ἅγια τῶν ἀγίων· καὶ μαθῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ μέλλοντα ταύτης μυστήρια, ὠνόμασε αὐτὰ μὲ τέτοια ἅγια καὶ ὑψηλὰ ὀνόματα, καὶ προλαβὼν ἔδειξεν εἰς ὅλους ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀπὸ βρέφους ὑπερβολικὴν ἀξίαν τῆς παρθένου. Ἡ δὲ παρθένος ὅχι μόνον εὔρεν τὸν τόπον ὅμοιον μὲ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἀξίαν της, ἀλλὰ διὰ τοῦ τόπου ἐφάνερωνεν ἀκόμην καὶ ἓνα σημεῖον τοῦ μέλλοντος αὐτῆς μεγάλου μυστηρίου. Διὰ τὸν τόπον ἐκείνον ὅπου ἦτον ἀφιερωμένος εἰς μόνον τὸν Θεόν, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιστεύετο ἀπὸ ὅλους νὰ κατοικῆ παντοτινά, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐσυνωμίλει μὲ τὸν Μωϋσῆ καὶ Ἀαρῶν καὶ τοὺς ὁμοίους των μερικὲς φορές, αὐτὸν τὸν ἴδιον τόπον ἢ Παρθένος Μαρία ἔλαβεν εἰς κατοικίαν ἐδικὴν της ἐν διαστήματι πολλῶν χρόνων, καὶ μὲ τοῦτο ἐπροκήρυττεν εἰς κάθε φρόνιμον πὼς θέλει γένει ἐξάπαντος ἀληθινὴ κατοικία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἓνα ἰλαστήριον ἀσυγκρίτως καλλίτερον ἀπὸ ἐκείνο τὸ ἰλα-

Πρωτότυπον

ἀληθῆς ἐστία καὶ διατριβὴ Θεοῦ καὶ ἰλαστήριον ἐκείνου κρείττον ἀσυγκρίτως καὶ θεοτερπές ταμεῖον τῆς κορυφαίας ἀκρότητος τῶν μυστηρίων τοῦ Πνεύματος.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

παις γιὰ ἐγκατάστασι γιὰ ὄχι ὀλίγα χρόνια, ἐδείκνυε σὲ ὅλους ὅσοι ἔχουν νοῦ καὶ προεκήρυττε ὅτι πάντως θὰ εἶναι ἀληθινὴ ἐστία καὶ διατριβὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἰλαστήριο ἐκείνου ἀσυγκρίτως καλύτερο καὶ θεοτερπές ταμεῖο τῆς κορυφαίας ἀκρότητος τῶν μυστηρίων τοῦ Πνεύματος.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

στήριον, καὶ ἓνα θεοτερπές ταμεῖον τῶν πλεον ὑψηλοτέρων μυστηρίων τοῦ Πνεύματος.

[Κείμενον: Μέρος Γ' §§ 21-30](#)

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Β': §§ 11-20

9. Γεν. α' 3, 16.
10. Ψαλμ. μδ' 3.
11. Ματθ. ζ' 28· Λουκᾶ ιβ' 27.
12. Ψαλμ. μδ' 14.
13. Γεν. λθ' 6.
14. Α' Τιμ. ζ' 16.
15. Ψαλμ. ογ' 7.

Πρωτότυπον

21. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ σιωπῶσα τοῖς ὀρώσι παρείχεν ἀξιόλογον ἀπολογία, ὡς οὐκ ἀπεικότως τὸν ἡσύχιον καὶ ἀκοινώνητον ἅσασιν αἰρεῖται βίον· εἰ γὰρ τὰ ἅγια ταῦτα τῶν ἁγίων σχεδὸν πάντων ὀφθαλμοῖς ἀθέατα καὶ ἀνθρώποις ἀποκέκλειστο πᾶσί τε καὶ πάσαις διατειχίσμασί τε καὶ καταπετάσμασι περιστελλόμενα καὶ προθυραίοις πέπλοις καὶ παρακαλύμμασιν οὐδενὶ τῶν ἀπάντων ἀναπεταννυμένοις ὅτι μὴ τῷ κατὰ νόμους ἀρχιερατεύοντι, καὶ αὐτῷ τοῦ ἔτους ἅπαξ εἰσιόντι καὶ τὸν Θεὸν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἐκτὸς πᾶσι καθιστῶντι ἴλεον, πῶς ἂν ἡ τράπεζα τῆς τῶν ἀγγέλων τρυφῆς, ἢ τοῦ ἀειθαλοῦς, μᾶλλον δὲ τοῦ αἰδίου ἄρουρα φυτοῦ, τὸ κοινὸν παντὸς τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους ἰλαστήριον, ἐφ' ὃ τῶν αἰώνων ἅπαξ ὁ θεαρχικώτατος καὶ μόνος πρέπων ἡμῖν κατὰ τὸν ἀπόστολον ἀρχιερεὺς εἰσέδν, καὶ ἐν ᾧ κατήλλαξε καὶ ἀμερίστως ἤνωσε Θεὸν ἀνθρώποις, πῶς ἂν τοῦτο τὸ παρθενικὸν κειμήλιον οὐκ ἂν ἐν ἀδύτοις ἐτηρεῖτο πᾶσιν ἀνθρώποις ἀόρατον ἀνύον βίον;

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

21. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ παρείχε καὶ σιωπώντας ἀξιόλογη ἀντιλογία στοὺς βλέποντας, ὅτι δὲν ἐκλέγει παραλόγως τὸν ἡσύχιον καὶ ἀκοινώνητον μὲ ὅλους βίον. Αὐτὰ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἶναι ἀθέατα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς σχεδὸν ὅλων καὶ ἔχουν ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅλους μὲ διατειχίσματα καὶ παραπετάσματα συμπτυσσόμενα καὶ μὲ προθυραῖα πέπλα καὶ παρακαλύμματα ποὺ δὲν ἀνοίγονται γιὰ κανένα ἀπολύτως ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατὰ τοὺς νόμους ἀρχιερέα, καὶ αὐτὸν εἰσερχόμενο μιά φορά τὸ ἔτος καὶ καθιστῶντα τὸν Θεὸ ἴλεον πρὸς τὸν ἑαυτό του καὶ πρὸς ὅλους τοὺς εὐρισκομένους ἔξω. Πῶς λοιπὸν ἢ τράπεζα τῆς τρυφῆς τῶν ἀγγέλων, τὸ ἔδαφος τοῦ ἀειθαλοῦς, μᾶλλον δὲ τοῦ αἰδίου φυτοῦ, τὸ κοινὸ ἰλαστήριο ὅλου τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, στὸ ὁποῖο μιά φορά στοὺς αἰῶνες εἰσέδυσε ὁ θεαρχικώτατος καὶ μόνος ἀρμοστός γιὰ μᾶς κατὰ τὸν ἀπόστολο ἀρχιερεὺς¹⁶ καὶ στὸ ὁποῖο ἐσυμφιλίωσε καὶ ἤνωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀμερίστως, πῶς λοιπὸν αὐτὸ τὸ παρθενικὸ κειμήλιο δὲν θὰ ἐτηρεῖτο σὲ ἄδυτα διάγοντας ἀόρατο σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους βίον;

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[21]. Καὶ κοντὰ εἰς αὐτά, καὶ σιωπῶσα ἡ παρθένος, ἔδιδεν εἰς τοὺς βλέποντας αὐτὴν ἀπολογία, πῶς ὄχι χωρὶς λογαριασμὸν προτιμᾶ μίαν τοιαύτην ἡσυχον καὶ ἀκοινώνητον ἀπὸ ὅλους ζωὴν. Διὰ τὴν ἀνίσως τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἦτον σχεδὸν ἀθεώρητα ἀπὸ κάθε ὀφθαλμὸν, καὶ ἦτον κλεισμένα εἰς κάθε ἀνδρα καὶ γυναῖκα μὲ τόσα καὶ τόσα καταπετάσματα, καὶ εἰς κανένα ἄλλον δὲν ἠνοιγόνοτο, παρὰ εἰς τὸν κατὰ νόμους ἀρχιερέα μόνον, καὶ ὄχι πάντοτε, ἀλλὰ μίαν μόνην φοράν τὸν χρόνον διὰ ἐξιλασμὸν αὐτοῦ τε καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ· πῶς ἡ Παρθένος, ἡ μυστικὴ τράπεζα τῆς τῶν ἀγγέλων τρυφῆς, ἡ ἄρουρα τοῦ ἀειθαλοῦς φυτοῦ, τὸ κοινὸν ἰλαστήριον ὅλου τοῦ γένους, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον κατέβη ἅπαξ τῶν αἰώνων ὁ μόνος ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἤνωσεν ἀμερίστως τὸν Θεὸν μὲ τὸν ἀνθρωπον· πῶς, λέγω, ἡ Παρθένος δὲν ἦτον πρέπον νὰ διατηρῆται μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ταῦτα, διὰ νὰ περνᾶ ζωὴν ἀθεώρητον;

Πρωτότυπον

22. *Εἰ δέ καὶ τῶν παλαιῶν ἁγίων «οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος», κατὰ τὸν ἀπόστολον, πῶς ἂν ταύτης ἦν ἐπάξιος, τῆς καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἁγίων ὑπερτέρας; Ἀμέλει σύνες κἂν τούτῳ τῆς Παρθένου τὴν ὑπεροχὴν ὅση· ἐκεῖνοις μὲν γὰρ φεύγουσι τὴν μετ' ἀνθρώπων διαίταν, ὡς ὁ αὐτὸς φησιν, «ὄρη καὶ ἐρημίαι καὶ ὄπαί τῆς γῆς», ταύτῃ δέ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐνδιαίτημα ἐδόθη, οἷς ἐμφιλοχωρεῖν ἢ πάναγνος ἀνεῖται, μήπω μὴδ' εἰς ἡλικίαν παραγγείλασα παίδων, εἰ καὶ τῶν εἰς φρονούσαν ἀφιγμένων ἐμφρονεστέρα οὐσα ἔδειξαν, ὡς ὁ λόγος δείξει προῖών.*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

22. Ἄν δέ καὶ τῶν παλαιῶν ἁγίων «δὲν ἦταν ἄξιος ὁ κόσμος», κατὰ τὸν ἀπόστολο¹⁷, πῶς θὰ ἦταν ἐπάξιος αὐτῆς ποὺ εἶναι ἀνωτέρα καὶ τῶν ἁγίων στοὺς οὐρανοὺς; Λάβε ὅμως ὑπ' ὄψι σου πόση εἶναι ἡ ὑπεροχὴ τῆς παρθένου καὶ σὲ τοῦτο· γιὰ ἐκείνους, ἀφοῦ φεύγουν τὴν διαμονὴν μὲ ἀνθρώπους, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, κατοικία εἶναι «τὰ ὄρη καὶ οἱ ἐρημίαι καὶ οἱ ὄπες τῆς γῆς», σ' αὐτὴν δὲ ἐδόθησαν γιὰ ἐνδιαίτημα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, στὰ ὁποῖα ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃ ἢ Πάναγνη ποῖν φθάσῃ σὲ ἡλικία παιδιοῦ, ἂν καὶ ἔδειξε ὅτι εἶναι φρονιμωτέρα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν φθάσει στὴν ἡλικία τῆς φρονήσεως.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[22]. Καὶ ἂν ὅλων τῶν παλαιῶν ἁγίων δὲν ἦτον ὁ κόσμος ἄξιος, κατὰ τὸν ἀπόστολον, πῶς ἤθελεν εὐρεθῆ ἄξιος ταύτης τῆς ἀειπαρθένου, τῆς ἀγιωτέρας καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων; Λοιπὸν κατάλαβε καὶ ἀπὸ τοῦτο πόση μεγάλην εἶναι τῆς Παρθένου ἡ ὑπεροχὴ· διότι εἰς μὲν τοὺς ἁγίους ἐκείνους ὁποῦ ἔφευγον τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀνθρώπων, ἐδόθησαν εἰς κατοικίαν τὰ ὄρη καὶ αἱ τρύπαι τῆς γῆς· εἰς δὲ τὴν ἀειπάρθενον ἐδόθησαν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἔλαβε κάθε ἄδειαν νὰ διατρίβῃ καὶ προτοῦ ἀκόμῃ νὰ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν παιδικήν, ἐφάνη φρονιμωτέρα καὶ ἀπὸ τοὺς τελείους κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὡς ὁ λόγος θέλει δείξει παρέμπροσθεν.

Πρωτότυπον

23. Δοτὴ γὰρ οὐσα παρὰ Θεοῦ καὶ Θεῶ καὶ πρὸ γενέσεως αὐτῆ (πῶς δ' οὐκ ἔμελλεν ἢ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων εἰς κατοικητήριον προωρισμένη τοῦ τῶν αἰώνων ποιητοῦ;): δοτὴ τοίνυν οὐσα Θεῶ καὶ καρπὸς εὐχῆς καὶ δικαίων αἰτήσεως (ὡ προσευχῆς ἐκείνης πτερῶν! ὡ παρρησίας, ἣν εὔρε πρὸς Κύριον! ὡ καρδιῶν ἐκείνων ἐπὶ τοσοῦτον ἀσπίλων, ὡς τοιαύτην προσευχὴν ἀναπέμψαι, πρὸς τοσοῦτον φθάνουσαν καὶ τοσοῦτον ἀνίουσαν!): εὐχῆς οὖν τοιαύτης ἢ Παρθένος οὐσα καρπὸς καὶ τῷ δόντι πάλιν εἶπερ τι φίλον ἀνάθημα δι' εὐχῆς ἤγετο παρὰ τῶν γεννητόρων (ὡ ξυνωρίδος ἐκείνης ἀρίστης! ὡ ζεύγους ἐπιλέκτου Θεῶ γεωργοῦντος καὶ δωροφοροῦντος οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα!): τοιγαροῦν ἤγετο, καθάπερ ὑπὸ ρίζης ἀγίας ἀνεμῆτος βλαστὸς ὑπεράγιος, βλαστὸς ἐκ τῆς εἰς οὐρανὸν φθάνων τῷ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος, βλαστὸς ἀνήσων μετ' οὐ πολὺ τὸ προαιώνιον καὶ ἀμάραντον ἄνθος, βλαστὸς βλαστήσων οὐ λόγῳ μόνῳ πᾶσα φύσις καὶ τὰ ὑπὲρ ταύτην ἐβλάστησεν· ἤγετο τοίνυν ὁ βλαστὸς οὗτος ἐμφυτευθεὶς (Δαβὶδ γεγανωμένος μετὰ τῆς κιθάρας πᾶριθι λέγων ἐμμελῶς), «ὡς ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ», «ὡς δένδρον» Θεοῦ μυστηρίων τὸ πέρασ σχῆσον καὶ καρποφορήσον ἀρρήτως «παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων» τοῦ Πνεύματος.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

23. Διότι αὐτὴ, ὄντας δοτὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὸν Θεὸ ἀκόμη καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν γέννησι (καὶ πῶς μπορούσε νὰ μὴ εἶναι αὐτὴ πού καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες ἦταν προωρισμένη γιὰ κατοικητήριον τοῦ ποιητοῦ τῶν αἰώνων;): ὄντας λοιπὸν δοτὴ στὸν Θεὸ καὶ καρπὸς εὐχῆς καὶ παρακλήσεως δικαίων (ὡ, τί πτερὰ ἐκείνης τῆς προσευχῆς! τί παρρησία πού εὐρῆκε πρὸς τὸν Κύριον! τί καρδιᾶς κι' ἐκεῖνες, τόσο ἄσπιλες ὥστε ν' ἀναπέμψουν τέτοια προσευχὴ πού ἔφθασε τόσο ὑψηλὰ καὶ ἐπέτυχε τόσο πολλὰ!): ὄντας λοιπὸν τέτοιας εὐχῆς καρπὸς ἢ παρθένος ὠδηγήθηκε ἀπὸ τοὺς γονεῖς πάλι ὡς πολὺ ἀγαπητὴ προσφορὰ στὸν δῶσαντα μὲ εὐχὴ (τί ἄριστο ζευγάρι κι' ἐκεῖνο! τί ἐπιλεκτὸ ζεῦγος πού ἐκαλλιεργοῦσε, γιὰ τὸν Θεὸ κι' ἔδιδε ὡς δῶρο ἐνδιαίτημα ἀγαπητότερο ἀπὸ τὸν οὐρανό!): λοιπὸν ὠδηγόνταν σὰν βλαστὸς ὑπεράγιος, ἀφειμένος ἀπὸ ἀγία ρίζα, βλαστὸς πού ἔφθανε ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανὸ μὲ τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας, βλαστὸς πού θὰ πετοῦσε ἔπειτα ἀπὸ λίγο τὸ προαιώνιον καὶ ἀμάραντο ἄνθος, βλαστὸς πού θὰ ἐβλαστοῦσε ἐκεῖνον μὲ τοῦ ὁποίου τὸν λόγο μόνον ἐβλάστησε ὅλη ἡ φύσις καὶ τὰ ὑπεράνω αὐτῆς· ὠδηγόνταν λοιπὸν ὁ βλαστὸς αὐτός, γιὰ νὰ ἐμφυτευθῆ (Δαβὶδ λαμπρέ, ἔλθε νὰ εἰπῆς μελωδικὰ μὲ τὴν κιθάρα), «σὰν ἐλαία καρπερὴ στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ»¹⁸, σὰν δένδρον πού θὰ δώσῃ τέρμα

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[23]. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὴ ἦτον χαρισμένη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Θεὸν πρὸ τῆς γεννήσεώς της (καὶ πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ χαρισθῆ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτὴ ὅπου ἦτον προωρισμένη εἰς κατοικίαν τοῦ ποιητοῦ τῶν αἰώνων;). Ἐπειδὴ λέγω αὐτὴ ἦτον χαρισμένη εἰς κατοικίαν, ὡς καρπὸς προσευχῆς τῶν γονέων της (ὡ πτερὰ τῆς προσευχῆς ἐκείνης! ὡ παρρησία τὴν ὁποίαν εὔρε πρὸς τὸν Θεόν! ὡ καρδιᾶι ἐκεῖναι, ὅπου ἐδυνήθησαν νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν τοιαύτην δραστικὴν προσευχὴν!), διὰ τοῦτο ὡς καρπὸς προσευχῆς τοιαύτης, πάλιν διὰ προσευχῆς ἐπροσφέρθη ἀπὸ τοὺς γονεῖς της εἰς τὸν χαρισάμενον ταύτην Θεόν, ὡς πλέον θεάρεστον ἀφιέρωμα. Ὡ ζεῦγος ἄριστον! ὡ ἀνδρόγυνον διαλεκτόν! τὸ ὁποῖον ἐγεώργησεν (εἰς τὸν Θεὸν) τοιοῦτον ποθεινότατον εἰς τὸν Θεὸν ἐνδιαίτημα! Ἐπροσφέρετο λοιπὸν ἡ Θεοτόκος ὡσὰν ἀπὸ μίαν ρίζαν ἀγίαν ἓνας βλαστὸς ἀνθισμένος, ἓνας βλαστὸς ὑπεράγιος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος· βλαστὸς ὅπου ἔμελλεν ὑστερον ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν νὰ ἀναβλαστήσῃ τὸ προαιώνιον καὶ ἀμάραντον ἄνθος· βλαστὸς ὅπου ἔμελλε νὰ βλαστήσῃ Ἐκεῖνον τὸν Θεόν, μὲ τοῦ ὁποίου μοναχὸν τὸν λόγον ὅλη ἡ φύσις καὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐβλάστησαν. Ἐπροσφέρετο δὲ ὁ βλαστὸς οὗτος, διὰ νὰ ἐμφυτευθῆ, καθὼς ψάλλει ὁ θεῖος Δαβὶδ, ὡς ἐλαία κατάκαρ-

Πρωτότυπον

24. Ἀνήγεται δὲ τῷ Θεῷ παρὰ τῶν γεννησάντων ἢ Θεομήτωρ, οὐ μείραξ οὐ παῖς, οὐ βραχύ τι τούτων ἀποδέουσα, τρία δ' ἔτι οὐσα ἔτη, καὶ χθὲς ἢ πρότριτα θηλῆς καὶ τῆς ὑπομαζίου διαίτης ἀφεμένη. Ἄλλ' ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας τὸ πρέπον ἐπεδείκνυ τοῖς κρίνειν εἰδόσιν ἀσφαλῶς· μετὰ γὰρ εὐφροσύνης οἶα ἀποβρήτου προῖουσα διεδείκνυτο. Ἦδη δὲ ἐγγὺς τῶν τοῦ ἱεροῦ προθύρων ὄντων, ἐπεὶ νεάνιδες εὐγενεῖς τοῦ γένους ἀξίως ἐσταλμένοι λαμπαδουχοῦσαι περιέστησαν αὐτήν, καὶ οὕτω πομπῇ φιλοτιμοτάτῃ χρώμεναι κοσμίως εὐ μάλα πρὸς τὰ ἔνδον προὔπεμπον, ἐναργῶς, ἐν τούτοις κρείττον ἢ καθ' ἅπαντας τῶν ἐπ' αὐτῇ καὶ τελουμένων καὶ τελεσθησομένων ἐπαισθομένη διεφάνη. Σεμνὴ μὲν τέως καὶ χαρίεσσα καὶ ἀποβλεπομένη μετὰ τοῦ καθεστῶτος σχήματος καὶ ἤθους καὶ φρονήματος εὐ καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴποι τις μεταξὺ τῶν ἄλλων τεταγμένως προχωροῦσα, προθυμία δ' ἔπειτα τὸ τεταγμένον συγκερασαμένη καὶ ἡρέμα πρὸς τὸ ταχύτερον ἀμειψαμένη καὶ τὸν κύκλῳ περὶ αὐτὴν χορὸν τῶν παρθένων παραμείψασα προῆγεν αὐτῇ πασῶν αὐτῆς κατόπιν ἀγομένων, ὡς εἶναι καταφανὲς ἐπ' αὐτῇ τὸ Ψαλμι-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

στά μυστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ καρποφορήσῃ ἀρρήτως «κοντὰ στίς πηγές τῶν ὑδάτων»¹⁹ τοῦ Πνεύματος.

24. Ἀναβιβαζόταν δὲ στὸν Θεὸ ἢ Θεομήτωρ ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ὄχι προέφηβος, ὄχι παιδί, ὄχι λίγο ἀπέχοντας ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ὅταν ἦταν μόλις τριῶν ἐτῶν, καὶ εἶχε ἀποκοπῇ ἀπὸ τὸ θήλασμα καὶ τὴν δίαιτα τῆς ἀγκαλιᾶς χθὲς ἢ προχθὲς. Ἄλλὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς ἡλικίας ἐδείκνυε τὸ πρέπον σὲ ὅσους γνωρίζουν νὰ κρίνουν ἀλάθευτα· διότι ἐφαινόταν νὰ προχωρῇ μὲ ἀπόρρητη εὐφροσύνη. Ὅταν ἤδη ἔφθασαν κοντὰ στὰ πρόθυρα τοῦ ἱεροῦ, ἐνῶ νεάνιδες εὐγενεῖς ἐνδυμένες ἐπάξια πρὸς τὸ γένος τους τὴν περιστοιχίζαν κρατώντας λαμπάδες κι' ἔτσι μὲ ἐπισημοτάτη πομπὴ τὴν προέπεμπαν μ' εὐταξία πρὸς τὸ ἐσωτερικό, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐφάνηκε ὅτι αἰσθανόταν καλύτερα ἀπὸ ὅλους ὅσα συμβαίνουν καὶ πρόκειται νὰ τῆς συμβοῦν. Σεμνὴ τότε καὶ χαρούμενη καὶ θαυμαστὴ μὲ τὸ κατάλληλο παράστημα καὶ ἤθος καὶ φρόνημα προχωροῦσε πολὺ εὐτακτα διὰ μέσου τῶν ἄλλων· ἔπειτα ἀναμιγνύοντας μὲ προθυμία τὴν τάξι καὶ ἐπιταχύνοντας βαθμιαίως τὸ βῆμα καὶ προσπερνώντας τὸν γύρω της χορὸ τῶν παρθένων προηγῆθη ἀπὸ ὅλες αὐτὲς πὺ ἀκολου-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

πος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡσὰν ἓνα δένδρον ὁποῦ μέλλει νὰ καρποφορήσῃ παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων τοῦ πνεύματος, καὶ νὰ φέρῃ τὸ τέλος τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων.

[24]. Καὶ ἐπροσφέρετο, ὄχι δεκατεσσάρων χρόνων ἢ εἴκοσι, ἀλλὰ τριῶν μόνον, ὁποῦ χθὲς καὶ προχθὲς ἀφῆκε τὸ μητρικὸν βυζί. Ἄλλ' ὅμως καὶ εἰς τέτοιαν ἡλικίαν εὐρισκομένη προεκήρυττεν εἰς τοὺς διακριτικούς τί ὑπόληψιν πρέπει νὰ ἔχουν περὶ αὐτῆς. Διατὶ ἤρχετο εἰς τὸν ναὸν μὲ μίαν θαυμαστὴν καὶ ἀπόρρητον ἀγαλλίασιν. Ὅταν δὲ ἔφθασε κοντὰ εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ αἱ εὐγενικαὶ κόραι καὶ λαμπαδηφόροι νεάνιδες τὴν περιεκύκλωσαν, καὶ μὲ μίαν μεγαλοπρεπῆ προπομπὴν καὶ εὐτακτον κοσμιότητα τὴν προέπεμπον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τότε ἡ παρθένος ἐφάνη νὰ ἐκατάλαβε καθαρὰ καθαρὰ τόσον τὰ τότε εἰς αὐτὴν γενόμενα, ὅσον καὶ τὰ μέλλοντα εἰς αὐτὴν γενέσθαι, καὶ δι' αὐτὴν τελεσθῆναι μυστήρια· βλέπουσα μὲ ἓνα σχῆμα καὶ ἥθος καὶ φρόνημα πολλὰ σταθερόν, καὶ μὲ τόσων εὐταξίαν ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας παρθένους προήρχετο, ὁποῦ δὲν ἦτον δυνατόν νὰ τὸ φανερώσῃ τινάς. Ὑστερον δὲ συγκεράσασα τὸ τακτικὸν περιπάτημά της μὲ προθυμίαν, καὶ ὀλίγον γληγορώτερα περιπατοῦσα, ἐπροσπέρασεν ὅλον τὸν χορὸν τῶν παρθένων ἐκεῖ-

Πρωτότυπον

κὸν ἐκεῖνο, «ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς· αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως».

25. Ἦδη δὲ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἐκφανέντος πρὸς ὑπάντησιν καὶ τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο πάντως που φθεγξαμένου πρὸς αὐτήν, «ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάβου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου», σεμνοπρεπῶς μικρὸν ἔστη τε καὶ ὑπανέστη τούτων ἐπαίτουσα, εὐθύς δὲ καταλιποῦσα πάντας, γονέας, τροφούς, ἡλικιώτιδας, τῶν συνειλεγμένων ἀπολαβοῦσα ἑαυτήν, μόνῃ πάντων φαιδρὰ φαιδρῶς τῷ ἱεράρχῃ προσχωρεῖ, πρὸς αὐτὸν ἐπίχαρι τι καὶ προσηνές βλέπουσα, καὶ σχήμασιν, οἷς εἶχε, καὶ ψελλίσμασι τὴν πρὸς Θεὸν ὀλοσχερῆ νεύσιν δυσχυριζομένη.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

θοῦσαν ἔπειτα ἀπὸ αὐτῆν, ὥστε νὰ εἶναι φανερὸ ὅτι σ' αὐτῆν ἀναφέρεται τὸ ψαλμικὸ ἐκεῖνο, «θὰ προσαχθοῦν στὸν βασιλέα παρθένοι ὀπίσω τῆς· οἱ συνοδοὶ τῆς θὰ προσαχθοῦν μ' εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλίασι, θὰ ὀδηγηθοῦν στὸ ναὸ τοῦ βασιλέως»²⁰.

25. Τώρα δέ, ἀφοῦ ἐφάνηκε καὶ ὁ ἀρχιερεὺς νὰ ἔρχεται σὲ συνάντησί τῆς καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ἐκεῖνο τὸ προφητικὸ, «ἄκουσε, θυγατέρα, καὶ ἴδε καὶ σκύψε τὸ αὐτί σου καὶ λησμόνησε τὸν λαό σου καὶ τὸν οἶκο τοῦ πατρὸς σου καὶ ὁ βασιλεὺς θὰ ποθήσῃ τὸ κάλλος σου»²¹, ἐστάθηκε γιὰ λίγο σεμνοπρεπῶς καὶ ἀνασηκώθηκε, ἀκούοντας αὐτά, κι' εὐθύς ἐγκαταλείποντας ὄλους, γονεῖς, τροφούς, συνομήλικες, καὶ ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ τοὺς συναγμένους, μόνῃ ἐντελῶς, χαρούμενη προσχωρεῖ πρὸς τὸν ἱεράρχη μ' εὐχαρίστησι, κυττάζοντάς τον μὲ χάρι καὶ γλυκύτητα καὶ ἐπιβεβαιώνοντας μὲ τοὺς τρόπους ποὺ μποροῦσε καὶ μὲ ψελλίσματα τὴν ὀλοσχερῆ παράδοσι πρὸς τὸν Θεό.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ων, διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο «ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς· αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως».

[25]. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εὐγῆκε νὰ τὴν προῦπαντήσῃ, καὶ τῆς εἶπε βέβαια τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο, τὸ «ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάβου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ Πατρὸς σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου»· τότε ἡ παρθένος ἐστάθη πολλὰ σεμνοπρεπῶς, καὶ ἀνασηκώθη ὀλίγον διὰ νὰ τὰ ἀκούῃ, παρευθὺς δὲ παραιτήσασα ὄλους, καὶ γονεῖς καὶ ἀνατροφούς καὶ συνηλικιώτιδας καὶ παραμερίσασα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν παρθένων μοναχὴ ἀπὸ ὅλας φαιδρὰ φαιδρῶς ἔρχεται κοντὰ εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ αὐτὸν μόνον ἔβλεπε μὲ ἓνα γλυκύτατον ὄμμα καὶ χαριέστατον, καὶ μὲ ὅσα σχήματα ἐδύνετο νὰ κάμῃ κατὰ τὴν ἡλικίαν τῆς, καὶ μὲ ὅσα ψελλίσματα ἠμπορεῖ νὰ ὀμιλήσῃ ἐβεβαίωνε τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς ὀλόκληρον ἀφιέρωσιν.

Πρωτότυπον

26. Ἄρ' οὐκ ἐκπληξίς ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐγίνεται; Πῶς ἢ τριετὴς ὄλη γίνεται τοῦ προνοία μείζονι τὰ κατ' αὐτὴν διευθύνοντος καὶ καθ' ἑαυτὴν δικάζει μετὰ συνέσεως τῇ τε φύσει καὶ τῷ κτίστῃ τῆς φύσεως, καὶ νέμει τὴν κρείττω μοῖραν τῷ κρείττονι, καὶ προκρίνει τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς ἀγαλλῶν, καὶ τῶν κατ' οἶκον σαινόντων τὸν Θεοῦ νεῶν καὶ τὸν κατ' αὐτὸν ἱεράρχην προτιμότερον τίθεται, πάντα μὲν περὶ οὐδενὸς θεμένη, Θεὸν δὲ καὶ τὰ θεῖα περὶ παντός, διὸ τούτοις καὶ προσέδραμεν ἄσμενος; Περὶ αὐτῆς ἄρ' εἶπεν ὁ προφήτης πρὸς Θεὸν Δαβίδ, «δικαιοσύνη καὶ κρίμα ἐτοιμασία τοῦ θρόνου σου», καὶ «δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ». Ἐπεὶ καὶ αὕτη θρόνος τοῦ Θεοῦ ἔμψυχος ἐχρημάτισε, μᾶλλον δὲ αὐτῆς μόνης τουτὶ τὸ ἀξίωμα (ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων καὶ ἀνωτάτω διακοσμήσεων ἐνιαίως κυρίως οὐ λέγεται): καὶ διὰ τούτου μᾶλλον ἢ ἐκείνων τῶν θρόνων ἢ τοῦ μεγάλου κρίματος καὶ τῆς ἀπορρήτου δικαιοσύνης κατόρθωσις ἤνυσται τε καὶ ἀναπέφηνεν. Οὕτω δεδοξασμένην εἶχε τὴν κριτικωτάτην γνώμην ἡ Παρθένος καὶ πρὸ γενέσεως, ἦν καὶ πρὶν ἀνδρυνθῆναι νῦν τοῖς πᾶσιν ἀσφαλεστάτην ἀπέδειξε.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

26. Ἄραγε δὲν προκαλοῦν ἐκπληξίς ὅλα αὐτά; Πῶς ἢ τριετὴς παραδίδεται στὸν διευθύνοντα τὰ βήματά της κατὰ τὴν ἀνώτερη πρόνοια καὶ κρίνει μόνη της ἀνάμεσα στὴν φύσι καὶ στὸν κτίστη τῆς φύσεως καὶ ἀπονέμει τὴν προτίμησι στὸ ἀνώτερο; πῶς ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας προκρίνει τὸν Θεὸ καὶ ἀπὸ τὰ χάρδια τοῦ σπιτιοῦ προτιμᾷ τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐκεῖ ἱεράρχην, τὰ πάντα μὲν μὴ ὑπολογίζοντάς τα καθόλου, τὸν δὲ Θεὸ καὶ τὰ θεῖα ἔχοντάς τα γιὰ τὰ πάντα, γι' αὐτὸ καὶ προσέτρεξε σ' αὐτὰ εὐχαρίστως; Γι' αὐτὴν λοιπὸν εἶπε ὁ προφήτης Δαβίδ πρὸς τὸν Θεό, «δικαιοσύνη καὶ κρίσις εἶναι ἡ ἐτοιμασία τοῦ θρόνου σου»²² καὶ «δικαιοσύνη καὶ κρίμα εἶναι τὸ ἔργο τοῦ θρόνου σου»²³. Διότι καὶ αὕτη διετέλεσε ἔμψυχος θρόνος τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ σ' αὐτὴ μόνον ἀνήκει ἡ ἀξία (διότι ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐρανίων τάξεων δὲν χρησιμοποιεῖται στὸν ἐνικὸ τὸ ὄνομα) καὶ περισσότερο μὲ αὐτὸν καὶ ὄχι μὲ ἐκείνους τοὺς θρόνους κατωρθώθηκε καὶ ἀναφάνηκε ἡ μεγάλη κρίσις καὶ ἡ ἀπόρρητη δικαιοσύνη. Τόσο πολὺ ἔνδοξον εἶχε τὴν κριτικωτάτην γνώμην ἡ παρθένος καὶ πρὶν διαμορφωθῆ αὐτὴ, ὥστε καί, πρὶν ὠριμάσει, τώρα τὴν ἀπέδειξε σὲ ὅλους ἀσφαλεστάτη.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[26]. Τάχα δὲν προξενεῖται εἰς ὅλους θαυμασμός, πῶς ἢ τριετὴς παρθένος ἔγινε ὄλη δι' ὅλου οἰκεία τοῦ οἰκονομοῦντος πανσόφως Θεοῦ τὰ ἐδικά της μυστήρια; δὲν θαυμάζεται, πῶς ἔκαμεν κρίσιν σοφωτάτην ἀνάμεσα εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν πλάστιν τῆς φύσεως, καὶ δίδει μὲν τὸ καλλίτερον μέρος εἰς τὸν πλάστιν, καὶ προτιμᾷ τὸν Θεὸν περισσότερο ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τὰς πατρικὰς καὶ μητρικὰς; προκρίνει δὲ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα, καλλίτερα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ τὸν οἶκον της; καὶ ὅλα μὲν τὰ καταφρονᾷ, μόνον δὲ τὸν Θεὸν ἐναγκαλίζεται, καὶ προστρέχει εἰς αὐτὸν καίρουσα; Ὅντως περὶ αὐτῆς εἶπεν ὁ Δαβίδ πρὸς τὸν Θεόν, «δικαιοσύνη καὶ κρίμα ἐτοιμασία τοῦ θρόνου σου» καὶ πάλιν «δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ»· ἐπειδὴ καὶ ἡ Παρθένος θρόνος Θεοῦ ἐχρημάτισεν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, Αὐτῆς μόνης εἶναι τὸ προνόμιον τοῦτο, τὸ νὰ ὀνομάζεται θρόνος· διότι αἱ μὲν ἀνώταται τάξεις τῶν ἀγγέλων, δὲν ὀνομάζονται ἐνικῶς καὶ κυρίως θρόνος, ἀλλὰ θρόνοι. Διὰ μέσου δὲ τοῦ θρόνου τούτου τῆς Θεοτόκου περισσότερο παρὰ δι' ἐκείνων τῶν θρόνων ἔγινεν ἡ κατόρθωσις τοῦ μεγάλου κρίματος καὶ τῆς ἀπορρήτου δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Τέτοιαν γνώμην εἶχεν ἡ Παρθένος κριτικωτάτην καὶ ἔνδοξον, τὴν ὁποῖαν ἀπέδειξεν εἰς ὅλους ἀληθινὴν, καὶ προτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς μέτρον ἡλικίας.

Πρωτότυπον

27. Μωϋσῆ μὲν οὖν τὴν ἐπὶ τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀκρισίαν καὶ ἡ γλῶσσα [αὐτοῦ;], καίτοι τᾶλλα οὐσα βραδεῖα, τοῦθ' ὅμως τρανώτερον διεκλήρυξεν, ἔχνη περισώζουσα τῆς προκεκριμένης φλογὸς τῆς τοῦ χρυσοῦ, παρατεθειμένης, ὡς λόγος, πρὸς βάσανον τοῦ κριτικοῦ τῆς γνώμης λαμπρότητος. Τὰ δ' ἄλλα μελλούσης μὲν ἀνδρείας περὶ ψυχὴν ἀγαθὰ σύμβολά πως, εἰς δὲ θαύματος λόγον καὶ ταῦτα πρὸς τὰ παρόντα σχεδὸν οὐδέν. Τί γὰρ ἄρα πρὸς παιδαρίων ἔξει διάθεσιν βασιλείος στέφανος χρυσοῖς πετάλοις καὶ διαυγέσι λίθοις κοσμούμενος, ὁποῖον ἀγκαλῶν μητρικῶν στοργῆ καὶ θάλψις καὶ θεραπεία κατάλληλος, ὧν ὑπερεῖδεν ἐκούσα μόνη πάντων ἡ Παρθένος ἐν ἡλίξ; Τὸ δὲ καὶ προσδραμεῖν ἐν τούτῳ Θεῶ μετ' ἔρωτος ἀμηχάνου καὶ παραμεῖναι μόνην διακαρτεροῦσαν ἐν τοῖς ἀδύτοις καθάπερ ἱερούργουσαν ἐν ἀπορρήτῳ τὸν ἅπαντα χρόνον, τοῦτο πόθεν ἐκείνῳ, ὃν καὶ παραγγείλονται πρὸς ἄνδρας φόβος σχεδὸν, οὐκ ἔρωτος θεῖος, τῆς Φαραῶ θεραπείας ἀπέκτισεν, εἰ καὶ μετὰ τὴν πολλὴν ὕστερον ὑπὲρ ἀρετῆς σχολὴν καὶ τοὺς κατ' αὐτὴν ἀγῶνας καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἐπ' ὄρους ἀνάνευσιν τῶν τύπων ἡξιώθη τῆς Παρθένου ταύτης ἐν μύησει γενέσθαι καὶ ταῖς πρὸς αὐτὴν ἐτοιμασίαις ὑπηρετούμενος διέτελεσεν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

27. Τοῦ Μωϋσέως λοιπὸν τὴν ἀκρισία τῆς ἀνώριμης ἡλικίας διεκλήρυξε καὶ ἡ γλῶσσα του τρανώς, ἂν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἦταν βραδεῖα²⁴, διασώζοντας ἔχνη τῆς φλόγας ποῦ εἶχε προκριθῆ ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τοῦ χρυσοῦ, ἡ ὁποία, ὅπως λέγει ὁ λόγος, παραθέτονταν πρὸς δοκιμασία τῆς κριτικῆς ἱκανότητος τῆς γνώμης. Τὰ ἄλλα, ποῦ ἀναφέρονται γι' αὐτόν, τῆς μελλοντικῆς μὲν ψυχικῆς ἀνδρείας εἶναι κάπως ἀγαθὰ σύμβολα, δὲν δεικνύουν δὲ τίποτε σχεδὸν τὸ ἀξιοθαύμαστο, ἂν μάλιστα συγκριθοῦν μετὰ τὰ παρόντα. Διότι ποιά ἀξία ἔχει γιὰ τὴν διάθεσι τῶν παιδιῶν βασιλικὸς στέφανος στολισμένος μετὰ χρυσοῦ πέταλα καὶ πολυτίμους λίθους²⁵, σὲ σύγκρισι μετὰ τῆς μητρικῆς ἀγκαλιᾶς τὴν στοργὴ καὶ ζεστασιὰ καὶ κατάλληλη περιποίησι, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ὅλους τοὺς συνομηλικούς ἡ παρθένος περιεφρόνησε ἐκουσίως; Τὸ ὅτι δὲ σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία προσέτρεξε στὸν Θεὸ μετὰ ἀκατάσχετο ἔρωτα καὶ παρέμεινε μόνη συνεχῶς στὰ ἄδυτα σὰν νὰ ἱερούργουσε ὅλον τὸν καιρὸ ἀπορρήτως, τοῦτο ἀπὸ ποῦ συνέβηκε σ' ἐκεῖνον, ποῦ καὶ ὅταν εἶχε γίνεαι ἄνδρας πλέον τὸν ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τοῦ Φαραῶ²⁶ ὁ φόβος, ὅχι ὁ θεῖος ἔρωτος, ἂν καὶ ὕστερα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸ ἀνάπαυσι ἐπάνω στὸ ὄρος ἀξιώθηκε νὰ μνηθῆ στοὺς τύπους αὐτῆς τῆς παρθένου καὶ ὑπηρετήσε συνεχῶς τις πρὸς αὐτὴν ἐτοιμασίαις.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[27]. Καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς εὐρισκόμενος εἰς τοιαύτην νηπιώδη ἡλικίαν, εἶχε τόσην ἀγνωσίαν, ὅπου ἐπροτίμησε νὰ πιάσῃ τὰ ἀναμμένα κάρβουνα, παρὰ τὸ χρυσάφι, τὸ ὁποῖον ἔβαλεν ὁ Φαραῶ, διὰ νὰ δοκιμάσῃ ἀνίσως μετὰ γνώσιν ἔρριψε τὸν βασιλικὸν στέφανον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, καθὼς ἄδεται λόγος· ὅθεν καὶ ἡ γλῶσσα του ἐκάη καὶ ἔμεινε (ἀγκαλὰ νὰ ἦτον καὶ φυσικὰ βραδεῖα) ἀπὸ ταύτην τὴν ἀφορμὴν τραυλός· τὸ δὲ νὰ ῥίψῃ τὸν στέφανον τοῦ Φαραῶ εἰς τὴν γῆν, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον σημεῖον τῆς ψυχικῆς του ἀνδρείας, ὅμως συγκρινόμενον μετὰ τὰ ἔργα τῆς Παρθένου δὲν εἶναι σχεδὸν τίποτε. Διατὶ ποῖαν ἀγάπην ἠμπορεῖ νὰ προσενήσῃ εἰς τὰ νήπια στέφανος βασιλικὸς κεκοσμημένος ἀπὸ λίθους πολυτίμους, ὡσὰν αἱ ἀγκάλαι τῆς μητρὸς καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γονέων καὶ ἡ ἀνατροφὴ καὶ θεραπεία ἡ ἀρμόζουσα εἰς τὰ νήπια; Ταῦτα δὲ ὅλα ἡ Παρθένος μοναχὴ ἀπὸ ὅλας τὰς συνηλικούς της θεληματικῶς κατεφρόνησε· τὸ δὲ καὶ νὰ προσδράμῃ εἰς τὸν Θεὸν ἐν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ, μετὰ ἕνα ἀνεμνήνευτον ἔρωτα, καὶ νὰ ἀπομείνῃ μοναχὴ μέσα εἰς τὰ ἅγια εἰς τοσοῦτων χρόνων διάστημα· τοῦτο, λέγω, τὸ προνόμιον συνέβη ποτὲ εἰς τὸν Μωϋσέα. Ὁ γὰρ Μωϋσῆς ἀνεχώρησε, ναί, ἀπὸ τὰς βασιλείους αὐλὰς καὶ ἀναπαύσεις τοῦ Φαραῶ, ὅχι ὅμως ἀπὸ ἀγάπην Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ φόβον καὶ στανικῶς· καὶ ὅχι εἰς νηπιώδη ἡλικίαν, ἀλλὰ εἰς

Πρωτότυπον

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

28. Ἄλλ' ἵνα τοῦτον ἀφέντες κάτω μετὰ τῶν δούλων, ὡς εἰκός, πεφηνότα, πρὸς τοὺς αὐτεπαγγέλτους πρὸς θεογνωσίαν ἦκοντες τὸν λόγον ἀγάγωμεν. Ἀβραάμ θαυμάζομεν καὶ τὸν περιβόητον Μελχισεδέκ πρὸς Θεὸν αὐτομολήσαντας, ἀλλ' ἤδη φρονοῦσαν ἡλικίαν ἄγοντας, καὶ τὸ μέγα τοῦτο δεῖγμα τοῦ Θεοῦ, τὸν μέγαν τοῦτον κόσμον, κατιδόντας, τὴν γῆν, τὰ περὶ τὴν γῆν, τὴν ἐπιμιξίαν τῶν στοιχείων, τὴν τῶν ἐναντίων ἀρίστην συμφωνίαν, οὐρανὸν τὸν μέγαν τοῦτον ὄρον, ὃς πάνθ' ὅσα τῆς αἰσθητῆς μοίρας ἔχει συλλαβῶν, τὸ πλῆθος τῶν ὄντων ἐστηριγμένων ἄστρων ἐν αὐτῷ, τὴν τούτων ποικίλην τε καὶ θαυμασίαν θέσιν, καὶ τὴν μήθ' ἀπλῆν μήτ' αὐθις ἐναντιωτάτην, ἀλλ' ἐναρμόνιον καὶ ἐμμελῆ καὶ μουσικωτάτην τῶν ἀστέρων κίνησιν, τὰς τούτων κατ' αὐτὴν περιόδους, τὰς συνόδους, τὰς συνδρομάς, τὰς παραλλάξεις, τοὺς ἐντεῦθεν πολυσήμους σχηματισμούς, ὡς οἱ περὶ ταῦτ' ἔχοντές φασι, τᾶλλ' ὅσα πάντα λόγῳ φύσεως τελούμενα τὸν ὑπὲρ ταῦτα Θεὸν κηρύττει δι' αἰῶνος.

28. Ἀλλὰ γὰρ ν' ἀφήσωμε τοῦτον ἐδῶ κάτω, πὺ φυσικὰ ἐμφανίσθηκε μαζὶ με τοὺς δούλους, καὶ νὰ φέρωμε τὸν λόγο σ' ἐκείνους πὺ ἦλθαν αὐτεπάγγελτα πρὸς θεογνωσία, θαυμάζομε τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν περιβόητο Μελχισεδέκ πὺ αὐτομολήσαν πρὸς τὸν Θεό, ἀλλὰ ἤδη εἶχαν ἡλικία φρονήσεως· αὐτοὺς πὺ παρατήρησαν τὸ μέγα τοῦτο δεῖγμα τοῦ Θεοῦ, τὸν μέγало τοῦτο κόσμος, τὴν γῆ, τὰ γύρω ἀπὸ τὴν γῆ, τὴν ἐπιμιξία τῶν στοιχείων, τὴν ἀρίστη συμφωνία, τὸν οὐρανό, αὐτὸν τὸν μέγало ὄρο²⁷, ὁ ὁποῖος ἔχει συμπεριλάβει ὅλα ὅσα ἀνήκουν σ' αὐτὴν τὴν αἰσθητὴ μοῖρα, τὸ πλῆθος τῶν ἄστρων πὺ εἶναι στηριγμένα σ' αὐτόν, τὴν ποικίλη καὶ θαυμασία θέσι τούτων, καὶ τὴν κίνησι τῶν ἀστέρων, τὴν οὔτε ἀπλῆ οὔτε πάλι ἐναντιωτάτη, ἀλλὰ ἐναρμόνια καὶ μελωδικὴ καὶ μουσικωτάτη, τίς περιόδους τούτων κατ' αὐτὴν, τίς συνόδους, τίς συνδρομές, τίς παραλλάξεις, τοὺς πολυειδεῖς ἀπὸ αὐτὰ σχηματισμούς, ὅπως λέγουν οἱ ἀσχολούμενοι με αὐτὰ²⁸, τὰ ἄλλα ὅλα ὅσα,

ἀνδρικήν· ὅστις ὕστερον ἀπὸ τὴν ἐν ἐρήμῳ ἡσυχίαν καὶ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνας· ὕστερα ἀπὸ τὴν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν εἰς τὸ ὄρος, μόλις καὶ μετὰ βίας ἠξιώθη νὰ ἰδῆ τοὺς τύπους τῆς Παρθένου ταύτης· δηλαδὴ τὴν καιομένην βάτον καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ ὡσαν δοῦλος εἰς αὐτούς.

[28]. Ὅμως ἀφίνοντας τὰ τοῦ Μωϋσέως εἰς ἓνα μέρος, ἄς ἀναφέρουμε τὸν λόγον εἰς ἐκείνους ὅπου ἀφ' ἑαυτοῦ των ἔφθασαν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ. Θαυμάζομεν τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ καὶ τὸν περιβόητον Μελχισεδέκ, πὺς ἐγνώρισαν τὸν Θεὸν ἀπὸ λόγου τους, ὅμως εἰς ἡλικίαν ἀνδρικήν καὶ φρονίμην, καὶ εἶδον πρῶτον τὸν μέγαν τοῦτον κόσμον, ὅστις εἶναι μία ἀπόδειξις τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας· ἤγουν ἐστοχάσθησαν τὴν γῆν καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα καὶ τὴν συμφωνίαν ὅπου γεννᾶται ἀπὸ τὰς ἐναντίας τούτων ποιότητας· ἐστοχάσθησαν τὸν οὐρανόν, ὅπου περιορίζει ὅλα τὰ αἰσθητά, τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων, τόσον τῶν ἀπλανῶν ὅσον καὶ τῶν πλανητῶν καὶ τὴν διάφορον αὐτῶν κίνησιν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι οὔτε ἀπλῆ, οὔτε πάλιν ἐναντία, ἀλλὰ σύμμετρος καὶ ἐναρμόνιος. Ἐστοχάσθησαν τὰς περιόδους αὐτῶν, τὰς συνόδους, τὰς παραλλάξεις, τοὺς διαφόρους σχηματισμούς, καθὼς φιλοσοφοῦσιν οἱ ἀστρονόμοι· καὶ οὕτως ἀφοῦ εἶδον ταῦτα πάντα, καὶ ὅλα τᾶλλα, τὰ ὁποία κηρύττουσι τὸν

Πρωτότυπον

29. Ἡ δ' οὐδενὶ τούτων ἐπιβάλλειν ἔχουσα τὰς ὄψεις (τὰ γὰρ τῆς ἡλικίας οὐπω συνεχώρει), Θεὸν ἐννοεῖ, καὶ τούτῳ προσαγομένη γέγηθε· μᾶλλον δὲ αὐτῇ πρόσκεισιν αὐτοκελεύστω γνώμη, καθάπερ αὐτοφυῶς ἐπτερωμένη πρὸς τὸν ἱερόν καὶ θεῖον ἔρωτα, ὃ καὶ συνιδόντα καλῶς τότε τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ, ὡς ἂ μὲν μόλις κατὰ τὰς περιόδους τῶν τελειότερων μεθλητικιώσεων ταῖς τῶν ἄλλων ἐγγίνεται ψυχαῖς καὶ αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν, ταῦθ' ἢ Παρθένος ἐκ βρέφους ἐνοικᾷ τε ἔχει καὶ τούτοις διὰ βίου κάτοχος ἔσται κατ' ἄκρας ὑπὲρ πάντας, καὶ τῶν κρειττόνων ἢ κατὰ πάντας ἀξιῶσαι ταύτην καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἀγίοις εἰσοικίσαι καὶ τοὺς τηλικαῦτα πάντας ἀγαπᾶν τῷ γινομένῳ πείσαι, Θεοῦ συμπράττοντος ἄρα καὶ συμψηφίζομένου δικαιοῦτατα. Ἐκλογῆς γὰρ ἔσσεσθαι [αὐτοῦ;] σκευὸς ἐμελλεν οὐχ ὡς ἡ κιβωτὸς σκιῶν καὶ τύπων ἐμπλεων, ἀλλ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· οὐδὲ τοῦ βαστάσαι βασιλέων καὶ ἐθνῶν ἐνώπιον τὸ θεῖον ὄνομα κατὰ τὸν ὕστερον φανέντα Παῦλον, ἀλλὰ τοῦ βαστάσαι κύουσαν αὐτὸν ἐκείνον, οὐ «καὶ τὸ ὄνομά ἐστι θαυμαστόν» οὕτως, ὡς καὶ Παῦλον ἀντὶ Σαύλου περιώνυμον δεῖξαι, τῶν ἐξ αἰῶνος ὀνομαστοτάτων οὐδενὸς ἦν τῷ, τὸν ἠξιωμένον παρῆρησιὰ τοῦτο βαστάσαι.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τελούμενα κατὰ τὸν λόγον τῆς φύσεως, κηρύττουν τὸν ὑπεράνω αὐτῶν διὰ τὸν αἰώνιον Θεό.

29. Αὐτὴ δέ, μὴ μπορώντας νὰ ρίψη τὰ μάτια σὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ (διότι ἡ ἡλικία τῆς δὲν τὸ ἐπέτρεπε), κατανοεῖ τὸν Θεὸν καὶ ἐνθουσιάζσθηκε καθὼς προσαγόταν σ' αὐτόν· μᾶλλον δὲ ἡ ἴδια προσέρχεται μὲ αὐτόνομη γνώμη, σὰν νὰ εἶναι πτερωμένη πρὸς τὸν ἱερόν καὶ θεῖον ἔρωτα. Αὐτὸ παρατηρώντας ὁ τότε ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὅσα δημιουργοῦνται μόλις κατὰ τὶς περιόδους τῶν ὀριμωτέρων μεθλητικιώσεων στὶς ψυχὰς τῶν ἄλλων, καὶ αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν, αὐτὰ τὰ ἔχει μέσα τῆς ἢ Παρθένος ἀπὸ βρέφους καὶ αὐτὰ θὰ τὰ κατέχη τελειῶς περισσότερο ἀπὸ ὅλους, τὴν ἀξίωσε ἀνωτέρων ἀπὸ ὅλους τιμῶν, τὴν εἰσήγαγε στὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ ἔπεισε ὅλους τοὺς τότε ζῶντας νὰ δέχωνται τὸ γεγονός αὐτό, μὲ τὴν σύμπραξιν καὶ τὴν συναπόφασιν τοῦ Θεοῦ λοιπὸν δικαιοῦτατα. Διότι ἐπρόκειτο νὰ τοῦ γίνῃ σκευὸς ἐκλογῆς, ὅχι ὅπως ἡ κιβωτὸς γεμάτη σκιὰς καὶ τύπους, ἀλλὰ γεμάτη ἀλήθεια· οὔτε γὰρ νὰ βαστάσῃ ἐνώπιον βασιλέων καὶ ἐθνῶν τὸ θεῖον ὄνομα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Παύλου ποὺ ἐφάνηκε ὕστερα²⁹, ἀλλὰ γὰρ νὰ βαστάσῃ κυοφορώντας ἐκείνον τὸν ἴδιον, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ὄνομα εἶναι θαυμαστό³⁰, ἔτσι ὥστε τὸν Παῦλον ἀντὶ τοῦ Σαύλου³¹ νὰ δεῖξῃ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

Θεὸν μὲ τὴν φυσικὴν τῶν κινήσιν, τότε ἐγνώρισαν τὸν Θεόν.

[29]. Ἡ δὲ Παρθένος, χωρὶς νὰ θεωρήσῃ κανένα ἀπὸ τὰ εἰρημένα διὰ τὸ ἄωρον τῆς ἡλικίας τῆς, ἐννοεῖ τὸν Θεόν, καὶ καίρει μάλιστα πὼς προσφέρεται εἰς αὐτόν. Μᾶλλον δὲ αὐτὴ μοναχὴ τῆς μὲ αὐτοθέλητον γνώμην προσφέρεται καὶ πλησιάζει εἰς Αὐτόν, ὡσὰν νὰ ἦτον ἐκ φύσεως ἐπτερωμένη εἰς τὸν ἔνθεον ἔρωτα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐπειδὴ καὶ ἐκατάλαβεν τὸ παράδοξον τοῦτο, δηλαδὴ πὼς ἐκεῖνα τὰ χαρίσματα, ὅπου μόλις δίδονται μετὰ τὴν τελειάν ἡλικίαν εἰς τοὺς ἄλλους ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ, ταῦτα εἶχεν ἡ Παρθένος ἐγκάτοικα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ βρέφους, καὶ πὼς μὲ αὐτὰ θέλει εἶναι συντροφευμένη εἰς ὅλην τῆς τὴν ζωὴν· διὰ τοῦτο λέγω τὴν ἠξίωσε τῶν πλέον ὑψηλοτέρων τόπων, καὶ τὴν ἔμβασε μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Καὶ ἐκατέπεισε τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους νὰ στέρξουν πρὸς τοῦτο, συνεργοῦντος βεβαιότατα ἀοράτως τοῦ Θεοῦ καὶ συμβοηθοῦντος εἰς τὸ γινόμενον δικαιοῦτατα. Ἐπειδὴ καὶ Αὐτὴ ἐμελλε νὰ γένῃ σκευὸς ἐκλογῆς αὐτοῦ τοῦ ἴδιου Θεοῦ· ὅχι ὡσὰν ἡ κιβωτὸς γεμάτη ἀπὸ σκιὰς καὶ αἰνίγματα, ἀλλὰ σκευὸς ἐκλεκτὸν αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ὅχι διὰ νὰ βαστάσῃ τὸ θεῖον ὄνομα ἐναντίον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, ὡς ὁ Παῦλος,

Πρωτότυπον

30. Διὰ τοῦτο προσηκόντως οὐ τὴν ἀρχὴν μόνον τῶν πώποτ' ἐπ' ἀρετῇ πεφηνότων θαυμασίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τις ἴδῃ πάντα τὸν τῆς ἀρετῆς ἐκείνων ἐναγώνιον δρόμον, καὶ αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἔπαθλα καὶ τοὺς ἄνωθεν στεφάνους, πλείστου τῆς ἀρχῆς ἀποδέοντας εὐρήσει ταύτης τῆς θεόπαιδος, ἣν ἀρτίως ἄπαν ἐορτάζει γένος, μεμνημένοι σὺν ἀποβόρῃ-τῃ χαρμονῇ τῆς ἐξ ἀνθρώπου τηλικαῦτα μεταθέσεως εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἁγίων ἅγια. Μετετέθη γὰρ καὶ ἐξ ἀνθρώπων Ἐνώχ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ συγκροτεῖται πάνδημος πανήγυρις. Ἠρπάγη μετὰ τοῦτον Ἡλίας ἄρματι πυρίνῳ, ἀλλ' οὐκ ὑπόθεσις τηλικαύτης ἐορτῆς παντὶ τῷ κόσμῳ γέγονεν, οὐδὲ θεία τις τὰ πάντα κατέσχευεν ἡδονὴ καὶ συσκικτᾶν παρέσχε τοῖς κατ' οὐρανὸν τῇ γῆ. Μετωκίσθη μετὰ τούτους τριετίζουσα παῖς, καὶ πᾶς ὁ κόσμος γέγηθε καὶ τὰ σύμπαντα πληροῦται χαρᾶς, θείας ἔμπλεω γεγονότα κατοχῆς. Βαβαί! τί τὸ θαῦμα τοῦτο; Τίς ἡ τῆς παιδὸς ἰσχὺς, ἡ τῆς ἀρετῆς ἀκρότης, τῆς μεγαλειότητος τὸ περιόν; Τίς αὕτη «ἡ νικήσασα τὸν κόσμον», ἡ μεταποιήσασα τὸ γένος, ἡ τὸν τῆς

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

περιώνυμο, κανενὸς ἀπὸ τοὺς ὀνομαστοτάτους στοὺς αἰῶνες κατώτερο, τὸν ἀξιωμένο νὰ τὸ βαστάσῃ μὲ παρρησία.

30. Γι' αὐτὸ κατὰ προσήκοντα τρόπο, ἂν ἰδῇ κανεὶς ὅχι μόνον τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμασίων κατὰ τὴν ἀρετῇ ἀνδρῶν ποὺ ἐμφανίσθησαν ἀπὸ ἀνεκαθεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἀγωνιστικὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς ἐκείνων ὀλόκληρο καὶ αὐτὰ τὰ τελικὰ ἔπαθλα καὶ τοὺς ἀπὸ ἄνω στεφάνους, θὰ εὕρῃ ὅτι ἀπέχουν πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Θεόπαιδος, τὴν ὁποία τώρα ἐορτάζουν ὅλοι οἱ ἀνήκοντες στὸ γένος, ἐνθυμούμενοι μὲ ἀπόρρητη χαρὰ τὴν τότε μετάθεσίν της ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία σ' αὐτὰ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Διότι μετατέθηκε καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ἐνώχ, ἀλλὰ δὲν ὀργανώνεται γι' αὐτὸ πάνδημο πανηγύρι. Ἀρπάχθηκε ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν ὁ Ἡλίας μὲ πύρινο ἄρμα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔγινε ὑπόθεσις τόσο μεγάλης ἐορτῆς σὲ ὅλον τὸν κόσμον οὔτε κατέλαβε τὰ πάντα θεία ἡδονὴ καὶ ἐπέτρεψε στὰ οὐράνια νὰ σικροῦν μαζί μὲ τὴν γῆ. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτοὺς μετωκίσθηκε ἓνα τριετὲς κορίτσι, καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἀγαλλίασε καὶ τὰ σύμπαντα ἐγέμισαν χαρὰ, γεμᾶτα ἀπὸ θεῖο ἐνθουσιασμό. Τί σπουδαῖο θαῦμα εἶναι

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἀλλὰ διὰ νὰ βαστάσῃ εἰς τὴν κοιλίαν της, καὶ νὰ γεννήσῃ ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι τόσο θαυμαστόν, ὅπου ἔδειξεν ἀντὶ Σαύλου τὸν Παῦλον πλέον ὀνομαστόν, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, ὅπου ἐφάνηκαν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὀνομαστοί.

[30]. Διὰ τοῦτο καὶ ὁποῖος ἤθελε θεωρήσῃ, ὅχι μονάχα τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς τῶν κατὰ καιροὺς ἁγίων, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὅλον τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς των, καὶ αὐτὰ τὰ ὑστερινὰ ἔπαθλα τῆς ζωῆς των, ὅλα αὐτὰ θέλει τὰ εὕρῃ πολλὰ κατώτερα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ταύτην τῶν ἔργων τῆς Παρθένου, τὴν ὁποίαν ἐορτάζει σήμερον κάθε γένος ἀνθρώπων, ἐνθυμούμενοι μὲ ἀνεκλάλητον καρὰν τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μετάθεσίν της. Διατὶ μετετέθη καὶ ὁ Ἐνώχ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅμως διὰ τὴν μετάθεσίν του δὲν συγκροτεῖται ἐορτὴ καὶ πανήγυρις πάνδημος· ἠρπάγη καὶ ὁ Ἡλίας μὲ ἄρμα πύρινον, ὡς εἰς οὐρανόν, ὅμως δὲν ἔγινεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τόσης μεγάλης ἐορτῆς ὑπόθεσις. Ἐμετωκίσθη δὲ ὕστερα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἡ Παρθένος Μαρία τριῶν χρόνων παιδίον, καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐχάρη, καὶ τὰ σύμπαντα ἐγέμωσαν ἀπὸ θείαν ἔκστασιν. Βαβαί! Τί εἶναι τὸ θαῦμα τοῦτο; τί εἶναι ἡ τόσο μεγάλη δύναμις τῆς παιδός; τί εἶναι ἡ τόση ἀκρότης τῆς ἀρετῆς καὶ μεγαλειότητός της; ποία εἶναι αὐτὴ ὅπου ἐνίκησε τὸν κόσμον

Πρωτότυπον

προγονικῆς ἀρᾶς καρπὸν, τὴν λύπην, ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίσασα καὶ τὴν ἔνθεον καὶ ἀκήρατον ταύτην ἀγλαΐαν ἐμφυτεύσασα τῇ γῆ, τὴν κοινὴν καὶ ἐπέτειον εὐφροσύνην, τὴν ἀγήρω, τὴν ἀεὶ ἀκμάζουσαν, τὴν ῥοῆς τοῦ χρόνου κρείττω τοῦ τὰ πάντα ἀφανίζοντος; Ἄλλὰ γὰρ μικρὸν ἐπανέλθωμεν τῷ λόγῳ.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τοῦτο; Ποιὰ εἶναι ἡ δύναμις τῆς κόρης, ἡ ἀκρότης τῆς ἀρετῆς, ἡ περίσσεια τῆς μεγαλειότητος; Ποιὰ εἶναι αὕτη «ποὺ ἐνίκησε τὸν κόσμον»³², ποὺ μετεποίησε τὸ ἀνθρώπινο γένος, ποὺ ἀφάνισε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὸν καρπὸ τῆς προγονικῆς ἀρᾶς, τὴν λύπη, καὶ ἐμφύτευσε στὴν γῆ αὐτὴν τὴν ἔνθεη καὶ ἄφθαρτη λαμπρότητα, τὴν κοινὴ καὶ ἐτήσια εὐφροσύνη, τὴν ἀγέραστη, τὴν πάντοτε ἀκμαία, τὴν ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ῥοὴ τοῦ χρόνου ποὺ ἀφανίζει τὰ πάντα; Ἄλλὰ βέβαια ἅς ἐπανέλθουμε πλέον στὴν συνέχεια τοῦ λόγου.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

καὶ ἔλυσε τὴν λύπην ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἥτις εἶναι ὁ καρπὸς τῆς προγονικῆς κατάρτας, καὶ ἐφύτευσε εἰς τὸν κόσμον τὴν ἔνθεον χαράν, καὶ τὴν κοινὴν ταύτην καὶ ἐπίσιον ἐορτίν; Ἄλλ' ἅς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου μας.

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Γ': §§ 21-30

16. Ἐβρ. ζ' 20· ζ' 26.
17. Ἐβρ. ια' 38.
18. Ψαλμ. να' 8.
19. Ψαλμ. α' 3.
20. Ψαλμ. μδ' 15.
21. Ψαλμ. μδ' 10.
22. Ψαλμ. πη' 15.
23. Ψαλμ. ιζ' 2.
24. Ἐξόδ. δ' 10.
25. Ἡ στολή τοῦ ἀρχιερέως δὲν ἐλκύει παιδιὰ τῆς ἡλικίας τριῶν ἐτῶν. Καὶ ὁμως ἡ Παρθένος τὴν προετίμησε ἀπὸ τὴν μητρικὴ ἀγκαλιά.
26. Ἐξόδ. β' 15.
27. Παρετυμολογία ἀπὸ τοῦ ὄρος τῶν ἄνω.
28. Βλ. Ἀριστοτέλους, *Περὶ κόσμου* 6, 274.
29. Πράξ. θ' 15.
30. Λουκ. ια' 27.
31. Πράξ. ιγ' 9.
32. Ἰωάν. ε' 1.

Πρωτότυπον

31. Μετετέθη τοίνυν Ἐνώχ εὐαρεστήσας Θεῷ· ἐὼ τοίνυν αὐθις, ὡς ὁ μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἦν ἐτῶν καὶ τὸν καθ' ἑαυτὸν πάντα διανύσας βίον, ἡ δ' ἡμῖν ἀρτίως προκειμένη παῖς ἄρτι τριετῆς, ἡνίκα τῶν ὑπερφυῶν ἔργων ἡμμένη καὶ χαρίτων κἀντεῦθεν ἐπὶ γῆς ἠργμένη, αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἐστήριξε τὸ κλέος τὰ πάντα συμπεριλαβόν. Ἀλλὰ μετέθηκε κἀκεῖνον ὁ Θεός. Ἄρ' οὖν εἰς οὐρανόν; ἄπαγε. «Οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» καὶ δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀγίας ταύτης Παρθένου γεγονώς, «ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ». Εἰ τοίνυν ἐπὶ γῆς Ἐνώχ ὑπὸ Θεοῦ μετατεθεῖσθαι γέγραπται, πάντως εἰς ἐλάττω χῶρον τοῦ νῦν κληρωθέντος τῇ Παρθένῳ· τοῦ γὰρ ἐν ἀγίοις τῶν ἁγίων ἐπὶ γῆς ἱερώτερον οὐδέν. Ἐπειτα τὸ ἐκείνου τοσοῦτον οὐδὲν ὤνησε τὸ γένος οὐδὲ κατήργησε τὴν ἀμαρτίαν οὐδ' εἰς δικαιοσύνην συνετέλεσεν, ὥστε μετ' αὐτὸν τρίτην γενεὰν ὁ παγκόσμιος ἐκεῖνος γέγονε κατακλυσμός· νῦν δ' ἐπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ὁ ἀνακαινισμὸς πεφανέρωται τοῦ κόσμου, καὶ δι' αὐτῆς πύλας ἡμῖν οὐρανοῦ αὐθις διεπέτασεν οὐ ραγδαῖον καὶ δεινὸν καὶ ὀλέθριον πνοῇ πάσῃ πέμπων ὑετόν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Πνεύματος δρόσον, τὸν κοινὸν γλυκασμὸν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, τὸ ὑπέρ νοῦν καὶ μέγα καὶ «ἀπρόσιτον φῶς», «ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον».

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

31. Μετατέθηκε λοιπὸν ὁ Ἐνώχ, ἀφοῦ εὐαρέστησε τὸν Θεό· θ' ἀφήσω λοιπὸν πάλι ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἦταν τριακοσίων ἐξήντα πέντε ἐτῶν κι' εἶχε διανύσει ὅλον τὸν βίον του³³, ἐνῶ ἡ προκειμένη τώρα σ' ἐμαῶς κόρη ἦταν τριετῆς ὅταν ἤγγιζε τὰ ὑπερφυᾶ ἔργα, καὶ ἄρχισε τὰ χαρίσματα ἀπὸ ἐδῶ στὴν γῆ, κι' ἀμέσως ἔπειτα ἐστήριξε ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανὸ τὸ κλέος ποῦ συμπεριέλαβε τὰ πάντα. Ἀλλὰ τὸν μετέθεσε κι' ἐκεῖνον ὁ Θεός. Ἄραγε εἶναι στὸν οὐρανόν; [Ἄπαγε! «διότι κανεὶς δὲν ἔχει ἀνέβει στὸν οὐρανόν, παρὰ μόνον αὐτὸς ποῦ κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανόν»³⁴ καὶ ἔγινε γιὰ μᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀγία αὐτῆ Παρθένου, «ὁ ὁποῖος εἶναι στὸν οὐρανόν»]³⁴. Ἄν λοιπὸν ἔχει γραφῆ ὅτι ὁ Ἐνώχ μετατέθηκε στὴν γῆ ἀπὸ τὸν Θεό, πάντως σὲ κατώτερο χῶρο ἀπὸ αὐτὸν ποῦ ἐκληρώθηκε τώρα στὴν παρθένου· διότι ἐπάνω στὴν γῆ τίποτε δὲν εἶναι ἱερώτερο ἀπὸ τὸ εὐρισκόμενον στὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Ἐπειτα τὸ συμβᾶν σ' ἐκεῖνον δὲν ὠφέλησε σὲ τίποτε τὸ γένος οὔτε κατήργησε τὴν ἀμαρτία οὔτε συνετέλεσε στὴν ἐπιβολὴ τῆς δικαιοσύνης, ὥστε τὴν τρίτη ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν γενεὰ ἔγινε ἐκεῖνος ὁ παγκόσμιος κατακλυσμός³⁵. τώρα δὲ στὸν καιρὸ αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἐφανερώθηκε ὁ ἀνακαινισμὸς τοῦ κόσμου καὶ δι' αὐτῆς ὁ οὐρανὸς ἄνοιξε γιὰ μᾶς πάλι τὶς πύλες, ὅχι γιὰ νὰ στείλη ραγδαία καὶ δεινὴ καὶ ὀλέθρια βροχὴ με

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[31.] Ἐμετετέθη ὡς εἶπομεν καὶ ὁ Ἐνώχ, ἀλλ' ὅταν ἦτον τριακοσίων ἐξήκοντα χρόνων καὶ πέντε· ἡ δὲ παρθένος μετετέθη ἀκόμη τριῶν χρόνων παιδίον καὶ ἐνήργησε τὰς ὑπερφυσικὰς χάριτας, καὶ προτοῦ νὰ ἀρχίσῃ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἡ δόξα της ἀνέβη ἕως εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, καὶ ὅλα τὰ πάντα ἐγένευσαν. Ἐμετετέθη καὶ ὁ Ἐνώχ, μὰ ἄραγε εἰς τὸν οὐρανόν; ἄπαγε! διότι οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀγίας ταύτης Παρθένου δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γεγονώς, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν. Ὡστε ἂν εἶναι γεγραμμένον πὼς τὸν ἐμετάθεσεν ὁ Θεός, ὅχι ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ πάλιν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν· λοιπὸν βεβαίωτα συμπεραίνομεν, πὼς τὸν ἐμετάθεσεν εἰς ἓνα τόπον πολλὰ κατώτερον ἀπὸ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐμετάθεσε σήμερον τὴν Παρθένον καὶ Θεοτόκον· ἐπειδὴ καὶ κανένας ἄλλος τόπος δὲν ἦτον ἀνώτερος καὶ ἀγιώτερος τὸν καιρὸν ἐκεῖνο ἀπὸ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Ἐπειτα ἡ μὲν τοῦ Ἐνώχ μετὰθεσις δὲν ὠφέλησε τόσον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· μῆτε τὴν ἀμαρτίαν κατήργησε. Διατὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν μετὰ τρεῖς γενεὰς ἔγινεν ὁ παγκόσμιος ἐκεῖνος κατακλυσμός· ἀλλὰ σήμερον διὰ μέσου τῆς Θεοτόκου ἐφανερώθη ὁ ἀνακαινισμὸς τῶν ἀνθρώπων. Δι' αὐτὴν ὁ οὐρανὸς μᾶς ἠνοιξε τὰς πύλας του, ὅχι διὰ νὰ φέρῃ βροχὴν θανατηφόρον εἰς

Πρωτότυπον

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

βιαία πνοή, ἀλλὰ τὴν δροσιὰ τοῦ Πνεύματος, τὸν κοινὸ γλυκασμὸ τῶν ψυχῶν μας, τὸ ὑπεράνω τοῦ νοῦ καὶ μεγάλο καὶ «ἀπρόσιτο φῶς»³⁶, «ποὺ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο ποὺ ἔρχεται στὸν κόσμον»³⁷.

πᾶσαν τὴν γῆν καὶ εἰς πᾶσαν πνοὴν ὡς ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ· ἀλλὰ διὰ νὰ φέρῃ τὸν δροσισμὸν καὶ γλυκασμὸν τῶν ψυχῶν μας, καὶ τὸ ἀπρόσιτον καὶ μέγα φῶς τῆς Θεότητος, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

32. *Εἰ δέ τις προφέρει τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἔπειτα τὴν Παρθένον προελθεῖν, ἴστω μέγα ταῖς ὑπεροχαῖς προσθείς· ὡς γὰρ ὁ τοῦ Πατρὸς μονογενῆς Υἱὸς κατήλθε δι' ἡμᾶς ἐξ ἁγίων οὐρανῶν, οὕτω καὶ αὕτη προήλθε δι' ἡμᾶς ἐξ ἁγίων τοῦ ναοῦ. Διὸ καὶ μνηστὴ θνητοῦ γέγονεν ἡ ἀνύμφευτος νύμφη τοῦ ἀθανάτου Πατρὸς, οὐ τούτων αὕτη δεομένη, ἀλλ' ἵνα ἡμῖν ὑπὸ μάρτυσι φανερώσῃ τὸ μέγα τῆς ἀπορρήτου λοχείας θαῦμα, καὶ σῶσῃ πιστεύσαντας. Καὶ ὡσπερ τοῦ ἡλίου ἐκ διαλειμμάτων ἀνίσχοντος ἡμῖν καὶ διηνεκῶς περιτρέχοντος ἐν κύκλῳ, οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θερμῆς αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον («ἀπὸ ἄκρου» γάρ, φησί, «τοῦ οὐρανοῦ ἢ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ», δηλονότι οὐ ἐξῆλθεν)· οὕτω καὶ ἡ πάναγνος ἐξ ἀνθρώπων τὴν ἔξοδον ποιησαμένη καὶ εἰς τὰ τῶν ἁγίων ἅγια εἰσελθοῦσα, πάλιν πρὸς ἀνθρώπους ἐπανῆλθεν, ἵν' ὡς ἁγιασμοῦ τελοῦσα πρυτανεῖον, πᾶσι μεταδοίῃ τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ δωρεᾶς ἀναφαιρέτως, μηδενὸς ἀπολειφθέντος μέρους, μηδ'*

32. Ἐὰν δὲ εἰπῆ κανεῖς ὅτι ἔπειτα ἡ παρθένος ἐβγήκε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἃς γνωρίζῃ ὅτι προσθέτει κάτι σπουδαῖο στὴν ὑπεροχὴ τῆς· ὅπως δηλαδὴ ὁ μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς κατήλθε γιὰ μᾶς ἀπὸ τοὺς ἁγίους οὐρανοὺς, ἔτσι κι' αὕτη ἐβγήκε γιὰ μᾶς ἀπὸ τὰ ἅγια τοῦ ναοῦ. Γι' αὐτὸ κι' ἔγινε μνηστὴ ἑνὸς θνητοῦ ἢ ἀνύμφευτη νύμφη τοῦ ἀθανάτου Πατρὸς, ὅχι διότι αὕτη χρειαζόταν τέτοια πράγματα, ἀλλὰ γιὰ νὰ φανερώσῃ σὲ μᾶς μὲ μάρτυρες τὸ μεγάλο θαῦμα τῆς ἀπορρήτης γέννας, καί, ἀφοῦ πιστεύσωμε, νὰ μᾶς σῶσῃ. Καὶ ὅπως, ἀφοῦ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει σὲ μᾶς κατὰ διαλείμματα καὶ συνεχῶς περιτρέχει σὲ κύκλο, δὲν ὑπάρχει κανεῖς ποὺ θὰ κρυβῆ ἀπὸ τὴν θερμῆ του κατὰ τὸ γεγραμμένο (διότι, λέγει, «ἡ ἔξοδος του εἶναι ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ οὐρανοῦ»³⁸, δηλαδὴ ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου ἐξῆλθε)· ἔτσι καὶ ἡ πάναγνη ἀφοῦ ἐβγήκε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσῆλθε στὰ ἅγια τῶν ἁγίων, πάλι ἐπανῆλθε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους,

[32.] Εἰ δέ τις ἠθέληεν εἰπῆ διατί ἡ Παρθένος δὲν ἐστάθη παντοπινὰ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἀλλὰ πάλιν ἐβγήκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὁ τοιοῦτος ἃς ἠξέυρη ὅτι μάλιστα τοῦτο τῆς φέρει μεγάλην τιμὴν· διατὶ καθὼς ὁ μονογενῆς Υἱὸς τῆς ἐκατέβη διὰ λόγου μας ἀπὸ τοὺς ἁγίους οὐρανοὺς, ἔτσι καὶ ἡ Παρθένος καὶ μήτηρ του ἐβγήκε διὰ λόγου μας ἀπὸ τὰ ἅγια τοῦ ναοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἀρραβωνιαστικὴ ἐγένικε θνητοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἰωσήφ ἢ ἀνύμφευτος νύμφη τοῦ ἀθανάτου Πατρὸς· ὅχι πὼς αὐτὴ ἐχρειάζετο τοιαύτην μνηστειάν καὶ ἀρραβῶνα, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς δείξῃ μὲ μάρτυρα τὸ θαῦμα τῆς ἀσπόρου λοχείας τῆς, καὶ οὕτω νὰ μᾶς σῶσῃ πιστεύσαντας. Καὶ πάλιν καθὼς ὁ ἥλιος ὅταν ἀνατέλῃ εἰς ἡμᾶς καὶ κάμνη ὄλου τοῦ χρόνου τὴν κυκλοφορίαν, κανένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ κρυφθῆ ἀπὸ τὴν θερμὴν καὶ τὸ φῶς του, διατὶ ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πηγαίνει καὶ καταπνέει πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον, κατὰ τὸ ψαλμικὸν «ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἢ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ

Πρωτότυπον

αὐτῶν τῶν τῆς οἰκουμένης ἀποκρύφων, τῶν ἀδύτων ἐκείνων δηλαδὴ.

33. Ἐπεὶ δ' ὅσα περ ἡμῖν ἀπὸ ἡλίου γίνονται, ταχέως τρέπεται, πολλῶν ἡμῖν δεῖ καὶ συνεχῶν τῶν αὐτοῦ περιφορῶν. Ἀκηράτων δὲ τῶν τῆς ἀειπαρθένου δωρεῶν οὐσῶν, μιᾶς μόνῃς ἐδέησε τῆς περιόδου, καὶ δι' αὐτῆς πάντας ἀλήκτως καταυγάζει τὸν ἥλιον ἡμῖν ἐκείνον ἀφράστως ἀνασχοῦσα, «παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα». Ταῦτ' ἄρα, κἂν τὴν Ἐνώχ ὑπὸ Θεοῦ μετάθεσιν ἀφέντες, πρὸς τὴν ἀρπαγὴν Ἡλιοῦ τὸ τῆς διανοίας ὄμμα μετενέγκωμεν, ὃς ἐκείνου μείζον εἴργασται τῷ μαθητῇ μέγα δόμα τὴν μηλωτὴν καταλιπὼν, δι' ἧς οὗτος διπλασίον γέγονε τεραστίων ποιητῆς. Ἀλλὰ καὶ τούτου τὰ τῆς Μητροπαρθένου πλείστον ὅσον ἐπὶ τὸ κρείττον διενήνοχεν· αὐτὴ τε γὰρ κατέστη θαῦμα θαυμάτων ἐπὶ γῆς καὶ κοινωφελές τεράστιον τῶν ἀπ' αἰῶνος μείζον, καὶ αὐτῷ τῷ Θεοῦ Υἱῷ τὸ ἀδαμναιὸν κώδιον ἔδωκεν ἐκ τῆς γαστρὸς, δι' οὗ προσκυνητοῦ κωδίου ὅσα γέγονεν ἡμῖν «ἐὰν γράφηται καθ'

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ὥστε σὰν πρυτανεῖο^{38α} ἁγιασμοῦ, νὰ μεταδίδῃ σὲ ὅλους ἀνεξαίρετως ἀπὸ τὴν δωρεὰ τοῦ ἁγιασμοῦ, χωρὶς νὰ μείνῃ κανένα μέρος ἐκτός, οὔτε αὐτὰ τὰ ἀπόκρυφα τῆς οἰκουμένης, ἐκεῖνα τὰ ἄδυτα δηλαδὴ.

33. Ἐπειδὴ δὲ ὅσα προκαλοῦνται σ' ἐμᾶς ἀπὸ τὸν ἥλιο γρήγορα τρέπονται, μᾶς χρειάζονται πολλὰ καὶ συνεχεῖς περιφορές του. Ἀφοῦ δὲ οἱ δωρεές τῆς παρθένου ἦσαν ἀφθαρτες, μόνο μιὰ περίοδος ἐχρειάσθηκε, καὶ δι' αὐτῆς καταυγάζει ὅλους ἀτελειώτως, ἐπειδὴ ἀνεβίβασε γιὰ χάρι μας ἀφράστως τὸν ἥλιο ἐκεῖνο, «στὸν ὅποιο δὲν ὑπάρχει παραλλαγή οὔτε σκιά τροπῆς»³⁹. Γι' αὐτὸ λοιπόν, ἀφήνοντας τὴν μετάθεσιν τοῦ Ἐνώχ ἀπὸ τὸν Θεό, ἃς μεταφέρωμε τὸ ὄμμα τῆς διανοίας πρὸς τὴν ἀρπαγὴ τοῦ Ἡλιοῦ, ὁ ὅποιος ἔκαμε κάτι ἀνώτερο ἀπὸ ἐκεῖνον, ἀφήνοντας στὸν μαθητὴ μεγάλη δωρεὰ τὴν προβειά, διὰ τῆς ὁποίας αὐτὸς ἔγινε ποιητῆς διπλασίον θαυμάτων⁴⁰. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὰ τῆς Μητροπαρθένου διαφέρουν πάρα πολὺ πρὸς τὸ ἀνώτερο, διότι καὶ αὐτὴ ἔγινε θαῦμα θαυμάτων ἐπάνω στὴν γῆ καὶ κοινωφελές σημεῖο μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλης τῆς ἱστορίας κι' ἔδωσε στὸν ἴδιο τὸν

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ». Οὕτω καὶ ἡ Παρθένος ἐβγῆκεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ πάλιν ἐγύρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς ὅλους τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς ἐργαστήριον οὔσα τῆς ἀγιότητος, χωρὶς νὰ ἀπομείνῃ κανένα μέρος τῆς οἰκουμένης ἀμέτοχον, μήτε αὐτὰ τὰ κρύφια τῶν ἁγίων.

[33.] Ἀλλὰ ὅσα μὲν χαρίζει ὁ ἥλιος εἰς ἡμᾶς, μὲ τὸ νὰ εἶναι φθαρτὰ καὶ τρεπτά, διὰ τοῦτο χρειάζεται νὰ κάμῃ αὐτὸς πολλὰς κυκλοφορίας, διὰ νὰ τὰ γεννᾷ καὶ νὰ τὰ αὐξάνῃ. Τὰ δὲ χαρίσματα τῆς Παρθένου μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀθάνατα, μίαν καὶ μόνην κυκλοφορίαν αὐτὴ ἐχρειάσθη νὰ κάμῃ, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν μίαν ὅλους φωτίζει ἀκαταπαύστως. Ἐπειδὴ καὶ μᾶς ἀνέτειλε τὸν νοητὸν ἐκεῖνον ἥλιον «παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα», κατὰ τὸν ἀδελφὸν Θεὸν Ἰάκωβον.

Εἶπομεν διὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Ἐνώχ, ἃς ἰδοῦμε δὲ τώρα καὶ διὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ὁ ὅποιος ἐτέλεσε καὶ μεγαλύτερα θαύματα ἀπὸ τὸν Ἐνώχ, διατὶ ἀφῆκε τὴν μηλωτὴν του εἰς τὸν Ἑλισαῖον τὸν μαθητὴν του μὲ τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ἐκεῖνος περισσότερα θαύματα. Ὅμως καὶ ἀπὸ αὐτὰ πολλὰ ὑψηλότερα εἶναι τὰ τῆς Παρθένου τεράστια. Ἐπειδὴ ὄχι μόνον αὐτὴ

Πρωτότυπον

ἐν, οὐδ' αὐτὸς ὁ κόσμος ἅπας χωρήσει τὰ γραφόμενα βιβλία», καθάπερ ὁ θεολογικώτατος τῶν εὐαγγελιστῶν φησιν.

34. Ἄλλὰ τί μὴ περιπλέκω τῷ παρθενικῷ στεφάνῳ τὴν ὑπερκόσμιον αὐγὴν, ἀλλ' ἔτι τῶν ἐπὶ γῆς λαμπάντων ἔχομαι; Καὶ γὰρ ἐπειδὴ περ ἔμελλε τὸν φύσει πάντων ἐπέκεινα, παρθένος οὖσα, τέξασθαι, πάντων ἐπέκεινα κατὰ τὴν ἀξίαν ἐξ ἀπαλῶν σχεδὸν ὀνύχων ἦν, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπερκοσμίων νόων ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα· πρὸς τίνα γὰρ τῶν ἀγγέλων εἴρηται ποτε ὁ πρὸς αὐτὴν ἔτι νηπιάζουσαν, ὅτι «ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου»; Οὐκ ἐκεῖνοι μᾶλλον ἐπεθύμησαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, παρακύψαι εἰς τὰ χαρισθέντα δι' αὐτῆς ἡμῖν; Καὶ περὶ μὲν τῆς τούτων ἀνωτάτω ταξιαρχίας Ἡσαΐας γράφει, «καὶ τὰ Σεραφίμ εἰστήκεσαν κύκλῳ αὐτοῦ», περὶ δὲ αὐτῆς αὐτῆς Δαβίδ, «παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου». Εἶδες τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως; Ἀπὸ ταύτης μάνθανε καὶ τὴν διαφορὰν τῆς τάξεως· περὶ μὲν γὰρ τὸν Θεὸν τὰ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκείνον μόνη ἡ

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Υἱὸ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀδαμιαῖο σκέπασμα ἀπὸ τὴν κοιλιά, διὰ τοῦ ὁποίου προσκυνητοῦ σκεπάσματος ὅσα ἔγιναν σ' ἐμᾶς «ἐὰν γραφοῦν ἓνα ἓνα, δὲν θὰ χωρέσει τὰ γραφόμενα βιβλία οὔτε ὅλος ὁ κόσμος»⁴¹, ὅπως λέγει ὁ θεολογικώτατος ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστάς.

34. Ἄλλὰ γιατί δὲν πλέκω τὴν ὑπερκόσμια αὐγὴν στὸν παρθενικὸ στεφάνο, ἀλλὰ παραμένω ἀκόμη στοὺς ἐπὶ γῆς λάμπαντας; Πραγματικά, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ γεννήσῃ τὸν πέρα ἀπὸ ὅλους κατὰ τὴν φύσι, ἐνῶ ἦταν παρθένος, ἦταν πέρα ἀπὸ ὅλους κατὰ τὴν ἀξία σχεδὸν ἀπὸ βρέφος καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα ἀπὸ τοὺς ὑπερκοσμίους νόες. Διότι πρὸς ποιὸν ἄγγελο ἔχει ποτὲ λεχθῆ αὐτὸ πὸ ἐλέχθη πρὸς αὐτὴν, ὅταν ἦταν νηπιο ἀκόμη, ὅτι «θὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου;»⁴². Δὲν ἐπεθύμησαν μᾶλλον ἐκεῖνοι κατὰ τὰ γεγραμμένα νὰ σκύψουν γιὰ νὰ ἰδοῦν τὰ χαρισθέντα σ' ἐμᾶς δι' αὐτῆς;⁴³ Καὶ γιὰ μὲν τὴν ἀνώτατη ταξιαρχία τούτων γράφει ὁ Ἡσαΐας «καὶ τὰ Σεραφίμ ἐστέκονταν γύρω του»⁴⁴. Γι' αὐτὴν δὲ πάλι λέγει ὁ Δαβίδ, «παραστάθηκε ἡ βασίλισσα ἀπὸ τὰ δεξιὰ σου»⁴⁵. Εἶδες τὴν διαφορὰ τῆς στάσεως; Μάθε ἀπὸ αὐ-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἐστάθη ἓνα θαῦμα θαυμάτων εἰς τὴν γῆν, καὶ κοινωφελέστατον εἰς ὅλους τεράστιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀδαμιαῖον δέρμα ἐχάρισεν ἐκ τῆς γαστροῦς τῆς εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου προσκυνητοῦ δέρματος, ὅσα θαύματα ἔγιναν «ἐὰν γράφηται καθ' ἓν οὐδὲ αὐτὸς ὅλος ὁ κόσμος, στοχάζομαι, θέλει χωρέσει τὰ γραφόμενα βιβλία», καθὼς ὁ θεολογικώτατος Ἰωάννης ἐβόησεν.

[34.] Ἄλλὰ τί δημηγοροῦμαι τοὺς ἐπὶ γῆς λάμπαντας ἀνθρώπους καὶ δὲν πλέκω καὶ τὸν παρθενικὸν στεφάνο, ἥτοι δὲν φέρω εἰς ἐγκώμιον τῆς Παρθένου τοὺς ἀσωμάτων ἀγγέλους; Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Παρθένος ἔμελλε νὰ γεννήσῃ τὸν φύσει ἀνώτερον ἀπὸ ὅλα, καὶ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, Θεόν· διὰ τοῦτο καὶ Αὐτὴ, ἀπὸ βρέφος ἀκόμη, ἔγινε καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων ὑψηλότερα. Διατὶ εἰς ποιὸν ἄγγελον ἐρέθη ἐκεῖνο ὅπου ἐλέχθη εἰς Αὐτὴν νηπιάζουσαν ἔτι, ἦγουν, τό, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου; Δὲν ἐπεθύμησαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι νὰ παρακύψουν εἰς τὰ διὰ μέσου αὐτῆς χαρισθέντα μυστήρια, κατὰ τὸν κορυφαῖον Πέτρον; Καὶ διὰ μὲν τὴν ἀνωτάτην τῶν ἀγγέλων ταξιαρχίαν, γράφει ὁ Ἡσαΐας, ὅτι καὶ Σεραφίμ εἰστήκεσαν κύκλῳ αὐτοῦ. Διὰ δὲ τὴν Παρθένον γράφει ὁ Δαβίδ «παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου». Βλέπεις τὴν

Πρωτότυπον

παμβασιλῆς, ἢ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ θαυμάζεται τε καὶ ἐγκωμιάζεται, κηρύττοντος οἶον ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσιν αὐτὴν καὶ λέγοντος κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς τῶν Ἄσμάτων ἄσμασι, «τί καλὴ ἢ πλησίον μου»; φωτὸς φαιδρότερα, παραδείσου εὐανθεστέρα, κόσμου παντὸς ὄρατοῦ τε καὶ ἀοράτου κοσμιωτέρα. Οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν, εἰκότως· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν οὐρανοῖς ἐκάθισεν, «ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης», ἐκεῖ καὶ αὕτη ἴσταται· οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα καὶ αὐτοῖς τοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ· ὅπου δὲ κάθεται ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ ὁ θρόνος ἴσταται.

35. Τοῦτον τὸν θρόνον καὶ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκείνου τοῦ χερουβικοῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγεν «ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον», τὸ τὰς οὐρανίους δυνάμεις ὑπεραναβεβηκὸς τῆς Θεομητόρος δηλῶν. Εἰ γὰρ καὶ μετ' αὐτὴν εὐθύς καὶ δευτέραν ἐκκληρώσατο τὴν στάσιν νῦν ἢ τῶν ὑπερκοσμίων ἱεραρχιῶν ἀνωτάτω διακόσμησις,

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τὴν τὴν διαφορὰ τῆς θέσεως. Πραγματικὰ γύρω ἀπὸ τὸν Θεὸ εἶναι τὰ Σεραφεῖμ, πλησίον δὲ δίπλα σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο μόνη ἢ παμβασιλῆς, ἢ ὅποια θαυμάζεται καὶ ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, πὸν εἶναι σὰν νὰ τὴν κηρύττη πρὸς τὶς γύρω τῆς δυνάμεις καὶ νὰ λέγη κατὰ τὸ γραμμένο στὸ Ἄσμα Ἄσμάτων, «πόσο καλὴ εἶναι ἢ πλησίον μου;»⁴⁶. Εἶναι φαιδρότερη ἀπὸ φῶς, περισσότερο ἀνθισμένη ἀπὸ παράδεισο, καλύτερα στολισμένη ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμος, ὄρατον καὶ ἀόρατο. Ὅχι δὲ μόνον πλησίον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δεξιὰ, εὐλόγως· διότι, ὅπου ἐκάθισε ὁ Χριστὸς στοὺς οὐρανοὺς, «δηλαδὴ στὰ δεξιὰ τῆς μεγαλωσύνης»⁴⁷, ἐκεῖ καὶ αὕτη στέκεται· ὅχι μόνον διότι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται περισσότερο ἀπὸ ὅλους, ἀκόμη καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς θεσμούς, ἀλλὰ διότι εἶναι καὶ πραγματικὸς θρόνος τοῦ ὅπου δὲ κάθεται ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ στέκεται ὁ θρόνος.

35. Τοῦτον τὸν θρόνον ἔβλεπε καὶ ὁ Ἡσαΐας ἀνάμεσα σ' ἐκείνον τὸν χερουβικὸν καὶ τὸν ἔλεγε «ὑψηλὸν καὶ ὑπερυψωμένον»⁴⁸, δηλώνοντας τὴν ὑπεροχότητα τῆς Θεομητόρος ἀπὸ τὶς οὐρανίους δυνάμεις. Διότι, ἂν καὶ ἢ κορυφαία διακόσμησις τῶν ὑπερκοσμίων ἱεραρχιῶν ἐκκληρώθηκε εὐθύς μετὰ ἀ-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

διαφορετικὴν στάσιν; μάνθανε λοιπὸν καὶ τὴν διαφορετικὴν τάξιν· διότι τὰ μὲν Σεραφεῖμ εἶναι τριγύρω εἰς τὸν Θεόν· ἢ δὲ βασιλῆς παρθένος εὐρίσκειται πλησίον εἰς Αὐτόν, ἢ ὅποια θαυμάζεται καὶ ἐπαινεῖται ἀπ' αὐτὸν τὸν Θεόν· Ὅστις ὡσὰν νὰ τὴν κηρύττη εἰς ὅλας τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις φωνάζει κατὰ τὸ Ἄσμα· τί καλὴ εἶναι ἢ πλησίον μου, φωτὸς εἶναι φωτεινότερα, τοῦ παραδείσου εὐανθεστέρα, καὶ κόσμου παντὸς ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου κοσμιωτέρα. Οὐ μόνον δὲ πλησίον εἰς τὸν Θεὸν εὐρίσκειται ἢ Παρθένος, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν· καὶ ἔτσι εἶναι τὸ πρέπον. Διατὶ ὅπου ὁ Υἱὸς τῆς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης ἐν οὐρανοῖς, ἐκεῖ στέκεται καὶ ἢ Παρθένος μήτηρ τοῦ, ὅχι μόνον διατὶ ἀγαπᾷ καὶ ἀνταγαπᾶται περισσότερο ἀπὸ ὅλους, διὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς Μητρότητος, ἀλλὰ καὶ διατὶ ἀληθῶς θρόνος εἶναι τοῦ Θεοῦ· ὅπου δὲ κάθεται ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ στέκεται καὶ ὁ θρόνος τοῦ.

[35.] Αὐτὸν τὸν θρόνον ἔβλεπε καὶ ὁ Ἡσαΐας ἀνάμεσα εἰς ἐκείνον τὸν χορὸν τῶν Σεραφεῖμ καὶ ἔλεγεν αὐτὸν ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον, φανερόντας μὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα τὴν ὑπὲρ τοὺς ἀγγέλους ὑπεροχὴν τῆς Παρθένου. Διατὶ ἀγκαλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Παρθένον νὰ ἔκωσι τὴν δευτέραν

Πρωτότυπον

ἀλλ' εἰς τὸν τῆς ἀξίας λόγον ἤκιστα δευτέραν ἔχει τάξιν· ἡ γὰρ ἂν ἦσαν ἐν συγκρίσει μείονες, κάκεινη τούτων μικρῶ τιμι τῷ μέτρῳ μείζων· νῦν δὲ καθ' ὑπερβολὴν διήνεγκεν. Ὡς οὖν μετὰ τὸν ἡλίου δίσκον οὐδὲν ἕτερον ἔχομεν φωστῆρα δείξει δεύτερον τῆ τοῦ φωτὸς περιουσίᾳ· ὅτι μὴ τὸ τῆς σελήνης χρῆμα, καὶ τοι πολλοστὸν ὑπάρχον τὴν αὐγὴν, τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς οὐδὲν ἔχειν ἕτερον ἐν τοῖς θεαυγέσι ἐννοῆσαι δεύτερον ὅτι μὴ τὰ Σεραφίμ· ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀκριβείας ἐξετάξουσιν τὰ τῆς ἀξίας μόλις πολλοστὰ φανείται, καὶ οἶον λαμπάς τις πρὸς πυρσὸν περιφανῆ. Διὸ καὶ ὁ προφήτης αὐτοὺς εἰσάγει τοὺς ἀγγέλους, ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας «εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ». Δαβὶδ δὲ ἐτέρωθεν τῶν σεσωσμένων τὰ στίφη συνάψαι ἑαυτῷ καὶ οἶόν τισι φθόγγοις διαφόροις τοῖς ἐκ διαφόρου γένους ὑπ' αὐτῆς ἡρμοσμένοις κεχρημένους, τὸ παναρμόνιον πρὸς ὕμνον ἀνακρούεται μέλος, «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου», λέγων, «ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ, διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονται σοι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος».

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

πὸ αὐτὴν στῆ δευτέρα στάσι τώρα, ἀλλὰ ἀπὸ ἄποψι ἀξίας δὲν ἔχει καθόλου δευτέρα τάξι· πραγματικὰ αὐτὲς μόνο κατὰ σύγκρισιν θὰ ἦσαν κατώτερες καὶ ἐκείνη ἀπὸ αὐτὲς σὲ μικρὸ μόνο βαθμὸ ἀνώτερη· τώρα ὅμως διαφέρει ὑπερβολικὰ. Ὅπως λοιπὸν μετὰ τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου δὲν ἔχομε νὰ δείξωμε κανέναν ἄλλο φωστῆρα δεύτερον σὲ ἀφθονία φωτὸς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σελήνη, ἂν καὶ ἀσήμαντη ἀπὸ ἄποψι λάμπει, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, νομίζω, οὔτε τῆς μητέρας τοῦ Θεοῦ δὲν μποροῦμε νὰ ἐννοήσωμε κανένα ἄλλον ἀνάμεσα στοὺς θεολαμπεῖς δεύτερον ἐκτὸς τῶν Σεραφίμ· ἀλλὰ σ' ἐκείνους ποὺ ἐξετάξουν μὲ ἀκριβεία ἢ ἀξία θὰ φανῆ ἐλάχιστη, ὅπως εἶναι μιὰ λαμπάδα ἐμπρὸς σ' ἕνα περιλάμπρο πυρσό. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης εἰσάγει τοὺς ἰδίους τοὺς ἀγγέλους νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸ ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ λέγουν, «εὐλογημένη ἡ δόξα τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸν θρόνον του»⁴⁹. Ὁ δὲ Δαβὶδ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἀφοῦ συνῆψε πρὸς τὸν ἑαυτό του τὰ πλήθη τῶν σεσωσμένων καὶ σὰν νὰ ἐχρησιμοποίησε μερικοὺς διαφορετικοὺς φθόγγους ἐναρμονισμένους ἀπὸ αὐτὴν ἀπὸ διαφορετικὸ γένος, ἀνακρούει γιὰ ὕμνον τὸ παναρμόνιον μέλος, λέγοντας «θὰ ὑπενθυμισω τὸ ὄνομά σου σὲ κάθε γενεὰ καὶ γενεά, γι' αὐτὸ οἱ λαοὶ θὰ σὲ δοξολογήσουν στὸν αἰῶνα καὶ στὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος»⁵⁰.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

στάσιν τὰ Σεραφείμ, κατὰ τὴν ἀξίαν ὅμως δὲν ἔχουσι δευτέραν τὴν τάξιν· (διατὶ ἂν οὕτως ἦτον, ἤθελεν εἶναι ἡ Παρθένος κατὰ σύγκρισιν ὀλίγον ἀνωτέρα ἀπὸ αὐτὰ) ἀλλὰ καθὼς ἡ Ἐκκλησία μας ψάλλει τὸ ἄξιόν ἐστιν, ἀσυγκρίτως ὑπερέχει ἡ Παρθένος τῶν Σεραφείμ.

Λοιπὸν, καθὼς δὲν ἔχομε νὰ δείξωμε ἄλλον φωστῆρα ἀπὸ τὸν ἥλιον παρὰ τὴν σελήνην, καὶ μ' ὅλον ὅπου αὐτὴ εἶναι πολλὰ μικροτέρα, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὸ φῶς, τοιοῦτοτρόπως νομίζω πὼς δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ ἐννοήσῃ δεύτερον τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, παρὰ μόνον τὰ Σεραφείμ, κοντὰ εἰς ἐκείνους ὅπου ἐξετάξουν μὲ ἀκριβείαν τὴν ἀξίαν ὅπου ἔχουν ἀνάμεσά των, τόσο μικρότερα θέλουν φανῆ τὰ Σεραφείμ, ὅσον μικρὰ καὶ μιὰ λαμπάδα ἐμπροσθεν εἰς μίαν παμφλάζουσαν πυρκαϊάν. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ, πὼς οἱ ἄγγελοι δοξάζουσιν τὸν Θεὸν παίρνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν Παρθένον καὶ λέγουσιν: «εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ». Ὁ δὲ προφήτης Δαβὶδ ἐνώνει ὅλα τὰ πλήθη τῶν σεσωσμένων πιστῶν μὲ τὸν ἑαυτόν του, καὶ λέγει πρὸς τὴν Παρθένον· «Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονται σοι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος».

Πρωτότυπον

36. Ὅρας ἅπασαν τὴν κτίσιν ἐξομολογουμένην τῇ Μητροπαρθένῳ ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐν πεπερασμένοις ἔτεσιν, ἀλλ' εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος; Συνορᾶν οὖν ἔστιν ἐντεῦθεν, ὡς οὐδ' ἐκείνη λήξει διὰ τοῦ παντός αἰῶνος εὐ ποιούσα πᾶσαν κτίσιν, οὐ τὴν καθ' ἡμᾶς λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἄλλους καὶ ὑπερφυεῖς ταξιαρχίας. Ὅτι γὰρ σὺν ἡμῖν καὶ αὐταὶ δι' αὐτῆς μόνης μετέχουσι τε καὶ ψαύουσι Θεοῦ, τῆς ἀψαύστου φύσεως ἐκείνης Ἡσαΐας τηλαυγῶς ἐδήλωσεν· οὐ γὰρ ἀμέσως ἐώρακε τὸν Σεραφίμ ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τὸν ἄνθρακα λαβόντα, ἀλλὰ διὰ τῆς λαβίδος ἔλαβε, δι' ἧς καὶ τῶν προφητικῶν ἤψατο χειλέων τὴν κάθαρσιν διδούς. Τοῦτο δ' ἦν τὸ τῆς λαβίδος ἐκείνῳ τῷ μεγάλῳ θεάματι ταυτόν, ὃ Μωσῆς ἐώρακε, βάτον καιομένην καὶ μὴ καταφλεγομένην· τίς δ' οὐκ οἶδεν ὡς ἡ Παρθενομήτωρ ἐκείνη τε ἡ βάτος καὶ αὐτὴ ἡ λαβὶς ἐστίν, ἡ τὸ θεῖον πῦρ ἀπυρπολήτως συλλαβοῦσα, κἀνταῦθα διακονήσαντος ἀρχαγγέλου τῇ συλλήψει, καὶ τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου δι' αὐτῆς συνάψαντος τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, καὶ διὰ τῆς ἀρρήτου συναφείας ἡμᾶς περικαθάραντος;

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

36. Βλέπεις ὅλη τὴν κτίσιν νὰ δοξολογῇ αὐτὴν τὴν Μητροπάρθενο, καὶ μάλιστα ὅχι σὲ περασμένα χρόνια, ἀλλὰ στὸν αἰῶνα καὶ στὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Εἶναι λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰ δυνατὸ νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι οὔτε ἐκείνη δὲν θὰ παύσῃ νὰ εὐεργετῇ αἰωνίως ὅλη τὴν κτίσιν, ὅχι δὲ μόνον τὴν ἰδική μας, ἀλλὰ καὶ αὐτὲς τὶς ἄλλες καὶ ὑπερφυεῖς ταξιαρχίες. Ὅτι δὲ μαζὶ μ' ἐμᾶς μετέχουν κι' αὐτὲς δι' αὐτῆς μόνον καὶ ψαύουν τὸν Θεό, ἐκείνη τὴν ἀψαυστη φύσιν, τὸ ἐδήλωσε καθαρὰ ὁ Ἡσαΐας⁵¹· διότι δὲν εἶδε ἀμέσως τὸν Σεραφίμ νὰ ἐπῆρε τὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, ἀλλὰ τὸν ἐπῆρε διὰ τῆς λαβίδος, μὲ τὴν ὁποία ἔγγισε καὶ τὰ προφητικὰ χεῖλη, δίδοντας τὴν κάθαρσιν. Τὸ θεῖον δὲ τοῦτο τῆς λαβίδος εἶναι τὸ ἴδιον μ' ἐκεῖνο τὸ μεγάλο θεῖον, τὸ ὁποῖο εἶδε ὁ Μωϋσῆς, τὴν βάτον καιομένην καὶ μὴ καταφλεγομένη⁵². Ποιὸς δὲ δὲν γνωρίζει ὅτι ἐκείνη ἡ βάτος καὶ αὐτὴ ἡ λαβὶς εἶναι σὰν ἡ Παρθενομήτωρ, ἡ ὁποία συνέλαβε τὸ θεῖον πῦρ ἀπυρπολήτως, καὶ ἐδῶ ὑπῆρέτησε ἀρχάγγελος στὴν σύλληψιν καὶ συνῆψε δι' αὐτῆς τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου μὲ τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ διὰ τῆς ἀρρητῆς συναφείας μᾶς ἐκαθάρισε;

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[36.] Βλέπεις, ἀγαπητέ, πὼς ὅλη ἡ κτίσις ἐξομολογεῖται καὶ δοξάζει τὴν μητροπάρθενον; καὶ ὅχι εἰς χρόνους ὅπου νὰ τελειώνουν, ἀλλὰ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀτελευτήτου αἰῶνος; Ὅθεν ἀπ' ἐδῶ ἠμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν, πὼς μήτε ἡ Παρθένος θέλει παύσει εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπὸ τὸ νὰ εὐεργετῇ ὅλην τὴν κτίσιν, ὅχι μόνον τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἐδικὴν μας ἀλλὰ καὶ ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀγγέλων. Ὅτι δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσώματοι μαζὶ μὲ ἡμᾶς διὰ μέσου τῆς Παρθένου ἐγγίζουσι καὶ πλησιάζουσιν εἰς τὴν ἀπλησίαστον τοῦ Θεοῦ φύσιν, πάλιν ὁ Ἡσαΐας τὸ ἐφάνέρωσεν. Ἐπειδὴ εἶδεν ἕνα ἀπὸ τὰ Σεραφεῖμ, ὅπου ἐπῆρε τὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, ὅχι ἀμέσως, ἀλλὰ μὲ τὸ μέσον τῆς λαβίδος, διὰ τῆς ὁποίας ἐκαθάρισε τὰ προφητικὰ χεῖλη του. Ἡ θεωρία δὲ αὕτη τῆς λαβίδος ἦτον ὁμοία μὲ τὴν καιομένην καὶ μὴ φλεγομένην βάτον, ὅπου εἶδεν ὁ Μωϋσῆς. Ποῖος δὲ δὲν ἠξεύρει, πὼς ἡ Παρθένος εἶναι καὶ ἡ βάτος ἐκείνη, καὶ ἡ λαβὶς ἐτούτη, ἥτις τὸ θεῖον πῦρ ἀπυρπολήτως συνέλαβε; ποῖος δὲ δὲν ἠξεύρει πὼς καθὼς ἐκεῖ εἰς τὸν Ἡσαΐαν, ἔτσι καὶ ἐδῶ ὑπῆρέτησεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὴν σύλληψιν τῆς Παρθένου; καὶ πὼς μὲ τὸ μέσον αὐτῆς ἤνωσε τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου μὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ μὲ τὴν ἔνωσιν ταύτην μᾶς ἐκαθάρισε;

Πρωτότυπον

37. Οὐκοῦν αὕτη μόνη μεθόριον ἐστὶ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθοι πρὸς Θεόν, εἰ μὴ δι' αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν ἐκ τοῦ Θεοῦ τῶν δωρημάτων, εἰμὴ διὰ ταύτης, γένοιτο καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. Ὅσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐπὶ γῆς λαμπτήρων ὑελίνων ἢ τινος ἐτέρου τῶν διαφανῶν πεποιημένων οὐκ ἔστι πρὸς τὸ φῶς ἰδεῖν οὐδέ ἐκείθεν ἀκτίνος μετασχεῖν, εἰμὴ διὰ μέσου τοῦ λαμπτήρος, οὕτω καὶ πᾶσιν ἀνεφικτός ἢ πρὸς Θεὸν ἀνάνευσις καὶ ἢ παρ' αὐτοῦ πρὸς τι τῶν ἀπάντων πρόοδος, εἰ μὴ διὰ τῆς θεοφόρου ταύτης καὶ θεαυγοῦς ὡς ἀληθῶς λυχνίας, τῆς Ἁειπαρθένου, γένοιτο. «Ὁ Θεὸς γὰρ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται», φησὶν.

38. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης αἱ ἀντιδόσεις, καὶ ὁ ἀγαπῶν τὸν Υἱὸν ἀγαπᾶται παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς καὶ καταγώγιον τῶν ἀμφοτέρων γίνεται μυστικῶς ἐνοικούντων καὶ ἐμπεριπατούντων τῇ ψυχῇ, κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπαγγελίαν, τίς ἂν ἀγαπῶ τούτον μᾶλλον τῆς μητρὸς, ἢ μὴ ὅτι μονογενῆ τούτον, ἀλλὰ καὶ μόνη γεγένηκεν ἀσυνδυάστως, ὡς εἶναι ταύ-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

37. Ἐπομένως αὕτη μόνον εἶναι μεθόριον κτιστῆς καὶ ἀκτιστῆς φύσεως καὶ κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Θεὸν παρὰ μόνον δι' αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ μεσίτη πού ἐγεννήθηκε ἀπὸ αὐτῆς· καὶ κανένα ἀπὸ τὰ δωρήματα τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ μπορούσε νὰ δοθῆ καὶ σὲ ἀγγέλους καὶ σὲ ἀνθρώπους, παρὰ μόνον δι' αὐτῆς. Ὅπως δηλαδὴ συμβαίνει μὲ τοὺς λαμπτήρες ἐπάνω στὴν γῆ, καμωμένους εἴτε ἀπὸ ὕαλο εἴτε ἀπὸ ἄλλη διαφανῆ ὕλη, πού εἶναι δυνατὸ νὰ ἰδῆ κανεὶς πρὸς τὸ φῶς οὔτε νὰ δεχθῆ τὴν ἀπὸ ἐκεῖ ἀκτῖνα, παρὰ μόνον διὰ μέσου τοῦ λαμπτήρος, ἔτσι εἶναι σὲ ὅλους ἀνεφικτὴ καὶ ἢ πρὸς τὸν Θεὸ ἀτένευσις καὶ ἢ ἀπὸ αὐτὸν πρόοδος πρὸς ὅ,τιδήποτε παρὰ μόνον ἂν γίνῃ δι' αὐτῆς τῆς θεοφόρου καὶ θεόφωτης πραγματικῆς λυχνίας, τῆς Ἁειπαρθένου. Διότι «στὸ μέσο τῆς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ δὲν θὰ σαλευθῆ»⁵³, λέγει.

38. Ἄν δὲ οἱ ἀντιδόσεις πραγματοποιοῦνται κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸ ἀγαπᾶται ἀπὸ αὐτὸν καὶ τὸν Πατέρα του⁵⁴ καὶ γίνεται καταγώγιον καὶ τῶν δύο, πού ἐνοικοῦν καὶ διαβιοῦν στὴν ψυχὴ του μυστικῶς κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπαγγελία⁵⁵, ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἀγαπήσῃ περισσότερο ἀπὸ τὴν μητέρα του, ἢ ὁποῖα ὄχι μόνον τὸν εἶχε

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου

[37.] Λοιπὸν ἐκ τούτων ἀπάντων συμπεραίνομεν πὼς μόνη ἡ Παρθένος εἶναι μεθόριον ἀνάμεσα εἰς τὴν κτιστὴν καὶ ἄκτιστον φύσιν, καὶ κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Θεόν, παρὰ διὰ μέσου αὐτῆς καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος μεσίτου Χριστοῦ· καὶ κανένα χάρισμα δὲν ἔμπορεῖ νὰ δοθῆ μήτε εἰς τοὺς ἀγγέλους, μήτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους παρὰ διὰ μέσου τῆς. Καὶ καθὼς δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ ἰδῆ τὸ φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἀνίσως δὲν εἶναι μέσος ὁ καθαρὸς ἀέρας, ἢ κανένα ἄλλο σκεῦος ὑάλινον καὶ καθαρὸν, τέτοιας λογιῆς δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ ἀνανεύσῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ λάβῃ καμμίαν χάριν, πάρεξ διὰ μέσου τῆς Παρθένου, τῆς ὄντως θεοφόρου καὶ πολυφώτου λυχνίας· διότι κατὰ τὸ ψαλμικὸν «ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται».

[38.] Εἰ δὲ καὶ τὰ χαρίσματα δίδονται, κατὰ τὸ μέτρον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, καὶ ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν ἀγαπᾶται καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ (Υἱοῦ), καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς του, καὶ γίνεται κατοικητήριον μυστικόν, κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἀπόφασιν, ποῖος ἄλλος ἔμπορεῖ νὰ ἀγαπήσῃ τὸν υἱὸν περισσότερο ἀπὸ τὴν μητέρα του; ἢ ὁποῖα, ὄχι μονάχα ὅτι τὸν ἐγέννησε μονογενῆ, καὶ δὲν ἐμερίζετο

Πρωτότυπον

*τη τὸ φίλτρον καὶ τῇ φύσει διπλάσιον μὴ
συμμεριζομένου τοῦ κοινωνήσαντος; Τίς δ' ἂν
ἀγαπηθεῖη τῆς μητρὸς μᾶλλον ὑπὸ τοῦ μονο-
γενοῦς, καὶ ταῦτ' ἐκ μόνης προελθόντος ἀρρή-
τως ἐπ' ἐσχάτου τῶν αἰώνων, ὡσπερ πρὸ
τῶν αἰώνων ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς; Πῶς δ' ἂν
οὐ πολυπλασιασθεῖη πρὸς τῇ πρεπούσῃ διαθέ-
σει καὶ τὰ τῆς ὀφειλομένης πρὸς αὐτὴν τι-
μῆς παρὰ τοῦ πληρῶσαι τὸν νόμον κατελ-
θόντος; Εἰ δ' ἀγάπη μία Πατρός τε καὶ Υἱοῦ
καὶ ἡ παρ' ἀμφοτέρων καὶ τοῦ Πνεύματος
τιμὴ τε καὶ συνέλευσις (ὡ τῶν ὑπὲρ νοῦν
χαρίτων τῆς παρθένου!), ὅλην ἐν μέσῃ φέρει
τῇ ψυχῇ τὴν ἄκτιστον τριάδα, ἥς ἐν γαστρὶ
τὸν ἕνα συνέληφεν ἀσπόρως καὶ παρθένος οὔσα
τέτοκεν ὠδίνων ἄνευ.*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

αὐτὸν μονογενῆ, ἀλλὰ καὶ μόνῃ ἐγέννησε
χωρὶς συζυγία, ὥστε νὰ εἶναι σ' αὐτὴν ἡ
ἀγάπη καὶ κατὰ φύσιν διπλάσια, ἀφοῦ δὲν
τὴν συμμερίζεται κανένας σύζυγος; Ποιὸς
θὰ μποροῦσε ν' ἀγαπηθῆ ἀπὸ τὸν μονογενῆ
περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἡ μητέρα του, καὶ
μάλιστα ἀφοῦ προῆλθε ἀρρήτως ἀπὸ μόνῃν
στοὺς ἐσχάτους αἰῶνες, ὅπως πρὸ τῶν αἰώ-
νων ἀπὸ μόνου τὸν Πατέρα; Πῶς δὲ δὲν θὰ
πολλαπλασιαζόταν μαζί με τὴν πρέπουσα
διάθεσι καὶ ἡ ὀφειλομένη τιμὴ ἀπὸ ἐκεῖνον
ποὺ κατῆλθε γιὰ νὰ πληρώσῃ τὸν νόμο; Ἄν
δὲ μιὰ εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ καὶ ἡ ἀπὸ ἀμφοτέρους τιμὴ καὶ συνέ-
νωσις εἶναι καὶ τοῦ Πνεύματος (τί χάριτες
τῆς Παρθένου ποὺ ξεπερνοῦν τὸ νοῦ!), φέ-
ρει μέσα στὴν ψυχὴ ὀλόκληρη τὴν ἄκτιστη
τριάδα, τῆς ὁποίας τὸν ἕνα συνέλαβε ἀ-
σπόρως καί, ὄντας παρθένος, ἐγέννησε χω-
ρὶς ὠδῖνες.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

εἰς ἄλλον υἱὸν ἢ ἀγάπῃ τῆς, ἀλλὰ καὶ
μοναχῇ αὐτῇ τὸν ἐγέννησε χωρὶς πατέρα·
ὥστε ὁποῦ ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι ἢ πρὸς τὸν
Υἱὸν ἀγάπῃ τῆς Παρθένου διπλάσιος κατὰ
τὴν φύσιν· ποιὸς δὲ ἄλλος ἔμπορεῖ νὰ ἀγα-
πηθῆ ἀπὸ τὸν μονογενῆ τῆς Υἱὸν περισσό-
τερον ἀπὸ τὴν μητέρα του; καὶ μάλιστα ὁποῦ
ἐγεννήθη ἀπὸ αὐτὴν μοναχῇ ἐπ' ἐσχάτων,
καθὼς ἐγεννήθη ἀπὸ μόνου τὸν Οὐράνιον
πατέρα πρὸ τῶν αἰώνων; Μαζὶ δὲ με τὴν
ἀγάπῃν, πῶς δὲν ἤθελε πολλαπλασιασθῆ
ἀπὸ τὸν Υἱὸν εἰς τὴν μητέρα πρὸ τῶν αἰώ-
νων καὶ κάθε χάρισμα ἄλλο καὶ τιμὴ ὁποῦ
τῆς χρεωστεῖται παρὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅστις
ἤλθε νὰ πληρώσῃ ὅλον τὸν νόμον, καὶ
ἐκεῖνον ἀκόμῃ ὁποῦ ὀρίζει νὰ τιμῶμεν τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα; Εἰ δὲ καὶ ἡ ἀγάπῃ
τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι μία, καὶ ἡ
τιμὴ καὶ ἡ ἔνωσις, ὁποῦ γίνεται ἀπὸ τοὺς
δύο ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι
μία. Λοιπὸν ἡ Παρθένος (ὡ τῶν ὑπὲρ νοῦν
χαρισμάτων!) ὅλην φέρει ἐγκάτοικον εἰς τὴν
ψυχὴν τῆς τὴν ἄκτιστον Τριάδα, τῆς ὁποίας
τὸν ἕνα ἐν γαστρὶ συνέλαβεν ἀσπόρως· καὶ
παρθένος οὔσα ἐγέννησεν ἀπόνως.

Πρωτότυπον

39. Ὡσπερ οὖν δι' αὐτῆς μόνης πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημήσας «ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη» πᾶσιν ὦν ἀθέατος πρὸ ταύτης, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἄληκτον αἰῶνα πᾶσα φωτοφανεῖας θείας πρόοδος καὶ πᾶσα θεαρχικωτάτων μυστηρίων ἀποκάλυψις καὶ πᾶσα πνευματικῶν ἰδέα χαρισμάτων ἅπασιν ἀχώρητος χωρὶς αὐτῆς· αὕτη δὲ πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληροῦντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητὸν νέμουσα πρὸς δύναμιν ἐκάστω κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος· ὥστ' αὐτὴν εἶναι καὶ ταμεῖον καὶ πρύτανιν τοῦ πλούτου τῆς θεότητος καὶ πρὸς αὐτὴν ὄραν καὶ ταύτη πεποιθῆναι τὰς ἀνωτάτω Χερουβικὰς ἱεραρχίας, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον τῶν ἀπάντων τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀνατατικῶς ἠρτησθαι πόθου, καθ' ὅσον καὶ μᾶλλον ἐφίενται τῆς δι' αὐτῆς φωτοχυσίας καὶ τῆς τῶν ἀρρήτων καὶ θεαρχικῶν χαρίτων διαδόσεως, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὰς νοερὰς δυνάμεις πᾶσας ἀναλόγως τοῦ τε θεοῦ ἔρωτος μετέχειν καὶ τῆς δι' αὐτῆς θεαρχικῆς αὐγῆς· καὶ ἡμῖν δὲ μετ' ἐκείνας, καὶ ἀπλῶς πᾶσι τε καὶ πάσαις κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς τὴν ὄντως θεοειδῆ Παρθένον ταύτην ἀπαθοῦς καὶ θείου πόθου καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀλήκτου ἔρωτος καὶ τῆς ἀκροτάτης καὶ εἰλικρινοῦς ἐφέσεως καὶ ἡ στάσις ἔψεται καὶ ἡ τοῦ θεοῦ φωτισμοῦ τρανότης.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

39. Ὅπως λοιπὸν, ἀφοῦ ἐπεδήμησε σ' ἐμᾶς μόνον διὰ μέσου αὐτῆς, «ἐφάνηκε ἐπάνω στὴν γῆ καὶ συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους»⁵⁶, ἐνῶ πρὶν ἀπὸ αὐτὴν ἦταν σὲ ὅλους ἀθέατος, ἔτσι καὶ στὸν μέλλοντα ἀτελείωτον αἰῶνα κάθε πρόοδος θείας φωτοφανεῖας καὶ κάθε ἀποκάλυψις θεαρχικωτάτων μυστηρίων καὶ κάθε εἶδος πνευματικῶν χαρισμάτων εἶναι σὲ ὅλους ἀχώρητη χωρὶς αὐτὴν. Αὕτη δὲ δεχομένη πρώτη τὸ πλήρωμα τοῦ πληροῦντος τὰ σύμπαντα καθιστᾶ σὲ ὅλους χωρητὸν, ἀπονέμουσα στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὴν δύναμι καὶ τὸ μέτρο τῆς καθαρότητος τοῦ καθενός. Ἔτσι αὕτη εἶναι καὶ ταμεῖο καὶ πρύτανις^{38α} τοῦ πλούτου τῆς θεότητος καὶ πρὸς αὐτὴν προσβλέπουν καὶ σ' αὐτὴν ἔχουν πεποιθῆσι οἱ ἀνώτατες χερουβικὲς ἱεραρχίες, καὶ τόσο περισσότερο ἀπὸ ὅλους ἔχουν καταληφθῆ ἀπὸ τὸν πρὸς αὐτὴν πόθο ἀνατατικῶς, ὅσο περισσότερο ἐπιθυμοῦν τὴν φωτοχυσία δι' αὐτῆς τῆς διαδόσεως τῶν ἀρρήτων καὶ θεαρχικῶν χαρίτων, καὶ οἱ κάτω ἀπὸ αὐτὲς νοερὲς δυνάμεις μετέχουν ὅλες τοῦ θεοῦ ἔρωτος καὶ τῆς δι' αὐτῆς θεαρχικῆς αὐγῆς· καὶ σ' ἐμᾶς δὲ ἔπειτα ἀπὸ ἐκεῖνες, καὶ γενικῶς σὲ ὅλους καὶ σὲ ὅλες κατὰ τὸ μέτρο τοῦ ἀπαθοῦς καὶ θείου πόθου πρὸς αὐτὴν τὴν ἀληθινὰ θεοειδῆ παρθένο καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀτελευτήτου ἔρωτος καὶ τῆς κορυφαίας καὶ εἰλικρινοῦς ἐφέσεως θὰ ἐπακολουθῆσῃ καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθαρότης τοῦ θεοῦ φωτισμοῦ.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[39.] Καθὼς δὲ διὰ μέσου τῆς Παρθένου ἐφάνη ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους συναναστράφη, Ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτο ἀθεώρητος πρὸ αὐτῆς ἀπὸ ὅλους· τέτοιας λογῆς καὶ εἰς τὸν μέλλοντα ἀτελεύτητον αἰῶνα κάθε ἔλλαμψις καὶ θεία φωτοφανεῖα, κάθε ἀποκάλυψις τῶν θείων μυστηρίων, καὶ κάθε ἰδέα τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, χωρὶς τῆς Παρθένου εἶναι εἰς ὅλους τοὺς μακαρίους ἀχώρητος. Πρώτη γὰρ διὰ μέσου τῆς τὸ κάμνει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους χωρητὸν, διαμοιράζουσα τοῦτο εἰς τὸν καθένα κατὰ ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς καὶ καθαρότητος αὐτοῦ.

Καὶ λοιπὸν συμπεραίνεται πὼς ἡ Παρθένος εἶναι ὁ ταμίας καὶ πρύτανις τοῦ πλούτου καὶ τῶν χαρισμάτων τῆς Θεότητος. Καὶ πὼς σ' αὐτὴν ἀποβλέπουσι καὶ ἐλπίζουν ὅλοι αἱ ἀνώτεραι τάξεις τῶν Σεραφεῖμ καὶ Χερουβείμ. Καὶ τόσον περισσότερο φλογίζονται εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ὅσον μᾶλλον ἀγαποῦσι καὶ τὰς διὰ μέσου αὐτῆς διδομένας τοῦ Θεοῦ δωρεὰς τε καὶ χάριτας. Ὅμοίως καὶ ὅλοι αἱ κατώτεραι τάξεις τῶν ἀγγέλων κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης ὁποῦ ἔχουν εἰς αὐτήν, ἔτσι ἀπολαμβάνουν διὰ μέσου αὐτῆς καὶ τὰς θείας ἐλλάμψεις. Ὅμοίως καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἡμεῖς, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες διὰ τῆς Παρθένου λαμβάνομεν κάθε φωτισμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης, ὁποῦ ἔχομεν εἰς αὐτήν.

Πρωτότυπον

40. Ἐπεὶ γὰρ καὶ τοῦτο νόμιμον αἰώνιον ἐν οὐρανοῖς διὰ τῶν μειζόνων τοὺς ἐλάττους μετέχειν τοῦ ἐπέκεινα τοῦ ὄντος ἰδρυμένου, μείζων δ' ἀσυγκρίτως ἀπάντων ἢ Παρθενομήτωρ, δι' αὐτῆς μεθέξουσιν, ὅσοι δὴ μετέχουσι, Θεοῦ, καὶ αὐτὴν εἶσονται τοῦ ἀχωρήτου χώραν, ὅσοι δὴ γινώσκουσι Θεόν, καὶ αὐτὴν ὑμνήσουσι μετὰ Θεόν, ὅσοι τὸν Θεὸν ὑμνοῦσιν. Αὕτη καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς αἰτία, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν προστάτις, καὶ τῶν αἰωνίων πρόξενος· αὕτη τῶν προφητῶν ὑπόθεσις, τῶν Ἀποστόλων ἀρχή, τῶν μαρτύρων ἐδραίωμα, τῶν διδασκάλων κρηπίς· αὕτη τῶν ἐπὶ γῆς ἢ δόξα, τῶν κατ' οὐρανὸν ἢ τερπνότης, τὸ πάσης τῆς κτίσεως ἐγκαλλώπισμα· αὕτη καταρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ρίζα τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν· αὕτη παντὸς ἁγίου κορυφὴ καὶ τελείωσις.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

40. Πραγματικὰ στοὺς οὐρανοὺς εἶναι καὶ τοῦτο αἰώνιος θεσμός, οἱ μικρότεροι νὰ μετέχουν διὰ τῶν μεγαλυτέρων τοῦ ἐγκατεστημένου ἐπέκεινα τοῦ ὄντος, ἐπειδὴ δὲ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅλους ἀσυγκρίτως εἶναι ἡ Παρθενομήτωρ, δι' αὐτῆς θὰ μετᾶσχουν, ὅσοι μετέχουν βέβαια, τοῦ Θεοῦ, κι' αὐτὴν θὰ ἀναγνωρίσουν ὡς χώραν τοῦ ἀχωρήτου, ὅσοι βέβαια γνωρίζουν τὸν Θεό, κι' αὐτὴν θὰ ὑμνήσουν μετὰ τὸν Θεό, ὅσοι ὑμνοῦν τὸν Θεό. Αὕτη εἶναι αἰτία καὶ τῶν τριῶν ἀπὸ αὐτὴν καὶ προστάτις τῶν μετὰ ἀπὸ αὐτὴν καὶ προξενήτρια τῶν αἰωνίων· αὕτη εἶναι θέμα τῶν προφητῶν, ἀρχὴ τῶν Ἀποστόλων, ἐδραίωμα τῶν μαρτύρων, κρηπίς τῶν διδασκάλων· αὕτη εἶναι ἡ δόξα τῶν ἐπάνω στὴν γῆ, ἢ τερπνότης τῶν εὐρισκομένων στὸν οὐρανό, τὸ ἐγκαλλώπισμα ὅλης τῆς κτίσεως· αὕτη εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ρίζα τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν· αὕτη εἶναι κάθε ἁγία κορυφὴ καὶ τελείωσις.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[40.] Ἐπειδὴ γὰρ εἶναι νόμος ἀπαρασάλευτος εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους πάντοτε τὰ κατώτερα τάγματα νὰ παίρνωσι τὸν φωτισμὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ μέσου τῶν ἀνωτέρων ταγμάτων. Λοιπὸν ἡ Παρθένος μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀσυγκρίτως πάντων ἀνωτέρα, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὅσοι μετέχουσι τοῦ Θεοῦ, νὰ μετέχουσι διὰ μέσου αὐτῆς. Καὶ ὅσοι γνωρίζουσι τὸν Θεόν, νὰ γνωρίζουσιν ἐν ταύτῳ καὶ τὴν Παρθένον ὡς χώραν τοῦ ἀχωρήτου. Καὶ ὅσοι ὑμνοῦν καὶ δοξάζουν τὸν Θεόν, νὰ ὑμνοῦν καὶ νὰ δοξολογοῦσι καὶ ταύτην μετὰ Θεόν. Ἡ Παρθένος αὕτη εἶναι καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς Δικαίων αἰτία· δηλαδὴ τῶν πρὸ νόμου καὶ ἐν νόμῳ καὶ μετὰ νόμον καὶ τῶν μετ' αὐτὴν προστάτις (δηλ. τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν), καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν πρόξενος. Αὕτη ἐστάθη τῶν προφητῶν ἢ ὑπόθεσις, τῶν ἀποστόλων ἢ ἀρχή, τῶν μαρτύρων ἐδραίωμα, τῶν διδασκάλων ἢ κρηπίς, τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἢ δόξα, τῶν ἐν οὐρανῷ ἀγγέλων ἢ τερπνότης, τὸ ἐγκαλλώπισμα πάσης τῆς κτίσεως· αὕτη εἶναι ἀρχὴ καὶ ρίζα τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν, καὶ παντὸς ἁγίου κορυφὴ καὶ τελείωσις.

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Δ': §§ 31-40

33. Γεν. ε' 24 ἐ.
34. Ἰωάν. γ' 13.
35. Γεν. ζ' 17.
36. Α' Τιμ. ζ' 16.
37. Ἰωάν. α' 9.
38. Ψαλμ. ιη' 6.
- 38α. Σημ.ήμ. «Πρυτανεῖον ἁγιασμοῦ», «πρύτανιν τοῦ πλούτου τῆς Θεότητος»
 - Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ «Πρυτανεῖον» ἦταν ἡ αἵθουσα τοῦ «Πρυτάνεως» (κυβερνήτου, ἄρχοντος, ἡγεμόνος), ἦταν δημόσιο οἰκοδόμημα στὶς ἑλληνικὰς πόλεις, ἀφιερωμένο στὴν θεὰ Ἑστία, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας συνετηρεῖτο ἀκοίμητον πῦρ, μεταδιδόμενο καὶ στὶς ἄλλες πόλεις.
 - Ἡ Θεοτόκος εἶναι τὸ «πρυτανεῖον», δηλαδή ἡ «αἵθουσα» τοῦ ἀκοιμήτου πυρὸς τῆς Θεότητος καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ «ἐργαστήριον τῆς ἀγιότητος», ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ λαμβάνουν τὸν ἁγιασμὸ τοῦ ἀκτίστου πυρός, τῆς θείας Χάριτος.
39. Ἰακ. α' 17.
40. Δ' Βασ. β' 14.
41. Ἰωάν. κα' 25.
42. Ψαλμ. μδ' 11.
43. Α' Πέτρ. α' 12.
44. Ἦσ. ζ' 2.
45. Ψαλμ. δ' 9.
46. Ἄσμα Ἄσμ. δ' 1 καὶ 7.
47. Ἑβρ. α' 3· η' 1.
48. Ἦσ. ζ' 1.
49. Ἰεζ. γ' 12.
50. Ψαλμ. μδ' 17.
51. Ἦσ. ζ' 6.
52. Ἐξόδ. γ' 3.
53. Ψαλμ. με' 5.
54. Ἰωάν. η' 42· ιδ' 23· Α' Κορινθ. η' 3.
55. Ἰωάν. ιδ' 23· Β' Κορινθ. ζ' 16 ἐ.
56. Βαροὺχ γ' 37.

Πρωτότυπον

41. Ἦ Παρθένε θεία, πῶς σου τὸ πᾶν ἐξείπω; Πῶς ἐκπλήσω τὸν πόθον; πῶς σε δοξάσω τὸν τῆς δόξης θησαυρόν; Σοῦ καὶ μνήμη μόνον ἡγίασε τὸν χρώμενον· πρὸς σέ καὶ νεύσις μόνον διαυγέστερον ἐποίησε τὸν νοῦν, πρὸς ὕψος εὐθύς ἀναλαβούσα θεῖον· ἐν σοὶ τρανοῦται τὸ τῆς διανοίας ὄμμα· ἐν σοὶ καταλάμπεται τὸ πνεῦμα θεῖον Πνεύματος ἐπιδημία· ταμιούχος γὰρ ἐγένου καὶ περιοχὴ χαρίτων, οὐχ ἴν' ἐν σεαυτῇ κατάσχης, ἀλλ' ἵνα τὰ σύμπαντα πληρώσης χάριτος. Ὁ γὰρ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν ταμίας τῆς διανομῆς ἕνεκεν ἐπιτροπεύει· τί γὰρ ἂν καὶ κατάκλειστον ποιήσειε τὸν ὄλβον μὴ μειούμενον; Μετάδος οὖν ἡμῖν πλουσίως, ὦ δέσποινα, κἂν μὴ χωρῶμεν, χωρητικωτέρους ἔργασαι, καὶ οὕτως ἐπιμέτρησον· σὺ γὰρ μόνη οὐκ ἐν μέτρῳ εἴληφας· πάντα γὰρ δέδοται ἐν τῇ χειρὶ σου.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

41. ὦ θεία Παρθένε, πῶς νὰ σοῦ ἐκθέσω τὸ πᾶν; Πῶς νὰ ἐκπληρώσω τὸν πόθο; Πῶς νὰ σε δοξάσω, τὸν θησαυρὸ τῆς δόξας; Ἐσοῦ καὶ μόνο ἡ μνήμη ἡγίασε τὸν χρώμενο· πρὸς σένα καὶ μόνο ἡ συγκατάνευσις ἔκαμε διαυγέστερο τὸν νοῦ, ἀναλαμβάνοντάς τον εὐθύς πρὸς θεῖο ὕψος· σέ σένα τρανώνεται τὸ ὄμμα τῆς διανοίας· μέσα σέ σένα καταλάμπεται τὸ πνεῦμα μετὴν ἐπιδημία τοῦ θεῖου Πνεύματος· διότι ἔγινες ταμιούχος καὶ περιοχὴ χαρίτων, ὄχι γιὰ νὰ τίς κατασχέσης μέσα σου, ἀλλὰ γιὰ νὰ γεμίσης τὰ σύμπαντα μετὰ χάρι. Διότι ὁ ταμίας τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν ἐπιτροπεύει ἐπὶ τῆς διανομῆς. Τί θὰ μπορούσε νὰ κάμῃ τὸν πλοῦτο σου κατάκλειστον, ἀφοῦ δὲν μειώνεται; Μετάδωσε λοιπὸν σ' ἐμᾶς πλουσίως, ὦ δέσποινα, κι' ἂν δὲν χωροῦμε, κάμεμας χωρητικωτέρους κι' ἔτσι ἐπιμέτρησε· διότι μόνο ἐσὺ δὲν ἔπλασες [;] μετὰ μέτρο, ἀφοῦ ἐδόθησαν τὰ πάντα στὸ χέρι σου.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[41.] ὦ θειοτάτη Παρθένε, πῶς νὰ παραστήσω ὅλα σου τὰ χαρίσματα; πῶς νὰ πληρώσω τὸν πόθον τῆς ψυχῆς μου; πῶς νὰ σε δοξάσω τὸν τῆς δόξης θησαυρόν; καὶ μοναχὴ αὐτὴ ἡ ἐδική σου ἐνθύμησις ἁγιάζει ἐκεῖνον ὅπου τὴν ἐνθυμάται, καὶ ἡ πρὸς ἐσένα μοναχὴ νεύσις καθαρώτερον κάμνει τὸν νοῦν, καὶ εἰς ὕψος θεϊκὸν τὸν ἀναβιβάζει. Ἐκ σένα καθαρίζεται τὸ ὄμματι τῆς διανοίας· ἀπὸ ἐσένα φωτίζεται τὸ πνεῦμα μετὴν ἐπιδημία θεῖου Πνεύματος. Ἐπειδὴ καὶ σὺ ἔγινες ταμιούχος τῶν χαρίτων, ὄχι διὰ νὰ τὰς κρατήσης εἰς τοῦ λόγου σου, ἀλλὰ διὰ νὰ γεμώσης τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἐδικήν σου χάριν. Διὰ τὴν ὁ ταμίας τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν, ἔχει τὴν ἐπιστασίαν νὰ διαμοιράζῃ τοὺς θησαυροὺς καὶ ὄχι νὰ τοὺς κλείῃ· ἀλλὰ καὶ τίς ἡ χρεία νὰ κλείῃ τὸν θησαυρὸν ἐκεῖνον ὅπου ποτὲ δὲν ὀλιγοστεύει; Λοιπὸν μετάδος καὶ εἰς ἡμᾶς πλουσίως ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς σου, ὦ Δέσποινα· καὶ ἂν δὲν μπορούμεν νὰ τοὺς χωρέσωμεν κάμεμας χωρητικωτέρους, καὶ οὕτως ἐπιμέτρησον τὴν χάριν σου. Ἐπειδὴ καὶ σὺ μόνη δὲν ἔλαβες μετὰ τὰ χαρίσματα· πάντα γὰρ ἐδόθησαν εἰς τὸ χέρι σου.

Πρωτότυπον

42. Ταῦτα μὲν οὕτως εἶη. Χρὴ δ', οἶμαι, μικρὸν ἐπαναγαγεῖν τὸν λόγον, εἴθ' οὕτως ἐγχειρεῖν προάγειν, εἴ τι δυναίμην παρακύψας διῶδειν τῶν ἀδύτων καὶ προαγαγεῖν εἰς τὰ ἔξω καὶ ὑμνήσαι καὶ διηγῆσασθαι. Θεὸς δ' αὐτῶν ἐπίκουρος εἶη· τὴν γὰρ τῶν λόγων φύσιν ἐπ' ἀσθενοῦς ὀχοῦμεθα βώμης, πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων τῶν δυσχερῶν καὶ παντάπασιν ἀδυνάτων διελθεῖν, ἣν μὴ θεία τις ἄνωθεν προσῆ βοήθεια. Φέρε δὴ πάντες, ὅσοι θιασῶνται τῆς ἀειπαρθένου νύμφης, αὐτὴν ἐκ τῶν οὐρανίων, οὐ νῦν ἐστὶν ἀδύτων, ἐπαμύνειν τοῖς λόγοις συνευξάμενοι, ἵωμεν εἰς τὸν θαλάμου, συνεισέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα, κατοπτεύσωμεν τὰ ἄδυτα· πάντα γὰρ ἡμῖν δι' αὐτῆς ἀνέωκται, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

42. Αὐτὰ ἄς εἶναι ἔτσι. Πρέπει δέ, νομίζω, νὰ ἐπαναφέρω κάπως τὸν λόγο, κι' ἔπειτα νὰ τὸν προχωρήσω, ἂν θὰ μπορούσα σκύβοντας νὰ κυττάξω τὰ ἄδυτα καὶ νὰ προαγάγω πρὸς τὰ ἔξω, νὰ τὰ ὑμνήσω καὶ νὰ τὰ διηγῆθῶ. Ἄς εἶναι δὲ πάλι ὁ Θεὸς βοηθός. Διότι κατὰ τὴν φύσιν τῶν λόγων στηριζόμεστε ἐπάνω σὲ ἀσθενῆ βώμη, ἐπειδὴ οἱ δυσχέρειες εἶναι πολλές καὶ μεγάλες καὶ εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ ξεπερασθοῦν, ἂν δὲν ὑπάρξῃ ἀπὸ ἐπάνω καμμιὰ θεία βοήθεια. Ἐμπρὸς λοιπὸν ὅλοι, ὅσοι εἵμαστε θιασῶτες τῆς ἀειπαρθένου νύμφης, ἀφοῦ συνευχηθοῦμε νὰ βοηθήσῃ αὐτὴ τοὺς λόγους ἀπὸ τὰ οὐράνια ἄδυτα ὅπου εὐρίσκεται τώρα, ἄς προχωρήσωμε μέσα στὸν θάλαμο, ἄς εἰσέλθωμε μαζί μέσα στὸν νυμφῶνα, ἄς κατοπτεύσωμε τὰ ἄδυτα· διότι ὅλα μᾶς ἔχουν ἀνοιχθῆ δι' αὐτῆς, ὅσα εἶναι ἄνω στὸν οὐρανὸ καὶ ὅσα εἶναι κάτω στὴν γῆ.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[42.] Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Νομίζω ὅμως πῶς πρέπει νὰ ἐπαναγυρίσω τὸν λόγον καὶ νὰ παρακύψω μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἀπὸ κεῖ μέσα ἂν ἠμπορέσω νὰ ἐβγάλω κανένα μυστηριώδες νόημα, καὶ ἀφοῦ τὸ ὑμνήσω νὰ τὸ φανερώσω ἔξω καὶ νὰ τὸ διηγῆθῶ· ὁ Θεὸς ἄς εἶναι βοηθός. Διατὶ ἡ φύσις τοῦ λόγου δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοιαῦτα μυστήρια πολλὰ καὶ μεγάλα, καὶ εἰς τὸ νὰ τὰ διηγῆθῆ εἶναι παντελῶς ἀδύνατον. Ἐλᾶτε λοιπὸν ὅσοι εἴσθε ὑμνολόγοι τῆς ἀειπαρθένου· πρῶτον ἄς παρακαλέσωμε αὐτὴν νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς βοηθήσῃ ἀοράτως ἀπὸ τὰ οὐράνια ἄδυτα, ὅπου τώρα εὐρίσκεται καὶ ἔπειτα ἄς ἔμβωμε ὁμοῦ εἰς τὸν θάλαμον, ἄς εἰσέλθωμε εἰς τὸν νυμφῶνα, ἄς ἰδοῦμεν τὰ ἅγια· ἐπειδὴ καὶ ὅλα τὰ οὐράνια καὶ ὅλα τὰ ἐπίγεια διὰ μέσου αὐτῆς μᾶς ἠνοιχθῆσαν.

Πρωτότυπον

43. Ἴδωμεν οὖν, πῶς τοῖς τύποις τὸ τέλος ἐπιτίθεται, πῶς ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς σκιαγραφίας τελεσιουργεῖται ἡ μορφή τῆς ἀληθείας. Εἰσῆλθεν εἰς τὰ προσκαίρως τῶν ἁγίων ἅγια ἡ ἀκαταλήκτως ἁγία τῶν ἁγίων. Εἰσῆλθεν ἡ ἀχειροποίητος σκηνὴ τοῦ Λόγου, ἡ λογικὴ καὶ ἔμπνους κιβωτὸς τοῦ ὡς ἀληθῶς ἐξ οὐρανῶν ἡμῖν καταπεμφθέντος ἄρτου τῆς ζωῆς, οὐ ἡ χειροποίητος ἐκείνη κιβωτὸς, ἐν ἣ ἰστάμενος ἡ τὸ μάννα φέρουσα, σύστημα δρόσου πρωϊνῆς εἰς τρόφιμον εἶδος δημιουργικῆ καὶ θεῖα νεύσει μεταποιημένης· ὁ τοῖς μὲν ἀτελέστοις καὶ τῶν ὄντως θείων ἀμυήτοις ὡς ἄνωθεν φερόμενον ἀγγέλων ἄρτος ὠνομάζετο, τοῖς δὲ συνετοῖς τὰ θεῖα καὶ προβλεπτικοῖς τῷ θεῷ Πνεύματι ὡς τύπος ὧν τῆς ἐν τῇ Παρθένῳ ταύτῃ μελλούσης ἀληθείας. Εἰσῆλθεν ἡ βίβλος τῆς ζωῆς, ἡ μὴ τύπος λόγου, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τοῦ Πατρὸς Λόγον ἀποβήτως δεξαμένη, οὐ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, αἱς τύπος ἄψυχος λόγου ἐγκεχάρακτο. Εἰσῆλθε τὸ ἀειθαλὲς φυτόν, ἐξ οὗ τὸ ἄνθος τὸ ἀκήρατον τὸ τὴν ἀφθαρσίαν χαρισάμενον ἡμῖν, οὐ ράβδος Ἀαρῶν ἡ τοῖς ἀνίκμου ἐαυτῆς βλαστήσασσι προσημήνασα τὴν ἐκ τῆς Παρθένου γέννησιν ἀσπόρως.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

43. Ἄς ἰδοῦμε λοιπόν, πῶς τίθεται τέλος στοὺς τύπους, πῶς ἐπάνω σ' ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν σκιαγραφία τελετουργεῖται ἡ μορφή τῆς ἀληθείας. Εἰσῆλθε στὰ πρόσκαιρα ἅγια τῶν ἁγίων ἡ παντοτινὴ ἁγία τῶν ἁγίων. Εἰσῆλθε ἡ ἀχειροποίητη σκηνὴ τοῦ Λόγου, ἡ λογικὴ καὶ ἔμψυχη κιβωτὸς τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς ποὺ ἀληθινὰ ἀποστάλθηκε σ' ἐμᾶς ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, τοῦ ὁποῖου ἦταν ἡ χειροποίητη ἐκείνη κιβωτὸς, στὴν ὁποία εὐρισκόταν ἡ στάμνος ποὺ ἔφερε τὸ μάννα, σύνθεσι πρωϊνῆς δρόσου ποὺ μεταποιεῖται σὲ βρώσιμο εἶδος μὲ δημιουργικὴ καὶ θεῖα θέλησι. Τοῦτο τὸ μάννα ἀπὸ μὲν τοὺς ἀτελεστάτους καὶ ἀμυήτους τῶν θείων πραγμάτων ὠνομαζόταν ἄρτος ἀγγέλων ὡς φερόμενο ἀπὸ ἐπάνω, ἀπὸ τοὺς συνετοὺς δὲ στὰ θεῖα καὶ προβλεπτικούς μὲ τὸ θεῖο Πνεῦμα ἐφαινόταν ὅτι ἦταν τύπος τῆς μελλοντικῆς στὴν Παρθένῳ αὐτῇ ἀληθείας. Εἰσῆλθε ἡ βίβλος τῆς ζωῆς, ποὺ δὲν ἐδέχθηκε τύπους λόγου, ἀλλὰ τὸν ἴδιο τὸν Λόγο τοῦ Πατρὸς ἀπορρήτως, στὸν ὁποῖο ἀνῆκαν οἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὅπου εἶχε χαραχθῆ ἄψυχος τύπος τοῦ λόγου. Εἰσῆλθε τὸ ἀειθαλὲς φυτό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προῆλθε τὸ ἀφθαρτο ἄνθος ποὺ μᾶς ἐχάρισε τὴν ἀφθαρσία, τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρῶν, ποὺ διὰ τῶν κλάδων ποὺ ἐβλάστησαν ἀπὸ αὐτήν, χωρὶς ἰκμάδα⁵⁷ προεσήμανε ἀσπόρως τὴν γέννησι ἀπὸ τὴν Παρθένῳ.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[43.] Ἄς ἰδοῦμε πῶς ἐπάνω εἰς τοὺς παλαιούς τύπους βάλεται τὸ τέλος τῆς νέας χάριτος· καὶ ἐπάνω εἰς τὴν σκιαγραφίαν τῆς παλαιᾶς μορφώνεται ἡ ἀλήθεια. Εἰσῆλθεν εἰς τὰ πρόσκαιρα ἅγια τῶν ἁγίων ἡ ἀκατάπαυστος ἁγία τῶν ἁγίων. Εἰσῆλθεν ἡ ἀχειροποίητος σκηνὴ τοῦ λόγου καὶ ἔμψυχος κιβωτὸς τοῦ ἐξ οὐρανοῦ τῆς ζωῆς ἄρτου εἰς τὸν τόπον ἐκείνον ὅπου ἦτον ἡ χειροποίητος κιβωτὸς, ἡ ἔχουσα τὸ ἐκ τῆς πρωϊνῆς δρόσου γινόμενον μάννα, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τοὺς ἀτελεῖς ὠνομάζετο ἄρτος ἀγγέλων, εἰς δὲ τοὺς προφητικούς τῷ πνεύματι ἦτον τύπος τῆς ἐν τῇ παρθένῳ μελλούσης ἀληθείας. Εἰσῆλθεν ἡ βίβλος τῆς ζωῆς ἡ δεχθεῖσα ὄχι τύπους λόγου, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τοῦ Πατρὸς Λόγον, μέσα εἰς τὸν τόπον ὅπου αἱ πλάκες τῆς διαθήκης αἱ ἔχουσαι χαραγμένον τύπον ἀψύχων λόγων· εἰσῆλθε τὸ ἀειθαλὲς φυτὸν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐβλάστησε τὸ ἀκήρατον ἄνθος, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦτον ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρῶν, ἡ προεικονίζουσα τὴν ἐκ παρθένου ἄσπορον γέννησιν.

Πρωτότυπον

44. Ἀλλὰ χρυσὸν εἶχεν ὁ ναὸς σχεδὸν ἅπας ἐνεργασμένον, καὶ χρυσὸν ἀκίβδηλον περιελήλατο τῇ ἀβεβήλῳ ἐκείνῃ κιβωτῷ, καὶ στίλβον εὖ μάλα περιήστραπτεν αὐτήν. Ἄρ' οὖν οὐ τὸ παρθενικὸν κάλλος διαφερόντως τηλαυγέστερον, οὐ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς κατέστη ἐραστής; Ἥ βούλεσθε καὶ σημεῖον τῶν λεγομένων ἐκ τῶν οὐρανῶν ἰδεῖν; Ἀγγέλων τύποι χρυσήλατοι περίσταντο τὴν κιβωτὸν ἐπισκιάζοντες. Τὴν δὲ ἀληθινὴν ταύτην κιβωτὸν οὐχ οἱ τύποι τῶν ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι, καὶ τὸ μείζον, ὅτι μὴδ' ἐπισκιάζοντες, ἀλλὰ διακονοῦντες καὶ τὰ πρὸς τροφήν ὑπηρετοῦμενοι· τροφήν, ἣν οὐδ' εἰπεῖν ἐστὶν ὅτι ποτ' ἦν· τοσοῦτο καὶ τοῦ πολυθρῦλητου μάννα καὶ τῆς τῷ Ἡλιοῦ κομιζομένης εἰς θαύματος λόγον περιῆν. Καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτόθεν· τὸ μὲν γὰρ ἄηρ ἔφερε νίφων ἄνωθεν, προστάγματι θεῖῳ συνεστῶς, ᾧ δὴ κἂν «ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος» τούτου μνησθεῖς εἶπεν ἄδων ὁ θεῖος ᾠδικὸς Δαβίδ, ἀλλ' ὡς ἐν τούτῳ προτυποῦντι τὴν τῆς Παρθένου ταύτης προορῶν ὄντως οὐράνιον τροφήν. Τὸ μὲν οὖν ἐκάστης ἔω ἄηρ παρείχε φέρων, τὴν δ' ἄγγελος ἡμέρας ἐκάστης, ὡς ἄρα τελεσφόρον καὶ μυστικωτάτην καὶ οἰκείαν ἑαυτῷ καὶ συγγενῇ καὶ τοσοῦτο τοῦ μάννα κρείττω τὴν φύσιν, ὅσον ἄγγελος ἀέρος· τῷ δ' Ἡλιοῦ κόραξ τὸ μισότεκνον ὑπηρετεῖτο ζῶον, σύμβολον, φασί, τοῦ περὶ τὸ ὁμόφυλον ἀσυμπαθοῦς.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

44. Ἀλλὰ χρυσὸν ἐπεξεργασμένο εἶχε σχεδὸν ὅλος ὁ ναὸς⁵⁸ καὶ χρυσάφι γνήσιο εἶχε περιβληθῆ ἢ ἱερά ἐκείνη κιβωτὸς καὶ ἄστραπτε ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὴν στιλπνότητα γύρω της⁵⁹. Ἄραγε λοιπὸν δὲν εἶναι πολὺ καθαρώτερο τὸ παρθενικὸ κάλλος, τοῦ ὁποῦ ἐραστής ἔγινε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός; Ἥ θέλετε νὰ ἰδῆτε καὶ σημεῖο τῶν λεγομένων ἀπὸ τὸν οὐρανό; Ἀγγέλων τόποι χρυσήλατοι ἐστέκονταν γύρω σκιαζοντας τὴν κιβωτό⁶⁰. Σ' αὐτὴν δὲ τὴν ἀληθινὴν κιβωτὸν παρίστανται ὅχι οἱ τύποι τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ ἄγγελοι, καὶ τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὅτι δὲν ἐπεσκίαζαν ἀπλῶς, ἀλλὰ διακονοῦσαν καὶ ὑπηρετοῦσαν στὴν διατροφή· στὴν διατροφή πού δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ εἰποῦμε οὔτε τί ἦταν, τόσο ξεπερνοῦσε σὲ θαυμασμό καὶ τὸ πολυθρῦλητο μάννα καὶ τὴν προσφερομένη στὸν Ἡλία τροφή⁶¹. Καὶ ἡ ἀπόδειξις ἔρχεται ἀπὸ ἐδῶ. Τὸ μὲν μάννα τὸ ἔφερε ἀέρας πού ἐχιόνιζε ἀπὸ ἐπάνω, συγκροτούμενος ἀπὸ θεῖο πρόσταγμα. Ἄν δὲ διὰ τοῦ θεῖου τούτου προστάγματος ψάλλοντας ὁ θεῖος ψαλμῶδὸς Δαβὶδ τοῦτο ἐνθυμήθηκε καὶ εἶπε «ἄρτο ἀγγέλων ἔφαγε ἄνθρωπος»⁶², τὸ ἔκαμε προβλέποντας σ' αὐτὸν τὴν προτύπωσι τῆς πραγματικῆς οὐρανίας αὐτῆς τροφῆς τῆς παρθένου. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ μάννα τὸ παρείχε ὁ ἀέρας φέροντάς το κάθε πρωί, αὐτὴν δὲ τὴν ἔφερε ἄγγελος κάθε μέρα, ὡς ἀποτελεσματικὴ καὶ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[44.] Ἀλλὰ θέλετε εἰπεῖν, ὁ ναὸς ἐκεῖνος ἦτον ἐστολισμένος ἀπὸ καθαρὸν χρυσίον, καὶ ἡ κιβωτὸς οὐσα μὲ αὐτὸ σκεπασμένη ἄστραπτε· καὶ τάχα καὶ τὸ κάλλος τῆς Παρθένου δὲν ἦτον ἀσυγκρίτως καθαρώτερον ἀπὸ τὸ χρυσάφι, τοῦ ὁποῦ ἐγίνεν ἐραστής καὶ αὐτὸς ὁ Θεός; ζητεῖτε ἀποδείξιν τῶν λεγομένων; νάτε τὴν· τὴν μὲν ἄψυκον ἐκείνην κιβωτὸν οἱ χρυσοὶ τύποι τῶν ἀγγέλων κύκλῳ ἐπεσκίαζον· τὴν δὲ ἔμψυκον ταύτην κιβωτόν, ὅχι τύποι, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἄγγελοι περιεκύκλωναν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὑπηρετοῦν καὶ εἰς τὴν τροφήν της, ἢ ὁποῖα δὲν ἠξεύρει νὰ εἰπεῖν τινὰς τί πρᾶγμα ἦτον. Τόσον μόνον λέγεται, ὅτι ἦτον ἀνωτέρα καὶ ἀπὸ τὸ μάννα ἐκεῖνο τὸ πολυθρῦλητον καὶ ἀπὸ τὴν τροφήν ὅπου ἐτρέφετο ὁ Ἡλιοῦ. Διατὶ τὸ μὲν μάννα τὸ ἔβρεχεν ἄνωθεν ὁ δροσώδης ἀέρας κατὰ προσταγὴν Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ ὠνόμασεν αὐτό, ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος, προφητεύοντας διὰ τοῦ μάννα τὴν οὐράνιον τροφήν τῆς ἀειπαρθένου, τὴν ὁποῖαν ὅχι ἀέρας, ἀλλ' ἄγγελος ἔφερε καθ' ἡμέραν ὡς συγγενῆ καὶ οἰκείαν εἰς τὴν ἀγγελικὴν φύσιν· ὥστε ὅσον διαφέρει ἄγγελος ἀπὸ τὸν ἀέρα, τόσο διέφερε καὶ ἡ τροφή ἐκείνη τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸ μάννα. Πάλιν καθὼς τὸ μισότεκνον ζῶον ὁ κόραξ, ὅπου ἔφερνε τὴν τροφήν εἰς τὸν Ἡλίαν ἦτον σημεῖον, ὡς λέγεται, τῆς

Πρωτότυπον

45. Οὐκοῦν καὶ τῆς κατ' ἀγγέλους τῆ Παρθένω πολιτείας ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας ἐναργές ἤδη σύμβολον ὁ διακομιστῆς ὃς καὶ λειτουργῶν, ἀλλ' οὐκ ἐπισκιάζων εἰκότως διέτέλλει, προμνώμενος αὐτῇ τὸ μέλλον μεγαλείον. Ταύτην γὰρ οὐκ ἄγγελος οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ αὐτὰ τὰ Χερουβίμ ἢ τὰ Σεραφίμ, ἀλλ' αὐτῇ ἡ τοῦ Ὑψίστου ἐνυπόστατος δύναμις ἐπισκιάσειν ἔμελλε· καὶ τὸ μέγιστον, ὡς οὐ διὰ λαίλαπος καὶ νεφέλης, οὐδέ διὰ γνόφου καὶ πυρός, οὐδ' ἐκ διαλέπτου αὔρας ὀμιλοῦσα, καθάπερ ποτέ καὶ ἄλλοτε τοῖς κατὰ καιρὸν ἡξιωμένοις, ἀλλ' ἀμέσως χωρὶς παραπετάσματος οὐτινοσοῦν ἢ τοῦ Ὑψίστου δύναμις ἐπισκιάζει τῇ παρθενικῇ γαστρὶ, μηδενὸς ὄντος μεταξὺ τοῦ τε ἐπισκιάζοντος καὶ τοῦ ἐπισκιάζομένου, μήτ' ἀέρος, μήτ' αἰθέρος, μήτε τινὸς τῶν αἰσθητῶν ἢ τῶν ὑπὲρ ταῦτα. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐπισκιάσις, ἀλλ' ἔνωσις ἀντικρὺς ἐστίν. Ἐπεὶ δ' αἰεὶ πέφυκε τὸ σκιάζον τὴν ἑαυτοῦ μορφήν καὶ τὸν οἰκείον τύπον τῷ σκιαζομένῳ ἐμποιεῖν, οὐχ ἔνωσις μόνον, ἀλλὰ καὶ μόρφωσις γέγονεν ἐν τῇ γαστρὶ· καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν μεμορφωμένον, τῆς τοῦ Ὑψίστου

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μυστικωτάτη καὶ οἰκεία στὸν ἑαυτό του καὶ συγγενῇ καὶ τόσο ἀνωτέρα στὴν φύσι ἀπὸ τὸ μάννα, ὅσο εἶναι ὁ ἄγγελος τοῦ ἀέρος· τὸν δὲ Ἡλία ὑπηρετοῦσε ὁ κόραξ⁶³, τὸ μισότεκνο πτηνό, ποῦ ὅπως λέγουν εἶναι σύμβολο τῆς ἀσυμπαθείας πρὸς τὸ ὁμόφυλο.

45. Ἐπομένως ὁ διακομιστῆς ἦταν καθαρὸ σύμβολο τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας τῆς Παρθένου σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς ἡλικίας· αὐτὸς εὐλόγως τὴν ὑπηρετοῦσε συνεχῶς καὶ δὲν τὴν ἐπεσκίαζε, ὑποσχόμενος [προμηνύων] σ' αὐτὴν τὸ μελλοντικὸ μεγαλεῖο. Αὐτὴν ἄλλωστε ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκιάσῃ, ὅχι ἄγγελος οὔτε ἀρχάγγελος οὔτε τὰ ἴδια τὰ Χερουβίμ καὶ τὰ Σεραφείμ, ἀλλ' ἡ ἴδια ἢ ἐνυπόστατη δύναμις τοῦ Ὑψίστου· καὶ τὸ σπουδαιότερο, ὀμιλοῦσα ὅχι διὰ θυέλλης καὶ νεφέλης⁶⁴, οὔτε διὰ γνόφου καὶ πυρός⁶⁵, οὔτε διὰ λεπτῆς αὔρας^{65α}, ὅπως κάποτε καὶ ἄλλοτε στοὺς κατὰ καιροὺς καταξιωμένους, ἀλλ' ἀμέσως χωρὶς κανένα παραπέτασμα ἐπισκιάζει τὴν παρθενικὴ γαστέρα ἢ δύναμις τοῦ Ὑψίστου, ἐνῶ τίποτε ἐνδιάμεσο μεταξὺ ἐπισκιάζοντος καὶ ἐπισκιαζομένου δὲν ὑπάρχει, οὔτε ἀέρας οὔτε αἰθέρας οὔτε τίποτε αἰσθητὸ ἢ ὑπεράνω αὐτῶν. Τοῦτο δὲ δὲν εἶναι ἐπισκιάσις ἀλλὰ καθαρὰ ἔνωσις. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ φύσεως τὸ σκιάζον ἐντυπώνει στὸ σκιαζόμενον τὴ μορφή του καὶ τὸν τύπο του, δὲν ἔγινε μόνον ἔνωσις στὴν γα-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἀσυμπαθοῦς γνώμης ὅπου εἶχε πρὸς τοὺς ὁμοφύλους.

[45.] Τοιοῦτοτρόπως εἶναι σημεῖον φανερὸν τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας τῆς Παρθένου ὁ διακονητῆς αὐτῆς ἄγγελος, ὁ ὁποῖος ὑπηρετῶν αὐτὴν, καὶ ὅχι ἐπισκιάζων, ἐφανέρωνε τὸ μέλλον αὐτῆς μεγαλεῖον. Ἐπειδὴ τὴν Παρθένον αὐτὴν, ὅχι ἄγγελος, ὅχι αὐτὰ τὰ Χερουβίμ ἢ τὰ Σεραφείμ, ἀλλ' αὐτὴ ἢ τοῦ Ὑψίστου [ἐνυπόστατος] δύναμις ἔμελλε νὰ ἐπισκιάσῃ. Καὶ τὸ μεγαλύτερον, ὅχι νὰ ἐπισκιάσῃ μὲ τὸ μέσον τοῦ γνόφου καὶ πυρός καθὼς εἰς τὸν Μωϋσῆν· ὅχι μὲ τὸ μέσον ἀνεμοστροβίλου καὶ νεφέλης καθὼς εἰς τὸν Ἰώβ· ὅχι μὲ τὸ μέσον αὔρας λεπτῆς καθὼς εἰς τὸν Ἡλίαν, ἀλλὰ ἀμέσως, καὶ χωρὶς κανένα παραπέτασμα νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν παρθενικὴν τῆς κοιλίαν αὐτὴ ἢ τοῦ Ὑψίστου δύναμις, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸ ἐπισκιάζον καὶ ἐπισκιαζόμενον κανένα ἄλλο μέσον, οὔτε ἀήρ, οὔτε αἰθὴρ ἢ ἕτερον κανένα αἰσθητὸν ἢ νοητόν. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι πλέον μία ἀπλῆ ἐπισκιάσις, ἀλλ' εἶναι ἔνωσις ἄλλης τινὸς θεωρίας, θείας. Ἐπειδὴ φυσικὰ κάθε πρᾶγμα ὅπου ἐπισκιάζει δίδει τὴν μορφήν του εἰς τὸ ἐπισκιαζόμενον· λοιπὸν

Πρωτότυπον

δηλαδὴ δυνάμεως καὶ τῆς παναγίας ἐκείνης καὶ παρθενικῆς γαστρὸς, Λόγος ἦν Θεοῦ σεσαρκωμένος. Βαβαί, εἰς οἶον βάθος μυστηρίου καθήκαμεν τὸν λόγον!

46. Ἄλλ' ἀνιμήσαντες ἐκείθεν (οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι θνητόν τι μῆκος ἢ πεπερασμένον ὄλως διανόημα τοῦ πυθμένος ἐφικέσθαι) τῆς προκειμένης ὑποθέσεως ἐχώμεθα. Εἰσῆλθε τοίνυν ἢ Παρθένος εἰς τὰ τῶν ἁγίων ἅγια· καὶ εὐθύς περιαθρήσασα, ὡς εἶδεν, ὡς ἐτέρφθη, καταγώγιον ἑαυτῇ κατάλληλον λογισαμένη· καὶ αὐτίκα διὰ τοῦ τῶν ὀρωμένων κάλλους τὸ τῆς διανοίας ὄμμα πρὸς τὰς ἀόρατους καλλονὰς διαπετάσασα, τερπνὸν οὐκέτ' οὐδὲν τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεῖτο. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῶν τῆς φύσεως ἀναγκῶν καὶ τῶν τῆς αἰσθήσεως ἡδονῶν ὑπερτέρα γενομένη, καὶ τὰ μὲν πρὸς ὄρασιν ὡραῖα, μὴδ' ὀπτεῖα κρίνασα, τὰ δὲ καλὰ πρὸς βρῶσιν παροπτέα, τῷ διὰ τούτων τῇ καθ' ἡμῶν ἐπιθεμένῳ τυραννίδι πρώτη καὶ μόνη παντάπασιν ἄληπτος ἐδείχθη, καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ τρόπαιον ἐκ μέρους τέως ἔστησε. Καὶ ταῦτ' οὐκ ἐξ ἑώας μέχρι δείλης ὀψίας ἀνταγωνισαμένη, οὐδέ πρὸς ἐνὸς φυτοῦ καρπὸν, ἀλλ' ἐπὶ πολλὰς ἐνιαυτῶν περιόδους πρὸς ποικίλας, μᾶλλον δὲ παντοδαπάς, ιδέας ἡδονῶν, δέλεαρ κατὰ ψυχῶν εὐρη-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

στέρα ἀλλὰ καὶ μόρφωσις· καὶ τὸ μεμορφωμένο ἀπὸ τὰ δύο, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δύναμι τοῦ Ὑψίστου καὶ τὴν παναγία καὶ παρθενικὴ ἐκείνη γαστέρα ἦταν Λόγος Θεοῦ σεσαρκωμένος. Πῶ πῶ, σὲ ποῖο βάθος μυστηρίου κατεβάσαμε τὸν λόγο!

46. Ἄλλὰ ἀνασύροντάς τον ἀπὸ ἐκεῖ (διότι δὲν εἶναι κατὰ κανένα τρόπο δυνατὸ ὁποιοδήποτε θνητὸ μέσο ἢ γενικῶς πεπερασμένο διανόημα νὰ φθάσῃ στὸν πυθμένα), ἄς ξαναπιάσωμε τὸ θέμα μας. Εἰσῆλθε λοιπὸν ἢ παρθένος στὰ ἅγια τῶν ἁγίων· καὶ ἀμέσως διὰ τοῦ κάλλους τῶν βλεπομένων πετώντας τὰ μάτια τῆς διανοίας πρὸς τὶς ἀόρατες καλλονές, δὲν ἐθεωροῦσε πλέον τίποτε ἀπὸ τὰ ἐπίγεια τερπνὰ. Ἀφοῦ δὲ ἔγινε ἀνωτέρα καὶ τῶν ἀπὸ τὴν φύσει ἀναγκῶν καὶ τῶν ἀπὸ τὴν αἰσθησι ἡδονῶν, καὶ τὰ μὲν ὡραῖα στὴν ὄρασι ἔκρινε ἀνάξια θεᾶς, τὰ δὲ καλὰ γιὰ βρῶσι ἔκρινε ἄξια παραβλέψεως, ἐδείχθηκε πρώτη καὶ μόνη αὐτὴ ἐντελῶς ἀσύλληπτη ἀπὸ τὸν ἐκβάλλοντα [ἐπιβάλλοντα] μὲ αὐτὰ τὴν τυραννία σ' ἐμαῶς, κι' ἔστησε ἀπὸ τότε τὸ ἐναντίον του τρόπαιο ὡς πρὸς τὸν ἑαυτό της. Κι' αὐτὰ ὄχι ἀγωνιζομένη ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ οὔτε γιὰ τὸν καρπὸ ἐνὸς φυτοῦ⁶⁶, ἀλλὰ ἐπὶ πολλὰς περιόδους ἐτῶν πρὸς ποικίλα, μᾶλλον δὲ παντοειδῆ εἶδη ἡδονῶν, ποῦ ἀπὸ τοὺς

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ὄχι μονάχα ἔνωσις, ἀλλὰ καὶ μόρφωσις ἔγινεν εἰς τὴν κοιλίαν. Ὅθεν ἐκεῖνο ὁποῦ συνεστήθη ἀπὸ τὴν ἐπισκιάσασαν δύναμιν τοῦ Ὑψίστου καὶ ἀπὸ τὴν παναγίαν ἐκείνην κοιλίαν τῆς Παρθένου ἦτον λόγος Θεοῦ σεσαρκωμένος. ὦ τοῦ θαύματος! εἰς ποῖον βάθος μυστηρίου τὸν λόγον κατεβίβάσαμεν!

[46.] Διὰ τοῦτο ἄς τὸν ἀναβιβάσωμεν ἐκεῖθεν, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν ἀνθρώπινος νοῦς ἢ πεπερασμένη διάνοια νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἔσχατον πυθμένα τοῦτον. Καὶ ἄς ἀκολουθήσωμεν πάλιν τὴν σειρὰν τοῦ λόγου μας.

Εἰσῆλθε λοιπὸν ἢ Παρθένος εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ παρθευθὺς ὁποῦ εἶδε τριγύρω ἐκάρη κατὰ πολλὰ πῶς εὔρε τοιοῦτον καταγώγιον ἄξιον καὶ ἀρμόδιον διὰ λόγου της· ὅθεν διὰ μέσου τοῦ κάλλους τῶν ὀρωμένων ἁγίων ἀναβιβάσασα τὸν νοῦν της πρὸς τὸ ἀόρατον τοῦ Θεοῦ κάλλος, πλέον δὲν ἐστοχάζετο κανένα τερπνὸν καὶ γήϊνον πρᾶγμα· διὰ τοῦτο ἔγινεν ἀνωτέρα ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων. Καὶ τὰ μὲν ὡραῖα εἰς ὄρασιν μῆτε νὰ ἰδῇ ὄλως ἔκρινεν ἄξιον· τὰ δὲ καλὰ πρὸς βρῶσιν παντελῶς κατεφρόνησε· καὶ ἐκ τούτων μόνη αὐτὴ καὶ πρώτη ἔγινεν ἀπίαστος ἀπὸ τὴν τυραννίδα τοῦ διαβόλου, καὶ τοῦτον κατὰ κράτος ἐνίκησεν. Ἠγωνίσθη δὲ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἢ Θεοτόκος, ὄχι ἀπὸ τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ, καθὼς ἢ

Πρωτότυπον

μένας τοῖς τοῦ σκότους ἄρχουσιν, ὧν πασῶν ἡ θεόπαις αὕτη μόνη πάντων εἰς τέλος ἐν οὕτως ἔτι νηπίῳ τῆς ἡλικίας παραδόξως ὑπερφρονήσασα τὸ βραβεῖον ἐκ τῶν οὐρανῶν δικαίως τὴν δι' ἀγγέλου κομίζεται τροφήν, δι' ἧς τὴν τε φύσιν ἀνεβρῶνουντο καὶ ἡ τῶν οὐρανῶν ἀξία ταύτης ἐμαρτυρεῖτο πολιτεία· μᾶλλον δ' ἴν' εἶπω πρεπωδέστατόν τι πάλιν καὶ κατάλληλον τῷ τῆς ἀειπαρθένου νύμφης ἀξιώματι, βασιλὶς εὐθύς ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῶν οὐρανῶν ἐδείκνυτο, τοὺς οὐρανίους νόας ὑπηρετουμένους σχοῦσα.

47. Καὶ τοίνυν ἕξη καθάπερ ἐν παραδείσῳ καὶ τῆς γῆς ἐξηρημένῳ χωρίῳ, μᾶλλον δὲ καθάπερ ἐν ἐπουρανίοις αὐλαῖς, ἐπεὶ καὶ τούτων ἐπεποιήτο τύπος τὰ ἄδυτα ἐκεῖνα. Ἐξή τοίνυν ἄσκευον, ἀπεριμέριμνον, ἀπραγμάτευτον ἀνύουσα βίον, λύπης ἄμοιρον, παθῶν ἀγενῶν ἀμέτοχον, ἡδονῆς ταύτης τῆς οὐκ ἄνευ ὀδύνης ἀνώτερον, Θεῷ ζῶσα μόνῳ, Θεῷ βλέπομένη μόνῳ, Θεῷ τρεφομένη, Θεῷ τηρουμένη μόνῳ, δι' αὐτῆς σκηνώσειν ἐν ἡμῖν μέλλοντι, πάντως δὲ καὶ αὕτη Θεὸν μόνον ὀρώσα, Θεὸν ποιουμένη τρυφήν οἰκείαν, Θεῷ διηνεκῶς προσανέχουσα.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ἄρχοντες τοῦ σκότους ἔχουν ἐφευρεθῆ ὡς δέλεαρ κατὰ τῶν ψυχῶν. Ἄφοῦ δὲ ἀπὸ ὅλους μόνο ἡ παρθένος αὕτη περιεφρόνησε παραδόξως ἕως τὸ τέλος ὅλες αὐτὲς σὲ τόσο νηπιακῆ ἡλικία ἀκόμη, παίρνει δικαίως ὡς βραβεῖο ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς δι' ἀγγέλου τὴν τροφή, διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὴν φύσι ἐδυναμῶνε καὶ τὴν ἀξία τῶν οὐρανῶν διαγωγή της ἐμαρτυροῦσε· μᾶλλον δέ, γὰρ νὰ εἰπῶ πάλιν κάτι πρεπωδέστατο καὶ κατάλληλο στὴν ἀξία τῆς ἀειπαρθένου νύμφης, ἐδεικνυόταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡδὴ βασίλισσα τῶν οὐρανῶν, λαμβάνοντας στὴν ὑπηρεσία της τοὺς οὐρανίους νόες.

47. Ἐζοῦσε λοιπὸν σὰν στὸν παράδεισο καὶ σὲ τόπο ἀνυψωμένο ἀπὸ τὴν γῆ, μᾶλλον δὲ σὰν σὲ ἐπουράνιες αὐλές, ἀφοῦ τὰ ἄδυτα ἐκεῖνα ἦσαν κι' αὐτῶν τύπος. Ἐζοῦσε διανύοντας βίον ἀπαρασκευο, ἀφρόντιστο, ἀμέριμνο, ἄμοιρο λύπης, ἀμέτοχο ἀγενῶν παθῶν, ἀνώτερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἡδονὴ τὴν ὄχι χωρὶς ὀδύνης, ζώντας μόνο γιὰ τὸν Θεό, βλέπομένη μόνο ἀπὸ τὸν Θεό, τρεφομένη ἀπὸ τὸν Θεό, τηρουμένη μόνο ἀπὸ τὸν Θεό, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ σκηνώσῃ σ' ἐμᾶς δι' αὐτῆς, πάντως δὲ κι' αὕτη βλέποντας μόνο τὸν Θεό, τὸν Θεὸ κάμοντας τρυφή της, στὸν Θεὸ διηνεκῶς ἀφιερωμένη.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

πάλαι Εὐα, οὐδὲ εἰς ἐνὸς δένδρου καρπὸν· ἀλλ' εἰς πολλοὺς χρόνους, καὶ πρὸς διάφορα εἶδη τῶν ἡδονῶν, τὰ ὁποῖα ἐφεύρηκαν οἱ ἄρχοντες τοῦ ἄδου καὶ τοῦ σκότους πρὸς δελεασμὸν τῶν ψυχῶν μας. Ταύτας δὲ πάσας τὰς ἡδονὰς μοναχὴ ἀπὸ ὅλους ἡ Παρθένος εἰς τέτοια νηπιώδη ἡλικίαν, τελείως καταφρονήσασα, ἔλαβεν ὡς βραβεῖον δικαίως ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν δι' ἀγγέλου τροφήν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ φύσις της ἐνεδυναμῶντο καὶ ἡ ἀξία τῶν οὐρανῶν πολιτεία τῆς ἐφανερῶντο ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εὐθύς ὁποῦ τὰς εἰρημένας ἡδονὰς κατεφρόνησεν, ἐχειροτονήθη βασίλισσα τῶν οὐρανῶν^{66a} καὶ εἶχεν ὑπηρετάς τοὺς οὐρανίους ἀγγέλους.

[47.] Καὶ λοιπὸν ἔζη μίαν ζωὴν, ὡσὰν εἰς τὸν παράδεισον· ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὡσὰν μέσα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐπειδὴ τὰ ἅγια ἐκεῖνα τῶν ἁγίων ἦτον τύπος τῶν οὐρανῶν. Ἐζη, λέγω, μίαν ζωὴν ἀφρόντιστον, ἀπερίσπαστον· λύπης ἀμέτοχον, ἀνωτέραν τῶν παθῶν καὶ ὑψηλοτέραν πάσης ὀδυνηρᾶς ἡδονῆς· ἔζη μόνῳ τῷ Θεῷ· ἐβλέπετο ἀπὸ μόνον τὸν Θεόν· ἐτηρεῖτο διὰ μόνον τὸν Θεόν, ὅστις ἔμελλε διὰ λόγου της νὰ ἐνωθῆ μὲ ἡμᾶς. Καὶ αὐτὴ ἀντιστρόφως, πρὸς Θεὸν μόνον ἔβλεπε, τὸν Θεὸν εἶχε μόνον τροφήν της, εἰς τὸν Θεὸν μόνον ἐπρόσεχε, καὶ εἰς τὸν Θεὸν μόνον ἦτον ἀφιερωμένη.

Πρωτότυπον

48. Ὡς δὲ καὶ τῶν Μωσῆ γεγραμμένων καὶ τῶν τοῖς ἄλλοις προφήταις ἐκπεφαιμένων κατηκροᾶτο μετὰ συνέσεως ἀκροτάτης, τοῦ λαοῦ παντὸς ἕξωθεν ἐκάστου σαββάτου διεξιόντος καθ' ἃ νενόμιστο, καὶ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὐας καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἀπάντων ἐπύθετο, τῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀγωγῆς, τῆς ἐν παραδείσῳ καταγωγῆς, τῆς κατ' αὐτὸν ἐντολῆς, τῆς ἀπολουμένης ἐκ τοῦ πονηροῦ συμβουλῆς, τῆς ἀπ' αὐτῆς κλοπῆς, τῆς δι' αὐτὴν ἐκβολῆς ἐκεῖθεν καὶ τῆς ἀφθαρσίας ἀποβολῆς καὶ πρὸς τὸν πολυώδυνον τοῦτον βίον μεταβολῆς· καὶ τὸν ἐπάρατον ἐώρα βίον ἐκ διαδοχῆς τῷ χρόνῳ συνδιατείνοντα καὶ προσκτώμενον αἰεὶ τι χεῖρον, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πλάσμα Θεοῦ τοῦ πλάσαντος ἀπαλλοτριούμενον καὶ τῷ συντρίψαντι κακομηχάνως ἐπὶ μᾶλλον ὄσα ἔτη προσοικειούμενον (φεῦ τοῦ καθ' ἡμῶν τοῦ πονηροῦ κράτους καὶ τῆς ἀπλήστου μανίας! φεῦ τῆς ἡμετέρας ἀναλγησίας καὶ τῆς ἀνεπιστρόφου πρὸς τὴν γῆν νεύσεως!), μηδενὸς δυνηθέντος στήσαι τὴν κοινὴν ταύτην ἀνθρωπόλεθρον ρύμην, καὶ τὴν ἄσχετον τοῦ γένους πρὸς τὸν ἄδην φορὰν· ἐπεὶ ταῦθ' ἢ θεόπαις Παρθένος ἤκουσέ τε καὶ συνεώρακεν, οἶκτον λαβοῦσα τοῦ κοινοῦ γένους καὶ σκοπούμενη φάρμακον εὑρέσθαι τοῦ τοσοῦτου πάθους ἀντίβροπον, πρὸς Θεὸν εὐθύς ὄλω νῶ τραπέσθαι διέγνω· καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδεξαμένη πρεσβείαν, βιάσασθαι τὸν ἀβίαστον καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐφέλκυσασθαι τάχιον, ἵνα τὴν ἀ-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

48. Ἦκουε βέβαια καὶ τὰ γραμμένα ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦς ἄλλους προφῆτες φανερωμένα μετὰ πολλῆς σύνεσι, καθὼς ὀλόκληρος ὁ λαὸς συναθροίζοταν ἀπ' ἕξω κάθε Σάββατο κατὰ τὰ νομοθετημένα, καὶ ἐπληροφορεῖτο περὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὐας καὶ ὄλων τῶν κατ' αὐτοὺς, περὶ τῆς ἀπὸ τὸ μὴ ὄν παραγωγῆς, τῆς καταβιβάσεως στὸν Παράδεισο, τῆς ἐντολῆς μέσα σ' αὐτόν, τῆς καταστροφικῆς ἀπὸ τὸν πονηρὸ συμβουλῆς, τῆς κλοπῆς ἀπ' αὐτὴν, τῆς ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἐκβολῆς ἀπὸ ἐκεῖ, τῆς ἀποβολῆς ἀπὸ τὴν ἀφθαρσία καὶ μεταφορᾶς στὸν πολυώδυνο τοῦτον βίον. Ἐβλεπε ἐπίσης τὸν ἐπάρατο βίον νὰ ἐπεκτείνεται κατὰ διαδοχὴ συγχρόνως μετὰ τὸν χρόνον καὶ νὰ προσλαμβάνη πάντοτε κάτι χειρότερον· ἔβλεπε τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλάσμα τοῦ Θεοῦ ν' ἀπαλλοτριώνεται ἀπὸ τὸν πλάστη καὶ νὰ προσοικειώνεται συνεχῶς καὶ περισσότερο πρὸς αὐτόν πού τὴν συνέτριψε κακομηχάνως (φεῦ, ποιά πονηρὴ δύναμις καὶ ἀπληστη μανία ἐναντίον μας! φεῦ, ποιά εἶναι ἡ ἀναλγησία μας καὶ ἡ ἀνεπίστροφη πρὸς τὴν γῆ τάσις!), χωρὶς κανεὶς νὰ μπορῆ νὰ σταματήσῃ αὐτὴν τὴν κοινὴ ἀνθρωπόλεθρον κίνησι καὶ τὴν ἀκατάσχετη φορὰ τοῦ γένους πρὸς τὸν ἄδην. Ὄταν ἡ θεόπαις ἤκουσε καὶ ἀντιλήφθηκε αὐτά, κατελήφθηκε ἀπὸ οἶκτο γιὰ τὸ κοινὸ γένος καὶ θέλοντας νὰ εὕρῃ φάρμακο ἀντίδοτο τοῦ τόσο φοβεροῦ πά-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[48.] Ὄταν δὲ ὁ λαὸς ἤρχετο εἰς τὸν ναόν, καὶ ἀνεγίνωσκαν ἕξω τὰς βίβλους τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν κάθε Σάββατον, ἤκουσεν ἕσωθεν ἡ Θεοτόκος μετὰ σύνεσιν, καὶ ἐμάνθανεν ἀπὸ ἐκεῖ, πῶς ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐα καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ἔγιναν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι· πῶς ἦτον εἰς τὸν παράδεισον· πῶς τοὺς ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐντολήν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὸν παράδεισον· πῶς ἔγιναν θνητοὶ καὶ ἔπεσαν εἰς τούτην τὴν κοπιαστικὴν ζωὴν, ἥτις μετὰ τὸν καιρὸν ὅσον, τόσον ἐπήγαινε εἰς τὸ χειρότερον· καὶ τελευταῖον, πῶς τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλάσμα ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἠνώθη εἰς τοσοῦτων χρόνων διάστημα μετὰ τὸν ἐκθρόνον τοῦ διαβόλου (φεῦ καὶ ἀλλοίμονον διὰ τὴν ἐδικὴν μας ἀναισθησίαν, καὶ εἰς τὰ γῆϊνα κλίσιον!) χωρὶς νὰ δυνηθῆ τινὰς νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἀνθρωποβλαβὲς αὐτὸ τρέξιμον εἰς τὸν Ἄδην· ἐπειδὴ, λέγω, ταῦτα ἔμαθεν ἡ Θεοτόκος, ἐσπλακνίσθη τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ ἐζήτη νὰ εὕρῃ ἕνα ἰατρικὸν τοιοῦτου μεγαλωτάτου κακοῦ. Ὄθεν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐνωθῆ τῷ Θεῷ μετὰ ὄλον τὸν νοῦν τῆς, καὶ οὕτω νὰ κάμῃ τὴν μεσιτείαν διὰ λόγου μας, καὶ νὰ βιάσῃ τὸν ἀβίαστον Θεόν, ὥστε νὰ τὸν τραβίσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ ὀγληγορώτερον, διὰ νὰ καταργήσῃ αὐτὸς τὴν κατάραν, καὶ νὰ ἀντιχαρίσῃ τὴν εὐλογίαν, διὰ νὰ λάμψῃ τὸ ἄδυτον αὐτοῦ φῶς, νὰ ἐνώσῃ μετὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πλάσμα τοῦ, καὶ νὰ ἰατρέυσῃ τὴν ἀσθένειάν του.

Πρωτότυπον

*ρὰν αὐτὸς ἐκ μέσου ποιήσῃται καὶ τὴν νομὴν
στήσῃ τοῦ ψυχᾶς φλέγοντος πυρὸς καὶ τοὺς
ἀντιπάλους ἀσθενεστέρους ἐργάσῃται καὶ τὴν
εὐχὴν ἀντιδοίῃ καὶ τὸ ἄδυτον ἐπιλάμψει φῶς
καὶ ἑαυτῷ συνδήσῃ τὸ πλάσμα τὸ ἀσθενές
ἐξιώμενος.*

49. Ἄλλὰ γὰρ οὕτως ἡ κεχαριτωμένη δι-
ανοηθεῖσα Παρθένος ἑαυτῇ πρεπωδέστατα, τὴν
ὑπὲρ τῆς φύσεως ἀπάσης πρεσβείαν ὡς θαυ-
μασίως καὶ παντὸς λόγου κρείττον διέθετο·
ζητοῦσα γὰρ ὅπως πιθανῶς καὶ γνησίως ὀμι-
λήσει Θεῷ, πρὸς ὃν αὐτοχειροτόνητος μᾶλ-
λον δὲ θεοπρόβλητος ἀφίκετο πρέσβυς, καὶ πᾶ-
σαν ἀρετῆς ιδέαν φιλοκρινούσα καὶ τῶν εἰρη-
μένων τῷ νόμῳ καὶ τῶν εὐρημένων τῷ λόγῳ
καὶ τοῖς ἑκατέρῳ προσεσχικόσι, καὶ τῶν ἐκ
τῆς κορυφαίας ἐπιστήμης εἰδῶν ἕκαστον οἶον
ἐκσφράγισμα τι περιστρέφουσα, καὶ σκοπου-
μένη τί Θεῷ οἰκειότατον, ὃ τὸν χαρακτήρα
ἐκείθεν ἔχον τοὺς χρωμένους πρὸς ἐκείνον οἶδε
τυποῦν τὰς προσύλους ἀπαλείφον γραφάς, ἐ-
πεὶ μηδὲν συνειῶρα τῶν πρὸ ταύτης πεφηνό-
των ἀνθρώποις πρὸς τοῦτο τείνον ἐπ' ἀκρι-
βείας, καινοτομεῖ τὰ μείζω καὶ τελεώτατα,

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

θους, ἀπεφάσισε νὰ στραφῇ μὲ ὄλον τὸ νοῦ
της πρὸς τὸν Θεό· ἀνέλαβε τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
πρεσβεία, νὰ βιάσῃ τὸν ἀβίαστο καὶ νὰ τὸν
ἐλκύσῃ γρηγορώτερα πρὸς ἐμᾶς, γιὰ νὰ
ἀπομακρύνῃ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μέση τὴν κατὰ-
ρα, νὰ σταματήσῃ τὴν πορεία τοῦ πυρὸς
ποῦ φλέγει ψυχές, νὰ καταστήσῃ ἀσθενε-
στέρους τοὺς ἀντιπάλους, ν' ἀνταποδώσῃ
τὴν εὐχή, νὰ ἐπιλάμψῃ τὸ ἄδυτο φῶς καὶ
θεραπεύοντας τὴν ἀσθένεια νὰ συνδέσῃ πρὸς
τὸν ἑαυτό του τὸ πλάσμα.

49. Μὲ αὐτὲς τὶς ἀρμοστὲς σ' αὐτὴν σκέ-
ψεις ἡ χαριτωμένη παρθένος ἀπηύθυνε θαυ-
μασίως καὶ ὑπεράνω παντὸς λόγου τὴν ὑ-
πὲρ ὅλης τῆς φύσεως πρεσβεία· διότι ἐζη-
τοῦσε πῶς θὰ ὀμιλήσῃ πειστικῶς καὶ γνη-
σίως μὲ τὸν Θεό, πρὸς τὸν ὁποῖο παρουσι-
ᾶσθηκε αὐτοχειροτόνητη μᾶλλον δὲ θεοπρό-
βλητη πρέσβυς, φιλοεξέταζε κάθε εἶδος ἀ-
ρετῆς, περιέστρεφε τὸ καθένα ἀπὸ τὰ εἶδη
τῆς κορυφαίας ἐπιστήμης στὸ ἐκμαγεῖο καὶ
ἐξέταζε τί εἶναι οἰκειότατο στὸν Θεό, τὸ
ὁποῖο ἔχοντας ἀπὸ ἐκεῖ τὸν χαρακτήρα του
γνωρίζει ν' ἀποτυπῶνῃ τοὺς χρησιμοποιουῦν-
τας πρὸς ἐκείνον, ἀπαλείφοντας τὶς ὑλικὲς
γραφές. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀντιλαμβανόταν ὅ-
τι τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐφανερῶθηκαν στοὺς ἀν-
θρώπους πρὶν ἀπὸ αὐτὴν δὲν ἔτεινε μὲ ἀ-
κρίβεια πρὸς τοῦτο, καινοτομεῖ τὰ μεγαλύ-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[49.] Ἀφοῦ δὲ τοιοῦτοτρόπως ἡ Παρθένος
ἐσυλλογίσθη, καὶ διέταξε θαυμασίως εἰς τὸν
ἑαυτὸν της τὴν μεσιτείαν δι' ὄλην τὴν
ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐζήτει πλέον μὲ ποῖον
τρόπον νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν, πρὸς
τὸν ὁποῖον ἐπῆγεν αὐτοχειροτόνητος ἢ μᾶλ-
λον θεοπρόβλητος μεσίτης· ὅθεν ἠρεύνησεν
ὅλας τὰς ἀρετὰς ὅσας ἀναφέρει ὁ νόμος,
καὶ ὅσας ἀκόμῃ ἐφεῦρεν ἡ διάκρισις τῶν
ἀνθρώπων· ἠρεύνησε κάθε εἶδος τῆς
ὑψηλοτέρας ἐπιστήμης, ἤγουν τῆς μεταφυ-
σικῆς, καὶ καθένα ἔστρεφεν εἰς τὸν νοῦν
της ὡσὰν ἓνα ἐγκόλπιον καὶ ἐστοχάζετο
ποῖον ἀπὸ τὰ εἰρημένα αὐτὰ εἶναι εἰς τὸν
Θεὸν πλησιέστερον ὁποῦ ἔχει τὸν καρακτῆρα
ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ ἐξαλείφῃ
ὅλας τὰς ὑλικὰς φαντασίας καὶ δύναται νὰ
μορφώσῃ ἐκείνους ὁποῦ τὸ μεταχειρίζονται

Πρωτότυπον

*καὶ ἐξευρίσκει καὶ πράττει καὶ τοῖς ἔπειτα
παραδίδωσι πρᾶξιν μὲν θεωρίας ὑψηλοτέραν,
θεωρίαν δὲ τοσοῦτο διαφέρουσαν τῆς πρότε-
ρον θρυλουμένης, ὅσω φαντασίας ἀλήθεια.*

50. Ἄλλὰ γὰρ συντεταμένως ἀκούοιτ' ἂν τοῦ μυστηρίου τὸ μέγεθος· τὸν γὰρ συμφέροντα παντὶ μὲν τῷ Χριστωνύμῳ πληρώματι, μάλιστα δὲ τοῖς ἀποτασσομένοις τῷ κόσμῳ, λόγον ἔρω, δι' οὗ γεύσασαίτ' ἂν τις τῶν μελλόντων ἐκείνων ἀγαθῶν καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων σταίη καὶ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς σχοίη, ζηλοῦν ἐθέλων πρὸς δύναμιν τὴν πρώτην καὶ μόνην ἀποταξαμένην ἐκ βρέφους ὑπὲρ κόσμου τῷ κόσμῳ ἀειπάρθενον νύμφην. Πᾶν γὰρ ἀρετῆς εἶδος, ὅσα πρὸ ταύτης εὕρηται καὶ κοινῇ τοῖς εἰρημένοις ἀνθρώποις εἰς τοῦμφανές παραδέδοται, ἦθη τε διεκόσμη, καὶ τὰ κατ' οἴκους καὶ πόλεις εὖ διετίθετο, καὶ τούτοις ἐμπεριελεῖτο περικλειόμενον τῆς ἀρετῆς τὸ πραττόμενον. Θᾶτερον δ' αὐτῆς μέρος, ὃ

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τερα καὶ τελειότερα, καὶ ἐξευρίσκει καὶ ἐνεργεῖ καὶ παραδίδει στοὺς μεταγενεστέ-
ρους πρᾶξι μὲν ὑψηλοτέραν τῆς θεωρίας, θεωρία δὲ τόσο διαφέρουσα ἀπὸ τὴν προη-
γουμένως θρυλουμένη, ὅσο διαφέρει ἀπὸ τὴν φαντασία ἢ ἀλήθεια^{66β}.

50. Ἄλλὰ βέβαια ἄς ἀκουσθῆ σύντομα τὸ μέγεθος τοῦ μυστηρίου. Διότι θὰ εἰπῶ τὸν λόγο πού συμφέρει σὲ ὅλο τὸ χριστώ-
νυμο πλήρωμα, μάλιστα δὲ στοὺς ἀποτασ-
σομένους τὸν κόσμο, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ μπο-
ροῦσε κανεὶς νὰ γευθῆ τὰ μέλλοντα ἐκεῖνα ἀγαθὰ, νὰ σταθῆ μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ νὰ γίνη πολίτης τῶν οὐρανῶν, θέλοντας νὰ ζηλεύσῃ κατὰ δύναμι τὴν ἀειπάρθενη νύμφη πού καὶ μόνη ἀποτάχθη ἀπὸ βρέ-
φος τὸν κόσμο ὑπὲρ τοῦ κόσμου. Διακο-
σμοῦσε τὰ ἦθη καὶ διευθετοῦσε καλὰ τὶς ὑποθέσεις τῶν οἴκων καὶ τῶν πόλεων. Κάθε εἶδος ἀρετῆς, ἀπὸ ὅσα ἔχουν εὐρεθῆ πρὶν ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἔχουν παραδοθῆ ἀπὸ κοινοῦ φανερά στοὺς εἰρημένους ἀνθρώπους, καὶ σ'

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

κατὰ τὴν θεῖαν ὁμοιότητα. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν εὗρισκε κανένα ἀπὸ αὐτὰ ὅπου νὰ βο-
νηθῆ εἰς τοῦτο μὲ ἀκρίβειαν, κάμνει αὐτὴ ἓνα καινούργιον τρόπον καὶ ὑψηλότερον καὶ τελειότερον, τὸν ὁποῖον ἐφευρίσκει ἀπὸ λόγου τῆς, καὶ ἐργάζεται, καὶ τὸν παραδίδει καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα. Ἦγουν ἐπινοεῖ μίαν πρᾶξιν νοεράν, πλέον ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν παλαιῶν, καὶ μίαν θεωρίαν τόσον ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὴν πολυθρύλητον θεωρίαν τῶν παλαιῶν, ὅσον διαφέρει καὶ εἶναι ὑψηλότερα ἢ ἀλήθεια ἀπὸ τὴν φαντασίαν.

[50.] Πλὴν ἐδῶ, παρακαλῶ, νὰ ἀκούετε μὲ προσοχὴν τοῦ μυστηρίου τὸ μεγαλεῖον, διότι ἔχω νὰ εἰπῶ λόγια τὰ ὁποῖα συμφέρουν μὲν εἰς κάθε χριστιανόν, ἐξαιρέτως δὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀποταξαμένους τῷ κόσμῳ μονα-
χούς· διὰ μέσου τῶν ὁποίων λόγων, ἡμπορεῖ τινὰς ἀπὸ ἐδῶ ἀκόμην νὰ γευθῆ τὰ ἀγαθὰ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· νὰ σταθῆ μετὰ τῶν ἀγγέλων καὶ νὰ ἔχη τὸ πολίτευμά του ἐν οὐρανοῖς, ἀνίσως καὶ ἀγαπᾶ νὰ μιμηθῆ τὴν ἀειπάρθενον νύμφην, τὴν ἐκ βρέφους ἀποτα-
ξαμένην τῷ κόσμῳ ὑπὲρ τοῦ κόσμου. Διότι τὸ μὲν πρακτικὸν μέρος τῆς ἀρετῆς, τὸ ὁποῖον ἐφευρέθη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πρω-
τύτερα ἀπὸ τὴν Παρθένον, εἰς τοῦτο μόνον κατεγίνετο, εἰς τὸ νὰ στολίζῃ τὰ ἦθη τῶν

Πρωτότυπον

τῶν ἀπριθμημένων ἀνώτερον, γνῶσις ἅπαν ἐστὶ, δι' ἧς φύσεως ἐρευνώμεθα λόγους καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὡς ἐφικτόν, θεωροῦμεν, καὶ τῶν τῆς ὕλης ἀχωρίστως χωριζομένων ἀναλογίας καὶ σχηματισμοὺς καὶ ποσότητας.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

αὐτὰ περικλειόμενες περιστρέφονταν οἱ πράξεις τῆς ἀρετῆς. Τὸ ἄλλο δὲ μέρος τῆς, ποὺ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὰ ἀριθμημένα, εἶναι ὀλόκληρο γνῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐρευνοῦμε τοὺς λόγους τῆς φύσεως καὶ θεωροῦμε κατὰ τὸ δυνατὸ τίς ἀναλογίες καὶ τοὺς σχηματισμοὺς καὶ τίς ποσότητες τῆς ἴδιας τῆς ψυχῆς καὶ τῶν [ἀχωρίστως] χωριζομένων ἀπὸ τὴν ὕλη^{66β}.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἀνθρώπων καὶ νὰ οἰκοδομῇ πόλεις καὶ ὀσπίτια· τὸ δὲ θεωρητικὸν μέρος εἰς ταῦτα κατεγίνετο, εἰς τὸ νὰ ἐρευνᾷ τῆς φύσεως τοὺς λόγους, τῆς ψυχῆς, τῶν αὐτῶν οὐσιῶν τὸν ἀριθμὸν καὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων.

[Κείμενον: Μέρος ζ' §§ 51-60](#)

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Ε': §§ 41-50

57. Βλ. Ἀριθ. ιζ' 32-40.

58. Βλ. Γ' Βασ. ς' 20.

59. Ἐξόδ. κε' 11.

60. Ἐξόδ. κε' 19.

61. Γ' Βασ. ιζ' 6.

62. Ψαλμ. οζ' 25.

63. Γ' Βασ. ιζ' 6.

64. Ἰὼβ λη' 1.

65. Ἐξόδ. γ' 2-4· ιθ' 18· κ' 21. Δευτ. δ' 12 καὶ 15.

65α. Γ' Βασ. ιθ' 12· Ἰὼβ δ' 16.

66. Βλ. Γεν. γ' 2-9.

66α. Σημ. ἐκδ. Ἡ φράσις «*ἐχειροτονήθη βασίλισσα τῶν οὐρανῶν*» δὲν ἀποτελεῖ ἀκριβῆ ἀπόδοση τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Πρόκειται περὶ ἐλευθέρως παραφράσεως, ἢ ὅποια δὲν πρέπει νὰ ἐκληθῆ ὡς ὑπονοοῦσα ἀποδοχὴ τῆς σχετικῆς παπικῆς ἐορτῆς τῆς *Στέψεως τῆς Παρθένου*. Ἡ ἐν λόγῳ δυτικὴ κακοδοξία ἀποτελεῖ νεώτερο «μαριολογικὸν» ἐφεύρημα, σύμφωνα μὲ τὸ ὅποιο ἡ ἀνάληψη τῆς Θεοτόκου στοὺς οὐρανοὺς συνωδεύθηκε ἀπὸ τὴν τελετὴ τῆς ἀναρρήσεώς της ὡς βασιλίσσης τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς ἀπενεμήθη ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ ἀνάλογο στέμμα. Περιττὸ νὰ λεχθῆ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ θεωρία εἶναι ἀπαράδεκτη μὲ τὰ ὀρθόδοξα περὶ Θεοτόκου κριτήρια.

66β. Σημ. ἡμετ. Ἡ ἀπόδοσις ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Π.Κ. Χρήστου τῶν §§ 49-50 εἶναι ἰδιαίτερος διαταραγμένη καὶ ἀτυχής, ἐν μέρει δὲ καὶ ἀκατανόητος.

Πρωτότυπον

51. Εἰ δέ καὶ θεολογοῦμεν καὶ περὶ τῶν πάντη χωριστῶν τῆς ὕλης φιλοσοφοῦμεν, ὃ καὶ πρώτην φιλοσοφίαν Ἑλλήνων παῖδες, μάλλον δὲ οἱ πατέρες καὶ προστάται τῆς τέχνης, φασί, μηδὲν εἰδότες θεωρίας εἶδος πρεσβύτερον· ἀλλὰ καὶ τοῦτο, κἄν ἀληθείας ἔχηται, θεοπτίας ἀπέχει καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ὁμιλίας ἐπὶ τοσοῦτο κεχώρισται, καθ' ὅσον καὶ τὸ κεκτῆσθαι τοῦ εἰδέναι διώρισται. Περὶ Θεοῦ γάρ τι λέγειν καὶ Θεῷ συντυγχάνειν οὐχὶ ταῦτόν· ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ λόγου δεῖται, τούτου τοῦ προφερομένου δηλαδὴ, ἴσως δὲ καὶ τῆς κατὰ τοῦτον τέχνης, εἰ μὴ μέλλοι τις ἔχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι καὶ διαδιδόναι τὴν εἶδῃσιν· ἔτι δὲ συλλογισμῶν παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῶν ἐξ ἀποδείξεως ἀναγκῶν καὶ τῶν κατὰ κόσμον παραδειγμάτων, ὧν ἐκ τοῦ ὄραν καὶ ἀκούειν τὸ πᾶν ἢ τὸ πλείστον ἀθροίζεται, καὶ σχεδὸν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ στρεφόμενων ἐστὶ, καὶ γένοιτ' ἂν δήπου καὶ τοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου σοφοῖς, κἄν μὴ κεκαθαρμένοι τελέως τὸν βίον ὧσι καὶ τὴν ψυχὴν. Θεῷ δὲ συγγενέσθαι κατ' ἀλήθειαν τῶν ἀδυνάτων, εἰ μὴ πρὸς τῇ καθάρσει καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἔξω, μάλλον δὲ ὑπεράνω γενοίμεθα, καταλιπόντες μὲν πᾶν ὅ,τι τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῆς αἰσθήσεως, ὑπεραρθέντες δὲ λογισμῶν καὶ συλλογισμῶν καὶ γνώσεως πάσης καὶ τῆς διανοίας αὐτῆς, ὅλοι δὲ γενόμενοι τῆς κατ' αἰσθησιν νοερᾶν ἐνεργείας, ἣν θείαν αἰσθησιν ὁ Σολομῶν προείπε, καὶ τυχόντες τῆς ὑπὲρ τὴν γνῶ-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

51. Ἄν δὲ καὶ θεολογοῦμε καὶ φιλοσοφοῦμε περὶ τῶν ἐντελῶς χωριστῶν τῆς ὕλης, τὸ ὁποῖο καὶ πρώτη φιλοσοφία λέγουσιν οἱ Ἕλληνες, μάλλον δὲ οἱ πατέρες καὶ προστάτες τῆς φιλοσοφικῆς τέχνης, ποῦ δὲν γνωρίζουσιν κανένα εἶδος πρεσβύτερο τῆς θεωρίας· ἀλλὰ καὶ αὐτό, ἂν εἶναι ἀληθινόν, ἀπέχει ἀπὸ τὴν θεοπτία καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸ συναναστροφῆ τόσο πολὺ, ὅσο ἀπέχει ἡ κτῆσις ἀπὸ τὴν γνῶσι. Τὸ νὰ λέγη κανεὶς κάτι περὶ Θεοῦ καὶ νὰ συναντᾷ τὸν Θεό, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο· διότι ἐκεῖνο, τὸ νὰ λέγη, καὶ λόγο χρειάζεται, δηλαδὴ τοῦτον τὸν προφερόμενο, ἴσως δὲ καὶ τὴν τέχνη γι' αὐτόν, ἂν δὲν πρόκειται νὰ ἔχη κανεὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμοποιεῖ καὶ νὰ διαδίδῃ τὴν γνῶσι· χρειάζεται ἐπίσης συλλογισμοὺς κάθε εἶδους καὶ ἀποδείξεις καὶ κοσμικὰ παραδείγματα, τῶν ὁποίων τὸ σύνολο ἢ τὸ περισσότερο μέρος συγκεντρώνεται ἀπὸ τὴν ὄρασι καὶ τὴν ἀκοή, καὶ τὰ ὁποῖα συνδέονται στενὰ μετὰ τοὺς συναναστρεφόμενους σ' αὐτόν τὸν κόσμον καὶ θὰ μπορούσε βέβαια ν' ἀποκτηθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν εἶναι τελείως καθαρμένοι στὸν βίον καὶ τὴν ψυχὴ. Τὸ νὰ συναντηθῶμε ὅμως πραγματικὰ μετὰ τὸν Θεὸ εἶναι ἀδύνατον, ἂν πλὴν τῆς καθάρσεως δὲν βγοῦμε ἔξω ἢ μάλλον ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἐγκαταλείποντας κάθε τι τὸ αἰσθητὸ μαζὶ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[51.] Εἰ δὲ καὶ ἡ μεταφυσικὴ ἐπιστήμη (τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες πρώτην φιλοσοφίαν ὠνόμασαν, μετὰ τὸ νὰ μὴν ἤξευραν ἄλλο εἶδος θεωρίας ὑψηλότερον), εἰ δὲ λέγω καὶ ἡ μεταφυσικὴ καταγίνεται εἰς τοὺς περὶ Θεοῦ λόγους, καὶ φιλοσοφεῖ διὰ τὰ ὅλως αὔλα καὶ νοερά, πλὴν καὶ αὐτή, ἀγκαλὰ καὶ νὰ εὐρίσκη τὴν ἀλήθειαν, ὅμως πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν θεοπτίαν, ἥτοι τὴν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν· καὶ τόσον εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν συνομιλίαν τοῦ Θεοῦ, ὅσον εἶναι μακρὰν καὶ τὸ νὰ ἤξεύρῃ κανεὶς ἓνα πράγμα ἀπὸ τὸ νὰ τὸ ἔχη. Ἄλλο γὰρ εἶναι νὰ λαλῇ τινὰς διὰ τὸν Θεὸν καὶ ἄλλο τὸ νὰ συνομιλῇ μετὰ τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νὰ λαλῇ τινὰς διὰ τὸν Θεόν, χρειάζεται καὶ λόγον προφορικὸν καὶ τέχνην τοῦ λέγειν διὰ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν γνῶσιν καὶ τέχνην διαφόρων συλλογισμῶν καὶ ἀποδείξεων ἀναγκαίως, καὶ παραδείγματα κοσμικὰ, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον συναθροίζονται ἀπὸ τὴν ὄρασιν καὶ ἀκοήν. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μετὰ τὴν συνομιλίαν, ἡ τοιαύτη Θεολογία ἀσχολεῖται εἰς τούτου τοῦ κόσμου τὰ πράγματα καὶ ἡμποροῦν νὰ τὰ ἔχουν καὶ οἱ σοφοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, κἄν καὶ εἶναι ἀκάθαρτοι κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν. Μὰ τὸ νὰ συνομιλῇ τινὰς μετὰ τὸν Θεόν καὶ νὰ ἐνωθῇ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι ἀδύνατον ἀνίσως δὲν καθαρισθῇ πρῶτον ἀπὸ τὰ πάθη· καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν νὰ γένη ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ του, ἢ

Πρωτότυπον

σιν ἀγνοίας, ταῦτόν δ' εἰπεῖν τῆς ὑπὲρ πᾶν εἶδος τῆς πολυθρυλήτου φιλοσοφίας εἶπερ τῆς κατ' ἐκείνην διαφερούσης μοίρας τέλος ἢ γνῶσις ἐστίν.

52. Τοῦτο τοίνυν ἡ Παρθένος ζητοῦσα (καὶ γὰρ ἀναγκαιότατον πρέσβεισι συντυχεῖν ἐκείνοις, πρὸς οὓς ἡ πρεσβεία), τὴν ἱερὰν ἡσυχίαν εὐρίσκει χειραγωγόν· ἡσυχίαν τὴν νοῦ καὶ κόσμου στάσιν, τὴν λήθην τῶν κάτω, τὴν μύησιν τῶν ἄνω, τὴν τῶν νοημάτων ἐπὶ τὸ κρείττον ἀπόθεσιν· αὕτη πρᾶξις ὡς ἀληθῶς, ἐπίβασις τῆς ὡς ἀληθῶς θεωρίας ἢ θεοπτίας, εἰπεῖν οἰκειότερον, ἢ μόνη δείγμα τῆς ὡς ἀληθῶς εὐεκτούσης ψυχῆς· ἀρετὴ μὲν γὰρ ἄλλη πᾶσα οἷον φάρμακον ἀλεξιτήριόν ἐστι πρὸς τὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς καὶ τὰ κατεφρίζωμένα ὑπὸ ραθυμίας πονηρὰ παθήματα, θεωρία δέ ἐστι τῆς ὑγιαινούσης ὁ καρπός, οἷον τι τέλος οὖσα καὶ εἶδος θεουργόν· δι' αὐτῆς γὰρ θεοποιεῖται ἄνθρωπος, οὐ τῆς ἀπὸ τῶν λόγων

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μὲ τὴν αἴσθησι καὶ ὑπερυψωνόμενοι ἀπὸ λογισμοὺς καὶ συλλογισμοὺς καὶ κάθε γνῶσι καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν διάνοια, παραδιδόμενοι δὲ πλήρως στὴν κατὰ νοερά αἴσθησι ἐνέργεια, τὴν ὁποία ὁ Σολομῶν προσωνόμασε θεία αἴσθησι⁶⁷, καὶ ἐπιτυγχάνοντας τὴν ὑπεράνω τῆς γνώσεως ἄγνοια, δηλαδὴ τῆς ἐπάνω ἀπὸ κάθε εἶδος τῆς πολυθρυλήτης φιλοσοφίας, ἂν βέβαια τέλος τῆς κατὰ τὴν φιλοσοφία ἐκείνη ἐξαιρετικῆς μοίρας εἶναι ἢ γνῶσις⁶⁸.

52. Τοῦτο λοιπὸν ζητώντας ἡ παρθένος (διότι ἦταν ἀναγκαιότατο νὰ συναντηθῇ μ' ἐκείνους τοὺς πρέσβεις πρὸς τοὺς ὁποίους ἐγίνετο ἡ πρεσβεία)^{68α}, εὐρίσκει χειραγωγία τὴν ἱερὰ ἡσυχία· ἡσυχία, τὴν στάσι τοῦ νοῦ καὶ τοῦ κόσμου, τὴν λησμονιὰ τῶν κάτω, τὴν μύησι τῶν ἄνω, τὴν ἀπόθεσι τῶν νοημάτων πρὸς τὸ καλύτερο· αὕτη εἶναι πραγματικὰ πρᾶξις, πραγματικὰ ἐπίβασις τῆς θεωρίας ἢ, γιὰ νὰ εἰποῦμε καταλληλότερα, θεωρίας, ἢ ὁποία μόνη εἶναι δεῖγμα τῆς ἀληθινὰ ὑγιοῦς ψυχῆς. Διότι ἢ μὲν ἄλλη ἀρετὴ εἶναι ὅλη σὰν ἀλεξιτήριο φάρμακο γιὰ τὶς ἀσθένειες τῆς ψυχῆς καὶ τὰ ριζωμένα σ' αὐτὴν ἀπὸ ραθυμία πονηρὰ παθήματα, καρπὸς δὲ τῆς ὑγιοῦς ψυχῆς εἶναι

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

μᾶλλον εἰπεῖν ν' ἀναβῆ ὑπεράνω ἀπὸ τὸ εἶναι του· νὰ ἀφίση κάτω ὅλα τὰ αἰσθητὰ ὁμοῦ καὶ τὴν αἴσθησιν, νὰ γένη ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς συλλογισμοὺς καὶ ἀπὸ κάθε γνῶσιν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν διάνοιαν, καὶ ὅλως δι' ὅλου νὰ γένη τῆς κατ' αἴσθησιν νοεράς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν ὁ Σολομῶν θείαν αἴσθησιν προσωνόμασε· καὶ ἔτσι ἀπὸ αὐτὰ ὅλα ὕστερα νὰ ἐπιτύχη τὴν ὑπὲρ πᾶσαν γνῶσιν ἀγνωσίαν, ταῦτόν εἰπεῖν νὰ γένη ἀνώτερος ἀπὸ κάθε εἶδος τῆς πολυθρυλήτου τῶν ἀνθρώπων σοφίας, ὡσὰν ὅπου τῆς μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας τὸ τέλος εἶναι ἡ γνῶσις, τῆς δὲ θείας σοφίας εἶναι ἡ ἀγνωσία.

[52.] Αὐτὸ λοιπὸν –τὸ νὰ συνομιλήσῃ καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεὸν– ἡ Παρθένος ζητοῦσα (ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τοὺς μεσίτας νὰ συνομιλήσουν εἰς τοὺς μεσιτευομένους αὐθέντας), εὐρίσκει εἰς τοῦτο συμβοθὸν τὴν ἡσυχίαν· ἡσυχίαν τὴν στάσιν τοῦ νοῦ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, τὴν ἀλησμονησίαν τῶν γηϊνῶν καὶ μαθήτριαν τῶν οὐρανίων· τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν πνευματικῶν νοημάτων. Αὕτη ἢ ἡσυχία τοῦ νοῦ εἶναι μία πρᾶξις, ἢ τις ἀληθῶς γίνεται ἐπίβασις τῆς ἀληθοῦς θεωρίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θεοπτίας· ἢ ὁποία θεοπτία εἶναι μία μοναχὴ ἀπόδειξις τῆς ὑγιαινούσης ψυχῆς. Διότι κάθε ἄλλη ἀρετὴ εἶναι ὡσὰν ἓνα ἰατρικὸν εἰς τὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς καὶ εἰς τὰ πονηρὰ πάθη ὅπου

Πρωτότυπον

ἢ τῆς τῶν ὀρωμένων στοχαστικῆς ἀναλογίας, ἄπαγε (χαμαίζηλος γὰρ αὕτη καὶ ἀνθρωπίνη), ἀλλὰ τῆς ἀπὸ τῆς καθ' ἡσυχίαν ἀγωγῆς· ὅτι δι' αὐτῆς ἀπολυόμεθα τῶν κάτω καὶ συννεύομεν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ καθάπερ ἐν ὑπερώῳ τοῦ βίου νυκτὸς καὶ ἡμέρας εὐχαίς καὶ δεήσεσι προσκαρτεροῦντες θίγομέν πως τῆς ἀθίκτου καὶ μακαρίας φύσεως ἐκείνης.

53. *Καὶ οὕτως αὐτοῖς ἀνακραθέντος ἀπορρήτως τοῦ ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ νοῦν φωτός, ἐν ἑαυτοῖς ὡς ἐν ἐσόπτρῳ θεωροῦσι τὸν Θεὸν οἱ τὴν καρδίαν δι' ἱερᾶς ἡσυχίας καθαρθέντες. Ἦς σύντομος ἀπόδειξις, ὡς λυσιτελεστάτη καὶ Θεῷ συνιστάσα τοὺς χρωμένους μᾶλλον παντός, ἢ ἐξ ἀπαλῶν, ὡς εἰπεῖν, ὀνύχων ταύτη συγγεγεννημένη Παρθένος αὕτη· μόνη γὰρ ἀπάντων ἐξ οὕτω πάνυ παιδὸς ὑπερφυῶς ἡσυχάσασα, μόνη πάντων θεάνθρωπον Λόγον ἀπειράνδρως ἐκυοφόρησεν.*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ἡ θεωρία σὰν θεωροῦν τέλος καὶ εἶδος. Δι' αὐτῆς τῆς θεωρίας θεοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὄχι διὰ τῆς στοχαστικῆς ἀναλογίας ἀπὸ τοὺς λόγους καὶ ἀπὸ τὰ ὀρώμενα, κάθε ἄλλο (διότι αὕτη εἶναι χαμαίζηλη καὶ ἀνθρώπινη), ἀλλὰ διὰ τῆς παιδείας ἀπὸ τὴν ἡσυχία· διότι δι' αὐτῆς ἀπολυόμεσθε ἀπὸ τὰ κάτω καὶ στρέφομε πρὸς τὸν Θεὸ καί, σὰν νὰ ἐπιδιδώμασθε στὸ ὑπερῶ τοῦ βίου νύκτα καὶ ἡμέρα σὲ εὐχὲς καὶ δεήσεις, ἐγγίζομε κάπως ἐκείνη τὴν ἀθικτὴ καὶ μακαρία φύσι.

53. Κι' ἔτσι ὅσοι ἔχουν καθαρτῆ στὴν καρδιά διὰ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, ἀφοῦ ἀνακρατῆ με αὐτοὺς ἀπορρήτως τὸ ἐπάνω ἀπὸ αἴσθησι καὶ νοῦ φῶς, θεωροῦν μέσα τοὺς τὸν Θεὸ σὰν σὲ ἔσοπτρο. Σύντομη ἀπόδειξη αὐτῆς, πὺ προσφέρει μεγάλη ὠφέλεια καὶ συνιστᾶ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο στὸν Θεὸ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη, εἶναι αὕτη ἡ Παρθένος πὺ ἐπιδόθηκε σ' αὐτὴν ἀπὸ βρεφικῆ, θὰ ἐλέγαμε, ἡλικία· διότι μόνη αὕτη ἀπὸ ὄλους, ἀφοῦ ἡσύχασε ὑπερφυῶς ἀπὸ τόσο μικρῆ, μόνη ἀπὸ ὄλους ἐκυοφόρησε ἀπειράνδρως θεάνθρωπο Λόγο.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἐρριζώθησαν εἰς αὐτὴν. Ἡ δὲ θεωρία εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ψυχῆς τῆς ὑγιοῦς, καὶ τὸ σκοπιμώτατον τέλος καὶ ἡ θεοποιὸς ἀρετὴ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας θεοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὄχι διὰ μέσου τῆς ἐξωτερικῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία ἀποκτᾶται ἀπὸ τοὺς λόγους καὶ τὴν ἀναλογίαν τῶν ὀρωμένων κτισμάτων· μὴ γένοιτο, ἡ τοιαύτη γὰρ φιλοσοφία εἶναι γῆϊνος καὶ ταπεινῆ, ἀλλὰ διὰ μέσου, ὡς εἶπον, τῆς ἐν ἡσυχίᾳ μελέτης καὶ θεωρίας. Ἐπειδὴ διὰ μέσου αὐτῆς χωρίζεται τινὰς ἀπὸ τὰ γῆϊνα, καὶ ἐνώνεται μετὰ τὸν Θεόν· διὰ μέσου αὐτῆς προσκαρτερεῖ πάντοτε εἰς προσευχὰς καὶ δεήσεις, ὡσὰν ἐπάνω ἐν ὑπερώῳ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ πλησιάζει τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἀπλησίαστον ἐκείνην καὶ μακαρίαν τοῦ Θεοῦ φύσιν.

[53.] Ἀφοῦ δὲ ἐνωθῆ ἀπορρήτως καὶ συγκερασθῆ εἰς τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ νοῦν τοῦ Θεοῦ φῶς, τότε αὐτὸς ὡς καθαρίσας τὴν καρδίαν μετὰ τὴν ἡσυχίαν βλέπει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡσὰν εἰς καθαρώτατον καθρέπτην τὸν Θεόν. Τοιαύτης κατὰ νοῦν ἡσυχίας παράδειγμα σύντομον καὶ ὠφελιμώτατον ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐστάθη ἡ Παρθένος αὕτη, ἥτις ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἠνώθη μετὰ τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας. Ἐπειδὴ μοναχῆ αὕτη ἀπὸ ὄλους ἀπὸ τόσον μικρὸν παιδίον ὑπὲρ φύσιν ἡσύχασε, καὶ μοναχῆ αὕτη τὸν Θεάνθρωπον Λόγον ἀπειράνδρως ἐκυοφόρησε.

Πρωτότυπον

54. Ἄλλὰ γὰρ μικρὸν ἀναληπτέον τὸν λόγον, ἢν' εὐληπτον τοῖς ἔχουσιν ὦτα γένοιτο τὸ μέγα τοῦτο θεώρημα. Ἐγὼ τὸν τρόπον ἐκείνον τῶν ἐγκωμίων ἄγαμαι, ὃς καὶ τοὺς ἀκρωμένους ὀνίνησι τὴν σωτήριον ἀνακαλύπτων ὁδὸν· κἂν δυσξύμβλητον ὃν τυγχάνη τι τῶν λεγομένων καὶ τῷ μετεώρῳ τῆς διανοίας οὐ βραδίως ληπτὸν, οὐκ ἔξω ρίπτειν οἴομαι τῆς ἱερᾶς αὐλῆς· ἐπεὶ μηδὲ τὴν πρὸς τὴν ζωὴν ἀπάγουσαν ἐκκλίνομεν ὅτι στενὴ καὶ δυσχερὴς ἀνύσαι. Δεῦρ' ἴτε τοίνυν, ὦ γενναῖοι, ὅσοι μὴ τοῦ δυσπορίστου χρυσοῦ τὸν χοῦν ὡς εὐπόριστον προτίθεσθε, καὶ τὸν νοῦν ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν συναγαγόντες, ὡσπερ οἱ διὰ στενωπῶν ἰόντες τὰ ἱμάτια, πρὸς τὸ μέγεθος τῆς διανοίας συντόνως ἐπάρατε· καὶ γὰρ οὐδέ τὰ τῶν ἀναβαθμῶν ὑψοῦ ταύτης αἰρομένης τοῖς ἰλυσπωμένοις βάσιμα. Τῶν μέντοι προσύλων ἀπαναστήσαντες τὸν νοῦν καὶ τῷ ἐν ἀγίοις ἀδύτοις θεοειδεστάτῳ βίῳ τῆς Θεομήτορος ἐμμελετᾶν ἀναπεισθέντες, πρὸς τῷ συνιέναι τι τῶν ἐκεῖ καὶ ζηλοῦν εἰς δύναμιν προθυμηθέντες, τάχ' ἂν οὐκ εἰς μακρὰν τὸ μακαριστὸν ἐκεῖνο λήμμα σχολήτε τῶν κεκαθαρμένων τὴν καρδίαν, ὡς ἀθανάτου κόσμου γέρα φύσεως ἀοράτως καθορᾶν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

54. Ἄλλὰ ἄς πάρωμε πάλι τὴν σειρά τοῦ λόγου, γιὰ νὰ γίνῃ εὐληπτο τὸ μέγα τοῦτο θεώρημα ἀπὸ ὅσους ἔχουν αὐτιά. Ἐγὼ ἐκτιμῶ ἐκεῖνον τὸν τρόπο τῶν ἐγκωμίων, ὁ ὁποῖος ὠφελεῖ τοὺς ἀκροατὰς δεικνύοντας τὴν σωτήρια ὁδὸ· καὶ ἂν τύχη δυσνόητο κάποιο ἀπὸ τὰ λεγόμενα καὶ δύσληπτο ἀπὸ τὴν ἐπιπολαία διάνοια, νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸ ρίπτωμε ἔξω ἀπὸ τὴν ἱερὰ αὐλή, ἀφοῦ οὔτε τὴν ὁδὸ πού ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ζωὴ δὲν τὴν ἀποφεύγομε, διότι εἶναι στενὴ καὶ δύσκολη στὴν βιάδι⁶⁹. Ἐμπρὸς λοιπόν, ὦ γενναῖοι, ὅσοι δὲν προτιμᾶτε ἀπὸ τὸν δυσκολοπόριστο χρυσὸ τὸ χῶμα ὡς εὐπόριστο, συνάγοντας ὁ καθένας τὸν νοῦ του στὸν ἑαυτό του, ὅπως περιμαζεύουν τὰ ἐνδύματα ὅσοι βαδίζουν ἀνάμεσα σὲ στενωπούς, ἀνυψωθῆτε ἐντόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῆς διανοίας· διότι ὅταν αὐτὴ ὑψώνεται ψηλὰ δὲν εἶναι οὔτε οἱ σκαλωσιές βάσιμες γι' αὐτοὺς πού στριφογυρίζουν^{69α}. Ὅταν ὅμως ἀνυψώσετε τὸν νοῦ ἀπὸ τὰ ὑλικά καὶ ἀποφασίσετε ν' ἀσχοληθῆτε μὲ τὸν θεοειδέστατο βίο τῆς Θεομήτορος στὰ ἅγια ἄδυστα, ἔχοντας τὴν ἐπιθυμία νὰ καταλάβετε κάτι ἀπὸ τὰ ἐκεῖ καὶ νὰ τὸ ζηλεύσετε κατὰ δύναμι, ἴσως σύντομα θὰ μπορούσατε νὰ πάρετε ἐκεῖνο τὸ μακαριστὸ δῶρο τῶν καθαρμένων στὴν καρδία, ὥστε νὰ θεωρῆτε ἀοράτως τὶς τιμὲς τῆς φύσεως τοῦ ἀθανάτου κόσμου.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[54.] Πρέπει ὅμως νὰ ἀναβιβάσωμε τὸν λόγον μας ὀλίγον ἀνωτέρω, διὰ νὰ γένη εὐληπτον εἰς τοὺς ἀκροατὰς τὸ μέγα τοῦτο θεώρημα ὅπου θέλω δινηθῶ. Ἐγὼ ἐπαινῶ τὸν τρόπον ἐκείνον τῶν ἐγκωμίων, ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνον ἐγκωμιάζει, ἀλλὰ καὶ ὠφελεῖ τοὺς ἀκροατὰς, φανερώνοντας εἰς αὐτοὺς τὴν στράταν τῆς σωτηρίας. Καὶ ἂν καὶ νὰ εἶναι κανένα δυσκολονόητον ἀπὸ τὰ λεγόμενα, νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀπορρίπτωμε· διατὶ μήτε τὴν στράταν τῆς ζωῆς ἀποφεύγομε καὶ μὲ ὅλον ὅπου αὐτὴ εἶναι δύσκολος καὶ στενὴ. Ἐλᾶτε λοιπόν, ὦ ἀνδρειωμένοι εἰς τὸν νοῦν, ὅσοι δὲν προτιμᾶτε τὸ εὐκολοαπόκτητον κῶμα, ἀπὸ τὸ δυσκολεύρετον χρυσάφι, καὶ ἄς συμμαζώξῃ καθένας σας τὸν νοῦν του εἰς τὸν ἑαυτόν του, καθὼς μαζώνουσι τὰ ροῦχα τοὺς ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν νὰ ἀπεράσουν ἀπὸ δρόμους στενοῦς· καὶ ὅλοι μὲ προθυμίαν ἀσπκώσατε τὸν νοῦν σας εἰς τὸ ὕψος τῶν νοημάτων. Ἐπειδὴ οἱ ὑψηλοὶ ἀναβαθμοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἀναβαίνει ἡ Θεοτόκος εἶναι παντελῶς ἄβατοι εἰς τοὺς γνῖνόφρονας. Ἐὰν γὰρ ἀσπκώσατε τὸν νοῦν σας ἀπὸ τὰ γήϊνα, καὶ μελετᾶτε πάντοτε εἰς τὴν θεοειδῆ ζωὴν, ὅπου ἐπέρασεν ἡ Θεοτόκος εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ βάλητε προθυμίαν διὰ νὰ καταλάβητε ἐν ταυτῷ κανένα ἀπὸ τὰ ἐκεῖσε θεῖα μυστήρια καὶ οὐρανόφρονα νοήματα, καὶ νὰ τὰ μιμηθῆτε, ἴσως μετ' ὀλίγον διάστημα ἠθέλατε ἀποκτήσει τὴν

Πρωτότυπον

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

μακαρίαν ἐκείνην ἀπόλαυσιν τῶν καθαρῶν τῆ καρδία, καὶ νὰ βλέπετε ἀοράτως τὰ ἀγαθὰ τοῦ μέλλοντος ἐκείνου αἰῶνος.

55. Ἄνθρωπος γάρ, ὁ μείζων οὗτος ἐν μικρῷ κόσμῳ, ἢ συνδρομῇ τοῦ παντός, ἢ ἀνακεφαλαίωσις τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων, διὸ καὶ παρήχθη πάντων ὑστατος, ὡσπερ ἡμεῖς ἐν λόγοις τοὺς ἐπιλόγους ποιούμεν· οἶονεὶ γάρ τι σύγγραμμα τὸ πᾶν τοῦτο φαίη τις ἂν αὐθυποστάτου Λόγου· οὗτος τοίνυν ὁ ἄνθρωπος νοῦν τε καὶ αἴσθησιν εἰς ἐν συναθροίσας κρείττονί τινι σοφία τοῦ μιγνύντος τὰ ἄμικτα, μέσοις οἷον συνδέσμοις γνησιωτάτοις τῶν ἄκρων χρῆται φαντασία καὶ δόξη καὶ διανοία· καθάπερ ἐπὶ τῆς τετρακτύος τῶν αἰσθητῶν τοῦ περὶ ἡμᾶς τοῦδε κόσμου στοιχείων ἄηρ μεσιτεύει πυρὸς καὶ ὕδατος, τὸ δὲ πάλιν ἀέρος καὶ γῆς, καὶ οὕτω συνδέεται τὰ ἐναντία καὶ τὰ μαχόμενα σπένδεται, τὰς κατ' ἀλλήλων ἀμυντηρίους δυνάμεις μηδαμῶς ἀποθέμενα. Οὕτως ὁ μέγας τῷ ποσῷ κόσμος, οὕτως ὁ μέγας τῷ ἀξιώματι. Τῷ μὲν γάρ τρῶπι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις, ὑπερέχει δὲ ἐκείνος μὲν τῷ μεγέθει, οὗτος δὲ τῇ συνέσει· καὶ σύνεισιν ἄτερος ἐντεθησαυρισμένος θατέρω, καθάπερ ἐν οἰκίᾳ μεγάλῃ πολυόλβον τι χρῆμα πολλῷ τῷ μέτρῳ τοῦ περιέχοντος ὀλβιώτερον· καὶ οἶον ἐν βασιλείοις (οὐ βασιλεύς μὲν, τοῦτο

55. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδή, ὁ μέγας αὐτὸς μέσα σὲ μικρὸ κόσμῳ, ἢ συνδρομῇ τοῦ παντός, ἢ ἀνακεφαλαίωσις τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ, πού γι' αὐτὸ καὶ παρήχθηκε τελευταῖος ἀπὸ ὅλα, ὅπως κάμομε ἐμεῖς τοὺς ἐπιλόγους στὶς ὁμιλίες, διότι θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ θεωρήσῃ τὸ σύμπαν τοῦτο σὰν κάποιον σύγγραμμα τοῦ αὐθυποστάτου Λόγου· αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ συνᾶθροισε σὲ ἓνα νοῦ καὶ αἴσθησι μὲ τὴν ἀνώτερη σοφία τοῦ ἀναμιγνύοντος τὰ ἄμικτα, χρησιμοποιεῖ τὴν φαντασία καὶ τὴν δόξα καὶ τὴν διάνοια ὡς μεσαῖα, σὰν γνησιωτάτους συνδέσμους τῶν ἄκρων, ὅπως σ' αὐτὴν τὴν τετράδα τῶν αἰσθητῶν στοιχείων τούτου τοῦ γύρω μας κόσμου ὁ ἄηρ μεσιτεύει ἀνάμεσα στὸ πῦρ καὶ στὸ ὕδωρ, αὐτὸ τὸ τελευταῖο δὲ πάλι ἀνάμεσα στὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆ, κι' ἔτσι συνδέονται τὰ ἀντίθετα καὶ τὰ μαχόμενα συνθηκολογοῦν, χωρὶς νὰ ἀποθέσουν τίς ἐπιθετικὲς ἐναντίον ἀλλήλων δυνάμεις. Ἔτσι εἶναι ὁ μέγας κατὰ τὴν ποσότητα κόσμος, ἔτσι εἶναι ὁ μέγας κατὰ τὸ ἀξίωμα. Διότι κατὰ μὲν τὸν τρόπο ἐπικοινωνοῦν πρὸς ἀλλήλους, ὑπερέχει δὲ ἐκεῖ-

[55.] Ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ εἶναι ὡς ἓνας μέγας κόσμος εἰς ἓνα μικρὸν ἄτομον· ἢ συνᾶθροισις ὅλου τοῦ παντός· ἢ ἀνακεφαλαίωσις τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων διὰ τὴν ὁποῖαν αἰτίαν καὶ ὕστερα ἀπὸ ὅλα ἐγένετο, καθὼς ἡμεῖς συνειθίζομεν νὰ κάμνωμεν τὰς ἀνακεφαλαιώσεις εἰς τοὺς ἐπιλόγους ὕστερα ἀπὸ τοὺς ρητορικὸς λόγους· τρόπον γὰρ τινὰ ὅλος οὗτος ὁ κόσμος παρομοιάζει μὲ ἓνα λόγον καὶ σύγγραμμα ἐνὸς αὐθυποστάτου Λόγου· ὁ ἄνθρωπος λέγω, ἔχει δύο ἐναντίας δυνάμεις, τὸν νοῦν καὶ τὴν αἴσθησιν, ἠνωμένας μὲ σοφίαν ἀπόρρητον τοῦ Δημιουργοῦ, ὅστις ἐνώνει τὰ φύσει ἀκοινώνητα πράγματα. Τὰς δὲ ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς, τὴν διάνοιαν, τὴν δόξαν καὶ τὴν φαντασίαν τὰς μεταχειρίζεται ὡσὰν συνδέσμους διὰ νὰ ἐνώσῃ αὐτὰ τὰ δύο ἄκρα ἐναντία ὁποῦ εἶπομεν, ἥτοι τὸν νοῦν καὶ τὴν αἴσθησιν· καθὼς βλέπομεν καὶ εἰς τὰ τέσσερα σημεῖα [στοιχεῖα] τοῦ κόσμου, πῶς ἀνάμεσα εἰς τὴν φωτίαν καὶ τὸ νερὸν εἶναι ὁ ἀέρας, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα εἶναι τὸ νερὸν, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐνώνονται ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ἐναντία.

Πρωτότυπον

γὰρ ἀπολώλεκεν), ἀλλὰ βασιλείος τις σκευὴ ποικίλη καὶ πολυτάλαντος, τὰ μὲν γὰρ μεγίστοις λίθοις, ἀλλ' εὐώνοις καὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἢ δὲ σμικροῖς, ἀλλὰ δυσπορίστοις καὶ πολυτιμήτοις ἐσκεύασται.

56. Πόσον οὐρανοῦ κρείττων νοῦς, ὃς εἰκὼν τέ ἐστὶ Θεοῦ καὶ Θεὸν οἶδε καὶ μόνος τῶν ἐγκοσμίων Θεός, εἰ βούλεται, γίνεται, συναφέρων τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως; Πόσον αἰσθησις διενήνοχε γῆς, ἢ μὴ μόνον μέτρων καὶ πηλικότητος καὶ ποιότητων ποικίλων ταύτης ἀντιλαμβάνεται, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν οὐρανίων ἤψατο τῇ γνώσει σφαιρῶν καὶ κινήσεων ἤσθετο διαφόρων καὶ πολυσχῆμους τάχα δέ

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

νος μὲν κατὰ τὸ μέγεθος, τοῦτος δὲ κατὰ τὴν σύνεσι· καὶ συνυπάρχουν ὁ ἕνας ἐνθησαυρισμένος στὸν ἄλλον, ὅπως σὲ μεγάλη οἰκία ἕνα πολύτιμο πρᾶγμα κατὰ πολὺ πολυτιμότερο ἀπὸ τὸ περιέχον· καὶ ὅπως στ' ἀνάκτορα (ὄχι βέβαια βασιλεῖς, διότι τοῦτο, φεῦ, ἔχει χαθῆ, ἀλλὰ)^{69β} βασιλικὴ σκευὴ⁷⁰ ποικίλη καὶ πολυτιμοτάτη, διότι τὰ μὲν ἀνάκτορα εἶναι κατασκευασμένα μὲ μεγάλους λίθους, ἀλλὰ εὐκολοαγόραστους καὶ ἀπὸ τοὺς τυχόντας, ἢ δὲ σκευὴ εἶναι καμωμένη μὲ μικροὺς καὶ δυσκολοευρέτους καὶ πολυτίμους λίθους.

56. Πόσο ἀνώτερος τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ νοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζει τὸν Θεὸ καὶ μόνος ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια γίνεται θεός, ἂν θέλη, συνανυψώνοντας τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως; Πόσο διαφέρει ἢ αἰσθησις ἀπὸ τὴν γῆ, ἢ ὁποῖα ὄχι μόνον ἀντιλαμβάνεται τὰ μέτρα καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὶς ποικίλες ποιότητές της, ἀλλ' ἤδη ἤγγισε καὶ τὶς οὐράνιες σφαῖρες μὲ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

Ἔτσι συνίσταται ὁ μέγας κατὰ τὴν ποσότητα κόσμος, καὶ ἔτσι συνίσταται ὁ μέγας κατὰ τὸ ἀξίωμα κόσμος, ἥτοι ὁ ἄνθρωπος. Καὶ οἱ δύο γὰρ οὗτοι κόσμοι κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουσι μεταξὺ τῶν· πλὴν ὁ μὲν κόσμος ὑπερέχει τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ μέγεθος· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑπερέχει τοῦ κόσμου κατὰ τὴν σύνεσιν. Εὐρίσκεται δὲ ὁ ἕνας, ἥτοι ὁ ἄνθρωπος, θησαυρισμένος μέσα εἰς τὸν ἄλλον· καθὼς λόγου κάριν καὶ εἰς μίαν οἰκίαν· ἢ ὡσὰν μέσα εἰς βασιλικά παλάτια νὰ εὐρίσκεται, ὄχι βασιλεὺς (διατὶ τοῦτο, φεῦ! τὸ ἀξίωμα τὸ ἔχασε [ὁ ἄνθρωπος] διὰ τὴν παρακοήν), ἀλλὰ ἕνα φόρεμα βασιλικὸν ὠραιοπλούμιστον καὶ πολυέξοδον. Ἐπειδὴ, τὰ μὲν βασιλικά παλάτια εἶναι κτισμένα ἀπὸ πέτρας νὰ μεγάλας, μὰ εὐκολοαγοράστους καὶ ὀλιγοτιμήτους, ἀλλὰ τὸ βασιλικὸν φόρεμα εἶναι κατασκευασμένον ἀπὸ λιθαράκια νὰ μικρά, μὰ πολύτιμα καὶ δυσεύρετα.

[56.] Καὶ τρόπον τινά, ὁ μὲν νοῦς παρομοιάζει μὲ τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ κόσμου ὅπου εἶναι ὁ οὐρανός, ἢ δὲ αἰσθησις μὲ τὸ κατώτερον μέρος ὅπου εἶναι ἡ γῆ, ἢ δὲ διάνοια, ἢ δόξα καὶ ἡ φαντασία παρομοιάζουν μὲ τὰ ἀναμεταξὺ στοιχεῖα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· ὄχι δὲ μόνον παρομοιάζουν ἀλλὰ καὶ ὑπερέχουν ἀπὸ αὐτά. Πόσον εἶναι ὁ νοῦς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν μεγαλύτερος, ὁ ὁποῖος εἶ-

Πρωτότυπον

καὶ πολυσημάντους συνόδους ἀστέρων ἔγνω καὶ διαστάσεις, κἀντεῦθεν ταῖς αἰθερίαις ἐπιστήμαις, ἔν' οὕτως εἶπω, τὴν ἀρχὴν ἐχαρίσατο; Καὶ τὰ μεταξὺ δ' οὐρανοῦ καὶ γῆς τῶν ἐν μεθορίῳ νοῦ καὶ αἰσθήσεως ἤττω κατὰ τὴν ἀξίαν ἐστί, λόγοις ἀναλογίας ὄντα ταῦτά καὶ τοῖς περιέχουσιν ὄγκοις ὅτι μάλιστα διαφέροντα. Δύναμις μὲν οὖν ἄλογός ἐστιν ἡ αἴσθησις, γνωστικὴ καὶ ἀντιληπτικὴ τῶν αἰσθητῶν παρόντων· φαντασία δὲ ἀπὸ ταύτης ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἐνεργεῖ δὲ τὰ ἐαυτῆς, καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀπόντων· καὶ νοῦς μὲν λέγοιτ' ἄν, ἡ δὲ δίχα τούτων ἐνεργεῖ, παθητικὸς δ' ὅμως ὡς οὐκ ἔξω μεριστῶν. Δόξα δὲ ἡ μὲν ἀπὸ φαντασίας ὀρμωμένη ψῆφος ἄλογός ἐστιν, ἡ δ' ἀπὸ τῆς διανοίας οὐ· πρὸς γὰρ ἀμφοτέρα πέφυκεν ἡ ἔξις αὐτῆ. Διάνοια δὲ λογικὴ μὲν ἐστὶν αἰεί, διεξοδικῶς δὲ πρόεισιν εἰς τὴν μετὰ λόγου δόξαν ἀποτελεωτῶσα. Πᾶσαι δ' αὐταὶ δι' ὄργανον πρῶτον συνειστήκασιν καὶ ἐνεργοῦσιν, τοῦ ψυχικοῦ ἐν ἐγκεφάλῳ πνεύματος. Νοῦ δὲ ὄργανον οὐδὲν ἐστὶν, ἀλλ' αὐτοτελής ἐστὶν οὐσία καὶ καθ' ἐαυτὴν οὐσα ἐνεργητικὴ, εἰ καὶ πρὸς τὴν κατὰ διάνοιαν ψυχικὴν τε καὶ ἀνελιγμένην ζωὴν ὑποκαταβιβάζει ἐαυτόν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τὴν γνῶσιν καὶ κατενόησε διάφορες κινήσεις, ἐγνώρισε πολύσχημες καὶ ἴσως πολυσήμαντες συναντήσεις καὶ διαστάσεις ἀστέρων, καὶ ἔτσι ἐχάρισε τὴν ἀρχή, θὰ ἔλεγα, στὶς αἰθερίες ἐπιστῆμες; Καὶ τὰ ἀνάμεσα στὸν οὐρανὸ καὶ τὴν γῆ εἶναι κατώτερα κατὰ τὴν ἀξία ἀπὸ τὰ εὐρισκόμενα στὸ μεθόριο νοῦ καὶ αἰσθήσεως, ἂν καὶ κατὰ τοὺς λόγους ἀναλογίας εἶναι τὰ ἴδια καὶ κατὰ τοὺς περιέχοντας ὄγκους διαφέρουν πάρα πολύ. Ἡ αἴσθησις λοιπὸν εἶναι ἄλογη δύναμις, γνωστικὴ καὶ ἀντιληπτικὴ τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων, ὅταν εἶναι παρόντα, ἡ δὲ φαντασία ἔχει τὴν ἀρχὴ ἀπὸ αὐτῆν, καὶ ἐνεργεῖ τὰ ἔργα τῆς ἀκόμῃ καὶ ὅταν εἶναι ἀπόντα τὰ αἰσθητά· καὶ νοῦς μὲν θὰ μπορούσε νὰ λεχθῆ [ἡ φαντασία], ἀφοῦ ἐνεργεῖ χωρὶς αὐτά, πού εἶναι ὅμως παθητικὸς, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἔξω τῶν μεριστῶν. Ἡ δόξα ἐξ ἄλλου, ἐκείνη πού προέρχεται ἀπὸ τὴν φαντασία, εἶναι ψῆφος ἄλογος, ἐκείνη δὲ πού προέρχεται ἀπὸ τὴν διάνοια, ὅχι· διότι αὐτὴ ἡ ἔξις εἶναι καμωμένη πρὸς ἀμφοτέρα. Ἡ διάνοια εἶναι πάντοτε λογικὴ, προχωρεῖ δὲ βαθμιαίως τελειώνοντας στὴν λογικὴ δόξα. Ὅλες δὲ αὐτὲς συγκροτήθησαν καὶ ἐνεργοῦν μὲ πρῶτο ὄργανο τὸ ψυχικὸ πνεῦμα στὸν ἐγκέφαλο. Τοῦ δὲ νοῦ ὄργανο δὲν ὑπάρχει κανένα, ἀλλ' εἶναι αὐτοτελής οὐσία καὶ ἐνεργητικὴ καθ' ἐαυτὴν, ἂν καὶ κατεβάξει τὸν ἑαυτό του πρὸς τὴν κατὰ διάνοιαν ἀναπτυσσόμενη ψυχικὴ ζωή.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ναὶ καὶ εἰκῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ γνωρίζει τὸν Θεὸν μόνος ἀπὸ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πράγματα; καὶ ἡμπορεῖ ἂν θελήσῃ νὰ γένη καὶ Θεὸς κατὰ χάριν καὶ ἀναβίβαση πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτο τὸ γεῶδες καὶ ταπεινὸν σῶμα; Πόσον ἡ αἴσθησις διαφέρει ἀπὸ τὴν γῆν, ἡ ὁποία ὄχι μόνον γνωρίζει τὸ διαφορετικὸν μέγεθος καὶ τὰς ποιότητας τῆς γῆς, ἀλλὰ ἀκόμῃ ἀντιλαμβάνεται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ βλέπει τὰς διαφορὰς κινήσεις καὶ συνόδους τῶν φωστῆρων καὶ τῶν ἀστέρων καὶ τὰς διαστάσεις ὅπου ἔχουσιν ἀναμεταξύ των· ὥστε ὅπου ἀπὸ αὐτὰς τὰς περιέργους παρατηρήσεις τῆς αἰσθήσεως ἐγίνεν ἡ ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη· ἀλλὰ καὶ τὰ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς στοιχεῖα κατώτερα εἶναι εἰς τὴν ἀξίαν ἀπὸ τῆς δυνάμεις ὅπου εὐρίσκονται ἀνάμεσα εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν αἴσθησιν, ἤτοι ἀπὸ τὴν διάνοιαν, δόξαν καὶ φαντασίαν ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἔχωσιν κάποια ὁμοιότητα μὲ αὐτάς, καὶ νὰ ὑπερέχωσιν κατὰ τὸ μέγεθος. Ἡ αἴσθησις λοιπὸν εἶναι μία ἄλογος δύναμις τῆς ψυχῆς, ὅπου αἰσθάνεται τὰ αἰσθητὰ πράγματα ὅταν εἶναι παρόντα· ἡ δὲ φαντασία ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τὴν αἴσθησιν, ὅμως κάμνει τὴν ἐνεργειάν τῆς καὶ ὅταν λείπουν τὰ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, καὶ ἡ ὁποία φαντασία λέγεται νοῦς, ἐπειδὴ χωρὶς τὰ αἰσθητὰ ἐνεργεῖ, ὅμως ὀνομάζεται παθητικὸς νοῦς, διατὶ ἐκεῖνα ὅπου βλέπει τὰ βλέπει μὲ διάστημα καὶ χωριστὰ τὸ καθένα καὶ ὄχι

Πρωτότυπον

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἐνοειδῶς καὶ χωρὶς διάστημα· ἡ δὲ δόξα εἶναι δύο λογίων· καὶ ἐκείνη μὲν ἡ δόξα ὅπου γεννᾶται ἄνωθεν ἀπὸ τὴν διάνοιαν εἶναι λογική. Ἡ δὲ διάνοια εἶναι πάντοτε λογική, ὅμως μεταβαίνει καὶ αὐτὴ ἀπὸ ἓνα νόημα εἰς ἄλλο νόημα καὶ πηγαινέει καὶ καταντᾶ κάτω ἀπὸ τὴν λογικὴν δόξαν. Ὅλοι δὲ αὐταὶ αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς κάμνουν τὴν ἐνέργειάν των καὶ συστένονται μὲ τὸ μέσον καὶ ὄργανον τοῦ ψυχικοῦ καὶ λεπτοτάτου πνεύματος ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸν ἐγκέφαλον. Ὁ νοῦς δὲ μόνον δὲν ἔχει κανένα ὄργανον μὲ τὸ ὁποῖον νὰ ἐνεργῇ, ἀλλὰ εἶναι μία οὐσία τελειοτάτη ἀπὸ λόγου τῆς, καὶ κάμνει τὴν ἐνέργειάν τῆς ἀφ' ἑαυτῆς χωρὶς ὄργανον· ἀγκαλὰ καὶ καταβιάζει τὴν ἐνέργειάν του κάτω εἰς τὰς κατωτέρας δυνάμεις διὰ τὴν ζωὴν ταύτην τὴν ψυχικὴν καὶ πολυμέριστον, ἧτις κυβερνᾶται μὲ τὴν διάνοιαν.

57. Ἀλλὰ πρὸς τί μοι ταῦτα διήρηται καὶ δειλήπται νῦν; καὶ τίνος ἕνεκα πρῶτον μὲν τῶν τῆς ἀρετῆς εἰδῶν κατάλογον ἐποίησάμην, ἔπειτα τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων; Ὅτι τὰ σπέρματα ἐκείνων ἐντεῦθεν ἐστὶ, καὶ ἐντεῦθεν ἐκεῖνα τὸ εἶναι πάντ' ἐσχήκασιν. Ὡς οὖν ἡ θεόσοφος Παρθένος οὐκ εἶχεν ἐξ ἐκείνων καρποῦσθαι τὴν ἄκραν πρὸς Θεὸν οἰκειότητα, τὰς ψυχικὰς διηρευνᾶτο δυνάμεις, εἴ που περιτύχοι δι' οὐ συνουσίας ἐπιτύχοι Θεοῦ· ὡς

57. Ἀλλὰ γιὰ ποιό λόγο διήρεσα καὶ διέλαβα τώρα αὐτὰ τὰ πράγματα; Καὶ γιὰ ποιό λόγο πρῶτα μὲν ἔκαμα κατάλογο τῶν εἰδῶν τῆς ἀρετῆς, ἔπειτα δὲ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς; Διότι ἀπὸ ἐδῶ εἶναι τὰ σπέρματα ἐκείνων καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἔχουν λάβει ὅλα ἐκεῖνα τὴν ὑπαρξί. Καθὼς λοιπὸν ἡ θεόσοφη Παρθένος δὲν μπορούσε νὰ καρπωθῇ ἀπὸ ἐκεῖνα τὴν ἄκρα οἰκειότητα πρὸς τὸν Θεό, διερευνοῦσε τίς ψυχικὲς δυνάμεις, μὴ

[57.] Ἀλλὰ διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἐδιαίρεσα τὰς ψυχικὰς ταύτας δυνάμεις, καὶ διατί τρόπον [πρῶτον] ἀπαρίθμησα τὰ διάφορα εἶδη τῆς ἀρετῆς, ἔπειτα εἶπον περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων; ὁ σκοπός μου δὲν ἦτον ἄλλος, παρὰ διὰ νὰ φανερώσω, πὼς τὰ σπέρματα καὶ οἱ ἀρχὲς τῶν ἀρετῶν εἶναι ἀπὸ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ ἀπὸ αὐτὰς κρέμονται καὶ ἔχουσι τὸ εἶναι. Λοιπὸν ἡ Θεόσοφος Παρθένος Μαρία, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὰς ἀρετὰς

Πρωτότυπον

οὐν τὰς μὲν ἀλόγους εὔρε πάντη καὶ ἤκιστα τῶν αἰσθητῶν ἀνανευούσας, δόξαν δὲ καὶ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ λογικὰς δυνάμεις, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ταμείου τῶν αἰσθήσεων ἀπεξευγμένας, δηλαδὴ τῆς φαντασίας, ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ὡς ὄργανου τελουμένης, συνείσα νουνεχῶς, ὃ καὶ ὁ ἀπόστολος μετὰ ταῦτα εἶρηκεν, ὡς «ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐδέχεται τὰ τοῦ πνεύματος», τὴν ὑπὲρ ταῦτα καὶ ὄντως νοερὰν ἐξήτει καὶ τῶν κάτω ἀμιγῆ ζωήν, Θεὸν ὑπερφυῶς ποθοῦσα καὶ τὴν ὑπερκόσμιον πρὸς τούτον ἔνωσιν. Ἰς γὰρ οὐκ ἐνὶ τῷ κατ' αἰσθησιν φῶς ποθεῖν καὶ μὴ τὸν ἥλιον, τὸν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τούτου τρόπον ἔχει.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τυχὸν ἀποκαλύψῃ τὸ μέσο διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπετύγχανε τὴν ἔνωσιν μὲ τὸν Θεό. Ἄλλες λοιπὸν εὔρηκε ἐντελῶς ἄλογες καὶ καθόλου ἀνυψωτικὲς πρὸς τὸν Θεό, γιὰ τὴν δόξαν δὲ καὶ τὴν διάνοιαν ἀντιλήφθηκε φρονίμως ὅτι, ἂν καὶ λογικὲς δυνάμεις, δὲν ἦσαν ἀποδεσμευμέναι ἀπὸ τοῦ ταμεῖο τῶν αἰσθήσεων, δηλαδὴ τὴν φαντασία, ἐπὶ πλεον δὲ ἐνεργοῦνται διὰ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ὡς ὄργανου, πρᾶγμα ποὺ ἔπειτα εἶπε καὶ ὁ ἀπόστολος, ὅτι «ψυχικὸς ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος»⁷¹. Ἐζητοῦσε γι' αὐτὸ τὴν ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀληθινὰ νοερὴ καὶ ἀμιγῆ ἀπὸ τὰ κάτω ζωή, ποθώντας ὑπερφυῶς τὸν Θεὸ καὶ τὴν ὑπερκόσμιον πρὸς αὐτὸν ἔνωσιν. Καθὼς δηλαδὴ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ποθῆ κανεὶς τὸ κατ' αἰσθησιν φῶς καὶ ὄχι τὸν ἥλιο, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο συμβαίνει καὶ ἐδῶ.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἐκεῖνας ὁποῦ εἶπομεν τὰς πρακτικὰς τε καὶ θεωρητικὰς, δὲν ἐδύνατο νὰ εὔρη οἰκειότητα καὶ ἔνωσιν μὲ τὸν Θεόν, ἠρεῦνα τὰς ψυχικὰς τῆς δυνάμεις, ἀνίσως καὶ εὔρη καμμία ἀπὸ αὐτὰς ὄργανον καὶ μέσον νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν Θεόν. Ὅθεν εὔρε τὴν μὲν φαντασίαν καὶ αἰσθησιν, πῶς εἶναι παντελῶς ἄλογοι, καὶ πῶς δὲν ἠμποροῦν ν' ἀναβοῦν ὑπεράνω ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ· τὴν δὲ δόξαν καὶ τὴν διάνοιαν εὔρε, πῶς εἶναι μὲν λογικὲς, ὅμως δὲν εἶναι χωρισμέναι ἀπὸ τὴν φαντασίαν, ἥτις εἶναι τὸ ταμεῖον τῶν αἰσθήσεων· καὶ πρὸς τούτοις ἐστοχάσθη, πῶς αὐταὶ αἱ δύο δυνάμεις κάμνουσι τὴν ἐνεργείαν τῶν μὲ τὸ ὄργανον τοῦ ζωικοῦ καὶ ψυχικοῦ πνεύματος τοῦ ἐγκεφάλου· διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Ἀπόστολος, πῶς ὁ ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐδέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἐλαττώματα εὑρίσκουσα ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν διάνοιαν ἐζήτει διὰ νὰ εὔρη μίαν ζωὴν νοερὰν ἀληθῶς καὶ ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὰς δυνάμεις ταύτας, καὶ παντελῶς ἄμικτον ἀπὸ τὰ κάτω καὶ γήινα. Διατὶ ἠγάπα τὸν Θεὸν μὲ ἕνα ὑπερβολικὸν πόθον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ θεῖαν ἔνωσιν· καθὼς γὰρ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγαπᾶ τινὰς τὸ αἰσθητὸν φῶς, καὶ νὰ μὴν ἀγαπᾶ ἐν ταυτῷ καὶ τὸν ἥλιον, ὁποῦ εἶναι πηγὴ τοῦ φωτός· τέτοιας λογῆς καὶ ὅποιος ἀγαπᾶ τὰς ἀρετὰς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ἀγαπᾶ ἐν ταυτῷ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν.

Πρωτότυπον

58. Πρὸς δὴ τοῦτον τὸν ἱερόν καὶ θείον ἔρωτα μόνον εὐρίσκει πεφυκὸς ἀκριβῶς τὸ ἀκρότατον τῶν ἐν ἡμῖν, τὴν μόνην τελείαν καὶ πάντη ἀμερῆ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν· ἢ καὶ τοὺς κατὰ διάνοιαν ἀνελιγμούς, ἐν οἷς τὰ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει τὴν ἀσφάλειαν, σχεδὸν κατὰ τὰ ἐρπυστικά τῶν ζώων ἐν συναγωγῇ καὶ διαιρέσει προϊόντας καὶ ὀρίζει καὶ ἐνοποιεῖ ἅτε εἶδος οὐσα τῶν εἰδῶν. Εἰ γὰρ καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὴν πολυμερῆ κάττεισι ζώῃν ὁ νοῦς προϊσχύμενος τὰς ἐνεργείας πᾶσιν, ἀλλ' ἔχει δῆπου καὶ τινα ἐτέραν κρείττονα ἐνέργειαν, ἣν αὐτὸς ἂν ἐνεργοίη καὶ καθ' ἑαυτόν, ἅτε μένειν καὶ καθ' ἑαυτὸν δυνάμενος, ἐπειδὴν ἢ μερισθῆ τοῦ σώματος καὶ τῶν ὅσα σώματος, ἢ καὶ τούτῳ συνημμένος ἔτι δι' ἐπιμελείας, χάριτος συναραμένης θείας, ἀπαναστήναι δυναθῆ τῆς ποικιλοτρόπου ταύτης καὶ πολυειδοῦς καὶ χαμερποῦς διαίτης· ὡσπερ δῆτα καὶ ὁ ἔφιππος ἔχει δὴ τινα ἐνέργειαν τοῦ ἡνιοχεῖν διαφερόντως κρείττω, καὶ οὐχ ἡνίκ' ἂν ἀποβαίη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἵππου ὦν καὶ ἄρματος ἐνεργήσειεν ἂν καθ' ἑαυτὸν αὐτήν, εἰ μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἐκὼν ποιούη τῆς τοῦ ἡνιοχεῖν ἐπιμελείας. Καὶ νοῦς τοίνυν εἰ μὴ ὅλος καὶ αἰεὶ περὶ τὰ κάτω στρέφοιτο, γένοιτ' ἂν καὶ τῆς κρείττονος καὶ ὑψηλοτέρας ἐνεργείας, δηλονότι τῆς καθ' ἑαυτόν, δι' ἧς ἂν μόνῃς καὶ Θεῷ συγγένοιτο, εἰ καὶ μακρῶ δυσχερέστερον ἐκείνου, ἅτε φύσει τὴν μετὰ σώματος ἔχων συμπλοκὴν καὶ ταῖς σω-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

58. Πρὸς τοῦτον λοιπὸν τὸν ἱερόν καὶ θεῖον ἔρωτα εὐρίσκει νὰ εἶναι καμωμένο ἀκριβῶς τὸ ἀκρότατο μέσα μας ἀγαθό, τὴν μόνην τελείαν καὶ ἐντελῶς ἀμερῆ οὐσία ἀνάμεσα στὰ δικά μας^{71α}, ἢ ὅποια καὶ τις κατὰ τὴν διάνοια κρίσεις, στίς ὁποῖες ἔχουν τὴν ἀσφάλεια καὶ οἱ ἐπιστῆμες, καθὼς προχωροῦν σὰν τὰ ἐρπετά, ζῶα μὲ συναγωγῇ καὶ διαίρεσι, καὶ τις ὀρίζει καὶ τις ἐνοποιεῖ σὰν εἶδος τῶν εἰδῶν. Διότι, ἐὰν ὁ νοῦς κατέρχεται καὶ πρὸς αὐτὲς τις κρίσεις καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὴν πολυμερῆ ζωὴ, προβάλλοντας σὲ ὅλους τις ἐνεργείες, ἀλλὰ βέβαια ἔχει καὶ κάποια ἄλλη ἀνώτερη ἐνέργεια, τὴν ὅποια αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἐνεργῇ καὶ καθ' ἑαυτόν, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ μένη καὶ καθ' ἑαυτόν, ὅταν ἢ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὰ σωματικά, ἢ, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη συνδέεται μὲ αὐτό, δυναθῆ μὲ τὴν βοήθεια τῆς θείας χάριτος ν' ἀποχωρισθῆ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ποικιλότροπο καὶ πολυειδῆ καὶ χαμερπῆ διαβίωσι. Συμβαίνει κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο μὲ τὸν ἔφιππο, ὁ ὁποῖος βέβαια ἔχει κάποια ἐνέργεια πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ τὸ ἡνιοχεῖν καὶ θὰ μπορούσε νὰ τὴν ἀσκήσῃ ὅχι μόνο ὅταν ἀφιππεύσῃ, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἶναι ἐπάνω στὸν ἵππο καὶ σὲ ἄρμα μόνος του, ἐκτὸς ἐὰν ἀφιερῶσῃ ὅλον τὸν ἑαυτό του ἐκουσίως στὴν φροντίδα τοῦ ἡνιοχεῖν. Καὶ ὁ νοῦς λοιπὸν, ἂν δὲν στρέφεται ὀλόκληρος γύρω στὰ κάτω, θὰ μπορούσε νὰ δοθῆ καὶ στὴν ἀνώτε-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[58.] Ὅθεν εἰς τοῦτον τὸν ἱερόν καὶ ἔνθεον ἔρωτά της εὐρίσκει ἡ Παρθένος ὄργανον φυσικὸν ἀκριβῶς τὸ ἀκρότατον πρᾶγμα ἀπὸ ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν μόνην τελείαν καὶ παντελῶς ἀμέριστον τοῦ ἀνθρώπου οὐσίαν, ἥτοι τὸν νοῦν· ὁ ὁποῖος νοῦς ὡσὰν ὁποῦ εἶναι εἶδος τῶν εἰδῶν περιορίζει καὶ ἐνοποιεῖ τὰς διαφόρους μεταβατικὰς κινήσεις τῆς διανοίας, αἱ ὁποῖαι γίνονται πάντοτε μὲ μετάβασιν καὶ διαίρεσιν, καθὼς κινοῦνται τὰ ἐρπυστικά ζῶα· εἰς τὰς ὁποίας ὅλαι αἱ ἐπιστῆμαι ἐπιστηρίζονται. Διὰ τὴν ἀγκαλὰ καὶ ὁ νοῦς καταβαίνει, ὡς εἶπωμεν, εἰς τὴν διάνοιαν καὶ διὰ τῆς διανοίας καταβαίνει εἰς τὴν πολυμέριστον ταύτην ζωὴν καὶ μεταδίδει τὰς ἐνεργείας του εἰς ὅλας τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, ὅμως ἔχει ἀναμφιβόλως καὶ μίαν ἄλλην ἐνέργειαν ὑψηλοτέραν ἐδικὴν του, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐνεργεῖ καθ' ἑαυτόν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ του χωρὶς νὰ χρειασθῆ καμμίαν ἄλλην δύναμιν, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ἀθάνατος, καὶ ἔχει φυσικὰ δύναμιν νὰ διαμένῃ καθ' ἑαυτόν τόσον ὅταν χωρισθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις, ὅσον καὶ ὅταν ἀκόμη εὐρίσκεται ἠνωμένος μὲ τὸ σῶμα· πλὴν μὲ ἄσκησιν ἄκραν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας χάριτος δύναται νὰ ἀναβῆ ὑψηλότερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ποικιλότροπον καὶ πολυσχημάτιστον καὶ χαμερπῆ ζωὴν καὶ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν ἑαυτόν του. Καὶ καθὼς ὁ καβαλάρης ἔχει

Πρωτότυπον

ματοειδέσι γνώσεσι συμπεφυρμένος καὶ ταῖς ἐκ τοῦ τῆδε βίου πρὸς τὰ γήϊνα πολυτρόποις καὶ δυσαποβλήτοις σχέσεσι.

59. Ταύτας τοιγαροῦν ἡ πάναγνος ἐξ αὐτῆς, ὃ φασι, τῆς τοῦ βίου βαλβίδος ἀποποιουμένη, τῶν ἀνθρώπων ἀπανέστη· καὶ τὸν ὑπαίτιον φυγοῦσα βίον, τὴν ἀόρατον ἅπασι καὶ ἀσυνδύαστον εἴλετο ζωὴν ἐνδιδαιτωμένη τοῖς ἀδύτοις, ἐν οἷς καὶ προσύλου παντὸς δεσμοῦ λυθεῖσα καὶ πᾶσαν ἐκτιναξαμένη σχέσιν καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς τὸ οἰκείον σῶμα συμπαθείας ὑπεραναβᾶσα, συνῆψε τὸν νοῦν τῆ πρὸς ἑαυτὸν στροφῆ καὶ προσοχῆ καὶ τῆ ἀδιαλείπτω

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ρη καὶ ὑψηλότερη ἐνέργεια, δηλαδή τὴν καθ' ἑαυτὸν, μὲ τὴν ὁποία μόνη θὰ μπορούσε νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν Θεό, ἂν καὶ πολὺ δυσχερέστερα ἀπὸ ἐκεῖνον, διότι ἔχει ἐκ φύσεως τὴν συμπλοκὴ μὲ τὸ σῶμα καὶ εἶναι ἀνακατεμένος μὲ τὶς παντοειδεῖς γνώσεις καὶ μὲ τὶς πολύτροπες καὶ δυσκολοαπόβλητες ἀπὸ τὸν ἐδῶ βίο σχέσεις πρὸς τὰ γήϊνα.

59. Αὐτὲς λοιπὸν τὶς σχέσεις ἐγκαταλείποντας ἀπὸ τὸ ξεκίνημα τῆς ζωῆς κίολας, ὅπως λέγουν, ἡ πάναγνη, ἀποτραβήχθη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸν ἔνοχο βίο, ἐδιάλεξε τὴν ἀόρατη σὲ ὅλους καὶ ἀκοινώνητη ζωὴ, διαμένοντας στὰ ἄδυτα. Μέσα σ' αὐτά, ἀφοῦ ἐλύθη ἀπὸ κάθε ὑλικὸ δεσμὸ καὶ ἐξετίναξε κάθε σχέσι καὶ ἀνυψώθη ἐπάνω καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμπάθεια πρὸς τὸ σῶμα τῆς, συνῆψε

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

δύο ἐνεργείας, τὴν μίαν νὰ κυβερνᾷ τὸ ἄλογον, τὴν ἄλλην τὴν καλυτέραν καὶ ὑψηλοτέραν διὰ νὰ ἐνεργῆ καθ' ἑαυτὸν ὡς ἄνθρωπος, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐνεργῆ ὄχι μόνον ἀφοῦ καταβῆ ἀπὸ τὸ ἄλογον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὅταν εἶναι καβαλάρης· ἀνίσως ὅμως καὶ δὲν δώσῃ ὅλως δι' ὅλου τὸν ἑαυτὸν τοῦ θεληματικῶς μόνον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀλόγου. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς ἀνίσως δὲν δοθῆ ὅλως δι' ὅλου εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὰ γήϊνα, ἢ μπορεῖ καὶ ὄντας ἀκόμη ἠνωμένος μὲ τὸ σῶμα, νὰ ἐνεργῆ τὴν ἐδικὴν του ἐνέργειαν καθ' ἑαυτὸν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν Θεόν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι πολλὰ μακρὰν ἀπὸ αὐτὸν διὰ τὸν φυσικὸν δεσμὸν ὅπου ἔχει μὲ τὸ σῶμα καὶ διὰ τὰς πολλὰς σχέσεις ὅπου ἔχει μὲ τὰ γήϊνα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν.

[59.] Ταύτας λοιπὸν τὰς γήϊνας σχέσεις ἀποβαλοῦσα ἡ Παρθένος ἀπὸ τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς ζωῆς τῆς, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ φυγοῦσα τὸν ἀμαρτωλὸν βίον, ἐδιάλεξε μίαν ζωὴν ἀθεώρητον ἀπὸ ὅλους ἐνδιατρίβουσα μέσα εἰς τὰ ἅγια, εἰς τὰ ὁποία διατελοῦσα ἐλύθη ἀπὸ κάθε δεσμὸν ὑλικόν· ἀπετίναξε κάθε σχέσιν· ἀνέβη ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἀγάπην ἕως καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου σώματός τῆς καὶ οὕτως ἠνωσε τὸν νοῦν

Πρωτότυπον

θεία προσευχῇ. Καὶ δι' αὐτῆς ἑαυτῆς ὅλη γενομένη καὶ τοῦ πολυμόρφου συρφετοῦ τῶν λογισμῶν καὶ ἀπλῶς παντοίου εἶδους ὑπεράνω καταστᾶσα, καινὴν καὶ ἀπόρρητον ὁδὸν εἰς οὐρανοὺς ἐδεύματο, τὴν, ἴν' οὕτως εἴπω, νοητὴν σιγῆν. Καὶ ταύτη προσέχουσα τὸν νοῦν, πάντων ὑπερίπταται κτιστῶν, καὶ κρείττον ἢ κατὰ Μωσῆν δόξαν ὁρᾷ Θεοῦ καὶ θείαν ἐποπτεύει χάριν, ἥκιστα αἰσθήσεως ὑποπίπτουσαν δυνάμει, ψυχῶν δὲ καὶ νόων ἀσπίλων εὐχαρι καὶ ἱερὸν θέαμα· οὐ δὴ μεταλαχοῦσα, κατὰ τοὺς θείους ὑμνωδοὺς φωτεινὴ νεφέλη γίνεται τοῦ ὄντως ζῶντος ὕδατος, αὐγὴ τε μυστικῆς ἡμέρας καὶ πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Λόγου.

60. Χωρὶς μὲν γὰρ ἐπιδημία θείας χάριτος οὐδ' ἂν ἦ θείαν εὐρῶν αἰσθησιν ὁρῶν καὶ καθ' ἑαυτὸν ὄντως ἐνεργεῖα γίνοντο, καθάπερ οὐδέ ὀφθαλμὸς τοῦ κατ' αἰσθησιν φωτὸς χωρὶς. Τοῖς γὰρ αἰδίοις, δηλονότι τοῖς θεοειδέσιν, αὐτὸς ἐστὶ φῶς καὶ οὐκ ἄλλο· καὶ ὅπερ τοῖς αἰσθητοῖς ἥλιος, τοῦτο τοῖς νοητοῖς Θε-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

τὸν νοῦ τῆς μετὴν [μέσῳ τῆς...] πρὸς τὸν ἑαυτὸ στροφή καὶ προσοχὴ καὶ μετὴν ἀδι-ἀλειπτη θεία προσευχῇ. Καὶ δι' αὐτῆς ἐρχόμενη τελείως στὸν ἑαυτό τῆς καὶ ὑπερβαίνοντας τὸν πολυμορφο συρφετὸ τῶν λογισμῶν, διέκρινε [;] νέα καὶ ἀπόρρητη ὁδὸ στοὺς οὐρανοὺς, ποὺ θὰ τὴν ἔλεγα νοητὴ σιγῇ. Καὶ προσέχοντας σ' αὐτὴν τὸν νοῦ, πετᾶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ κτιστὰ καὶ βλέπει καλύτερα ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ⁷² τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐποπτεύει τὴν θεία χάρι, ποὺ δὲν ὑποπίπτει καθόλου στὴν δύναμι τῆς αἰσθήσεως, ἀλλ' εἶναι εὐχαρι καὶ ἱερὸ θέαμα ἀσπίλων ψυχῶν καὶ νόων. Αὐτοῦ τοῦ θεάματος μετέχοντας ἢ πάναγνη γίνεται κατὰ τοὺς θείους ὑμνωδοὺς⁷³ φωτεινὴ νεφέλη τοῦ ἀληθινὰ ζωντανοῦ ὕδατος, αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας καὶ πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Λόγου.

60. Πραγματικὰ χωρὶς ἐπιδημία θείας χάριτος οὐτε ἂν ἦταν νοῦς ποὺ εὐρῆκε θεία αἰσθησιν δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἰδῆ καὶ νὰ φθάσῃ σ' ἐνεργεῖα καθ' ἑαυτόν, ὅπως οὐτε ὀφθαλμὸς χωρὶς τὸ κατ' αἰσθησιν φῶς. Γιὰ τοὺς αἰδίους, δηλαδή τοὺς θεοειδεῖς, αὐτὸς εἶναι φῶς καὶ ὄχι τίποτε ἄλλο· καὶ ὅ,τι

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

τῆς εἰς τὸν ἑαυτόν του μετὴν στροφή καὶ προσευχὴν καὶ μετὴν θείαν καὶ παντοτεινὴν προσευχὴν· καὶ διὰ μέσου αὐτῆς τῆς στροφῆς τοῦ νοῦς ἠνώθη ὅλως δι' ὅλου μετὴν ἑαυτόν τῆς· ὑψώθη ἐπάνω ἀπὸ κάθε πολυμορφον σκούπιδον τῶν λογισμῶν καὶ ἀπλῶς ἀπὸ κάθε εἶδος καὶ σχῆμα, καὶ ἔτσι κατεσκεύασε μίαν καινούριαν στράταν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, δηλαδή, τὴν νοητὴν (διὰ νὰ τὴν ὀνομάσω ἔτσι) σιωπῆν, εἰς τὴν ὁποῖαν προσκολλήσασα τὸν νοῦν τῆς, ἀναβαίνει ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματα, καὶ βλέπει δόξαν Θεοῦ τελειότερον ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, καὶ ὁρᾷ θείαν χάριν, ἥτις δὲν καταλαμβάνεται τελείως ἀπὸ τὴν αἰσθησιν, ἀλλὰ εἶναι ἓνα ἱερὸν καὶ χαριέστατον θέαμα μοναχῶν τῶν ψυχῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἁγίων ἀγγελῶν. Ἄφ' οὗ δὲ ἡ Παρθένος τοῦτο ἐπέτυχε, τότε ἔγινε νεφέλη φωτεινὴ, κατὰ τοὺς θεοὺς μελωδούς, τοῦ ἀληθῶς ζῶντος ὕδατος, καὶ αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας καὶ τοῦ λόγου πυρίμορφον ὄχημα.

[60.] Διότι χωρὶς νὰ ἐπιφοιτήσῃ ἡ χάρις εἰς τὴν ψυχὴν, δὲν δύναται ποτὲ ὁ νοῦς νὰ εὐρῆ τὴν θείαν αἰσθησιν, ἢ νὰ γένη καθ' ἑαυτόν ἐνεργεῖα· καθὼς οὐτε ὁ ὀφθαλμὸς ἠμπορεῖ νὰ ἰδῆ χωρὶς τὸ αἰσθητὸν φῶς. Ἐπειδὴ εἰς τὰ αἴδια καὶ νοητὰ κτίσματα, αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι φῶς καὶ ὄχι ἄλλο κανένα

Πρωτότυπον

*ὅς. Ὡσπερ δὲ ἡ ὄψις, ὅταν ἐνεργῇ, φῶς αὐτὴ
τε γίνεται καὶ μετὰ τοῦ φωτός συγγίνεται
καὶ σὺν τῷ φωτὶ βλέπει, καὶ τοῦτ' αὐτὸ πρῶ-
τον ὄρα τὸ φῶς πᾶσι τοῖς ὀρωμένοις περικε-
χυμένον, τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον τρόπον καὶ ὁ
θείας ἐνεργείας εὐμοιρήσας καὶ τὴν θείαν ἀλ-
λοίωσιν ἡλλοιωμένους αὐτὸς ὅλος οἶον φῶς ἐ-
στι, καὶ μετὰ τοῦ φωτός ἐστι, καὶ σὺν τῷ
φωτὶ γνωστῶς ὄρα τὰ χωρὶς τηλικαύτης ἀ-
πορρήτου χάριτος ἀνεκφαντα τοῖς πᾶσιν, οὐχ
ὑπὲρ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις μόνον γεγο-
νώς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶν ὅτι τῶν ἡμῖν γνωρί-
μων, πάντως δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς τῇ γε-
φυσικῇ δυνάμει· Θεὸν γὰρ ὀρώσιν οἱ κεκαθα-
ρμένοι τὴν καρδίαν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου
ἀψευδῆ μακαρισμόν, ὃς φῶς ὢν κατὰ τὴν θε-
ολογικωτάτην Ἰωάννου τοῦ τῆς βροντῆς υἱοῦ
φωνήν, οἰκίζει τε καὶ ἐμφανίζει ἑαυτὸν τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ ἀγαπηθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ
κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἑαυτοῦ ἐπαγγελίαν·
ἐμφανίζει δὲ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ τῷ κεκαθαρμένῳ
νῷ, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀόρατος ὑπάρχων· τοιοῦ-
τον γὰρ ἢ ἐν ἐσόπτρῳ μορφῇ, φαινομένη οὐχ
ὄραται, καὶ παντάπασιν ἀδύνατόν ἐστιν ὄραν
τε ἐν ἐσόπτρῳ καὶ κατὰ ταῦτὸ τὸ μορφοῦν
τὸ ἔσοπτρον ὄραν. Νῦν μὲν οὖν οὕτω τοῖς ἐν
ἀγάπῃ θεία καθαρθεῖσιν ὁ Θεὸς ὄραται, τότε
δέ, φησί, «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον».*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

εἶναι στὰ αἰσθητὰ ὁ ἥλιος, εἶναι στὰ νοη-
τὰ ὁ Θεός. Καὶ ὅπως ἡ ὄψις, ὅταν ἐνεργῇ,
γίνεται ἡ ἴδια φῶς καὶ συναπτεται μὲ τὸ
φῶς καὶ μαζί μὲ τὸ φῶς βλέπει, καὶ βλέπει
πρῶτο αὐτὸ τοῦτο τὸ φῶς περιχυμένο σὲ
ὅλα τὸ ὀρώμενα, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς
τρόπο καὶ ὅποιος ἐπιτύχη τὴν θεία ἐνέργει-
α καὶ ὑποστῇ τὴν θεία ἀλλοίωσιν, αὐτὸς ὁ
ἴδιος ὀλόκληρος εἶναι σὰν φῶς καὶ μαζί μὲ
τὸ φῶς καὶ διὰ τοῦ φωτός βλέπει ὡς γνω-
στὰ τὰ χωρὶς τὴν τόσο μεγάλη ἀπορρητη
χάρι σὲ ὅλους ἀφανῆ, γενόμενος ὅχι μόνον
ἐπάνω ἀπὸ τὶς σωματικὰς αἰσθήσεις, ἀλλὰ
καὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε τι τῶν γνωρίμων μας,
πάντως δὲ ἀφανῆ καὶ στοὺς ὑπεράνω ἡμῶν
κατὰ τὴν φυσικὴ δύναμι. Διότι τὸν Θεὸ
βλέπουν οἱ καθαροὶ στὴν καρδίᾳ κατὰ τὸν
ἀψευδῆ μακαρισμὸ ἀπὸ τὸν Κύριον⁷⁴, ὁ ὁποῖ-
ος ὄντας φῶς κατὰ τὴν θεολογικωτάτη φω-
νῇ τοῦ Ἰωάννη, υἱοῦ τῆς βροντῆς⁷⁵, ἐνοικεῖ
καὶ ἐμφανίζει τὸν ἑαυτό του σὲ ὅσους τὸν
ἀγαποῦν καὶ ἀγαπήθησαν ἀπὸ αὐτὸν κατὰ
τὴν ἐπαγγελία του πρὸς αὐτούς⁷⁶. Ἐμφανί-
ζεται δὲ στὸν καθαρμένο νοῦ σὰν σὲ κα-
θρέπτῃ, ἐνῶ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἀόρατος. Τέ-
τοια εἶναι ἡ μορφῇ σὲ ἔσοπτρο, φαινομένη
δὲν βλέπεται καὶ εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ
βλέπη κανεὶς σὲ ἔσοπτρο καὶ συγχρόνως νὰ
βλέπη αὐτὸ ποὺ μορφῶν τὸ ἔσοπτρο. Τώρα
λοιπὸν ἔτσι βλέπεται ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς κα-
θαρθέντας σὲ [μὲ τὴν] θεία ἀγάπη, τότε δέ,
λέγει, θὰ βλέπεται «πρόσωπο μὲ πρόσωπο»⁷⁷.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

κατὰ τὸν εἰπόντα Θεολόγον Γρηγόριον· «ὅ-
περ ἐστὶ τοῖς αἰσθητοῖς ἥλιος, τοῦτο τοῖς
νοητοῖς Θεός», καὶ καθὼς ὅταν ἡ ὄρασις
βλέπη καὶ αὐτὴ γίνεται φῶς καὶ μὲ τὸ φῶς
ἐνώνεται καὶ μὲ τὸ φῶς βλέπει· καὶ πάλιν
αὐτὸ τὸ ἴδιον φῶς, πρῶτον βλέπει πῶς εἶναι
χυμένον εἰς ὅλα τὰ ὀρατά, τοιοῦτοτρόπως
καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀξιώθῃ τὴν θείαν ἀλλοίω-
σιν, ὅλος γίνεται ὡσὰν φῶς, καὶ μαζί μὲ τὸ
φῶς εἶναι, καὶ μὲ τὸ φῶς βλέπει νοητῶς
ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι κεκρυμμένα ἀπὸ ὅλους
χωρὶς τῆς θείας ταύτης χάριτος. Ἐπειδὴ καὶ
ἐγένεν ὅχι μόνον ἐπάνω ἀπὸ τὰς σωματικὰς
αἰσθήσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο
πρᾶγμα, ὁποῦ εἶναι γνωστὸν τόσον εἰς ἡ-
μᾶς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ὑπὲρ ἡμᾶς αὐλοῦς
ἀγγέλους. Διότι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ βλέ-
πουν τὸν Θεὸν κατὰ τὸν ἀψευδῆ τοῦ Κυρί-
ου μακαρισμόν· ὁ ὁποῖος Θεός, μὲ τὸ νὰ
εἶναι φῶς, κατὰ τὸν θεῖον θεολόγον Ἰωάν-
νην, ἐμφανίζει καὶ κατοικίζει τὸν ἑαυτόν
του εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἀγαποῦν, τηροῦν-
τες τὰς ἐντολὰς του καὶ ἀνταγαπῶνται ὑπ'
αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀψευδῆ του ὑπόσχεσιν. Ἐμ-
φανίζει δὲ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν καθαρὸν
νοῦν, ὡσὰν μέσα εἰς καθρέπτῃν, μένοντας
αὐτὸς ἀόρατος κατὰ τὴν οὐσίαν. Τοιοῦτο-
τρόπως γὰρ γίνεται ἡ εἰς τὸν καθρέπτῃν
θεωρία, τὸ νὰ φαίνεται μὲν, νὰ μὴ βλέπεται
δέ. Διότι ἀδύνατον εἶναι παντελῶς, νὰ βλέ-
πη τινὰς πρόσωπον ἀνθρώπου μέσα εἰς κα-

Πρωτότυπον

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

θρέπτῃ καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νὰ βλέπῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἄνθρωπον αὐτοπροσώπως. Καὶ εἰς μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν ἔτι φαίνεται ὁ Θεὸς ὡς ἐν ἐσόπτρῳ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐκαθαρίσθησαν μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ζωὴν θέλει φανερωθῆ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.

[Κείμενον: Μέρος Ζ' §§ 61-66](#)

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος ζ': §§ 51-60

67. Παροιμ. α' 7.
68. Βλ. κατὰ λέξιν Ὑπὲρ τῶν Ἡσυχάζόντων 1, 3, 42, Π. Χρήστου, Α', σελ. 453.
- 68α Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀδόκιμος.
69. Ματθ. ζ' 13· Λουκ. ιγ' 24.
- 69α Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀκατανόητος.
- 69β Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀκατανόητος.
70. Μὲ τὴν λέξι *σκευή* μπορεῖ νὰ ἐννοῆται στολὴ βασιλικὴ μὲ πολυτίμους λίθους ἢ ἔπιπλο στολισμένο κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἢ πολύτιμο σύνθετο κόσμημα.
71. Α' Κορινθ. β' 14.
- 71α Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀδόκιμος ἕως καὶ ἀκατανόητος.
72. Ἐξοδ. ις' 11· κβ' 16· λγ' 18.
73. Ἐκφράσεις ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου καὶ τῶν Εἰσοδίων.
74. Ματθ. ε' 8.
75. Ἰωάν. η' 12· θ' 5· ιβ' 46.
76. Ἰωάν. ιδ' 23.
77. Α' Κορινθ. ιγ' 12.

Πρωτότυπον

61. Ἄλλὰ τίς πλέον ἠγάπησε Θεὸν τῆς ἡμῖν ἀρτίως ὑμνουμένης; τίς δὲ ὑπὸ Θεοῦ πλέον ἠγαπήθη ταύτης; τίς δ' ἄρ' ἑτέρα καθαρωτέρα κτίσις ἢ ἐξ ἴσου ἢ ἐγγύς; Διὰ τοῦτο καὶ ταῖς ἀκροτάταις ταύταις θεωρίαις τελεσθεῖσα τὰς ἀνωτάτω τελετὰς καὶ τῷ Θεῷ τοῦτον τὸν τρόπον ἐνωθεῖσά τε καὶ ἀφομοιωθεῖσα μόνη τῶν ἀπ' αἰῶνος, τὴν ὑπερφύᾳ ταύτην ὑπὲρ ἡμῶν ἤνυσε πρεσβείαν καὶ δι' ἑαυτῆς εἰς τέλος ἤγαγεν, οὐ κτησαμένη μόνον τὴν ὑπὲρ λόγον ταύτην ἀνάβασιν τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπάντων χρησαμένη καὶ διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον παρρησίας τὸ μέγα καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα εἰργασμένη χρήμα· οὐ γὰρ καθ' ὁμοίωσιν μόνον ἐγένετο Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου τὸν Θεὸν ἐποίησεν, οὐκ ἀναπέισασα μόνον, ἀλλὰ καὶ κυφορήσασα ἀσπόρως καὶ τεκοῦσα ἀφράστως, χάριτι μὲν ὑπὸ Θεοῦ μεμορφωμένη (διὸ καὶ κεχαριτωμένη πρὸς τοῦ ἀρχαγγέλου προσηγόρευται), φύσει δὲ μορφώσασα τῇ ἀνθρωπίνῃ Θεὸν (διὸ καὶ προσευηγγελίσθη χαίρειν).

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

61. Ἄλλὰ ποιὸς ἀγάπησε τὸν Θεὸν περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἡ ὑμνουμένη τώρα ἀπὸ ἐμᾶς; Καὶ ποιὸς ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸν περισσότερο ἀπὸ ὅσο αὐτή; Ποιὸ ἄλλο κτίσμα εἶναι τάχα καθαρωτέρου ἀπὸ αὐτὴν ἢ ἐξ ἴσου ἢ κοντά; Γι' αὐτό, ἀφοῦ ἐμυήθηκε στὰ ἀνώτατα μυστήρια μὲ αὐτὲς τίς ἀκρότατες θεωρίες καὶ κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐνώθηκε καὶ ἀφωμοιώθηκε μὲ τὸν Θεό, μόνη αὐτὴ στοὺς αἰῶνες ἐπετέλεσε αὐτὴν τὴν ὑπερφύᾳ πρεσβεία γιὰ χάρι μας καὶ μόνη τῆς τὴν ἀποπεράτωσε, ὅχι μόνον ἀποκτώντας αὐτὴν τὴν ὑπεράνω λόγου ἀνάβασιν τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ χρησιμοποιοῦντας τὴν γιὰ χάρι ὅλων μας καὶ διὰ τῆς παρρησίας πρὸς τὸ θεῖο πραγματοποιοῦντας τὸ μέγα καὶ τὸ ἐπάνω ἀπὸ τὸ μέγα κατόρθωμα. Διότι δὲν ἔγινε μόνον καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔκαμε τὸν Θεὸ καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου· καὶ δὲν τὸ ἔκαμε αὐτὸ πείθοντάς τον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκυφόρησε ἀσπόρως καὶ τὸν ἐγέννησε ἀφράστως, *κατὰ τὴν χάρι μὲν μορφωμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ (γι' αὐτὸ καὶ προσαγορεύθηκε «κεχαριτωμένη» ἀπὸ τὸν ἀρχάγγελο), κατὰ τὴν φύσιν δὲ τὴν ἀνθρωπίνην μορφώσασα αὐτὴ τὸν Θεό (γι' αὐτὸ κι' εὐαγγελίσθηκε ἐπίσης μὲ τὸ «χαῖρε»⁷⁸)*^{78α}.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[61]. Ἄλλὰ ποιὸς ἠγάπησε τὸν Θεὸν περισσότερο ἀπὸ τὴν σήμερον δοξολογουμένην παρ' ἡμῶν Θεοτόκον; ποιὸς δὲ ἄλλος ἠγαπήθη ἀπὸ τὸν Θεὸν περισσότερο ἀπὸ Αὐτήν; ποῖον δὲ ἄλλο κτίσμα ἐφάνη καθαρωτέρου ἀπὸ Αὐτήν; ἢ καθαρὸν ἐξ ἴσου μὲ Αὐτήν, ἢ κἂν νὰ φθάσῃ κοντὰ εἰς τὴν καθαρότητά Της; Διὰ τοῦτο ἔγινε τελεία μὲ τὰς ἀκροτάτας αὐτὰς θεωρίας, καὶ ἐνωθεῖσα μὲ τὸν Θεὸν καὶ ὁμοιωθεῖσα μόνη αὐτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἀγίους, ἐτελείωσε τὴν πρὸς Θεὸν μεσιτείαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ ὅχι μόνον ἀπέκτησε τὴν ὑπὲρ λόγον ταύτην ἀνάβασιν τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμεταχειρίσθη ὡς μέσον διὰ λόγου μας· καὶ μὲ τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν τῆς ἐκατόρθωσε τὸ μέγα καὶ ὑπερμέγα τῆς ἐνσάρκου οικονομίας μυστήριον. Καὶ ὅχι μονάχα αὐτὴ ἔγινε καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἔκαμε καὶ τὸν Θεὸν καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἀνθρώπου· ὅχι εἰς τοῦτο καταπέισασα αὐτὸν ψιλῶς, ἀλλὰ ἀσπόρως κυφορήσασα καὶ ἀφράστως γεννήσασα. Καὶ αὐτὴ μὲν ἦτον μεμορφωμένη κατὰ χάριν ἀπὸ τὸν Θεόν· διότι καὶ «κεχαριτωμένη» ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν ἀρχάγγελον Γαβριὴλ. Ἐμόρφωσε δὲ τὸν Θεὸν μὲ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀνθρωπίνην φύσιν, διὸ καὶ εὐηγγελίσθη ἀπὸ τὸν ἴδιο Γαβριὴλ μὲ τὸ «καῖρε».

Πρωτότυπον

62. Τίς λαλήσει τὰ μεγαλεῖα σου, Παρθένε; «Ἄκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις σου», Θεόπαις; Θεομήτωρ ἐχρημάτισας ἤνωσας τὸν νοῦν Θεῷ· ἤνωσας Θεὸν σαρκί· υἱὸν ἐποίησας Θεὸν ἀνθρώπου, καὶ τὸν ἄνθρωπον υἱὸν Θεοῦ· κατήλλαξας τὸν κόσμον τῷ τοῦ κόσμου ποιητῇ· ἔργοις ἐδίδαξας ἡμᾶς ὅτι τὸ θεωρεῖν οὐκ αἰσθῆσει μόνον ἢ καὶ λογισμῷ τοῖς ὄντως προσγίνεται ἀνθρώποις (μικρῷ γὰρ ἂν εἶεν τῶν ἀλόγων κρείττους), ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τῇ τοῦ νοῦ καθάρσει καὶ τῇ τῆς θείας χάριτος μεθέξει, καθ' ἣν οὐ λογισμοῖς, ἀλλ' ἐπαφαῖς αὐτοῖς τοῖς θεοειδέσιν ἐντροφῶμεν κάλλειν.

63. Ἐδωκας ἡμῖν καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν αὐταῖς ὁρᾶν τὸν ἀόρατον ἐν εἶδει καὶ σχήματι τῷ καθ' ἡμᾶς, ἄπτεσθαι ἐν ὕλῃ τοῦ αὐτοῦ τε καὶ ἀναφοῦς. Ἐθρεψας αὐτὸν τὸν τροφέα τῶν ἀγγέλων τροφή τῇ καθ' ἡμᾶς· ἔθρεψας ἡμᾶς δι' αὐτοῦ τοῦ τροφέως τῶν ἀγγέλων τὴν ὄντως οὐράνιον καὶ ἀκήρατον τροφήν. Ὁμοδιαίτους τοὺς ἀνθρώπους κατέστησας ἀγγέλοις, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μειζόνων ἠξίωσας γερῶν, ἐξ ἁγίου Πνεύματος θεανδρικήν μορφήν συλλαβοῦσα καὶ τεκοῦσα ξένως καὶ τῇ θείᾳ φύσει συμφυᾶ καὶ ὡς εἰπεῖν ὁμόθεον τὴν ἀνθρωπίνην ἀπορρήτως εἰργασμένην φύσιν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

62. Ποιός μπορεῖ νὰ περιγράψῃ τὰ μεγαλεῖα σου, παρθένε; «Νὰ κάμῃ ἀκουστὰ ὅλα τὰ ἐγκώμιά σου»⁷⁹, Θεόπαις; Ἐγίνες Θεομήτωρ ἤνωσες τὸν νοῦ μετὰ τὸν Θεό· ἤνωσες τὸν Θεὸ μετὰ τὴν σάρκα· ἔκαμες τὸν Θεὸ υἱὸ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἄνθρωπο υἱὸ Θεοῦ· συμφιλίωσες τὸν κόσμον μετὰ τὸν ποιητὴ τοῦ κόσμου· μᾶς ἐδίδαξες μετὰ ἔργα ὅτι τὸ θεωρεῖν δὲν προσγίνεται μόνον μετὰ αἰσθησι ἢ καὶ μετὰ λογισμὸ στοὺς πραγματικοὺς ἀνθρώπους (διότι τότε θὰ ἦσαν λίγο μόνο καλύτεροι ἀπὸ τὰ ἄλογα), ἀλλὰ πολὺ περισσότερο μετὰ τὴν κάθαρσι τοῦ νοῦ καὶ τὴν μέθεξι τῆς θείας χάριτος, κατὰ τὴν ὁποία ἐντροφούμε στὰ θεοειδῆ κάλλη ὅχι μετὰ λογισμοὺς, ἀλλὰ μετὰ αὐτὴς ἐπαφές^{*79α}.

63. Μᾶς ἔδωσες καὶ μετὰ τίς ἴδιες τίς αἰσθήσεις νὰ βλέπουμε τὸν ἀόρατο σὲ εἶδος καὶ σὲ σχῆμα ἰδικό μας, νὰ ἐγγίζουμε σὲ ὕλη τὸν αὐτοῦ καὶ ἀναφῆ. Ἐθρεψες τὸν ἴδιο τὸν τροφέα τῶν ἀγγέλων μετὰ τροφή σὰν τὴν δική μας· ἔθρεψες ἐμᾶς δι' αὐτοῦ τοῦ τροφέως τῶν ἀγγέλων τὴν ἀληθινὰ οὐράνια καὶ ἀφθαρτὴ τροφή. Ἐκαμες τοὺς ἀνθρώπους ὁμοδιαίτους μετὰ τοὺς ἀγγέλους, ἢ μᾶλλον τοὺς ἀξίωσες καὶ μεγαλυτέρων βραβείων, ἀφοῦ συνέλαβες ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα θεανδρικήν μορφή καὶ τὴν ἐγέννησες παραδόξως καὶ κατέστησες τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπορρήτως συμφυῆ καὶ, θὰ ἐλέγαμε, ὁμοίτη μετὰ τὴν θείαν φύσιν.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[62.] Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου, Παρθένε, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ὦ Θεόπαις Μαρία; Σὺ ἐχρημάτισας Θεοῦ μήτηρ· ἤνωσας τὸν νοῦν σου μετὰ τὸν Θεόν· ἤνωσας τὸν Θεὸν μετὰ τὴν σάρκα· ἔκαμες τὸν Θεὸν υἱὸν ἀνθρώπου, καὶ τὸν ἄνθρωπον υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἐφιλίωσες τὸν κόσμον μετὰ τὸν ποιητὴν τοῦ κόσμου· ἐδίδαξας ἡμᾶς μετὰ τὸ ἔργον, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία δὲν γίνεται εἰς τοὺς ἀγίους μετὰ τὴν αἴσθησιν μόνον, ἢ μετὰ τοὺς συλλογισμοὺς, ἐπειδὴ τοιοῦτοτρόπως ὀλίγον ἀνώτεροι ἤθελαν εἶναι ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῶα, ἀλλ' ὅτι γίνεται μετὰ τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦς καὶ μετὰ τὴν μετοχὴν τῆς θείας χάριτος, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅχι μετὰ συλλογισμοὺς, ἀλλὰ μετὰ αἴσθησιν αὐτὸν ἐντροφῶμεν τὰ τοῦ Θεοῦ κάλλη.

[63.] Σὺ ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς, τὸ νὰ βλέπουμε καὶ μετὰ τὰς αἰσθήσεις αὐτὰς τὸν ἀόρατον Θεὸν ἐν ἀνθρώπου μορφῇ καὶ νὰ πᾶνωμεν ἐν σώματι τὸν ἀπίαστον καὶ αὐτὸν ἔθρεψας αὐτὸν τὸν τροφέα τῶν ἀγγέλων μετὰ τροφήν ἀνθρωπίνην, καὶ ἔθρεψας ἡμᾶς διὰ μέσου τοῦ μετὰ τροφήν ἀθάνατον· συγκατοίκους ἔκαμες τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τοὺς ἀγγέλους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καὶ μεγαλυτέρων τιμῶν τοὺς ἠξίωσας. Ἐπειδὴ συνέλαβες Θεάνθρωπον Λόγον ἐξ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐγέννησας παραδόξως καὶ ἀπεκατέστησες τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν συγγενῆ μετὰ τὴν θείαν φύσιν, ἢ κρεῖττον εἰπεῖν ὁμόθεον.

Πρωτότυπον

64. Τὸν μὲν γὰρ Εὐσεβῆ βασιλέα φασί· τοῦτο γὰρ ὡς ἔοικεν ἐκ τῶν ἔργων ἔσχε τὸ ἐπώνυμον· τοῦτον οὖν φασὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὑπὸ δίσφους ποτέ πιεζομένων δεξιὰν δικαίαν ἀνασχόντα πρὸς Θεὸν «ταύτη», φάναι, «τῇ χειρὶ σε ἰκετεύω τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς, ἢ ζωὴν οὐκ ἀφειλόμην», καὶ νεφέλας παραυτὰ γονίμους ἐξ' αἰθρίας ἐπιστήναι καὶ ὑετὸν λάβρον ἄνωθεν κατενεγκεῖν· ἡ δὲ τῶν ἐπ' ἀληθείας εὐσεβούντων βασιλῆς Παρθένος ἐν ἀγίοις ἀδύτοις νοῦν ἀνασχοῦσα τῶν κάτω πάντων τελέως ἀφεμμένον, μᾶλλον δὲ μηδὲ κατὰ μικρὸν ἡμμένον, καὶ «τούτῳ τῷ νῷ σε ἰκετεύω», φήσασα πρὸς τὸν Θεόν, «ἐφ' ὃν γῆϊνόν τι οὐκ ἀναβεβήκει», τὴν γῆν πᾶσαν οὐρανὸν ἐποίησεν, οὐ νεφέλας ἐκκαλεσαμένη, αἱ πολλοῖς πολλάκις διὰ προσευχῆς ὑπήκουσαν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀνάγοντα νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς· οὐδ' ὑετοῦ πρόσκαιρον ψυχαγωγίαν, ἀλλ' αὐτὸν ἡμῖν ἐνεποίησε τὸν θησαυρὸν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, τὴν ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων ἀνεκφοιτήτως ἀναρρήγνυμμένην αἰώνιον πηγὴν, τὸν ὑπὲρ τὰς οὐρανίους ἀψίδας ἰδρυμένον Λόγον· ὃς ὕδωρ ἡμῖν ἐκόμισεν ἐκεῖθεν ζῶν, καὶ τροφὴν παρέσχεν ἀπαθανατίζουσιν καὶ υἱοὺς Θεοῦ τοὺς μετέχοντας ποιοῦσαν, οὐκ εἰσποιητοὺς ὀνόματι ψιλῶ, ἀλλ' ἐν κοινωνίᾳ θείου Πνεύματος (ὡ τῆς ἀφάτου δωρεᾶς!) σαρκί τε καὶ αἵματι Θεοῦ Θεῶ καὶ ἀλλήλοις προσωκειωμένους.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

64. Λέγουσι ὅτι ὁ Εὐσεβῆς ἦταν βασιλεύς, φαίνεται ὅμως ὅτι ἐπῆρε αὐτὸ τὸ ἐπώνυμο ἀπὸ τῆς πράξεως του. Λέγουσι λοιπὸν γι' αὐτὸν ὅτι, ὅταν οἱ γύρω του ἐπιέζονταν κάποτε ἀπὸ δίψα, ὕψωσε πρὸς τὸν Θεὸ δικαίαν δεξιὰ λέγοντας, «μὲ αὐτὸ τὸ χεῖρι σὲ ἰκετεύω τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς, ἀφοῦ ζωὴν δὲν ἀφῆρεσα», καὶ ἀμέσως ἀπὸ αἰθρία ἔφερε βροχερὰ σύννεφα καὶ κατέβασε κατακλυσμαία βροχή⁸⁰. Ἡ Παρθένος λοιπὸν, βασιλίσσα τῶν ἀληθινῶν εὐσεβῶν, ἀνυψώσασα στὰ ἅγια ἄδυτα τὸν νοῦ, ἀποσπασμένο τελείως ἀπὸ ὅλα τὰ κάτω, μᾶλλον δὲ οὔτε γιὰ λίγο συνημμένο μὲ αὐτὰ καὶ λέγοντας πρὸς τὸν Θεό, «μὲ αὐτὸν τὸν νοῦ σὲ ἰκετεύω, στὸν ὁποῖο νοῦ δὲν ἀνέβηκε τίποτε γῆϊνο», ἔκαμε ὅλη τὴν γῆ οὐρανό. Δὲν προσκάλεσε σύννεφα, ποὺ πολλές φορές σὲ πολλοὺς ὑπήκουσαν, ἀλλὰ αὐτὸν ποὺ ἀνεβάζει σύννεφα ἀπὸ τὰ ἔσχατα τῆς γῆς· καὶ δὲν προκάλεσε πρόσκαιρη ἀνακούφισι μὲ βροχή, ἀλλὰ μᾶς ἔφερε τὸν ἴδιο τὸ θησαυρὸ ὅλων τῶν ἀγαθῶν, τὴν αἰώνια πηγὴν ποὺ διανοίγεται μέσα ἀπὸ τοὺς πατρικούς κόλπους ἀνεκφοιτήτως, τὸν Λόγον ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένος ἐπάνω ἀπὸ τῆς οὐράνιης ἀψίδος. Αὐτὸς μᾶς ἔφερε ἀπὸ ἐκεῖ ὕδωρ ζωντανό, καὶ μᾶς πρόσφερε τροφὴν ποὺ ἀπαθανατίζει καὶ καθιστᾶ υἱοὺς Θεοῦ ὅσους μεταλαβαίνουν ἀπ' αὐτήν, ὄχι υἱοθετημένους μὲ ψιλὸ ὄνομα, ἀλλὰ μὲ κοινωνία θείου Πνεύ-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[64.] Λέγουσι πὼς ὁ εὐσεβῆς βασιλεύς^{80α}, ἐπειδὴ τοιαύτην ἐπωνυμίαν εἶχεν ἀπὸ τὰ ἔργα του, εἰς καιρὸν ὅπου εἶχον χρεῖαν ἀπὸ βροχῆν οἱ ὑπήκοοί του, ἀσκήκωσε τὸ δεξιὸν του χεῖρι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ οὕτω προσνύξατο: «παρακαλῶ σε, Θεέ μου, τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς, μὲ αὐτὴν μου τὴν χεῖρα, μὲ τὴν ὁποίαν ζωὴν ἀνθρώπου ποτέ μου δὲν ἐπῆρα», καὶ παρευθὺς, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦτον ὁ οὐρανὸς ἐξάστερος, ἤλθον τόσα νέφελα καὶ ἔφεραν μίαν μεγάλην βροχὴν. Ἡ δὲ Παρθένος, ἡ ἀληθῆς βασιλίσσα τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων ἀσκήκωσε τὸν νοῦν τῆς καθαρὸν ἀπὸ ὅλα τὰ γῆϊνα, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Θεόν: «ὦ Θεέ μου, παρακαλῶ σε μὲ τοῦτον μου τὸν νοῦν, εἰς τὸν ὁποῖον ποτέ κανένα γῆϊνον πρᾶγμα δὲν ἀνέβη», καὶ παρευθὺς ὅλην τὴν γῆν ἔκαμεν οὐρανόν· καὶ δὲν ἔφερε νέφελα, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους ἀγίους ὑπήκουσαν, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον ὅπου ἐξάγει καὶ ἀνάγει τὰ νέφελα ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, μῆτε ἔφερε δρόσον καὶ προσωρινὴν βροχὴν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν θησαυρὸν τῶν καλῶν ἀπάντων Θεόν· τὴν πηγὴν τὴν αἰώνιον ὅπου γεννᾶται ἀπὸ τοὺς κόλπους τοὺς πατρικούς· τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τὸν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν καθήμενον· ὁ ὁποῖος ἔφεραν εἰς ἡμᾶς τὸ ζωντανὸν ὕδωρ τοῦ ἀγίου Πνεύματος καὶ μᾶς ἐκάρισε τροφὴν ὅπου μᾶς ἀθανατίζει, καὶ ποιεῖ τοὺς μετέχοντας υἱοὺς Θεοῦ· ὅχι

Πρωτότυπον

65. Φυλάττωμεν τοιγαροῦν τὴν πρὸς Θεὸν καὶ ἀλλήλους ὑπὸ Θεοῦ θείως ἡμῖν ἐνεργασμένην ἐνότητα τοῖς τῆς ἀγάπης θεσμοῖς. Βλέπωμεν αἰεὶ πρὸς τὸν ἄνω γεννήτορα. Καταλίπωμεν τὴν γῆν· οὐ γὰρ ἔτι ἐσμέν ἐκ γῆς χοῖκοί, ὡς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, ἐξ οὐρανοῦ. Ἄνω σχῶμεν τὴν καρδίαν πρὸς αὐτόν. Θεασώμεθα τὸ μέγα θέαμα τοῦτο, τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀϋλῶ συνδιαιωρίζουσαν θεότητος πυρὶ καὶ τοὺς δερματίνους ἀποθέμενοι χιτῶνας, οὓς ἐκ παραβάσεως ἐνεδεδύμεθα, στῶμεν ἐν τῇ ἀγίᾳ τὴν καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος γῆν ἀγίαν δι' ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἀκλινοῦς συννεύσεως ἀποδείξαντες, ὡς ἂν παρρησίαν σχῶμεν ἐπιδημοῦντος ἐν πυρὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ φωτισθῶμεν προσδραμόντες καὶ συνδιαιωρίσωμεν φωτιζόμενοι εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου φωτός, τῆς τρισηλίου καὶ μοναρχικωτάτης φαιδρότητος.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ματος (τὶ ἀνέκφραστη δωρεά!), προσοικειωμένους στὸν Θεὸ καὶ ἀλλήλους μὲ τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ.

65. Ἄς φυλάττωμε ἐπομένως τὴν πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐνότητα, ποὺ ἔχει ἐντυπωθῆ σ' ἐμᾶς ἀπὸ τὸν Θεὸ θείως, διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης. Ἄς βλέπωμε πάντοτε πρὸς τὸν ἄνω Γεννήτορα. Ἄς ἐγκαταλείψωμε τὴν γῆ· διότι δὲν εἴμαστε πλέον ἀπὸ τὴν γῆ χοῖκοί, ὅπως ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανό, ὅπως ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος⁸¹. Ἄς ὑψώσωμε ἄνω πρὸς αὐτόν τὴν καρδιά μας. Ἄς παρατηρήσωμε τὸ μέγα τοῦτο θέαμα, τὴν φύσιν μας νὰ συνδιαιωρίζη ἀϋλως μὲ τὸ πῦρ τῆς θεότητος, καί, ἀποβάλλοντας τοὺς δερματίνους χιτῶνες, ποὺ ἔχομε ἐνδυθῆ ἀπὸ τὴν παράβασιν, ἃς σταθοῦμε σὲ ἀγία γῆ, ἀναδεικνύοντας ὁ καθένας μας τὴν δική του γῆ ἀγία διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸ σταθερᾶς ἀφοσιώσεως, ὥστε καθὼς ὁ Θεὸς ἐπιδημεῖ σὲ πῦρ [ἐν πυρὶ], νὰ ἔχωμε παρρησία καὶ τρέχοντας νὰ φωτισθοῦμε καὶ φωτιζόμενοι νὰ συνδιαιωρίσωμε σὲ δόξα [εἰς δόξαν] αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου φωτός, τῆς τρισηλίας καὶ μοναρχικωτάτης λαμπρότητος.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

θετοῦς μὲ ψιλὸν ὄνομα, ἀλλὰ μὲ τὴν κοινωvίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος (ὡ τῆς ἀφάτου δωρεᾶς) καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι, τόσο μὲ τὸν Θεὸν ὅσον καὶ ἀναμεταξύ μας.

[65.] Ἄς φυλάττωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀδελφοί, διὰ τῆς ἀγάπης, τὴν πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους μας ἐνωσιν ταύτην. Ἄς βλέπωμε πάντοτε πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα· ἃς ἀφήσωμεν τὴν γῆν, διατὶ πλέον δὲν εἴμεθα ἀπὸ τὴν γῆν χοῖκοί ὡς ὁ πρῶτος Ἀδάμ, ἀλλ' ὡς ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον· ἃς ἀναβιβάσωμε τὴν καρδίαν μας πρὸς αὐτόν· ἃς βλέπωμεν τοῦτο τὸ μέγα καὶ παράδοξον θαῦμα, δηλαδὴ τὴν ἐδικὴν μας φύσιν ὅπου συνδιαιωρίζει ἐν τῷ Χριστῷ μὲ τὸ πῦρ τῆς ἀϋλλου θεότητος, καὶ ἀφοῦ ἀποβάλωμε τοὺς δερματίνους χιτῶνας, τοὺς ὁποίους διὰ τὴν παρακοὴν ἐνεδύθημεν, ἃς σταθῶμεν ἐν γῆ ἀγία· δηλαδὴ ἃς καταστήσωμεν καθένας τὸ σῶμα καὶ τὴν καρδίαν μας ἅγια μὲ τὴν ἀρετὴν καὶ μὲ τὴν πρὸς Θεὸν ἀκλινη θεωρίαν καὶ σύννευσιν· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἐν πυρὶ ὁ Θεὸς κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν, λάβωμε παρρησίαν πρὸς αὐτόν καὶ πλησιάσωμεν διὰ νὰ φωτισθῶμεν καὶ νὰ μένωμεν παντοτεινὰ φωτιζόμενοι, εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου φωτός τῆς τρισηλίου καὶ μοναρχικωτάτης Θεότητος·

Πρωτότυπον

66. Ἦι πρέπει πᾶσα δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀκαταλήκτους αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

66. Σ' αὐτὴν πρέπει κάθε δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τώρα καὶ στοὺς ἀτελειώτους αἰῶνες. Γένοιτο.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[66.] Ἦι πρέπει πᾶσα δόξα κράτος τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[Τέλος Ὁμιλίας ΝΓ'](#)

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Ζ': §§ 61-66

78. Λουκ. α' 28.

78α. Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀδόκιμος.

79. Ψαλμ. ρε' 2.

79α. Σημ. ἡμετ. Ἀπόδοσις ἀδόκιμος.

80. Βλ. Εὐσεβίου, *Ἐκκλ. Ἱστορία* 5, 5, 3 ε. Πρόκειται περὶ τῆς Κεραυνοφόρου λεγεῶνος ποῦ διασώθηκε μὲ τὴν βροχὴν ποῦ ἀκολούθησε τὶς προσευχὰς τῶν Χριστιανῶν. Τὸ γεγονός ἀναφέρεται στὴν περίοδο τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου μᾶλλον καὶ ὄχι τοῦ πατέρα του Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς. Βλ. ὅμως καὶ Θεμιστίου, *Λόγο* 15.

80α. Σημ. Ὅσ. Νικ.: «ἴσως νὰ ἦτον ὁ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ἀγίου [Γρηγορίου Παλαμᾶ] Ἀνδρόνικος τῶν Παλαιολόγων ὁ Β'».

81. Α' Κορινθ. ιε' 47.